דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

היום בדבר
- צה"ל, צמרת מודולרית – טלי זלינגר
- פרקליטות לאחר סקילה – טובה צימוקי
- עד קצה הקיץ – חיים גורי
- חגי אשד, דני רובינשטיין, טדי פרויס, ניבה לניר
- טוביה מנדלסון, יקיר צור, אמיר אורן, אמיר רוזנבליט
- „משא" לתרבות ולאמנות ו„דבר השבוע"

הטובים ביותר
LOBSTER
חשות ים
HR-002
ידני
AR-011M
מכשירי
ניטים פנאומטי
להשיג בחנויות מובחרות לציוד טכני וכלי עבודה
היזהרו מחיקויים זולים!!!

יום שישי, י' באב תשמ"ו, 15 באוגוסט 1986 ● גליון 18886
היום 64 עמודים כולל „דבר השבוע" ● המחיר 1.20 ש"ח, באילת 1.04 ש"ח

סבב המינויים בצה"ל מתחיל בשבוע הבא חרף הסערה; פרס מתייצב מאחורי רבין והרמטכ"ל

השר גור: אי־אפשר להיות אלוף פיקוד רק חצי שנה ●גביש: פאשלה ● גרנות: לכנס ועדת חו"ב

מאת טלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

חרף הסערה הציבורית, למרות אי־הנחת בצה"ל, יוחל בשבוע הבא בסבב המינויים החדש, שעליו פורסם שלשום. האלוף יצחק מרדכי ייכנס בשבוע הבא לתפקידו החדש כאלוף פיקוד הדרום ובעוד כשבועיים ייכנס האלוף אורי שגיא לתפקיד מפקד חילות השדה.

אתמול קיים הרמטכ"ל מפגש הסברה עם מפקדים בפיקוד הדרום, כדי להבהיר את הנסיבות, שהביאו לנקיטת צעד כה יוצא דופן של חילופים מהירים בפיקוד. המפגש תוכנן עוד לפני פרוץ הסערה עקב הערכות, כי המינויים החדשים יצריכו עבודת הסברה בצה"ל ובציבור. עם זאת נשמעו בצה"ל גם הערכות מתונות יותר למינויים החדשים וכמה קצינים הצביעו על העובדה ששינויים תכופים נעשו ונעשים מסיבות פוליטיות מובהקות במשרדי ממשלה שונים ובתפקידים ציבוריים אחרים.

גור: להחזיר היציבות

שר הבריאות מרדכי גור, הרמטכ"ל לשעבר, מתח אמש ביקורת על המינויים. „על שר הבטחון והרמטכ"ל לוודא שצה"ל לא יקבל דוגמא לא טובה ולהחזיר מיד את היציבות לצבא", אמר גור.

השר גור אמר, אי אפשר להיות אלוף פיקוד, מפקד מפכ"ש או סגן רמטכ"ל חצי שנה בלבד, יש להתייחס ברצינות לתפקידים בכל הדרגות ולאפשר מספיק זמן במילויים. עם זאת, הדגיש גור, כי שר הבטחון – כאחראי פרלמנטרי על הצבא – חייב לקבוע בנושא המינויים והרמטכ"ל צריך לפעול מתוך תיאום עמו.

גם האלופים (מיל) ישעיהו גביש ואברהם (ברן) אדן שללו את המינויים. גביש, שרואיין בתוכנית „מבט" בטלוויזיה, הגדיר את הדבר כ„פאשלה", בציינו כי אי אפשר להבין שיבוץ של אלופים „מהיד אל הפה". „יש לעשות חושבים פעם שנייה", אמר. אלוף (מיל.) אדן אמר בראיון בתכנית „היום הזה" ב„קול ישראל", כי למינויים היתה „קונוטציה שלילית" גם בצה"ל וגם בציבור.

פרס מצדיק

ראש הממשלה שמעון פרס הצדיק לעומת זאת את המינויים בצה"ל. „יש הגיון במינויים שנעשו בצה"ל ולא כל דבר ניתן וצריך לפרסם", אמר פרס בראיון לטלוויזיה הישראלית בערבית.

פרס ציין, כי הוא מודע למינויים וקשה להעלות על הדעת ששר

(סוף בעמ' 2)

צוות הצלה נושא את גוויתו החרוכה של ילד מקורבנות התפוצצות מכונית התופת ברובע דורה במזרח ביירות. כ־20 איש נהרגו ולמעלה מ־90 נפצעו בפיגוע (צילום: א.פ.)

19 נהרגו ו־90 נפצעו בהתפוצץ מכונית־תופת במזרחה של ביירות

ביירות (א.פ., עיר ועי"צ). – מכונית תופת נוספת התפוצצה אתמול סמוך לבית־חולים באיזור מגורים הומה במזרח ביירות, ולדברי המשטרה, 19 בני אדם נהרגו ו־90 נפצעו בפיצוץ.

היתה זו מכונית התופת הרביעית, שהתפוצצה בתוך 18 ימים במסגרת העימות בין הרובעים הנוצרי והמוסלמי של הבירה הלבנונית. ההתפוצצות אתמול השוותה את יחס הפיגועים והעמידה אותו על 2:2. מספרם הכולל של ההרוגים בארבעת ההתפוצצויות 93 ומספר הפצועים 574.

בשידורי תחנות הרדיו הלבנוניות נאמר, כי מכונית התופת היתה „מרצדס" כחולה ושהיתה טעונה ב־100 ק"ג חומר נפץ. ענן כבד של עשן שחור כיסה את כל השכונה סביב בית־החולים „סאן ג'ורג'". אנשי מליציה ירו באוויר בנשק אוטומטי, כדי להרחיק מתקהלים ולאפשר לאמבולנסים ולצוותי הצלה להגיע לרחוב הצר שבו אירע הפיגוע הקטלני.

אנשי ביטחון כיסו את פניהם במטפחות בעת שחיפשו בתוך ענן העשן את נפגעי הפיצוץ, אולם עקב החום הלוהט והעשן נבצר מהם להתקרב למקום הפיגוע במשך כמה דקות חיוניות. עדי ראיה סיפרו, כי דיירי הבתים הסמוכים למקום הפיצוץ קפצו ממרפסותיהם, כדי להימלט מן האש שאחזה בבתיהם.

שום ארגון לא נטל עדיין על עצמו את האחריות לפיצוץ. סוריה דחתה האשמותיהם של מנהיגים נוצריים, כי היא עומדת מאחורי ההתפוצצויות האחרונות באיזור הנוצרי של העיר.

תומכי ג'עג'ע משתלטים על מזרח־ביירות

תומכיו של סאמיר ג'עג'ע, העומד בראש הוועד הפועל של המיליציה הנוצרית „הכוחות הלבנוניים", השתלטו אתמול על מרבית הרובעים הנוצריים של גבעת אשרפיה בביירות המזרחית. אלה היו מאז יום א' בידי תומכיו של המנהיג המורד מרואן מסלאני.

אחד מראשי סיעתו של ג'עג'ע הסעים: „אנו שולטים כמעט על כל הגזרה הזאת". כזכור, אמר ג'עג'ע, כי גמר וגמור עמו למצוא פתרון צבאי לסכסוך עם הסיעה היריבה במחנה הנוצרי, אם לא יעלה יפה המשא ומתן שיתנהל בין הצדדים.

נשיא לבנון אמין ג'מייל סבור, כי „ההתנגשויות האחרונות בין שתי הסיעות הנוצריות מכוונות נגדו".

קמחי יוצא מחר למצרים כדי לקדם הנורמליזציה

מאת סופרנו המדיני של „דבר"

מנכ"ל משרד החוץ, דוד קמחי, ייצא במוצאי שבת לקאהיר וייפגש עם שר־החוץ של מצרים, עיצמת עבד אל־מגיד, לדון עימו בענייני הנורמליזציה בין שתי המדינות. קמחי דן אתמול עם ראש משלחת מצרים לשיחות הנורמליזציה, ד"ר נביל אל־ערבי, ואל־ערבי יארגן את הפגישה בקאהיר.

במקביל, נועד אתמול שגריר ישראל במצרים, משה ששון, עם שרי הכלכלה, התיירות והאינפורמציה של מצרים הממונים על המשרדים אשר פעילותם צריכה להביא לביטוי מקצת מנושאי הנורמליזציה.

השגריר ששון סבור, כי החלטת הקבינט מאמצע השבוע איננה סוף פרק אלא דווקא נקודת זינוק שתסייע לכל דורשי השלום במזרח־התיכון בכלל ובישראל ובמצרים בפרט לגבש מערכת יחסים.

שולץ מייעץ לפרס: רפורמה כלכלית מיד!

(ע). – שר החוץ של ארה"ב ג'ורג' שולץ הציע, במכתב ששלח לראש הממשלה שמעון פרס, הנהגת רפורמה מרחיקת לכת בכלכלת ישראל, אמר אמש השר בלי תיק משה ארנס בראיון ל„מבט".

לדברי שולץ, „בלימת האינפלציה היתה רק שלב ראשון, ועתה נחוץ שינוי מיבני בכלכלה". עוד הציע שולץ, לשעבר פרופ' לכלכלה שישראל תקצץ במיסוי, תרחיב את שוקי ההון ותמכור חברות שבבעלות הממשלה. „שמעון", נאמר במכתב שציטט ארנס, „צמיחה כלכלית היא צורך אסטרטגי, החיוני לעתיד הבטחון של ישראל, צורך שאינו נופל בחשיבותו מהגנת המדינה ומהשגת שלום עם הערבים".

ארנס סיפר, כי זה לא מכבר כינס פרס ישיבה של שרים בכירים, שבה נדונה תגובת ישראל למכתב שולץ. לדבריו כתב „מבט" נמסר לשולץ ששר האוצר משה נסים, יביא אותו תוכנית ישראלית מפורטת בביקורו הצפוי בוואשינגטון בחודש הבא. שולץ אמר לפרס, כי על ישראל להביא בחשבון, שרמתו הגבוהה של הסיוע האמריקאי לא תוכל להישמר.

הוועדה המרכזת תדון היום בקשיי מו"מ השכר

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

הוועדה המרכזת של ההסתדרות מקיימת היום ישיבה מיוחדת לדיון בקשיים, המעכבים את החתימה הסופית של הסכמי השכר במגזר הציבורי והעסקי לשנת 87 1986.

זו הפעם השלישית השבוע שהגוף הביצועי העליון של ההסתדרות מתכנס לדיון על הסכמי השכר המתגבשים, וזאת על רקע ההשגות, שמעלים ראשי איגודים מקצועיים לגבי פרטי ההסכמים.

במשך שעות ארוכות ניהל אתמול ראש האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד שיחות עם נציגי האוצר סביב נקודות שנויות במחלוקת, המצויות – לדבריו – בעיקר בנושא המענק להסדר השכר במגזר הציבורי. הוא ידיד, שהסכמי השכר ייחתמו בש. הבא, אך ראוי לציין כי הברפלד השמיע הערכה זו גם לפני שבועיים.

האוצר נוטה להקדים הוזלת הדלק והבשר

כדי למנוע פיחות ● נטייה גם להקדים הורדת המכסים

מאת שלמה קיטר, סופר הכלכלי של „דבר"

במשרד האוצר מסתמנת לאחרונה נטייה להקדים הוזלת של מחירי הדלק והבשר ולהקדים הורדת מכסים.

מטרת הצעדים הללו – אם ייבקטו – למנוע צורך בפיחות השקל ביחס לסל המטבעות, כתוצאה מאפשרות שתשלום נוסף של תוספת יוקר, יצור לחץ יצרנים לעליית מחירים במשק ובעקבות זאת פיחות.

לסופר „דבר" נודע, כי לממשלה עודפים בקרן הדלק ובינואר 1987 יוכל עליה, בכל מקרה, להוריד במכסים בשיעורים המגיעים ל־60 אחוז, בהתאם להסכם שיש למדינה עם השוק האירופי המשותף.

בזמן האחרון התגבשה הסכמה באוצר, שניתן למנוע גידול בעלויות השכר הנגזר מתשלומי תוספת־יוקר על־ידי „כיפוי" המדד באמצעות הורדת מחירים יזומה.

ביצוע צעד יזום כזה של הורדת מחירים מותנה, בשלב זה, בהצלחת הממשלה לקצץ בתקציב ולקזז בכך את הגידול המדאיג שחל בצריכה הפרטית.

ישראלי בכיר שוגר להלסינקי לגשש עמדת ברה"מ בשיחות

מאת סופר „דבר"

משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה שיגרו אתמול פקיד בכיר ביותר המטפל ביהודי ברה"מ להלסינקי, כדי לבדוק את עמדת המשלחת הסובייטית, המגיעה לשיחות שיחולו ב־19 באוגוסט.

בהערכות ראשונות כתברר, כי הסובייטים מתכוונים לשגר לשיחות בהלסינקי פקידים זוטרים, כדי לבדוק את עמדות ישראל לגבי ברה"מ באיזור המזרח התיכון. במשרד החוץ אין מעריכים, כי תהיה פריצת דרך בדיונים.

לסופר „דבר" בירושלים נודע, כי אתמול יצאו להלסינקי שלושה פקידים ישראלים, ביניהם מתורגמן לרוסית. בכוונת הפקידים לשמוע את עמדות הסובייטים, אך אין הם מתכוונים לנהל מו"מ, אלא להקשיב לעמדות הסובייטיים. הפקידים הישראלים מתכוונים לעלות דרישה לשחרור מסורבי־עליה, וגם אם הדרישה תוצג במובלע. פקידים בירושלים העריכו כי הרוסים ינסו להתעלם מפניות הישראלים ויאמרו כי אין זה בסמכותם לדון בבעיית יהודי ברה"מ.

במשרד החוץ הישראלי יעמוד בקשר טלפוני הדוק עם הנציגים הישראלים בדיונים. נראה, כי האדם שעימו יתייעצו במשרד החוץ יהיה הגן בראון, הפקיד הבכיר במשרד.

„שועלים מהלכים בהר־הבית"!

ח"כי התחייה עם שוטרים, בסיור במקום האסור. מחיאות כפיים לגאולה כהן. מישהו אמר שאסור למחוא כפיים ב־9 באב

מאת אריאל בן־עמי, סופר „דבר"

מרצד אמצעי בטחון – ניכרה הבהלה של המשטרה בכל פינה. מאות שוטרים, אנשי משמר־הגבול ולוחמי היחידה למלחמה בטרור מצויידים בקסדות מגן ובכל הציוד הנדרש לצאת למלחמה של ממש.

מפקד משטרת ירושלים תנ"צ אלבלדס אמר: „מגענו מתנוקסות להיכנס עם הח"כים של „התחייה" להר־הבית, כדי להבטיח את השקט במקום. זה היה התנאי שלנו לקיום הביקור.

התנאי הזה היה מתנה נפלאה לארבעת הח"כים של „התחייה" שביקרו בהר־הבית עם החיפוי הכבד הזה. אילו ביקרו שם בשקט, כפי שביקשו בתחילה, איש לא היה מתעניין בהם. אתמול העניקה להם המשטרה עוד מנוס.

מול מצלמות הטלוויזיה, מלווים במפקד המחוז הדרומי ניצב קמפוס ובמפקד משטרת ירושלים ובכל הכבודה המשטרתית הנושה – ביקרו הנבחרים של „התחייה" באחוזות שלמה.

שפם אמר, שזו בושה הדרפה שהיהודים צריכים לעלות בגזרה כזו להר־הבית. גאולה כהן מסרה למקרופונים דרישת שלום מההר, שבכנגד עליו אלפיים שנה מול מאות אוהדים, מצורבים במתפללים, שקראו את „מגילת איכה" וקוננו על חורבן הבית, דרשו אנשי „התחייה" להחיל את הריבונות הישראלית על הר־הבית. „הר־הבית, עליו נלחמו קנאים בעבר וצנחנים בימינו, אינו בשליטתנו. שם מהלכים בו שועלים ועושים בו כאוות נפשם, מתירים ואוסרים כניסה ליהודים ואין מוחה", נאמר בכרוזים שפיזרו אנשי „התחייה".

הציבור מחא כף לגאולה כהן, מישהו אומר לה, שאסור למחוא כף בתשעה באב והיא חוזרת על הבקשה. השוטרים המכורשים נושמים לרווחה, כשהם יוצאים בשקט מהר־הבית.

קודם לכן מנסה מנשה סולומון ועמו קבוצת נאמני הר־הבית להיכנס ולהתפלל בהר. השוטרים מונעים זאת ממנו ופורץ ביניהם ויכוח. סלומון אומר למפקד משטרת ירושלים: „באנו להתפלל כאן. זה אסור? מה אנחנו טמאים? אפילו הערבים העידו ליהודים להגיע עד המדרגה השביעית. למה אתם נותנים לנו להיצלות כאן בשמש?".

תנ"צ אלבלדס משיב, שמסיבות השמורות עם המשטרה, היא חוזרת בה מן ההיתר שנתנה לנאמני הר־הבית להתפלל במקום. בה שמרו את ההר לח"כים של „התחייה", לשעת אחר־הצהריים. המוסלמים לא השתתפו אתמול באירוע שליד שער־המוגרבים.

גאולה כהן ויובל נאמן בצאתם דרך שער המוגרבים בלווי משטרתי, בתום הסיור בהר־הבית. (צילום: דן לנדאו)

ראש השב"כ ימשיך בתפקידו – למרות שכבר נקבע מחליפו

מאת טלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

ראש השב"כ המתפטר ימשיך בתפקידו, אף שכבר הוחלט על מחליפו למרות ביקורת הנשמעת בחוגי משטרה ופוליטיקה כאחד לגבי העובדה, שראש השב"כ ימשיך בתפקידו בשעת ניהול החקירה המשטרתית, נודע מפי גורמים מדיניים שראש הממשלה וממלא מקומו החליטו שתהליך ההחלפה יידחה על מנת שלא ייראה כהשעייה.

היועץ חריש התלונן על „יד נעלמה" גם ב־1976 וב־1979

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

הח"כ מרדכי וירשובסקי (שינוי) שיגר השבוע מכתב לשר המשפטים אברהם שריר ובו הוא מפנה את תשומת ליבו לפסק דין, שהוצא על־ידי השופט יוסף חריש בחודש נובמבר 1979, שם אומר חריש: „למרבה הצער הוציאה יד נעלמה את הדף הכולל את רישום דבר נתינתו והתימתו מן התיק. כזכור, השופט יוסף חריש השמיע טענה דומה לגבי הפרוטוקול של הדיון בלשכתו, שבו ניתן פסק־הדין המשופץ מה־9 ביוני השנה.

לאחר שהתפרסם בעיתונות, כי השופט יוסף חריש שיפץ פסק־דין, התפרסמו כמה תגובות סותרות. בתחילה נמסר, כי פסק־הדין שופץ על־ידי המתמחה בידיעתו של חריש. אחר כך, בתגובה רשמית מצד משרד המשפטים, כי התיקון נעשה על־ידי מזכירה בבית־המשפט. חריש עצמו אמר בתגובתו הרשמית: „בתיק היה כלול פרוטוקול מודפס בתאריך 19 במארס 1986, שבה ניתן פסק הדין. אותו פרוטוקול הועלם מהתיק על־ידי יד אלמונית".

בעבר העלה חריש טענה דומה על יד נעלמה. בעת שישב כשופט בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב ביוני 1976 בתביעה של חברת „אלמיניר" – חברה להשקעות ומימון בע"מ נגד דוב אלדר ונחמה אלדר הוא הוציא החלטה (עמוד 3 ב) ובה כתב: גם אני איני גורס את טענת המשיב (דוב אלדר ונחמה אלדר – נ.ר) כאילו באין נימוקים, יש לראות את הפסק שהוצע ביום ה־10.5.76 אשר למרבה הצער הוציאה יד נעלמת את הדף הכולל את רישום דבר נתינתו וחתימתו מן התיק, כלא היה הדעת נותנת כי הפסק פסק הוא, עד שלא בוטל על ידי בית המשפט לערעור".

העובדות במקרה זה זהות למקרה פסק הדין המשופץ. השופט חריש מודיע – הוא לא הקריא ולא כתב פרוטוקול על־פי עדות אחד עורכי הדין שהיה נוכח במשפט – כי דחה את תביעת אלדר וחייבו בהוצאות משפט בסך 3,000 לירות ישראליות. אחר־כך ביקש בא כוחו של אלדר פסק־דין מנומק כדי לערער בפני בית־המשפט העליון. חריש הבטיח פסק דין מנומק ליום ה־13.5.76, אך נתן פסק דין ללא נימוקים ב־13.11.78, רק לאחר שאלדר הגיש תלונה נגדו.

וירשובסקי מבקש עתה לבדוק את הרעותיו הקודמות של חריש בעניין פסק הדין של אלדר בהשוואה לפסק הדין של העדים בכזר.

מאזינים זועמים על הרדיו: כל ט' באב אותו מישדר..!

מאת יעל אדמוני, סופרת „דבר" בירושלים

למרות כל מאמצי ההתחדשות והרענון, נראה ש„קול ישראל" מחזיק בתפיסה שמרנית למדי בנוגע למשדר המיוחד מדי שנה בליל ט' באב. המשדר „בליל זה יבכיון", המשודר כבר שנים רבות ברשת ב' בין השעות 8 ל־10 בערב בליל תשעה באב, שומר על אותה מסגרת תוראה, כי שאיש ברדיו אינו נותן דעתו לגיוון השידור.

„בליל זה יבכיון" מתחיל בכל שנה בשידור ישיר בכותל המערבי. מאזינים נזעמים סיפרו אתמול ל„דבר", כי הרדיו משדר בכל שנה את אותן הקינות מפי אותם חזנים. המשדר מסתיים מדי שנה בשירת החזן משה שטרן ובראיון עם נציג חב"ד ורס"ר חזי.

בתגובה על הדברים מסרה אתמול דוברת הרדיו, כי השנה הוכנסו כמה חידושים בתוכנית, כדוגמת שילובו של השדר נחום עידו, שסידר מהכותל המערבי. עוד מסרה הדוברת, כי השנה התקיים חלק מן השידור בבית־כנסת, שבעבר לא ביקרו בו עושי התוכנית.

דקל בארה"ב: שמיר סבור שסיכום של פרס אינו סיכום

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – שר החוץ יצחק שמיר סבור ש„סיכום של שמעון פרס אינו סיכום", אומר מקורבו של שמיר, סגן שר הבטחון מיכאל דקל המבקר עתה בוואשינגטון.

בשיחה עם עתונאים ישראלים כאן כינה דקל את אמינותו של שר הבטחון יצחק רבין ואמר, כי „סיכום של רבין הוא סיכום".

קטיושות לגליל – בפעם הרביעית תוך שבוע

מאת שמעון וייס, ויוסי לייבוביץ סופרי „דבר"

שרידיו של טיל קטיושה בקוטר 122 מ"מ, שנורה שלשום בערב לעבר גבול הצפון, נתגלו אתמול בבוקר באיזור הגליל. שלשום נשמעו הדי התפוצצויות סמוך לשעה 8.00 בערב ואתמול נתגלו שרידי הטיל בסריקות חיילי צה"ל. זו הפעם הרביעית בשבוע האחרון, שנורים טילי קטיושה מהאיזור שמצפון לרצועת הבטחון לעבר שטח ישראל. גם הפעם לא היו נפגעים ולא נגרם נזק.

מירי אלוני ובעלה השתלטו על חדרו של מפקד גל"צ

מאת יעל אדמוני, סופרת „דבר" בירושלים

הזמרת מירי אלוני ובעלה שמוליק אומני השתלטו אתמול על החדר של מפקד „גלי צה"ל" נחמן שי ושהו בו בשעתיים לאחר שעזב את החדר.

אלוני ובעלה (המשמש אמרגנה) הגיעו אתמול בצהריים לפגישה עם שי. השניים ביקשו להיפגש עימו ולדון בטענה ששירי אלוני אינם מושמעים די בתחנה הצבאית. השניים הגיעו בשעה היעודה, פרצו לחדרו של שי והחלו לצעוק עליו ולגדפו בעוד הוא משוחח בטלפון.

לאור ההתפרצות קם שי ועזב את החדר ואף המשטרה הוזעקה למקום, אך לבסוף הוחלט לפתור את הבעיה ללא התערבות משטרתית. בשעתיים שבהן שהו בני הזוג בחדרו של שי, ישב מפקד התחנה בדיון בחדר אחר. שמוליק אומני השאיר לשי מכתב בו הוא מביע את צערו על ההתפרצות וביקש ששי יאזין להקלטות השירים של אשתו. אומני התנצל.

שמואלי פורש ממשרד החינוך

לאחר שורה של סיכסוכים עם השר יצחק נבון • במקומו נתמנה ראש מינהל החינוך בעיריית תל־אביב, שמשון שושני

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

בישיבה מיוחדת שנערכה אתמול החליט מנכ"ל משרד החינוך אליעזר שמואלי לפרוש מתפקידו. את מקומו ימלא ראש מינהל החינוך בעיריית תל־אביב שמשון שושני.

שר החינוך יצחק נבון קיבל את הודעת הפרישה ומינה את שמואלי כנציג משרד החינוך בארצות־הברית.

על שמואלי הוטל לגייס משאבים לקידום החינוך המדעי ומפעלי תרבות ואמנות בישראל בתיאום עם המגבית המאוחדת.

החלטת הפרישה של שמואלי באה, לאחר שורה של סכסוכים קשים בינו לבין שר החינוך נבון, ואולי בגלל, הידידות ביניהם. הויכוחים ביניהם חרגו מתחום ישיבות הנהלת משרד החינוך.

האשמות הדדיות

לפני כחצי שנה התפטר שמואלי לאות מחאה, לאחר שהוטחו בו האשמות קשות על ביצוע בלתי תקין של פיטורי עובדי משרד החינוך, שערכו פקידים במשרד הכפופים לשמואלי. הנהלת משרד החינוך גיבשה אופוזיציה לשמואלי שהקשתה על מילוי תפקידו.

שמואלי בצידו הביע בהזדמנויות שונות ביקורת על כך, ששר החינוך הנוכחי לא ניצל את מעמדו לשם ביטול חלוקת משאבים בלתי צודקת בין החינוך הדתי והחינוך החילוני, שנעשה על־ידי קודמו של נבון זבולון המר. שמואלי ביקר באורח לא פומבי את נבון על־כך, שלא ערך מינויים חדשים בצמרת המשרד, שם יושבים אנשי שלומו של המר.

שמואלי החל בתפקידו במערכת החינוכית לפני 30 שנה כעוזר לשר החינוך זלמן ארן. הוא מילא תפקידים בכירים במשרד, כגון תיכנון וביצוע רפורמה בחינוך, הקמת בתי־ספר מקיפים, הקמת מפעל להכשרת ילדי ישראל, מורשת עדות המזרח, מכינות קדם־אקדמיות וקידום החינוך במגזר הדרוזי והערבי.

אליעזר שמואלי
שמשון שושני

שושני, יליד נהריה בן 49 אב לשלושה, מכהן זה שמונה וחצי שנים כראש מינהל החינוך בעיריית תל־אביב. הוא קיבל דוקטוראט בחינוך מאוניברסיטת ניו־יורק וכיהן כמנהל האגף למוסדות חינוך במשרד החינוך.

שושני הוא מרצה לחינוך באוניברסיטת תל־אביב ובמערכת החינוך ידוע זה כשנה שהוא עתיד להיות יורשו של שמואלי. ראש עיריית תל־אביב שלמה להט נתן אתמול את הסכמתו לפרישתו של שושני מכהונתו בעירייה.

נציגי ישראל ומצרים – בקרוב לג'נבה להכין תחילת הבוררות

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

היועץ המשפטי של משרד החוץ הישראלי רובי סייבל ועמיתו המצרי הד"ר נביל אל־ערבי אמורים לצאת בקרוב לג'נבה, כדי לפתוח בהכנת טכניות הקשורות להתחלת תהליך הבוררות בעניין טאבה. על כך סוכם שלשום בתום ההתייעצויות, שקיימו סייבל וערבי במלון „רגאל" בהרצליה. השניים ייפגשו שוב בקאהיר בשבוע הבא לדיון בהמשך המגעים לבחירת שלושת הבוררים הבינלאומיים, שישתתפו בצוות הבוררות על טאבה, בנוסף למשפטנית הישראלית רות לפידות ולמשפטן המצרי חאמד סולטאן. שלשום לא הצליחו חברי המשלחת מישראל, ממצרים ומארה"ב להשלים את מלאכת סיכום כל הסידורים הלוגיסטיים, הנוגעים לעבודות סימון ומדידת 14 אבני הגבול השנויות במחלוקת בין מצרים לישראל, לרבות באיזור טאבה, זאת בגלל מותו הפתאומי של רב־סרן מוחמד עבדאללה חבר המשלחת הצבאית המצרית, שגרם להפסקת הדיונים.

נודע, כי השלמת סיכום הסידורים הלוגיסטיים, הנוגעים לביצוע העבודות הטכניות באזור הגבול, תתבצע לאחר חופשת חג הקורבן המוסלמי בשיחות טלפוניות בין חברי שלוש המשלחות. בתוך שבועיים יצאו צוותים טכניים של ישראל, מצרים וארה"ב לאזור טאבה ולשאר 13 נקודות הגבול השנויות במחלוקת, כדי לסמנן ולהעלותן על גבי תרשימים ומפה, שיצורפו לנספח לשטר הבוררות.

המדובר במפה בקנה מידה של 1:100,000 משנת 1960, שבה משורטט קו הגבול לקו שביתת־הנשק על פי דרישתה של ישראל. על גבי המפה נכתב גם, שהקו משנת 1960 איננו מחייב את הבוררים להכיר בו כקו הגבול הסופי בין שתי המדינות. עדיין לא ברור, אם לנספח לשטר הבוררות יצורף גם תצלום אווירי של אבני הגבול השנויות במחלוקת.

מרפי: לא צפוי שינוי בעמדת מדיניות ישראל אחרי הרוטציה

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון, (מיוחד ל„דבר"). – עוזר שר החוץ ריצ'ארד מרפי נמנע אתמול מלעורר ציפיות להתחדשות תהליך השלום באיזור, למרות ההתקדמות ביחסי ישראל־מצרים. בעדות בפני ועדת החוץ לענייני המזרח התיכון בבית הנבחרים אמר מרפי עוד, כי אינו צופה שינויים מרחיקי לכת במדיניות ממשלת ישראל לאחר החילופים בראשותה, משום שהממשלה תמשיך לפעול לפי קווי היסוד הנוכחיים והאילוצים הפוליטיים שהביאו להקמתה.

„לא יהיה שוני של יום ולילה" בין שמעון פרס לבין יצחק שמיר, אמר מרפי, הוא שיבח את ישראל ומצרים על ניסוח שטר הבוררות על טאבה והעריך, כי אכן ייחתם בתוך שבועיים שלושה. מייד אחר כך יחזור השגריר המצרי לתל־אביב, תיערך פגישת פרס עם הנשיא מובארק ותהיה השפעת גומלין לשיפור יחסי ישראל־מצרים על התהליך המדיני הכולל ולתהליך על יחסים אלה, אך מאחר שהמלך חוסיין ממתין למינוי הנהגה חדשה לאש"ף או לשותף פלשתיני אמין אחר, שהופעתם אינה קרובה, „לא ברור מהו הצעד הבא".

משרד הפנים מחפה על אי־סדרים בקריית־ארבע – מאשים ח"כ רן כהן

מאת אריאל בן־עמי, סופר „דבר"

ח"כ רן כהן (רצ) מאשים את משרד הפנים בטיוח אי־סדרים וחשדות פליליים נגד ראש מועצת קריית ארבע, שלום ואך.

בעקבות תלונתו של כהן למשטרה, לפיה העביר ואך כספים לארגון „יד לאחיות", השייך לתנועת „כך" הורתה המשטרה למבקר משרד הפנים לבדוק את הנושא.

משרד הפנים פירסם אתמול הודעה, לפיה נמצאו חריגים בנהלים בתיפקוד מועצת קריית ארבע, אולם אין חשד למימצאים פליליים. עם זאת, קבע דו"ח מבקר משרד הפנים שיש למנות בפקה מטעם המשרד על ראש מועצת קריית ארבע, שיהיה בעל זכות חתימה להוצאת כספים מן המועצה.

הח"כ רן כהן אמר אתמול, כי הודעת משרד הפנים, שלפיה אין צורך בחקירה, „שקרית". לדבריו, נמסר לו מלשכת מפכ"ל המשטרה כי חקירת המשטרה בעניין החריגות הכספיות והחשדות הפליליים במועצת קריית־ארבע רק הוחלה.

רן כהן טוען, כי החלטת משרד הפנים לפזר את החברה לפיתוח בקריית־ארבע, שבראשה עומד איש „כך", רמי דיין, היא הוכחה לחיזוק תלונתו ויש לחקור אותה.

הוא פנה אתמול לשר הפנים בדרישה לעיין בדו"ח מבקר המדינה על קריית־ארבע, לאחר שמשרד הפנים לא התיר לעיתונאים לקבלו. רן כהן מתכוון גם לברר האם גורמים ב„מורשה" שעברו למפד"ל הפעילו לחץ על משרד הפנים לטייח את ההאשמות נגד ראש מועצת קריית־ארבע, שלום ואך.

שיבושי עבודה במפעלי מתכת

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

350 העובדים בחברת „תעשיות אביזרי תעופה" בגדרה הכריזו אתמול על סכסוך עבודה ובתום 15 ימי „צינון" יפתחו בשביתה.

מזכיר הסתדרות עובדי המתכת, יצחק גלעדי, מסר כי הסכסוך הוכרז מאחר שהנהלת החברה ממשיכה להתנות עובדים על חוזים אישיים בניגוד להסכם שבו התחייבה להימנע מלעשות זאת. לדבריו, הנהלת „תעשיות אביזרי תעופה" מנסה בשיטתיות למנוע את התארגנות העובדים ולהצר את צעדיה של מועצת פועלי גדרה.

בינתיים, נמשכת, זה השבוע השלישי השבתתה של מפעל „משאבות סלע" בבית שמש. ההשבתה נעשית בידי ההנהלה בתגובה על השביתה שבה פתחו 70 העובדים במפעל, על רקע תביעה לתוספת שכר. הסתדרות עובדי המתכת תנסה ביום ראשון להביא לסיום הסכסוך במפעל.

במפעל „ציקלון" למוצרי תעופה בכרמיאל נוקטים 350 העובדים בעיצומים המתבטאים בהפסקות עבודה פתאומיות ובהמנעות מלעבוד שעות נוספות, במחאה על פיטורי עובדים ועל נטיות ההנהלה להנהיג חוזים אישיים.

סבב המינויים בצה"ל מתחיל בשבוע הבא

(המשך מעמ' 1)

הבטחון והרמטכ"ל יעשו דברים שאינם לטובת צה"ל. בדחותו את הביקורת על המינויים, אמר פרס, כי חלק מהמינויים צריכים להיעשות על־ידי הרמטכ"ל ושר הבטחון, וחלק אחר בידי הממשלה כולה, אך אין לעשות אותם בכותרות העיתונים.

ח"כ אלעזר גרנות מזכ"ל מפ"ם אמר בתגובה למינויים, כי החילופים התכופים בצמרת הפיקוד העליון של צה"ל מעוררים תמיהות המחייבות הסבר. גרנות אימץ את תביעתו של יו"ר ועדת החוץ והבטחון אבא אבן לדון בוועדה בנושא זה.

השתאות ממנוי לפידות

מינויו של יעקב לפידות למפקד המכללה לבטחון לאומי עוררה השתאות ואי־נחת בצבא, אף שהחלפת מפקד המכללה נערכה בעיתה. הביקורת התייחסה למינוי של קצין חסר הכשרה אקדמאית רחבה מספיק כדי לעמוד בראש המוסד התאורטי הבכיר ביותר בצה"ל, מוסד בו לומדים גם עובדי מינהל ציבורי. איחבות ממינויו של לפידות השתלב בתוך ויכוח על עצם קיומה של המכללה לבטחון לאומי. ההחלטה להמשיך בפעילותה חייב לדעת רבים העמדת קצין בעל כישורים אינטלקטואלים גבוהים, כדי למשש את היעדים שלשמם הוחלט על המשך קיום המכללה.

בינתיים הותר לפרסום כי „פרשת המינויים הבכירים" החלה להתגלגל, משסרב האלוף אורי אור ליטול על עצמו את תפקיד מפקד מפח"ש במקומו של אמיר דרורי, במקביל להחלטה החד משמעית של הרמטכ"ל להוציא אל הפועל את הסיכום בדבר רוטאציה בתפקיד סגן הרמטכ"ל. אור היה אמור לכהן בתפקיד עד לחילופי רמטכ"לים אך לאחר סדרה של שיחות עם הרמטכ"ל ועם שר הבטחון החליט לא לקבל את התפקיד ולכן נוצר צורך בפתרון אחר.

לדעת המבקרים, אין לבנות תוכנית שיבוצים שלמה על נכונותו או אי־נכונותו של אלוף אחד למלא תפקיד מסויים, ותוכנית זו מעידה על תכנון לקוי: הטלת האחריות על כתפי האלוף אור היא על כן עיוות מסויים של תמונת המצב.

יצויין, כי הצורך בקיום רוטציה בתפקיד סגן הרמטכ"ל – עיקרון עליו עמד הרמטכ"ל לוי בחודשים האחרונים ודרש את מימושו – הוא עיקרון המקובל בצה"ל מאז ומעולם ונועד להכשיר יותר מאלוף אחד לתפקיד, כדי לא ליצור מצב של חוסר יכולת בחירה.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס של מפעל הפיס מס. 33/86 שהתקיימה ביום 14/08/86 זכו הכרטיסים הבאים:

בהגרלה הרגילה ובהגרלת כדור המזל זכה כרטיס מס. 125938 בסך כולל של 440,000.00 ש"ח. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 260,000.00 ש"ח.

בסך – 11,000.00 ש"ח זכה המספר 498172.

בסך – 5,000.00 ש"ח זכו המספרים: 247771, 666594.

בסך – 275.00 ש"ח זכו המספרים הבאים:

047489, 075123, 105443, 14234, 150426, 226468, 238692, 248220, 248511, 252702, 273462, 352635, 359293, 414490, 429029, 429175, 448451, 488523, 509191, 518523, 550234, 557277, 575775, 584643, 615965, 634127, 676024, 768096, 806403, 810027, 862972, 870512.

בסך – 130.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 5524, 8602.

בסך – 20.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 057, 145.

בסך – 15.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 235, 539, 746.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 4 זכו בסך של – 2.20 ש"ח.

בסך – 4.40 ש"ח זכו המספרים התלת ספרתיים: 037, 075, 116, 118, 205, 212, 213, 232, 256, 305, 333, 368, 377, 443, 445, 487, 508, 512, 560, 577, 713, 728, 821, 855, 944, 970.

בסך – 2.20 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 01, 03, 08, 12, 26, 30, 48, 49, 54, 55, 56, 61, 62, 64, 65, 71, 73, 74, 77, 78, 83, 85, 86, 91, 98.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

דבר
DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב

העורכת: חנה זמר
משנה לעורך: דוד פדהצור
מנהל כללי: אהרן קראוס

המו"ל – „דבר" בע"מ
מדפיס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ.ק. 65233
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ג' טל. 242203
חיפה, רח' הנביאים 27 טלפונים 3־642111, ת.ד. 33104

בצער ובכאב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

עזריאל (ישראל) רזניק

אשר זכה לעלות לארץ לאחר מאבק ממושך רק לפני ט"ו חודשים

הלוויה תתקיים היום יום ששי י' באב תשמ"ו 15.8.86
בשעה 12.00 בצהריים בבית העלמין הדרום
גבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער הראשי

המתאבלים:
אשתו: קלרה
בתו וחתנה: פאולינה (אינה) ורומן גרוסמן
אחיו: ד"ר בן־ציון רזין וב"ב
אחיותיו: רוזה ויבורף וב"ב
קלרה הורביץ וב"ב

האם לא הצליחה להציל בנה הטובע וכמעט טבעה בעצמה

מאת שמעון חיים, סופר „דבר" בצפון

דראמה משפחתית התחוללה אמש סמוך לשעה 6.30 בחוף „גני מנורה" שליד טבריה. לתחנת מד"א בעיר הגיע אותה שעה שוטר שדיווח על מקרה טביעה בחוף שאינו מוכרז כחוף רחצה ואין בו מציל. צוות ניידת טיפול נמרץ של התחנה יצא למקום ומצא אשה בת 41 במצב קשה, מחוסרת־הכרה. הצוות החל לבצע בה טיפול החייאה.

הוברר שהאשה קפצה למים כדי למשות את בנה בן ה־12 שטבע גם הוא. כתוצאה מכך הגיעה גם היא למצב קשה של טביעה. 50 דקות עמלו אנשי הצוות הרפואי להחיות את האם עד שחזרה להכרתה המעורפלת. אולם בנה שנמשה אותה שעה טבע תקבע מותו. האם הועברה במצב קשה לבית החולים „פוריה" ליד טבריה.

יצויין כי כל אותה שעה היה במקום אבי המשפחה אך הוא לא קפץ למים להציל את בנו הטובע.

מסדה לוי נאבקת על חייה בארה"ב

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

מצבה של מסדה לוי (40) מקריית חיים, שעברה לפני 6 שבועות ניתוח השתלת כבד במרכז הרפואי בפיטסבורג שבארה"ב החמיר בעקבות דלקת ריאות קשה.

הבעל עזרא לוי הודיע אתמול לבני משפחתו בקריית חיים, כי מסדה לקתה בדלקת ריאות קשה והיה צורך לנתחה ולהוציא חלק מאחת הריאות. מצבה הוגדר עתה כקשה והיא מחוברת למכונת הנשמה. בני המשפחה מסרו כי במצבה של מסדה היו באחרונה עליות וירידות. היא התגברה על כל התקלות וגם על תופעת הדחיה של הכבד המלווה את הנתונות. בשבוע האחרון היא לקתה כאמור בדלקת ריאות קשה ועתה היא נלחמת על חייה.

רימון הושלך בעכו ופצע 5 בני־משפחה

(ע). – 5 בני משפחה, 4 גברים ואשה, נפצעו אתמול בשעה 8.45 בערב, כאשר נזרק לעברם רימון בעת שישבו בגינת ביתם, ברחוב גיבורי סיני בעכו.

הפצועים הועברו לבית החולים בנהריה, ומשם הועבר אחד מהם, כשהוא פצוע קשה, לבית החולים רמב"ם בחיפה.

המשפחה שנפגעה משפחת עמאר, מוצאה מהכפר הערבי מכר. משטרת מרחב הגליל, שפתחה בחקירה, סבורה שהמעשה היה על רקע פלילי.

3 בקבוקי תבערה – על אוטובוס בשכם

(ע). שלושה בקבוקי תבערה הושלכו אתמול סמוך לשעה 9.30 בבוקר על אוטובוס „אגד" בכיכר בית החולים במרכז שכם. לא נפגע איש, אך נגרם נזק קל לאוטובוס.

התקרית אירעה בעת שהאוטובוס, בקו 955, היה בדרכו מירושלים לנצרת. כוחות הבטחון שהוזעקו למקום הטילו סגר על איזור האירוע למשך שעה עד 10.30.

הסתיים תרגיל נחיתה רחב של חטיבת „גבעתי"

(ע.) תרגיל נחיתה רחב־היקף הסתיים אתמול לפנות־בוקר – מסרו מקורות צבאיים.

התרגיל סיכם סידרת אימוני הקיץ, נחיתה וכיבוש יעדים של חטיבת „גבעתי", בשיתוף חילות. חיילי „גבעתי" הפגינו רמה גבוהה ודיוק בביצוע המשימות. לקחי התרגיל המקצועיים של"ג ישמשו בתרגיל. בתרגיל נכחו הרמטכ"ל, מפקד חילות, אלוף פיקוד הדרום וקצינים בכירים.

חג הקורבן – מהבוקר; שיתוק חלקי במפעלים

מאת סופר „דבר"

הבוקר עם שחר החל „חג הקורבן" המוסלמי, שיימשך 4 ימים. במהלך החג יהיו כל מוסדות הציבור בשטחים סגורים והעיתונים הערבים, לא יופיעו.

גם השנה צפוי שיתוק חלקי של מקומות עבודה רבים בישראל, משום שהפועלים מהשטחים לא יבואו לעבודתם. במרכזי הערים בשטחים היתה אמש תנועה ערה מאוד של קניות לקראת החג.

ירדן מגבילה צעדי מתנגדיה בגדה

מאת דני רובינשטיין, סופר „דבר"

ממשלת ירדן מרחיבה את פעולותיה ביהודה ושומרון ומעבישה את מתנגדיה. 8 ראשי עיריות, שנבחרו לתפקידם אחר הודחו על־ידי הממשל בישראל, לא יוכלו מעתה ואילך לחתום על מסמכים שונים, כפי שנהגו בעבר. על כך מסר העיתון המזרח־ירושלמי „אל־נהאר", המקורב לשלטונות ירדן.

המדובר בראשי העיריות של רמאללה, שכם, אל־בירה, ג'נין, קלקיליה, ענבתא וביתוניה, שהודחו בידי ישראל, המשיכו לתת אישורים והמלצות לדרכונים, תעודות לידה ודומה, שהוכרו בידי ממשלת ירדן. עתה כאמור נשללה מהם זכות זו. כמו כן נשללה זכות החתימה על מסמכים ירדניים מראש עיריית טול־כרם חלמי חנון.

אם כי לא ניתן אישור רשמי לצעד ירדני זה, הרי הפעילות הירדנית בנושאים אלה מורגשת היטב בשטח. לפני ימים אחדים מנעו הירדנים מפאיק ברכאת ראש ליסכת המכהר של ירושלים לעבור בגשר אלנבי, ונמסר כי סמכויותיו לאשר מסמכים ירדניים באיזור ירושלים הועברו למשרדי הוואקף (ההקדש) המוסלמי.

הירדנים התייחסו לאחרונה בגסות לשורה של אישים מהגדה המערבית ומעזה, שהביעו עמדות שאינן עולות בקנה אחד עם עמדות ירדן. הטלוויזיה הירדנית החלה בשבוע שעבר בשידור תוכנית שבועית לתושבי השטחים, ובשידור הראשון ניתנו פרטים על תוכנית ההומש לפיתוח כלכלי, שהכינו הירדנים עבור השטחים.

לחברנו אורי שליטין

אתך באבלך
על מות
אמך ז"ל

בית הסנה

קינות ליד הכותל ב־ט' באב, אתמול

(צילום: אלי הראתי)

אגף התקציבים של משרד החינוך:

משמעות הקיצוץ בחינוך – פיטורי 3000 עובדים!

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

אם משרד החינוך ירצה לקבל את הצעת הקיצוצים של האוצר, הוא ייאלץ לפטר 3,600 עובדי הוראה. הצעת האוצר לקיצוץ 3.9 אחוזים מתקציב החינוך משמעותה פיטורי 2,400 מורים, 430 גננות, עשרות עוזרות גננות, יועצים חינוכיים, פסיכולוגים, מדריכי חינוך מטלים וקציני ביקור סדיר – כך עולה ממסמך, שהכין אגף התקציבים של משרד החינוך, במטרה לבדוק את מידת ישימותו של הקיצוץ המוצע למערכת החינוך.

לנוכח העובדה, שבשנה שעברה פוטרו 4,000 מורים חדשים, טענו חברי הנהלת משרד החינוך, כי קיצוץ נוסף יהיה בגדר „אסון" ויגרום לצמצום נוסף בשעות הלימודים ולחיסול מקצועות לימוד.

הסכמי העבודה עם הסתדרות המורים, ממילא אינם מאפשרים פיטורי מורים בחודש ספטמבר, אבל חישובי משרד החינוך מראים, כי לא ניתן יהיה לבצע קיצוץ בהיקף המוצע על־ידי האוצר גם בשנה הקרובה.

משרד החינוך מתכוון להיאבק גם נגד הצעת האוצר להקפיא את ההתקשרויות עם גורמי חוץ, משום שהדבר יגרום לשיבושים חמורים בפתיחת שנת הלימודים. בימים אלה מבצע משרד החינוך התקשרויות עם חברות הסעות תלמידים לבתי־הספר ומבצע רכישות ציוד לקראת שנת הלימודים. הקפאת החוזים תמנע תפעול מערכת החינוך לקראת קליטת התלמידים ב־1 בספטמבר.

אנשי „אמל" תקפו מוצבים של יוניפי"ל בדרום־לבנון

מאת שמעון חיים, סופר „דבר" בצפון

תקריות האש המתמשכות בין כוחות יוניפי"ל בדרום לבנון לבין השיעים באיזור נמשכו אתמול, אף כי בממדים פחותים יותר מאשר בתחילת השבוע.

אתמול הותקפו שלושה מוצבים של יוניפי"ל באיזור מערכה ומערוב, מזרחית לצור. כוחות יוניפי"ל השיבו באש לעבר מקורות הירי, אך לא היו נפגעים בתוקפים.

אתמול בבוקר הותקף בפצצות אר. פי. ג'י. בסיס אספקה של יוניפי"ל במבואות צור. גם כאן לא היו נפגעים, אך נגרם נזק למיבנים.

אנשי „אמל" עצרו במהלך היום תושבים ממערכה, החשודים כי ירו לעבר בסיס יוניפי"ל ונראה כי הירי בוצע באופן פרטיזני מתוך כעס וזעם, השוררים עדיין בכפר, על מותם של שלושת אנשי „אמל" תושבי הכפר.

גם אתמול נמשכו ההידברויות ונסיונות הרגעה בין יוניפי"ל ל„אמל" בתיווכם של נכבדים ומפקדי [illegible]

העיתונאים והטכנאים ברדיו לאסיפות הסברה – הבוקר

מאת יעל אימוני, כתבת „דבר" בירושלים

העיתונאים והטכנאים ברדיו יקיימו הבוקר החל מן השעה 10 אסיפות הסברה והפסקות עבודה, בתביעה כי ישולמו להם תוספות השכר ששולמו כבר לסקטורים מקבילים במשק ולעובדי הטלוויזיה.

עובדי הרדיו בתל־אביב ובירושלים ישקלו נקיטת סנקציות נוספות והחרפת העיצומים אם לא ייענו תביעותיהם. בין השאר, שוקלים להפסיק שידור הפירסומות ברדיו, צעד שיפגע במקורות ההכנסה של „קול ישראל".

מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, הודיע לעובדים שלשום כי אין הוא מאשר להם לקיים אסיפת עובדים בשעות העבודה, למרות שההסתדרות אישרה את האסיפה. פורת הזהיר, כי יהיה לנכות משכרם של העובדים אשר יפסיקו את עבודתם בזמן האסיפה, אולם ציין כי לעובדים שמורה הזכות לקיים אסיפה מחוץ לשעות העבודה.

יו"ר ועד עובדי ההנדסה ברדיו אמר בתגובה, כי עובדי הרדיו עובדים 24 שעות ביממה וכי יום הכיפורים הוא היום היחיד בשנה בו אין עובדים. "אין להעלות על הדעת שנמתין עד ליום הכיפורים כדי לדווח לעובדים על הצעקה", אמר.

בעקבות פנייתו של מנכ"ל הרשות, התכנסו אתמול ועדי העובדים ברדיו, אך לדבריהם, לא מצאו דרך להימנע מקיום האסיפה, שבמהלכה יופסקו כל ההקלטות וההפקות ברדיו. עובדי „קול ישראל" דורשים לשלם לעובדים בין השאר הוצאות בפועל. לטענתם, לא ייתכן מצב שבו ספקים חיצוניים של רשות השידור מקבלים החזר הוצאות באשראי נוח יותר מעובדי הרשות עצמם.

רוב בוועד המנהל נגד הארכת מינויו של קרפין

מאת יעל אימוני, כתבת „דבר" בירושלים

רוב חברי הוועד המנהל של רשות השידור מתנגדים להארכת מינויו של מיכאל קרפין כעורך „מבט" ויבקשו לבטל החלטה זו, אם תתקבל על־ידי מנכ"ל הרשות אורי פורת.

אחד מחברי הוועד המנהל אמר אתמול ל„דבר" כי בשלב זה יש להמתין להחלטת מנכ"ל הרשות בעניין, ואם הבחירה תיפול על מיכאל קרפין, ישקול הוועד המנהל את בטול הבחירה ויבקש לקיים מכרז לתפקיד.

יצויין, כי מנכ"ל הרשות טוען שאין בסמכותו של הוועד המנהל לערער או לבטל את החלטת הדרג המקצועי, כלומר המנכ"ל. מינויו של עורך „מבט" יעלה ככל הנראה בישיבתו הקרובה של הוועד המנהל ביום ב'.

בצד תמיהות על דבקותו של המנכ"ל בהארכת הקדנציה של קרפין העומדת להסתיים בשבוע הבא, הביעו אתמול מספר עובדים בטלוויזיה [illegible] מהדרך בה מנוהל המאבק בקרפין וטענו כי אין מקום למחול השדים המתקיים סביב מינויו. עם זאת אמרו אתמול גורמים בטלוויזיה, כי הבהלה היום יבין, שעד עתה שמר על שתיקה רשמית בכל הקשור לנושא, יתגייס למען מינויו של יעקב אחימאיר לתפקיד.

בוטל פסטיבל הקולנוע בחיפה שנועד לחג הסוכות

בגלל החרמת מפיצי הסרטים ונסיגת העירייה מתמיכתה הכספית

מאת אמיר היתם

ההנהלה הציבורית של הפסטיבל הבינלאומי לקולנוע בחיפה החליטה אתמול, בישיבה שלא מן המניין, שלא לקיים השנה את הפסטיבל שנועד לסוכות.

שתי סיבות מרכזיות הביאו את ההנהלה לקבל החלטה זו: הראשונה היא הודעת איגוד מפיצי הסרטים לעיריית חיפה על החרמת הפסטיבל, בטענה שאין העירייה עושה די כדי לסגור את רשתות הטלוויזיה בכבלים הבלתי־חוקיות בעיר. הסיבה השנייה היא נסיגת העירייה מהחלטתה לתמיכה בת 80 אלף דולרים בפסטיבל, לתמיכה בת 15 אלף דולרים בלבד. שינוי זה בעמדת העירייה נודע למארגנים לאחרונה בפגישה עם ראש העיר אריה גוראל.

בנוסף הסתבר, שאולם האודיטוריום ששימש בפסטיבלים קודמים כאולם המרכזי, הושכר בתקופת חג הסוכות לגורמים אחרים ללא תיאום עם המארגנים.

הפסטיבל, שהיה למסורת בשלוש השנים האחרונות, נתמך בעיקר על הקרנות בכורות של סרטים שנרכשו להקרנה מסחרית בארץ על־ידי מפיצי הסרטים. הנהלת הפסטיבל בדקה אפשרות של היערכות שונה לקראת הפסטיבל השנה לנוכח האיום המתמשך של איגוד המפיצים ותיכננה את הרחבתו לשישה ימים, במקום המסגרת של שלושה ימים בתכנונו הקודם.

חובבי הקולנוע יאלצו, איפוא, להמתין לקיץ הבא לפסטיבל הסרטים בירושלים.

„דבר" אורחי מלון מוריה ירושלים נהנים מעיתון „דבר" בארוחת הבוקר
מלון מוריה ירושלים

אנשים ● אנשים

מ"מ משולש

יצחק שמיר, (בתמונה) הנא שיאן בקרב בעלי תואר ממלא־מקום: עד הרוטציה הוא ממלא־מקום ראש הממשלה; מאז פרישת מנחם בגין מהזירה הפוליטית הוא ממלא מקום יו"ר תנועת חרות. שלשום נוסף לו מעמד של מ"מ נוסף – ממלא מקומה של מרגרט תאצ'ר, ראש ממשלת בריטניה. בוועידה השנתית של התאחדות הסטודנטים הדמוקרטים, בעלת הזיקה למפלגות שבמרכז ובימין הקשת הפוליטית, בקפריסין נבחרה תאצ'ר לנשיאת כבוד של הארגון, ושמיר נבחר לממלא מקומה. היום תבוא משלחת של הארגון לישראל ותעניק לו את התואר במשרדו. בעוד שנה יקיים ארגון זה את ועידתו בירושלים.

עליזה ולך

אם האמהות

את פגרת הכנסת, לפחות את חלקה, מתכוונת ח"כ נאווה ארד (בתמונה) להקדיש לראיונות עם האימהות למען חופש לילדיהן מסורבי העליה. ח"כ ארד מקדישה את עתותיה ואת מרצה לאימהות הללו כבר חצי־שנה, הרחק מזרקורי התקשורת יחד עם חיים צ'סלר, יו"ר המועצה ליהודי ברית־המועצות, ועם ריבה טרלו. האימהות מכנות אותה „האם הגדולה שלהן", את צ'סלר הן מכנות בתואר „אבא" וטרלו היא „האחות הבכירה". עד כה הורהו כ־200 אימהות לבנים ובנות מסורבי עליה, ובאחרונה הן פתחו בפעילות אינטנסיבית, בעיקר לקראת פגישת המשלחות הישראלית והרוסית בהלסינקי.

עליזה ולך

בן ברית

„חבל שאתה לא נשאר עוד קצת, היית יכול להשתתף בבר־מצווה של בני", אמר טום טימס למיכאל בר־זוהר. טימס הוא מזכ"ל הלייבור בניו־זילנד, ובר־זוהר עשה שם בשליחות ומסר לו ד"ש מעמיתו, מזכ"ל מפלגת העבודה בישראל, ח"כ עוזי ברעם. הפגישה בין השניים לא היתה חברתית בלבד. טימס הבטיח לבר־זוהר, כי ידאג לדחיית הצעת ההחלטה להכרה באש"ף, שיעלה האגף הקיצוני־שמאלי של מפלגת הלייבור בועידתה בחודש הבא. מסתבר שאותו טימס היה מתנדב בישראל ב־1967, התגייר והתחתן עם בת ישראל כשרה. בר־זוהר נפגש בשהותו בניו־זילנד בתחילת החודש גם עם 6 מבין 12 שרי ממשלתה, ממשלת הלייבור, עם חברי הסיעה בפרלמנט, עם יו"ר הפרלמנט (ששלח באמצעותו דרישת שלום לשלמה הלל) ועם יו"ר האופוזיציה.

עליזה ולך

שבת אחים

האם הליברלים המפוררים והמפוצלים הצליחו לאחות את הקרעים שביניהם? שאלה זו נשאלה לשמע הידיעה שבמוצאי שבת האחרונה התקיים מפגש של ליברלים מכל הצורות והצבעים בביתו של ח"כ לשעבר, ידידיה באר'י. היו שם ח"כ שרה דורון, יחד עם ח"כ יוסף תמיר, שנטש בשעתו את הליברלים לטובת שינוי, וכן השר לשעבר, יצחק ברמן, (בתמונה) מן „המרכז הליברלי" החדש. הערפל התפזר כשהתברר שלשר ברמן אין דעה טובה אפילו על חבריו החדשים מן „המרכז הליברלי", עליהם הוא אמר: „יש להם תיאבון כמו לשמחה אורליך, אבל אין להם שכל כמוהו".

מינהג חדש

שר המשפטים החדש, אברהם שריר, (בתמונה), הנהיג נוהג חדש בכל הקשור למינוי שופטים. שריר המשמש עתה בתוקף תפקידו כשר המשפטים, יו"ר הועדה למינוי שופטים, החליט לראיין אישית כל אחד מהמועמדים למשרה שיפוטית. הנוהג עד כה היה שהועדה מסתפקת בעיון בתצקים האישיים של המועמדים למשרה. בימים אלה מראיין שריר שלושים ושניים מועמדים חדשים לכהונת שופטים.

מובה צימוקי

מחווה הומניטרי

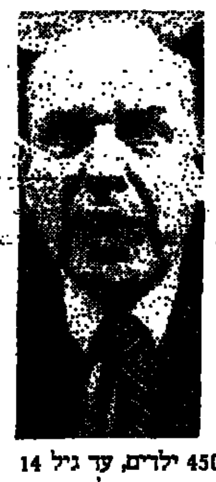

שגריר ארה"ב בישראל, תומאס פיקרינג, (בתמונה) מתעניין במצבם של הכושים העבריים. במכתב ששלח פיקרינג למנכ"ל משרד העבודה והרווחה, צבי צילקר, ביקש לדעת אם נכון הדבר שקיים מצב של רעב בקרב בני העדה בארץ, ואיך אפשר לסייע להם. המנכ"ל ענה לו כי משרד העבודה והרווחה מעניק כמחווה הומניטרי שתי ארוחות ביום, לכ־450 ילדים, עד גיל 14 מקרב בני העדה. על מבוגרים הסובלים מרעב אין משרד הרווחה יודע. אך יש במשרד נכונות לבדוק אם אכן ישנם מקרים כאלה.

יקיר צור

ימשיך לביים

המחזאי הרוסי הנודע, יורי ליובימוב, (בתמונה), שביים ב„הבימה" את המחזה השקיעה יביים, ככל הנראה, מחזה קלאסי גם בתיאטרון חיפה. השבוע לפני צאתו את הארץ נפגש ליד בימוב עם מנכ"ל התיאטרון העירוני נרעם סמל, ועם המנהל האמנותי שלו גדליה בסר. סוכם, כי הוא יביים בשנת 1988 הצגה אחת מתוך חמש הצגות אפשריות שתמצא מתאימה. סמל סיפר, כי בביקורו במוסקווה צפה בשני מחזות שביים ליובימוב, וכן בהצגה נוספת שלו בבורגתיאטר בוינה. אין ספק בכך שבנוסף להיותו במאי רוסי גדול הוא גם אחד הבמאים הגדולים בעולם המערבי.

אריאלה ראובני

הבדל קטן

בדיון בוועדה המרכזת של ההסתדרות על דו"ח ועדת זנבר המתייחס לייעול ושיפור השרות בקופת חולים בעקבות מסמך גדיש. הציע, יצחק ברקאי, מל"ע לקבוע במרפאות קופ"ה תפקיד של „דיילת" העשויה לחסוך לרבים עמידה מיותרת בתור לרופא ולצמצם את היקף ה„קיטורים" התלונות. בתשובה לכך אמר ראש האגף לביטחון סוציאלי, דב מלג: „דיילות אין לנו, אבל פנסיונריות מתנדבות ימלאו את מקומן". „יחי ההבדל הקטן", העיר ברקאי.

חיים ביאור

ההבעה על פניו של הדוכס מאדינבורו אומרת את הכל. כך לדבריו נושך סוסו את המתג שבפיו. הסבריו נועדו לשכנע את השופט בתחרות המרכבות הבינלאומית באסקוט שהתקיימה שלשום.

המדור נערך היום ע"י אורה זרניצקי

חדשות ● חדשות ● חדשות ● חדשות ● חדשות

בעיצומו של הדיון על אבני הגבול התעוות רס"ן מוחמד וצנח בלי הכרה

המשלחת המצרית לשיחות על טאבה שבה אתמול לארצה עם גופתו של חבר ועדת הקישור הצבאית, שמת בהתקף־לב

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

חברי המשלחת המצרית למו"מ על טאבה יצאו אתמול את הארץ אבליה הגוויי ראש יחד עם גופתו של חברם רב־סרן מוחמד באמל עבדאללה, שמת שלשום לפנות בוקר במלון „דניאל" בהרצליה, כנראה, בהתקף־לב פתאומי.

חברי המשלחת טסו לקאהיר יחד עם גופת חברם במטוס של הכוח הרב לאומי. רב־סרן מוחמד עבדאללה בן 34 שירת כקצין בוועדת הקישור הצבאית המצרית, שבראשה עומד הגנראל פארוק לביב.

סופר „דבר" היה עד לאסון, שאירע סמוך לשעה 1 אחר חצות. רב סרן מוחמד ישב באותה שעה באולם הישיבות בקומה השניה במלון „דניאל" ועבר יחד עם הנציג האמריקאי פרסמן ממחלקת המדינה בוואשינגטון וכמה קצינים מצריים נוספים על תרפים, שבו סוכמו רוב הסידורים הלוגיסטיים הנוגעים למדידת אבני הגבול באיזור טאבה ולצ'ילומן. לפתע התעוות רב סרן מוחמד וצנח מכסאו בלא הכרה לתדהמתם של הנוכחים באולם הישיבות.

מייד הוזעקו למקום שני עוברי בית המלון: קצין ביטחון והאחראי למשמרת הלילה. השניים החלו מיד להנשים באופן מלאכותי את הקצין, אולם כל מאמציהם עלו בתוהו. זמן קצר אחר־כך הגיעה למלון ניידת מד"א לטיפול נמרץ. הרופא ועוזריו ניסו להחיות את רב סרן מוחמד, אולם מאמציהם היו לשווא ולרופא לא נותר אלא לקבוע את מותו.

מותו של רב־סרן מוחמד היכה בהלם את חברי המשלחת המצרית. ראש המשלחת הצבאית המצרית הגנראל פארוק לביב מיהר לטלפן לקאהיר, כדי לדווח על האסון למפקדת הצבא. המצרים ניחמו את עצמם במלמלם מדי פעם כי „זהו רצון האל ונגזר המוות הנגזר משמיים אין מה לעשות". גם חברי המשלחת הישראלית קיבלו את האסון בתדהמה. לפנות בוקר הוזעק למקום אמבולנס פרטי, שהעביר את גופתו של רב סרן מוחמד לביה"ח איכילוב.

חברי המשלחת המצרית לא רצו לנתח את גופת חברם בארץ, כדי לעמוד על סיבת המוות, לאחר שהרופא הישראלי הסביר להם, כי לפי הנהוג בישראל יש צורך באישור בני המשפחה לצורך ביצוע נתיחת הגופה. לבית־המלון הגיע בשעת לילה מאוחרת מיופה־הכוח המצרי בארץ מוחמד בסיוני, שעסק יחד עם יואב בהדרי ממחלקת המנהל במשרד החוץ בסידורים להטסת גופתו של רב סרן מוחמד למצרים.

הצעות, הצעות – והמשבר בעינו

ממשלת דרום־אפריקה וראשה, פיק בותה, ניסו להפיג את הכעס במערב – אך לפי שעה נכשלו

מאת שלמה שפיר, סופר „דבר"

שתי ההצעות החדשות שהועלו השבוע על־ידי ממשלת דרום־אפריקה – עריכת בחירות בקרב האוכלוסיה השחורה למועצה מייעצת, שנציגיה יקיימו מכן מגעים עם שלטונות, וקריאת הנשיא בותה לשיחות בין הרפובליקה הדרום־אפריקאית ומעצמות המערב – לא היה בהן כדי לחולל כל מפנה משמעותי במשבר המחריף או להפיג את הדרישות המתרבות במערב להטלת סנקציות כלכליות על מדינה זו.

אין להניח, כי בנסיבות הקיימות יסכימו מנהיגים שחורים בעלי מעמד להציג את מועמדותם בבחירות למועצה שסמכויותיה מוגבלות מלכתחילה. הצעת המפלגה הלאומית השלטת אף אינה כוללת את מיליוני השחורים שנהפכים אזרחי הבאנטוסטאנים האוטונומיים. בעבר קיווה נשיא דרום־אפריקה, בותה, כי הצ'יף בותלזי – מנהיג השחורים בקאוולו הנחשב המנהיג הלגיטימי המתון ביותר – יתן את ידו להצעות החדשות, אך נוכח הקרע שנתגלע בין בותלזי לממשלת דרום־אפריקה בעקבות שליחות התיווך האחרונה של שר־החוץ הבריטי, פחתו הסיכויים לכך. לא רק נציגי השחורים אלא גם האופוזיציה הליבראלית הלבנה בדרום־אפריקה הגיבה באכזבה על ההצעה החדשה ועל היעדר צעדים חדשים לביטול האפרטהייד.

על־פי התוכנית המקורית, צריך הפרלמנט בקייפטאון לדון בשבוע הבא בחקיקה הקשורה במועצה המייעצת. בותלזי כבר הצהיר, כי לא יקח חלק בתהליך החדש, כל עוד לא ישוחרר נלסון מנדלה, נשיא הקונגרס הלאומי האפריקאי הכלוא זה 22 שנה, ולפי שעה לא הל סימני בסירוב הממשלה לעשות זאת.

ברומה הגיבו בוואשינגטון, לונדון ובון בספקנות על קריאת בותה לשיחות חדשות בינו לבין מעצמות המערב, אולם פרטוריה שאבה עידוד מדברי הנשיא רייגן על ההשפעה הקומוניסטית בקונגרס הלאומי האפריקאי.

בינתיים, פסק אתמול בית־הדין העליון בחבל נאטל, שלממשלה הזכות להוכיח ולהחזיק במעצר אנשים שנעצרו בעקבות תקנות החרום. פסק־דין זה נוגד פסיקה קודמת שעוררה תקוות בקרב העצורים, כי השלטונות ייאלצו לשחרר האיל וסעיפים אחרים של חוק־החרום, הבאפשר מעצר ללא משפט – אינם תקפים.

על־פי משאל שנערך בחודש שעבר בדרום־אפריקה מטעם „סאנדי טיימס" הלונדוני ושנתפרסם השבוע, מתנגד עדיין רוב קטן מבין השחורים – 23 אחוז לעומת 52 אחוז – להטלת סנקציות כלכליות על דרום־אפריקה, מחשש שהדבר יפגע קודם־כל בהם. אולם על־פי אותו משאל התברר, כי 54 אחוז מהלבנים במדינה אינם מרוצים מהמשך האפרטהייד, והרוב ברור (65 אחוז) מחייב את שחרורו של נלסון מנדלה.

תשלומים משלמים בבנק הפועלים.

עכשיו ללא עמלת גביה

עכשיו תוכל לשלם את כל חשבונותיך בבנק הפועלים ללא עמלת גביה. חשבונות כגון: **טלפון, חשמל, גז, מים וארנונה, מס הכנסה ומע"מ, אגרת רדיו וטלויזיה, ביטוח, ומעכשיו גם תשלומים לביטוח הלאומי** – באפשרותך לרכז את כל התשלומים במקום אחד, יחד עם יתר הפעולות הבנקאיות השוטפות שלך, ולחסוך כסף, טירחה וזמן.

חדש! כלל תשלומים לביטוח הלאומי!

שרות כמו שצריך

שרות עריש אישי

בנק הפועלים

אבנת|קרמון|שיפרין|נעמן

כת הבהאים תקים בעכו מקדש בעלות של עשרות מליוני ד'

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

ראשי כת הבהאים בישראל יבקשו בתקופה הקרובה מאדריכלים שיתכננו עבורם מקדש רחב־ידיים, אשר ייבנה בלב הגן הפרסי בעכו בעלות של עשרות מליוני דולארים. זאת, לאחר שהממשלה אישרה בישיבתה השבוע את בניית המקדש.

הממשלה מינתה את שר האנרגיה והתשתית, משה שחל, לעמוד בראש צוות שרים מיוחד, שעליו יוטל הטיפול בקשר שבין הממשלה לבית נציגי הכת.

נציגיה הרוחניים של הכת ביקשו מהממשלה לשחררם מתשלום מסים ומכס על חומרי בניין שבדעתם לייבא מחו"ל. כן ביקשו שתינתן לאדריכליהם יד־חופשית בכל הקשור לאישורי בנייה של הוועדה המקומית לתכנון ובנייה.

מקור ממשלתי אמר כי נראה שהממשלה תעניק לאנשי הכת הטבות והקלות למיניהן אולם בשלב זה לא נכנסו לפרטים.

<u>מינהל המקרקעין פתח בהליכים:</u>

12 משפחות בשלומי מחזיקות 70 דונם אדמה שלא כחוק

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

מינהל מקרקעי ישראל פתח בהליכים משפטיים נגד 12 משפחות משלומי, מראשוני מתיישבי העיירה, בגין אחזקת אדמות מדינה שלא כחוק.

ד"ר יהודה לנקרי, ראש המועצה המקומית, אמר כי המשפחות מחזיקות ב־70 דונם אדמה המיועדות לתעשייה.

בפגישה שנערכה בתחילת השבוע בין שר החקלאות אריק נחמקין לבין ד"ר לנקרי הוחלט להקצות לשלומי 200 דונם אדמה לצרכי פיתוח תעשיה, מתוכם 70 הדונמים המוחזקים, בשלב זה, בידי המשפחות הוותיקות.

עוד הוחלט כי תיעשה פנייה נוספת אל המשפחות שיפנו מרצון את האדמות ובתמורה יזכו לפיצוי כספי הולם. בכל מקרה, אמר ד"ר לנקרי, „לא יהיה פינוי בכוח".

לדברי ראש המועצה, שר החקלאות גם הבטיח להרחיב את תחום השיפוט המוניציפלי של שלומי ב־1000 דונם. העיירה משתרעת כיום על פני 1400 דונמים ו„אנחנו מרגישים מחנק נורא". אמר ד"ר לנקרי. מדובר ב־1000 דונמים של אדמת יער, הנמצאות ממזרח לעיירה והשייכות לתחום שיפוט מועצה איזורית מטה אשר.

קופמן יוזם סיור ל„מחנה הלאומי" בשטח 9

מאת סופר „דבר" בכנסת

יו"ר הקואליציה, חיים קופמן, יוזם סיור של כל המפלגות הנמנות על המחנה הלאומי – לכוד תוהו ודתיים כדי לעמוד מקרוב על משמעות החלטת שרי המערך בעניין מסירת שטח־אש 9 הנמצא בלב הישוב היהודי בגליל לדרוזים.

בג"ץ ידון בעתירת דוד בלס על אי־מסירת חומר חקירה לידיו

(ע). – איש העסקים העצור, דוד בלס, הגיש אתמול עתירה לבג"ץ נגד פרקליט מחוז ת"א ונגד מפקד היחידה הארצית לחקירות הונאה, בטענה כי חומר חקירה ועדויות שנגבו בשתי עדויות חקירה של תקים לא נמסרו לידיו.

בלס, העצור עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, טוען בעתירה כי שתי עדות החקירה של התק"ם חקרו את קשריו עם התנועה הקיבוצית. המדובר בוועדת סנטה יוספטל וועדת פרופ' ליבאי. ועדות אלה פעלו זמן רב לפני שהחלה חקירת המשטרה והן גבו עדויות מאנשים שהם עדי תביעה מרכזיים במשפטו של בלס.

הפלגים הפרו־סורים דחו פגישת פיוס של אש"ף

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

מנהיגי ארגון התבלה הפלשתינים הסרים למרותה של סוריה דחו שלשום את היוזמה של ארגוני השמאל שבאש"ף לאחר־מחדש את השורות בארגון זה תחת הנהגתו של ערפאת.

אחמד ג'יבריל, אבו מוסא, ושאר מנהיגי הארגונים הפלשתינים הפרו־סורים הבהירו, כי הם מתנגדים ליוזמת ארגוני השמאל, הנתמכת על־ידי מנהיגי אלג'יריה וברה"מ לכנס בקרוב מפגש פיוס של כל ארגוני אש"ף באלג'יריה. הם העמידו שני תנאים מוקדמים לכל יוזמת פיוס באש"ף: הדחתו של ערפאת מתפקיד ההנהגה וביטול פורמאלי של ההסכם לשיתוף פעולה מדיני, שנחתם אשתקד בין ערפאת למלך חוסיין.

תא"ל יעקב לפידות – בראש המכללה לבטחון לאומי

תא"ל יעקב לפידות מתמנה היום למפקד המכללה לביטחון לאומי והעולה לדרגת אלוף. לפידות מחליף את אלוף אביעזר יערי, המסיים את שירותו הסדיר בצה"ל.

תא"ל לפידות נולד ב־1942 ברחובות. ב־1960 התגייס לחיל השריון, ואת רוב שירותו עשה בתפקידי שדה, החל במפקד טנק וכלה בסגן מפקד המפח"ש. לאחר מלחמת ששת־הימים עסק בהכנסתם לשימוש בצה"ל של טנקי שלל כדגם „טיראן" („טי־54" ו„טי־55"), בכלל זה דיגומם, הסבתם והאימון בהם. היה מג"ד טנקים בסיני ופיקד על קורס קציני שריון. פיקד על חטיבת מילואים (למעשה הקים חטיבה מראשיתה בגדה המערבית של סואץ מטנקי שלל) ולאחר־מכן – על חטיבה סדירה בסיני.

במלחמת ששת־הימים לחם כמ"פ טנקים ופרץ למערכי האויב באום־כתף, אבו־עגילה ונחל. השתתף במלחמת־ההתשה (1968־1970), פיקד על כוח הטנקים בפשיטה המשוריינת מעבר למפרץ סואץ בספטמבר 1969, ובמלחמת יום־הכיפורים פיקד על גדוד טנקים מקרבות הבלימה ועד לצליחת התעלה. לאחר־מכן, בהיותו כפקד אוגדה בשוריינת סדירה, פיקד על הגיזרה המזרחית בלבנון. בוגר קורס קצינים וקורס מ"פים. סיים השתלמויות: של מח"טים ושל מפקדי אוגדות. סיים את המכללה הבין־זרועית לפיקוד ומטה (פו"ם) ואת ביה"ס לפיקוד ומטה בפורט לוונוורט שבארה"ב. למד גיאוגרפיה והסטוריה באוניברסיטת ת"א. נשוי ואב לשתי בנות ובן.

ה„סקוטלנד יארד" פשט על תחנות משטרה כעל קיני פשע

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – בלשי ה„סקוטלנד יארד" פשטו עם שחר, אור ליום ב' השבוע, על 13 תחנות משטרה באזור קנט, במטרה לאסוף מידע ועדויות בנוגע לחשד כי הקצינים והשוטרים מזייפים את חומר הראיות, כדי להשיג אחוזים גבוהים יותר של פשעים „פתורים" ולזכות בהעלאות בדרגה.

מדובר בשיטה, לפיה משכנעים השוטרים הפושעים שנעצרו בעוון עבירות כלשהן להודות ב„חבילה" נוספת של אשמות ומבטיחים להם בתמורה לכך „יחס מיוחד". כך, יכולים השוטרים להשיג הצלחה טובה יותר באחוזים ולזכות בהערכות חיוביות, המוליכות להעלאה בדרגה.

כמו כן נשמעה הטענה, כי השוטרים מזייפים את הדו"חות והרישומים – הכל במטרה לצייר תמונה טובה יותר של תפקודם.

הפושטים התארגנו בחוליות, שתודרכו עם אור ראשון ויצאו לפשיטות על תחנות המשטרה, בשיטה דומה לפשיטות על קיני פשע.

ההאשמות באו מצד קצין המשטרה באיזור, רון וולקר, אשר טען, כי כל הדיווחים המשטרתיים באזורו הם דיווחי שקר. ה„סקוטלנד יארד" נתבקש לחקור בדבר על ידי המפקח הראשי לאיזור פראנק ג'ורדן.

כתוצאה מן הפשיטות, יש עתה בידי ה„סקוטלנד יארד" חומר רב לחקירה, ודובר מטעמו מסר, כי הוא מקווה שהחקירה תסתיים עוד לפני סוף השנה הנוכחית.

פקיד סירב להעביר פניית מבקשי אשרות יציאה מברה"מ לגורבאצ'וב – ונתבע לדין

מוסקווה, („רויטר" עתי"ם וע"צ). – קבוצת אזרחים סובייטיים, שכל אחד מהם מבקש להצטרף למשפחתו מחוץ לברה"מ, תבעו לדין פקיד ממשלתי בכיר, שלטענתם מסרב להעביר בקשה שלהם להיפגש עם שליט הקרמלין מיכאיל גורבצ'וב.

אחד מאנשי הקבוצה, וולאדימיר פימונוב, מסר לכתב „רויטר", כי הם נכנסו בשבוע שעבר למשרד נוטריון ממשלתי, העוסק בבקשות רשמיות, ומסרו לו איגרת אל גורבצ'וב, שבה הם מבקשים שיסייע להם להתאחד עם רעיותיהם, בעליהם וילדיהם הנמצאים בחו"ל.

סגנית הנוטריון, רימה זימינה, דחתה את בקשתם להעביר את השדר, סיפר פימונוב. בעקבות זאת, הגישו אנשי הקבוצה תביעה נגד הנוטריון לבתי משפט במוסקווה.

האקדמיה האמריקאית ממליצה לאסור העישון בטיסות פנים

וואשינגטון, („רויטר" ועתי"ם). – האקדמיה האמריקאית למדעים קראה אתמול להטיל איסור על עישון במטוסים בטיסות הפנימיות של ארה"ב, כדי לשפר את איכות האויר שנושמים הנוסעים וכדי להקטין את סיכוני הדליקות.

חברי האקדמיה מסרו במסיבת העיתונאים, כי בינתיים לא יוצא זה הוגן להטיל את האיסור גם על מטוסי נוסעים בטיסות בין־לאומיות משום שאי־אפשר לחייב בכך מובילים זרים.

האקדמיה האמריקאית טוענת, כי האיסור הזה יצמצם את החשיפה לעשן הסיגריות של הנוסעים והצוות כאחד, יצמצם סיכוני בריאות פוטנציאליים לצוות הטיס, ישפר את איכות האויר בכל פנים המטוס ויחסל לחלוטין סיכונים של דליקת מסיגריות בוערות.

עוד אומרת האקדמיה למדעים, כי סיכון הבריאות העיקרי בעישון סיגריות במטוסים [illegible] שאנשים השופים לכמויות של עשן שמכנו סובל כל אדם החי בקרבתו של מעשן סיגריות ביום.

פיטורי מאה „גורקה" מהצבא הבריטי מפרים מסורת ותיקה

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — 110 חיילים בריטיים בני שבט הגורקה פוטרו מצבא הוד מלכותה „ללא כבוד", לאחר שנמצאו אשמים בהפרת משמעת הצבא. אירוע זה סימל תקופה ארוכה של שיתוף פעולה בין הצבא הבריטי ובין בני שבט הגורקה, מאיזור רהרן שבהרי נפאל.

חיילי השבט המפורסם נחשבו מאז ומעולם ללוחמים מעולים, והם נלחמו בשירות הצבא הבריטי בתקופת מלחמת העולם, בחזית הגרמנית היפאנית ואף לקחו חלק פעיל במלחמת פוקלנד.

ההתפטרות אירעה בעת שהיחידה היתה בביקור בהוואי וחייליה שבו מאימונים ממושכים לבסיסם. הם חגגו את סיום תקופת האימונים במסיבה, שבסיומה נפלה תיגרה. לא ברור מה הצית את זעמם של החיילים, אך התוצאות היו התפרעות והכאות אלימות, שמהן נפגעו כמה קצינים, ביניהם מפקד הפלוגה.

שירותו של מפקד הפלוגה המייג'ור חורין פארס, בן 31, אומנם לא הופסק, אך הוא הועבר מן היחידה. רבים מאשימים אותו באירוע, בכך שיחסו אל החיילים היה נוקשה ומעליב. דובר של הצבא הבריטי טען, כי בני הגורקה „שוחררו מטעמים אדמיניסטרטיביים" וכי לא היו אלה פיטורין.

בדהראן שבנפאל טענו כמה מהמשוחררים, כי הצבא נהג מנהג איפה ואיפה בכך שלא פיטר חיילים אנגליים שהיו מעורבים באותה פרשה. בין הפצועים בתגרה היה גם קצין גורקה. לא פחות מ־80 מן המפוטרים נלחמו במלחמת פוקלנד, והם דיברו במרירות רבה על פיטוריהם בסוף השבוע האחרון, בפני עיתונאים בריטיים שריאיינו אותם. מאידך גיסא, לא הסכימו גורמים רישמיים בנפאל להגיב על האירוע, בטענה שהדבר הוא „עניין פנימי של הצבא הבריטי".

פיטורי ה־100 העלו מחדש את בעיית שירות חיילי הגורקה הנפאליים בצבא הבריטי, שכן מאז מלחמת פוקלנד ראו רבים בקטמנדו את השירות כמבזה את ארצם, שעל חייליה היה להילחם עבור אינטרסים הזרים להם.

אולם, המלך הנפאלי רוצה בהמשך קשריו הטובים עם בריטניה, ועל כן ההערכה היא כי, ההסכם בין המדינות יימשך. בעייה נוספת בעניין זה היא בעיית „הגדוד השמיני של רובאי הגורקה", המוצב בהונג־קונג, ששירותו לא יידרש עוד לאחר מסירת המושבה לסין. בקטמנדו נשמעת כיום הצעה, כי הנושא כולו הוא אנאכרוניזם גמור.

המפוטרים עצמם טוענים כי סיבת פיטוריהם הרשמית – חוסר נכונותם לשתף פעולה עם חוקר הפרשה בצבא הבריטי – אינה נכונה כלל ועיקר וכי הם מסרו כל הידוע להם. „לא ראינו מי היכה את המייג'ור פארס", אמרו כולם פה אחד.

גמלים בלונדון – שלושת הגמלים שנראו בשבוע שעבר בהשתרכם לאיטם בשוויון נפש בתחנת אולימפיה בלב לונדון הגיעו להשתתף בתערוכת „ריאד – אתמול והיום" הנערכת בהצלחה זה שבועיים ויותר באולם התערוכות אולימפיה שבלונדון (צילום א.פ.)

חשד שפרשת ההצלה של הפליטים הטמילים בקנדה – זיוף מתוחכם

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה.

לונדון, (מיוחד ל„דבר"). – ב־160 פליטים טמילים נמצאו בתחילת השבוע סמוך לחופי ניו־פאונדלנד ונאספו על־ידי שלטונות קנדה. הם טענו כי הם בילו למעלה מחודש בסירות ההצלה וכי הם באים היישר מסרי־לנקה. עתה נראה, כי הם באו למעשה מנמל אירופי ושהו בים רק ימים אחדים.

לדברי חוגים יודעי דבר בלונדון, הורדו הפליטים על־ידי ספינה אשר העבירה אותם את האוקינוס זמן מה לפני שנמצאו על סירות ההצלה. הם לבשו בגדים נקיים, מתוצרת גרמנית, וביד כמה מהם היה כסף גרמני ואף עיתונאים גרמניים.

החוקרים העושים עתה במלאכת איתור הספינה בלונדון, טוענים כי הפליטים באו, בכל הנראה, ממחנה פליטים סמוך להמבורג, וכי הם עברו דרך נמל קאליס, מדנמארק לקנדה. הם הועברו מן הספינה לסירות הצלה כדי לעקוף את שלטונות ההגירה הקנדיים.

סירות ההצלה היו שייכות לספינה „רגינה מריס", אשר הפכה לפני זמן מה לספינת טיולים פרטית ומכרה את סירות ההצלה שלה בנמל ברמן.

השערות אלה מקבלות חיזוק נוסף מעדותו של ד"ר מניו־פאונדלנד, אשר נטל חלק במבצע ההצלה. לדבריו, לבשו אחרים מן הפליטים חגורות הצלה שעליהן היה רשום שמה של חברת ה„פאג־לויד", חברת ספנות גדולה, שבסיסה בהמבורג.

חברתו של המחבל הינדאווי ילדה את בתו ותעיד במשפט

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון, (מיוחד ל„דבר"). – „בנערת הספצנה" האירית אן־מארי מרפי בת 32, מן העיירה דון לוקרי שהיתה אמורה לשאת את מטען הנפץ אל תוך מטוס „אל על" בלונדון בחודש אפריל, ילדה בשבוע שעבר בת – בתו של נזאר הינדאווי.

למרות עצותיהם של כמה מבני משפחתה שדחקו בה שתמסור את הילדה לאימוץ, החליטה אן־מארי לגדל את הילדה.

במשפטו של הינדאווי, העצור בכלא בריקסטון, ממתינים עתה לעדותה של אן־מארי מרפי. מתוך הבנה לקשייה של האם הצעירה, הסכימו רשויות המשפט לחכות, עד שאן־מארי תרגיש כי בכוחה לעמוד במתן העדות. אן־מארי, מצידה, קיבלה כמה וכמה הצעות מעיתונאים מרחבי העולם למכור להם את סיפורה המלא. לדברי ידידה של מרפי, שהתראיינה ל„סנדיי וורלד", אם תיענה מי שהיתה חברתו של הינדאווי לכמה מהצעות אלה, יהיו בידה אמצעים למחייה לעתיד.

משפחתה של הצעירה האירית מקיימת שמירה מתמדת על האם ועל הילדה – אפילו בחדר הלידה בבית היולדות הפיראטי שבו היא שוהה. גם מקום מגוריה עתה נשמר בסוד, מחשש לנסיון למנוע את עדותה בבית המשפט.

פסיכיאטר גרמני במחקר חדש: „היטלר לא היה מופרע בנפשו"

40 שנה לאחר מותו של הצורר קובע הפסיכיאטר הקרימינולוג הגרמני, פרופ' וולפגנג דהבור, כי היטלר היה אמנם לא נורמאלי מבחינה פסיכולוגית אבל, לא חולה או מופרע מבחינה רגשית. דברים אלה ראו אור במחקר קרימינולוגי על אדולף היטלר, שפירסם דהבור זה לא מכבר.

במובן המשפטי, היה היטלר – לדעת דהבור כשיר לעריכת צוואה ואחראי מבחינה פלילית למעשיו.

ד"ר דהבור אומר, כי לא היה בכוונתו להוסיף „סתם עוד ספר אחד" לרשימה הארוכה שכבר נכתבו על היטלר. כוונתו היתה לפרסם אבחנה פסיכיאטרית, דו"ח שלאחר המוות מן הסוג שלו נזקקים בתי המשפט כשהם דנים בשאלת תקפותה של צוואה על בסיס מצבו הפסיכולוגי של המת.

בספרו דוחה דהבור את הדעה הרווחת, לפיה היה היטלר משוגע [illegible]

מובן שדהבור לא שוחח מעולם עם היטלר, לא כל שכן בדק אותו. בעבודתו הוא נעזר בטכניקות של פסיכולוגיה קרימינלית ובתיאורי אישיות של היטלר, שסופקו לו על־ידי כשני תריסרי אנשי חוגו הקרוב ביותר של היטלר, בהם אווה בראון, רופאו האישי, ד"ר מורל, ומשרתו האישי.

לדברי דהבור, גילה היטלר נטיות פליליות קיצוניות.

אם לשפוט את היטלר על־פי התנהגותו, ניתן, לדברי דהבור, לומר, ש„עד לנצחון המהיר באופן מפתיע על צרפת, בקיץ 1940, היה אדם נורמאלי למחצה".

במהלך עבודתו, בחן דהבור שמועות שרווחו בתקופת הנאצים ואשר השפיעו במידה רבה על קביעת תדמיתו כל קיכלר, עד ימינו. הוא מאשר, שלהיטלר היו התקפי זעם, שבמהלכם לא העז איש להתייצב מולו או לסתור את דבריו, אך הוא לא הרחיק לכת מעולם עד כדי אכילת שטיחים, כדבר [illegible]

מחקר חדיש: אין כל קשר בין הגלולה וסרטן השד

בוסטון, (רויטר ועתי"ם). – המחקר המקיף ביותר שנעשה עד כה לבדיקת קשר אפשרי בין אמצעי מניעת הריון הנלקחים בדרך הפה לבין סרטן השד מראה, כי נשים הנוטלות את הגלולה למניעת הריון אינן נחשפות לסיכון גבוה יותר של סרטן השד, כך אמרו חוקרים רפואיים ביום ד'.

התוצאה הזאת מסתמכת על מחקר שנעשה ב־4,711 נשים שלקו בסרטן השד. המחקר הראה, כי הנשים שנפגעו במחלה המסוארת לא נטלו גלולות בתכיפות גבוהה יותר מאלה של קבוצת ביקורת של 4,676 נשים שלא לקו במחלה.

המדענים מצאו, כי המשתמשות בגלולה לקו בדרך כלל בגידולי חזה שפירים (שעלולים, אמנם, [illegible]

קבוצת המחקר, בהנהגת ד"ר ריצ'ארד סאטין מן המרכז לפיקוח על מחלות באטלאנטה, אומרת עוד במסקנותיה, כי אנשיה לא מצאו שום עדויות לכך שסכנת ההיחשפות לסרטן השד מושפעת בדרך כלשהי מכל אחד מ־30 הסוגים השונים של אמצעי מניעה דרך הפה המוצעים לנשים.

לא נמצא גם קשר בין הסרטן ובין משך התקופה שהאשה נוטלת את אמצעי המניעה או מתי נטלה אותם לאחרונה.

„השימוש באמצעי מניעה דרך הפה אינו משנה את הסיכון לאשה הלוקה בסרטן השד", נאמר במסקנות המסכמות של הדו"ח.

[illegible]

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ. TEVA

ליום ששי

תל־אביב
יפו – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403
שדה דב – האוצר 3 תכנית ל' – 428510
ירושלים
מרפאת רוממה – הנב' 28 – 523191
חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
רש"י – רש"י 13 רמת־גן – 7510971
בת־ים – חולון
קופת־חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
קופת־חולים מכבי – שנקר 35 חולון – 895571
רחובות
כללית – בני משה – 452381

ליום שבת

תל־אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
ארלוזרוב – ארלוזרוב 76 – 230746
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731 – מוצ"ש
ארלוזרוב – ארלוזרוב 76 – 230746 – מוצ"ש
ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
מרפאת רוממה – המג' 28 – 523191 – מוצ"ש
חיפה
מוזר – המגינים 97 – 524113
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת־גן – 7511874
בת־ים־חולון
מוזר – ושינה דייק 20 בת־ים – 583360
המרכז – כצ' וייצמן חולון – 845236
רחובות
כללית – בני משה – 452381

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל־אביב
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – טל 03־433300, 03־433500.

מרפאות טיפולים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר־כוכבא 49 ת"א – 03־284649
בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות חגים – בין 15.00 עד 21.00

חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ג' – 04־523566
יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות חגים מ־20.00 עד 23.00.

אלמקס® לכל המשפחה!

זמני הדלקת נרות
פרשת השבוע – ואתחנן
י"א באב תשמ"ו

זמני הדלקת נרות
כניסה
ירושלים – 6.48
תל־אביב – 7.06
חיפה – 7.00
מוצ"ש
ירושלים – 8.02
תל־אביב – 8.00
חיפה – 8.05

אנו מודיעים בצער רב על פטירתו של חברנו
(בגימלאות)
שורץ משה ז"ל
תנחומינו למשפחה האבלה
תנובה סניף מחוזי ת"א
ההנהלה, העובדים וועד המנהליים

משפחת מחלקת הנוער והחלוץ בארץ ובתפוצות
דואבת על הסתלקותו בטרם עת של ראש המחלקה היקר
אברהם כץ
מנהיג ומחנך ציוני
ארונו יובא ארצה ביום א' י"ב באב 17.8.86 ויוצב ברחבת הר הרצל בירושלים בשעה 10.00.
מסע ההלויה יגיע לבית ראשונים בנס ציונה בשעה 12.00 ומשם לבית העלמין המקומי
תנחומינו הכנים למשפחה.

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

חופשה שנתית מרוכזת במשרדי העסקים בסניפי חברת בזק

משרדי העסקים, בסניפי בזק בלבד בכל הארץ, ייצאו לחופשה שנתית מרוכזת
מ־17.8.86 עד 1.9.86.
בתקופה זו לא תתקיים בהם קבלת קהל.
בכל שאר משרדי החברה ובתחנות השירות לתיקון טלפונים תתנהל, בתקופה זו, העבודה כרגיל.
ניתן לפנות לסניפים או להתקשר אליהם טלפונית במקרים דחופים כגון: ניתוק טלפון או חיבורו. קבלת אישור להעברת בעלות וכד'. בכל סניף יפעל צוות מצומצם של עובדים אשר יטפל בפניות אלו.
קבלת הקהל תתחדש ביום ג' 2.9.86.

במלאת שנה לפטירת יקירנו
ישראל יעקב פרנקל ז"ל
תתקיים אזכרה ביום שני י"ג באב תשמ"ו 18/8/86 בשעה 5.00 אחה"צ בבית העלמין בתל־מונד
הסעה תצא ממרכז הכפר.
המשפחה
וחברי מושב חרות

מנוי מביא מנוי
מבצע
...בוקר טוב עם עיתון טוב „דבר"...

מנוי מביא מנוי
למה שידידיך לא
ייהנו גם הם
מעיתון "דבר"?
אתה יודע כי „דבר" של היום
הוא העיתון הטוב ביותר.
צרף את ידידך לקוראי „דבר"
בתנאים מיוחדים של **50% הנחה**
(10.80 ש"ח לחודש) ותקבל זוג כרטיסים להצגה
בתיאטרון הקאמרי לפי בחירתך.

...ערב טוב עם תאטרון טוב ה„קאמרי"...

פרטי המנוי: שם, משפחה, כתובת, טלפון
ב־50% הנחה
ב־15% הנחה
1420

חוזרים לעתונות טובה דבר

כשלא בא צ'יץ' – באים מתנדבי ביר־זית

מאת נתן רועי

אנשי האגודה למען ערביי יפו מבטיחים לשלוח בימים הקרובים הפתעה לראש העירייה שלמה להט, מיד כשיחזור מהשתלמות מנהלים באספן קולוראדו. הכוונה לשגר לו חבילת בקבוקי אורלון ריקים, אמצעים להזרקת סמים מסוכנים ומקטרות, שנמצאו בחצר בית הספר הערבי המקיף ביפו. "אולי באמצעות הדוגמה הזאת יבין צ'יץ', שהמצב ביפו הערבית חמור מאד והעירייה אינה מתערבת במצב", אומר נחלה שאקר מאנשי האגודה (הנבחרת) למען ערביי יפו.

עיריית תל־אביב־יפו כמעט אינה מתערבת במצב ביפו. בעירייה יושבת ועדה ליפו השכונות, בראשות יוסף גבעול אך פרט לישיבות של עסקנים וחברי מועצה, אין עושים מאום למען התושבים הערביים, אם כי גבעול טוען: "אנחנו עושים, והערבים עושים רעש ופרובוקציות כאילו איננו עושים מאומה". העירייה אינה עושה מאום. זאת נוכח לדעת השר עזר ויצמן, שבא לפני כמה שבועות לביקור. אחר כך שודרה בטלוויזיה הישראלית כתבה על מצבם של ערביי יפו אבל אף אחד מחברי הכנסת לא נתפס לאמביציה לפעול בעקבות כתבה זו למען ערביי יפו.

חברת מועצת העירייה שרית גרינברג יזמה לפני שנתיים סקר ביפו הערבית. הסקר הונח על שולחן העירייה אך הממצאים החמורים שבו, לא הדירו שינה מעיני ראש העירייה. הוא פנה לחבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, כדי שזה יסייע לעירייה ולערביי יפו. חבר הנאמנים של הסוכנות עדיין לא הגיב על פניית שלמה להט, ולהט טוען, כי אין לו כסף לטפל בערביי יפו.

עזובה כזאת אי־אפשר שלא תנוצל ניצול פוליטי – איך לא? – ולא רק על־ידי חוגים כמו רק"ח. עיריית תל־אביב, כמסתבר, הפקירה את יפו הערבית לפעילותה התעמולתית החופשית של גופים אנטי־ישראליים מובהקים, כמו אוניברסיטת ביר־זית ותומכיה בקרב חוגי שמאל במערב.

חורים תברואתיים

האגודה למען ערביי יפו התארגנה לסייע לתושבים שנזנחו על־ידי העירייה. מדי שנה בשנה מתארגנים חברי האגודה ומתחילים לשגר מכתבים לגופים ולנטורים בעולם, כדי שאלה ישגרו ליפו הערבית עובדים־מתנדבים לעבודות נקיון ושיפוצי בתים. השנה – זו השנה הרביעית ברציפות – מגיעה לתל־אביב קבוצת מתנדבים מארצות אירופה ואמריקה, 40 במספר. "אנו עושים מה שהעירייה היתה צריכה לעשות – פרוייקטים כמו נקיון וטיפול בגינות־נוי. מדי שנה אנו מגלים מוקדים תברואתיים חדשים שיש לטפל בהם בעקבות צווי ההריסה שמוציאה העירייה. העירייה הורסת בית ביפו ובעקבות זאת נוצר 'חור תברואתי', הרס במערכות הביוב". העבודה הזאת נעשית על ידי מתנדבים במקום טרקטורים שהעירייה היתה חייבת לספק אומר שאקר נחלה.

השנה פנו חברי האגודה לתנועות נוער של השמאל באירופה ובארה"ב ואלה שיגרו מתנדבים, בני־נוער ואף בוגרים. העירייה אינה מתערבת בפרוייקט ואינה מעמידה אמצעים. אף ששוגרו הזמנות לחברי מועצת העירייה שיבואו ויצפו בעבודות של הצעירים אף אחד מהם לא הגיע. שוגרו הזמנות גם לפקידות הבכירה בעיריית תל־אביב וגם מקרבה לא בא. לבקר בפרוייקט.

לא שגרירות רצון טוב

תחת זאת הגיעה ביום א' השבוע קבוצה של 75 מתנדבים, מאוניברסיטת ביר־זית, נוער ומבוגרים, ליום עבודות רצוף במקום. אלה החלו לטפל בכל המפגעים התברואתיים ובכתמים שהיו זקוקים ליד מטפלת. חברי הקבוצה הם אנשי חו"ל שבאו לסייע לפרוייקטים פלשתיניים שונים. ביפו ביקרו יום אחד בלבד. בערב יום א' הגיעה למחנה המתנדבים ביפו להקת "שורשים" מביר־זית שערכה הופעה של ריקודי דבקה בבית הספר הנוצרי טרה־סנטה בסמוך ליפו העתיקה. ביום ב' נשארו 40 מתנדבים, שהחלו לעבוד בכל רחבי יפו. אחת מאלה היא מרי קרו' בת 25 מבריסל, בלגיה. היא הגיעה ליפו באמצעות אגודת "ברישרין מובמנט" לאחר שביקרה בכינוס שמאלני בהודו. "המצב ביפו עצוב מאד", היא אומרת. "מה שהתושבים ואנחנו עושים, חייבת לעשות הרשות העירונית, אך זו מתעלמת מהערבים הפלשתינאים ביפו". היא לא תהיה שגרירת רצון טוב של ישראל. כשתשוב לבלגיה – היא אומרת – תתאר את המראות שראתה בתל־אביב וביפו. היא תספר רק מה שראתה, את העזובה והעוני, ולא תספר על הדברים שלא היה לה הזדמנות לראות בביקורה.

בין חברי המתנדבים שהגיעו מביר־זית היו בני נוער ומבוגרים שהוריהם התגוררו ביפו. אחת מהם היא רנדה שרקאווי שאביה חליל שרקאווי התגורר בזמנו ביפו. היא ניסתה – אך לא הצליחה – למצוא את בית המשפחה. הבית נהרס. רנדה שרקאווי נמנית על קבוצת ערבים פלשתינאים שעקרו לארה"ב ושבים לכאן כדי למצוא את המקורות שלהם. חלקם נמנים על גופים המקורבים על השדולה הערבית בארה"ב ובהם "אמריקן־עראב־אינטרנשיונל־אייד".

במחנה השנה פעילים למעלה מ־200 בני נוער ומבוגרים. את המזון הם מקבלים מגופים יפואיים שונים, בהם מאפיות של פיתות ומשפחות ערביות.

רוצים רשות נפרדת ליפו

חברי האגודה למען ערביי יפו טוענים, כי המחנה של השנה שכנע אותם לפעול למען הקהילה ביתר קצב. "הוברר לנו מעל לכל ספק, כי העירייה אינה מתכוונת לסייע לנו ועל כן אנו מתכוונים לגייס 20 בני נוער שיחתימו תושבים ערביים ויהודים על עצומה להקמת רשות עירונית נפרדת ליפו, שתהיה משותפת לערבים וליהודים. את העצומה הזאת נשגר לראש־הממשלה, ואם לא נוכל לשכנע אותו, נשגר את העצומה לאו"ם שישתכנע כי הערבים ביפו אינם זוכים לסיוע כפי שזוכה כל אזרח במדינת ישראל. הגיעו מים עד נפש. הפוליטיקאים מבטיחים ודבריהם מתבדרים כנאומי בחירות.

שגרירי רצון טוב לישראל הם לא יהיו (צילום יפפא)

עלי חסן: פיסול – גם בעימות עם השייח' (צילום איל פישר)

עלי שובר מוסכמות

מאת אמיר רוזנבליט

"המשיכה אל אמנות הפיסול החלה אצלי עוד בתקופת הילדות, למרות שידעתי כי הדת שלנו אוסרת באופן מוחלט הכנת פסלים. משום כך פחדתי לדבר על הנושא עם אנשי השבט. הם קיבלו את העניין קשה. פשוט, לא הבינו שפיסול לגבי הוא ענין של יופי, ולא עשיית אובייקט פולחני, שמתפללים אליו וסוגדים לו".

עלי חסן (50) בדווי משבט אל־אסד בעיירה לקיה שבנגב, הוא ככל הנראה הפסל הבדווי הראשון – שובר מוסכמות בשבטו ובחברה הבדווית כולה. מבחינת הדת הוא עובר על החוק. השייח' שלו, אינו מוכן, לשמוע את המלה פסל. אבל עלי, שהפיסול, כמו גם תיקון מכשירי חשמל הוא לדידו תחביב במעט כפייתי, אינו מוכן לוותר עליו, אף לא במחיר עימות.

עד לפני שנים אחדות פיסל עלי במחתרת. המיפנה חל אגב צפייה בתוכניות טלוויזיה ברשתות הערביות. במסגרת תוכניות אמנות שבהן צפה, ראה פסלים בדירות פרטיות וכך הגיע להכרה שזה דבר לגיטימי. "אמרתי לעצמי, שאם במדינות ערב מפסלים, נראה שגם לנו, הבדווים, מותר. אולם השייח' בשבט שביקר אצלי, אמר, שישבור את הפסלים".

עלי חסן, נשוי ואב לשמונה ילדים, עובד לפרנסתו כשרת בבית הספר היסודי בלקיה. בשעות שלאחר העבודה הוא מתפנה לפיסול. את פסליו הוא מפסל מאבן גיר שאותה הוא מלקט בסביבות ביתו. חלק מהפסלים, ברובם דמויות, ניתן לראות בתצוגה של המוזיאון לתרבות הבדווים במרכז הלימודי ע"ש ג'ו אלון בקיבוץ להב. עלי, מיותר לציין, תרם את הפסלים למוזיאון. הוא, אגב, אינו מוכן לשמוע על כך שילדיו יעסקו אף הם בפיסול. "הפיסול איננו מקצוע", הוא מדגיש. "הם צריכים לרכוש מקצוע כדי להתפרנס בכבוד".

במקביל לפיסול, עוסק עלי בזמנו הפנוי ברפואת עשבים, תורה שבה הוא מתמחה זה 27 שנה. בדווים ויהודים כאחד שנואשו מהרפואה הקונבנציונלית, באים אליו מכל הארץ, כדי לקבל מזור למחלותיהם. משפחתו הקרובה – אגב – מעדיפה לקבל טיפול מרופאי המרפאה הסמוכה בישוב.

תנועת נוער מוסיקלית במחנה שפיה (צילום רבקה פינדר)

לדבר בסרנאדה לחליל

מאת יעל פישביין

ילדים שבוחרים לנגן בכלים לא־פופולאריים – כינור או פסנתר – נחשבים קצת חריגים. יש כאלה שמתביישים בכלי שלהם ולא אחת מחביא ילד כינור בנרתיק של גיטארה, כדי שלא ילגלגו עליו ברחוב. הילדים האלה מקדישים שעות לתירגול ומתנתקים מחברת בני גילם. בשבילם הוקמה לפני שנתיים תנועת הנוער המוסיקלי.

כ־600 בני נוער מאילת ועד קריית־שמונה חברים בתנועת הנוער הזאת שקיימה השנה גם מחנה קיץ בן שבועיים וחצי בכפר הנוער מאיר־שפיה ליד זכרון־יעקב. הייחוד של מחנה הנוער המוסיקלי בכך, שאין הוא שם דגש בביצועים מושלמים. טיפוח אהבת המוסיקה והרגישות למוסיקה הוא המטרה העיקרית.

מנהל המחנה דני וייס גא בעובדה שהצליח לגייס את מיטב הפרופסורים למוסיקה בארץ למימוש מטרה זו, ביניהם פרופ' חיים אלכסנדר, פרופ' ליאון שידלובסקי, ד"ר עמנואל קרטובסקי ועוד.

מנכ"ל הנוער המוסיקלי ד"ר מאיר ויזל העומד בראש אירגון שבסיוע משרד החינוך מצליח לבצע כ־1500 קונצרטים בשנה בבתי־ספר ברחבי הארץ, אינו מרוצה מההישג. "הנוער נוטה למוסיקת פופ. אולמות הקונצרטים אינם מלאים, אנחנו מחפשים דרכים לקרב קהלים למוסיקה קלאסית".

בעיניו מסגרת החינוך המוסיקלי אינה טיפוח מבצעים: אלה ימצאו את דרכם במסגרות הקיימות: הפצת המוסיקה כחלק מתרבות הפנאי חשובה יותר מפני שזו מתאימה לאוכלוסיה רחבה יותר. "אוהבי המוסיקה אינם חייבים להיות מבצעים מעולים, אבל מי שמעוניין בהמשך התרבות המוסיקלית, חייב לטפח אותה". כך ויזל.

מחנה הקיץ של הנוער המוסיקלי עודנו בגדר נסיון. רק 74 בני נוער התקבלו בו מתוך 110 מועמדים. מקימיו אינם בטוחים בהמשך בגלל קשיי תקציב. אופציה שהופיעה מכיוון לא צפוי: הצטרפותם של קייטנים מחו"ל. זו תאפשר אולי הרחבת הפעולה על ידי גיוס משתתפים רבים יותר שיביאו עמם מימון מבחוץ.

בעוד המארגנים תוהים איך לסגור את מחנה הקיץ של הנוער המוסיקלי, מדברים הצעירים עצמם, זה עם זה, באמצעות המוסיקה: קבוצה של בנות חיללה סרנדות לבנים בשעה שתיים בלילה אחרי שבלילה הקודם עשו זאת הבנים להן.

החילול ההדדי הזה מסמל את האפשרויות שפותחת המוסיקה לפני בני נוער שקיבלו חינוך מתאים.

את האופטימיות הזאת אי־אפשר לשבור

מאת אריאלה ראובני

יעקב (יאשה) כץ יציין עוד מעט קט את חג הבר־מצווה לעלייתו מברית־המועצות אך הוא עדיין עולה, עם כל המשמעויות המתלוות למעמד זה. עדיין ללא עבודה קבועה, עדיין מדבר עברית בעגה רוסית מורגשת. הוא מתגורר עם רעייתו (השנייה) סוניה, אשה יפה ועדינה, אף היא מברית־המועצות ועם שני ילדיהם הקטנים, עמנואל ושמשון, בבית ישן ששופץ בעיבורה של שכונת [illegible] במבואות חיפה.

יעקב הוא, ללא ספק, תופעה חריגה: חרף הצרות הניחתות עליו בשנים האחרונות בצרורות וחרף אכזבתו מיחסו של הממסד, חרף התנפצות הרבה מחלומותיו אל סלע המציאות, הוא ממשיך לדבוק בעקרונותיו, ומאמין שאדם טוב מיסודו ומאמין בעם היהודי שהוא עם סגולה, ובמדינה שיעודה להיות אור לגויים.

באחרונה מחפש יאשה את שורשיו. צימח זקן עבות, כיסה את ראשו בכיפה ובביתו אפשר להבחין בספרי תפילה, קבלה והגות. עדיין אינו חוזר בתשובה אך הוא מחפש במקורות תשובות לסימני שאלה.

גינת הנוי שאין כמותה

יעקב, מהנדס במקצועו, אינו נעלב מכך שרואים בו אדם תמהוני ונאיבי במקצת. נאיביות, הוא אומר, משמשת במקרים רבים קטליזטור לעשייה גדולה. הוא רואה את עצמו אדם מאמין ומהאמונה הוא שואב תעצומות גוף ונפש להמשיך בדרך שבה בחר וגם לנסות ולהשפיע על בני־משפחתו וסביבתו הקרובה. "איפה שיש חיים אין זהב. אני לא מחפש זהב. אני רוצה חיים" – אומר יעקב ומצביע על הגינה שהקים במו־ידיו, בעוד גופו המגודל נתון בכסא־גלגלים. גינת־הנוי שטיפח יעקב בכניסה אל דירת מגוריו בת־שני החדרים בשכונת העולים האפורה, אין כמותה בכל השכונה ומעטות כמותה בשכונת היוקרה דניה על הכרמל. את העבודה ביצע בישיבה בכיסא גלגלים או בעמידה על שתי פרוטזות כבדות. את הצמחים ליקט, בלי השקעת פרוטה, בגינות־נוי בעיר. שתל אותם בעציצים עשויים מכיורים סדוקים ובבקבוקים שנשברו ובפחיות דלק שנוקו, עובדו ונצבעו. הכניסה אל ביתו, בעיקר בתקופת הפריחה, היא חגיגה צבעונית. משני צידי השביל עולים צמחי גרניום ססגוניים, שיח הריחן, עץ הקמליה וגפן משתרגת לסוכה ופרחים בצבעי אדום, צהוב וכתום. יעקב מאמין, כי לגני־הנוי נועד, נוסף על האפקט האסתטי, גם תפקיד חינוכי. מזה שנים הוא עושה בשכונתו פעולה חינוכית לטיפוח הסביבתי, לאהבת הנוי והנקיון. הוא מזמין את תושבי השכונה, ובעיקר את ילדיה ואת תלמידי בית־הספר ליטול חינם, אין כסף, שתילים מגינתו ולטפח גינת נוי ליד ביתם.

גם את פנים הבית אינו זונח ואת רוב הפריטים בו עשה במו־ידיו מגרוטאות שליקט במפעלים. בולטים במיוחד המנורות והאהילים העשויים מחומר פלסטי בצורות גאומטריות, בכל צבעי הקשת. המנורות – הוא גורס – מקרינות חום ובטחון לסביבתן, ולזה נודעת חשיבות רבה בעיצוב אישיותם של הילדים.

בית־סוהר, נמק, קטיעה

יעקב נולד בשנת 1937 באודיסה. במלחמה העולמית העתיקה משפחתו את מגוריה לטאשקנט. יעקב סיים בית־ספר גבוה להנדסת בניין ולהנדסה כלכלית, הסתדר בעבודה ובמשך 23 שנים התנהלו חייו על מי־מנוחות. בשלהי שנות ה־60 במוסקווה, פגש באקראי עם ישראלים. הפגישה חוללה מהפך בחייו. הוא פנה אל שלטונות ברית המועצות, ביקש אשרת יציאה לישראל. אז, הוא נזכר, החלו הצרות: מעקבים, חקירות, בית־סוהר, ובכללם בכלא קטן הידוע בשם "בוקס" בקזחסטן ועינויים. בכלא החלו בעיות הנמק ברגליים. תחילה ברגל אחת ולא היה מנוס מקטיעתה ולאחר זמן קצר גם ברגל השנייה. אך לא אדם כמוהו יוותר על תוכנית עלייתו לארץ.

ב־1974 התגשם חלומו, אם כי לא במלואו. הוא עלה לארץ בגפו. אשתו שלא רצתה לעלות עימו נשארה בברית־המועצות עם שני בניו הבוגרים, ששירתו, בינתיים, בצבא האדום וסיימו בתי־ספר גבוהים. "הגעתי לישראל עם מזוודה קטנה אחת, עם גנגרנה (נמק) ועם הרבה אהבה בלב" אומר יעקב. "ציפיתי ליחס חם ודומה מהסביבה אבל לא תמיד זכיתי לכך". מנמל התעופה בלוד הוא הועבר לתל־השומר שבו קטעו כמה אצבעות מרגלו היחידה וכעבור זמן קצר נאלצו לקטוע גם את רגלו השנייה.

אדם אחר, קטוע רגליים בארץ חדשה, ללא מקור פרנסה ורחוק מבני משפחתו, עלול היה להתפס לייאוש. אולם הוא החליט להשתקם. נשא לאשה את סוניה שאותה פגש במרכז קליטה, הוליד שני צברים יפים ומטפל עתה בעליית שני בניו הבוגרים, מנישואיו הראשונים.

יעקב עדיין מחפש עבודה. לפי שעה הוא מתפרנס מקיצבת נכות. הוא עדיין מצפה לאישור ולסיוע כדי להקים בקומת העמודים שמתחת לביתו חדר עבודה שבו יוכל לעסוק בעבודות ולפרנס בהן את משפחתו בכבוד. הוא גם לא נואש מתוכניתו להפוך את צריף ההסתדרות העזוב בשכונה למועדון תרבות או לפלאנטריום שבו ילמדו, בהתנדבות כמובן, אסטרונומיה את בני הנוער במקום.

הצללים בחייו של יעקב רבים מהאורות אך הוא אינו מתלונן. הוא רואה את עצמו בר־מזל שהצליח לעלות לישראל ולהקים משפחה והוא עדיין אופטימי.

"בישראל צריך הרבה סבלנות, אבל בלי ספק עוד בטח יהיה טוב".

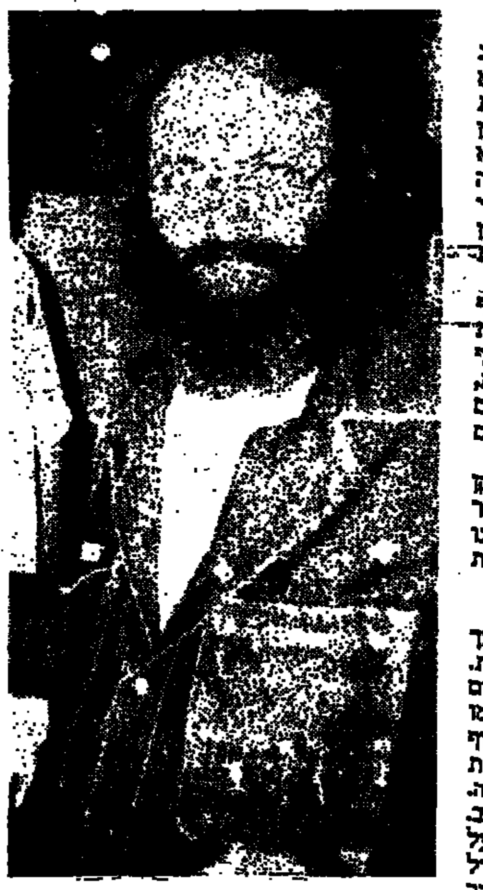

יעקב יאשה כץ: עודנו מאמין

ארץ חמדה / צבי אילן

הצבע ארגמן – תל־דור חושף הסוד

מתקנים מהתקופה הפרסית להפקת צבע הארגמן, מערכת ביצורים ובה חמש שכבות, שלל כלים, חפצי נוי ופולחן הם בין ממצאי עונת החפירות השביעית בתל־דור (ליד קיבוץ נחשולים) שהסתיימה בימים אלה.

החפירות בתל דור – עיר הנמל העיקרית של השרון מהתקופה הכנענית ועד לתקופה הרומית – נוהלה על ידי פרופ' אפרים שטרן מטעם המכון לארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, בשיתוף עם החברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה, אוניברסיטות ברקלי וסקרמנטו שבקליפורניה, אוניברסיטת מק־מסטר בקנדה ואוניברסיטת בוסטון. כ־200 סטודנטים מתנדבים מהארץ ומחו"ל השתתפו בחפירה בעונה זו. קיבוץ נחשולים סייע לחופרים במלאכתם, ובית הספר החקלאי בפרדסיה שימש מחנה המשלחת. פרטים על החפירה נמסרו בסיור עיתונאים שנערך באתר.

ביצורי התקופות

בשטחים שנפתחו בעונות הקודמות בצד המזרחי של התל המשיכו החופרים לבדוק את ביצורי העיר. הוברר שזו מערכת מורכבת למדי ובה חמש שכבות: הביצור הקדום ביותר הוא סוללת חול ולבנים מהתקופה הכנענית, ששימש את העיר זמן רב ורק בראשית התקופה התפשטה העיר אל מעבר לו. בזמן ממלכת ישראל הגנה על העיר חומת לבנים ומצודת שער, מטיפוס "4 תאים", בנויה אבנים ענקיות. עיר זו נהרסה, ככל הנראה, בידי האשורים. לאחר הכיבוש האשורי בוצרה העיר מחדש בחומת אבן ולבנים ובה שער מטיפוס "2 תאים". ביצור זה הוסיף לשמש את תושביה הפיניקיים של העיר עד שלהי התקופה הפרסית ויתכן שנהרס באחת המרידות הפיניקיות. העיר נבנתה מיד מחדש והקיר המזרחי של הבתים הקיצוניים שולב לקו חומה. אולם, בתקופה ההלניסטית הוחלפה חומה זו, הדקה מכל חומות העיר, בחומת גזית איתנה בעלת מגדלים מרובעים של 45 מטר. חומה זו בלמה ב־219 לפנה"ס את התקדמות אנטיוכוס השלישי לעבר מצרים התלמאית. כשמונים שנה אחרי כן צרו על העיר אנטיוכוס הרביעי ובעל־בריתו, לזמן קצר, שמעון החשמונאי, ולא יכלו לה. גם אלכסנדר ינאי לא הצליח לכבוש את העיר אלא באמצעות תחבולה.

ההמצאה הפניקית

בתקופה הרומית עמדה דור בצל אחותה החדשה־קיסריה. אולם, גם אז הוסיפה לגדול. הרומאים הרחיבו את רחובותיה וריצפו אותם ואף קישטו את העיר במבני ציבור. אחד מהם הולך ונחשף מפנים לשער העיר.

ראש סוס – קרמיקה מממצאי תל־דור

הנמל העיקרי של דור נמצא במפרץ העמוק שמדרום לתל. בשטחים שנפתחו במדרון בסמוך לנמל נתגלה שהאיזור שימש למחסנים ולתעשיה. בין השאר נתגלה כאן מתקן, מהתקופה הפרסית, להפקת הצבע מצדף הארגמן. הפקת הצבע מצדף הארגמן היא המצאה פיניקית והצבע יקר־הערך, ששימש לצביעת בגדיהם של מלכים וכוהנים, היה הבסיס הכלכלי לעושרם וחומר־הגלם העיקרי למערכת־המסחר המסועפת שלהם מעבר לים.

מתקן נוסף להפקת צבע הארגמן נמצא במרכז התל. במתקנים אלה שנתגלו בדור – ניתן, לראשונה, לעקוב מקרוב אחר כל שלבי הייצור של הצבע.

מקדשי העיר

מקדשי העיר ניצבו בפאתו המערבית של התל על חוף סלעי מרשים. חלק גדול מהמקדש הרסו גלי הים וחלק אחר נחפר בשנות ה־30 על ידי מחלקת העתיקות של ממשלת המנדט הבריטי. בעונת 1986 פתחו החופרים שטח מפנים לקיר החיצוני של המקדש. מטרתם לתארך את המקדש ולמצוא את הקשר שלו עם פנים העיר. נחשף הקיר החיצוני של החצר המקודש ובו שער ומערכת מדרגות שהוליכה מהמקדש אל הרחוב שעבר בתקופה הרומית לאורך הקצה המערבי של העיר.

בשטח נוסף, במערב העיר, נחשפו השרידים הקדומים ביותר בחפירה, עד כה, בחדר בפינת מבנה בנוי אבנים ענקיות, המתוארך לתקופת הברונזה התיכונה (סוף המאה ה־17 והמאה ה־16 לפנה"ס)

עיר קוסמופוליטית

האופי הקוסמופוליטי של דור כעיר נמל גדולה בולט בעיקר בכמות הרבה של כלי יבוא שנמצא כאן, למן תקופת הברונזה התיכונה ועד לתקופה הרומית, ומאפשרים לחוקרים לעקוב אחר קשרי המסחר של העיר שנפרשו מאשור ופרס במזרח ועד איטליה וצפון אפריקה במערב.

בין הממצאים הבולטים של העונה, המוצגים במוזיאון האזורי בבנין המזגגה שבקיבוץ נחשולים, יש לציין שני שנהבים: ידית לכלי בדמות לביאה רובצת, ולוחית ששימשה, ככל הנראה, לעיטור רהיט ובה חרוט תוקף לוטוס (מוטיב פיניקי). לאוסף הצלמיות הפיניקיות מהאתר – כבר היום מהגדולים בארץ – נוספו טיפוסים חדשים. שתי מחרוזות עם קמיעות (חרוזים בדמות אלים מצריים וסימנים מאגיים אחרים) עשויות פאיאנס נתגלו כאן. כן נתגלו מספר חותמות, בולות (טביעת חותם על דיסקית טין שחתמה תעודה או סגר מפאפירוס), בינהן מצריות, מקומיות ויווניות. נתגלו גם גמות (חותם־אבן הקבוע בטבעת), חרפושיות מצריות, כנעניות ופיניקיות.

ראש אפרודיטי – חרס מממצאי תל־דור

ביקור בתל אפשר לערוך לאחר החניית כלי־הרכב במגרש־החנייה של קיבוץ נחשולים או במגרש חוף דור, או במגרש־החנייה של המזגגה. הולכים ברגל לתל דרך הקיבוץ. המוזיאון של מימצאי דור במזגגה פתוח כל יום חול בין 8 ל־2 בשבת מ־13.30 עד 16.00 התשלום מועט והתצוגה מתגמלת.

פישפשוק בקיבוץ

מאת שמעון וייס

המצוקה הכלכלית שבה נתונים קיבוצים רבים משמשת כר פעולה נרחב להעלאת רעיונות ויוזמות, גם אם מוזרים לעיתים. בימים כתיקונם היו אנשי ניר־אליהו שבשרון שולחים לאישפוז חבר שמציע לפתוח שוק־פישפשים בחצר המשק, בוודאי היו משתדלים להתרחק ממנו בחצר. אבל כאשר החקלאות כבר לא מה שהיתה פעם, מפעל הפלסטיק הוא אחד מיני רבים בתנועה הקיבוצית ובארץ בכלל (וממילא אינו יכול להיות הצלחה מסחררת) – מחפשים גם בניר־אליהו דרכים נוספות לסייע לייצובו הכלכלי של הקיבוץ הקטן (כ־200 חברים).

לפני ארבעה חודשים הבשיל הרעיון: להקצות כמה דונמים בחצר המשק לשוק שבו ימכרו בעלי־מלאכה זעירה וגם רצינית יותר את מרכולתם – הכל זולת מוצרי מזון. אם זה טוב לארה"ב ולאירופה, אמרו תמימי־ניר־אליהו, מדוע שלא יהיה טוב אצלנו? אחרי דיונים וגיבוש סופי של הרעיון המקורי הוחלט כי הקבוץ יקיים מדי שבת ובחגים שוק, ובו דוכנים שישכרו ליצרנים ולתגרנים מאזור המרכז לשיווק מרכולתם. הקיבוץ יתרום את הבמה תמורת סכום כסף יפה, ומן הצד ימכרו חבריו משקאות וחליפי כיבוד למאות ואולי לאלפים שיבואו לשוק של ניר־אליהו.

"למדנו את זה מהפרסים", אומר מרכז הפרוייקט, פיני סוכמכר. "הכוונה לשמש צינור שיווק ליצרנים שונים מקיבוצים ומן העיר ולבטח שהתוצרת שלהם תהיה ראויה להצגה ולמכירה". בשלב הגיבוש של הרעיון בישיבות ובאסיפות החברים בניר־אליהו, הוחלט להעניק לשוק לא רק את השם הלא־כל־כך מקורי "פישפשוק", אלא לשוות לו אווירה אמריקאית, במקצת באמצעות הקמת לונה־פארק, מוזנים החורשה לפיקניק בסמוך לשוק עצמו. את הרווחים מאתרים אלה יפרישו הקיבוצניקים לעצמם, כמו גם את דמי השכירות והשטח שהם מקצים לשוק.

הענף החדש ויוצא הדופן של ניר־אליהו יחייב מעתה את סדרן העבודה להכין מדי שבת וחגים רשימה של עשרים־וחמישה חברים שיופנו לשוק ולסביבתו. תורן אחד יכוון את התנועה, אחר ימכור משקאות ושלישי יהיה אחראי על הנקיון וחבר נוסף ימכור כרטיסים וחברו יפעיל את המשחקים בלונה־פארק.

אומר פיני סוכמכר, לשעבר מזכיר תנועת הנוער העובד והלומד: "אנחנו לא כת של נזירים. אחרי הכל, השנים האחרונות לימדו אותנו שהקיבוץ צריך להתאים את עצמו לסביבתו, וזה מה שאנחנו עושים עכשיו בניר־אליהו, בלי לפגוע קשה בערכים ובאידיאולוגיה".

מי שחושב שכל הפרויקט עבר בקלות במשק – לא חי בן בבראה. הפישפשוק של ניר־אליהו מיועד לכל עם ישראל והעובדה שהקיבוץ שוכן (באמת) בטווח חמש דקות מכפר־סבא, שימשה ודאי מאיץ בהחלטה להקים את השוק של שבת וחג במשק ולקוות לקונים רבים. "בדרך זו", אומר סוכמכר, "נוכל לסייע בהפלת מחיצות בין החצר הקיבוצית לחצר העירונית".

בשבת שלאחר זו הקרובה (ב־23 בחודש) בכורת השוק של ניר־אליהו, ובקיבוץ כבר החליטו שהחודשים הקרובים יהיו נסיוניים. אם ילך – יהיה טוב למוכרים, לקונים ולגזבר המשק ואם לא – אפשרות כזאת, בעצם, אינם מעלים על הדעת.

תעופה תיירות ותחבורה

בעריכת אריה ארד

אנשי הפרוייקט היוקרתי ביותר של מדינת ישראל, ה„לביא", חשבו על הכל, גם על הסרבלים של העובדים בו. את סרבל עבודה חדש תיכננה חברת „יונידרס". הסרבל מותאם להכיל את כלי־העבודה הדרושים לטיפול במטוס. הסרבל עשוי מחומר קל, נוח ומאוורר, המתאים לאולמות הייצור למסלול ההמראה. אנשי פרוייקט ה„לביא" מתלוננים רק על בעיה אחת: כשהם לוקחים את הסרבל הביתה, קורה שהוא נעלם – הנוער המציא שוויץ חדש, ללכת למסיבת ליל שיש לבושים בסרבל ה„לביא".

צילום: שמואל יערי

„מרכז כלל" בירושלים – שואה תחבורתית

מאת אריה ארד

פעמים רבות רציתי לכתוב על אותה שערוריה המצויה במרכז ירושלים ושמה „מרכז כלל", שבו שוכן בין היתר משרד־התחבורה. הפעם אכתוב גם אכתוב.

קודם כל על דרכי הגישה. הבניין בן 14 הקומות, המאכלס בתוכו משרדים לרוב, נצוי במרכז העיר בכיכר הורדקא. מכל כיוון שיבחר לו אדם לבוא אליו, לעולם יתקל בפקקי־תנועה איומים. אני, שנוהג לבוא לשם מתל־אביב, מעולם לא הצלחתי להגיע לפגישותי ללא המתנה מורטת עצבים ברחובי־אגריפס־המוביל אליו בכיוון ממערב.

[illegible] אותו. הרחוב תמיד הומה כלי־רכב מסוגים שונים. רבים מהם מתמרנים עצמם לתוך חצרות או מתוכן לרחוב; אחרים מתפסים חניה; עוד אחרים טוענים או פורקים סחורה, בלי שים לב להפרעה שהם גורמים לתנועה עד כדי עצירתה הגמורה. אתה מבין קדימה ואינך יכול כלל להמשיך כה והינך נודם את הפקק, אבל אתה תקוע בלי יכולת להיחלץ.

הציעו לי לעקוף את הפקק באחת משתי דרכים. האחת אבורה להביא אותי לכיכר מנורה ומשם דרך שתים־שלוש סימטאות לאותו רחוב אגריפס עצמו, אלא מעבר לברכו הפוך. ניסיתי דרך זו פעם. עד שחזרתי לרחוב אגריפס היה לא רע, אבל הדציאה אליו, המתווה מעבר חזוני ל„מרכז כלל", החזירה אותי לאותו הפקק הנורא המאפיין את השוק.

ההצעה האחרת היא לפנות בכניסה לירושלים צפונה ומשם לרחוב גאולה סמוך לבית הסלולרה, עד כיכר השבת. מכאן עולים דרך קולנוע „אדיסון" הזכור לטוב, פונים ימינה ויוצאים מול בניין כלל. עתה יכול אדם להסתבן ולהפש חניה באחת הסימטאות הסמוכות או לחצות את רחוב יפו ולהיכנס להניון שבבניין־היעד.

דרך זו טובה אך במעט, בכל הנעשה בכיכר השבת ומעבר לה במעלה, היא גם ארוכה יותר.

החניון – שערוריה בפני עצמה

החניון של „מרכז כלל" הוא שערוריה בפני עצמה. הכניסה אליו קלה, אך דא עקא, ברוב שעות העבודה אין בו מקומות פנויים. נודד לו, איפוא, אדם שטעתו דוחקת בין הקומות וכחפש מקום פנוי למכוניתו. מכיוון שאין הוא לבדו בעולמו של הקודש־ברוך־הוא, החיפושים עצמם גורמים פקקים בתוך החניה. השומרים, המצויים בכל קומה, הרי לא נועדו לסייע.

אחרי שמצאתי מקום, ניגשתי למעלית. הואיל ויצאתי מתל־אביב שעה וחצי בלבד לפני מועד הפגישה עם השר, עכשיו כבר הייתי לחוץ באמת: וכי איך אראה בעיניו כשטוב אאחר ולו שניות ספורות בלבד, אחרי שכבר איחרתי לכל יתר פגישותי עימו במקום הזה?

פרשה ושמה מעלית

בנושא המעליות נקלעתי לפרשה חדשה. המעלית היתה מצויה מול עיני. ניגשתי ולחצתי על הכפתור, כדי שתבוא. אולם היא לא זזה ממקומה השניה. כעבור דקותיים שאלתי את השומר, שהביים בי כל הזמן, מדוע המעלית לא באה. „היא מקולקלת, לא ידעת?" היתמם לו. „מדוע אין שלט?" שאלתי בכעס, אבל שעתי כבר באמת לא היתה פנויה להמתין לתשובתו. אצתי לחפש מעלית אחרת.

הסתבר, שמתוך שש מעליות־הנוסעים המצויות בבניין, ארבע היו מושתקות. האחרות עמוסות. שני מגייני אנשים הספיקו להיאסף, עד שלפתע הופיעה לה כעלית מעבר לפינה, דווקא „מעלית־שירות – לא לנוסעים". המנוסים שבקהל הובילו את הטור וכולם נדחקו פנימה. אלא מה, בקומת השר דלת היציאה נעולה על בנעול ובריח, מכעמי בטחון כמובן. אשר על כן מובילה אותי המעלית לקומה ה־14. משם קצרה הדרך במדרגות לקומה ה־11.

מנסים להרוויח עוד שעה

גמרתי. עכשיו אני כבר יודע את הדרך. דקות ספורות ואני ליד הקופה, מרחק שתיים־שלוש מכוניות בלבד ממנה. אולם בידיו האמונות של הקופאי, מן הזיבודית של הבירה, אני נאלץ להמתין 5־10 דקות והנה עברה לה עוד שעה. עכשיו הוא דורש, שאשלם בעד שעה נוספת. כיוון שמתיתי, שמעתי מהאיש פרק של אמרי שפר, שלא רק שלא זה המקום לחזור עליהם, אלא מרוב תדהמה אף אבד לי מענה הלשון החריף, המאפיין אותי בדרך כלל. אבל ב„מרכז כלל" אין „בדרך כלל"; זה מקום החורג מהתת־נרמה הגרועה ביותר, שבה נתקלתי אי־פעם במדינת ישראל, שאינה ידועה דווקא באדיבותם של „משרתי־הציבור" שלה.

כדי לצאת מירושלים לא יכולתי כמובן לפנות פסוק שמאלה לרחוב יפו, מפני שאין שם פניה שמאלה. נאלצתי להקיף את הכיכר ומשם לפנות ימינה ולצלוח את שוק מחנה־יהודה, הפעם מעברו האחר. לאחר שנחלצתי מסיוט זה, חשבתי שתלאותי הסתיימו, אך כעיתי.

אמנם ידעתי, כי לכשאגיע לרוממה, יהיה עלי לפנות שמאלה. מה שלא ידעתי, שאם אפנה בנתיב השמאלי – כפי שסביר לחשוב –יחזיר אותי נתיב זה לרחוב אגריפס. אשר על כן נדחקתי בלי בושה לנתיב־היציאה מהעיר ויצאתי – לא לפני ששמתי לב, כי השלט המראה את הדרך לתל־אביב, מוסתר בין ענפיו של עץ נאה.

כאשר מניתי לתפקידי הנוכחי, הכולל את סיקור משרד־התחבורה, הבטחתי לידידי במשרד, שאבקר אצלם מדי שבוע־שבועיים. לא כתבתי דברים אלה, אלא כדי להסביר להם מדוע איני מקיים הבטחה זו. כוחי, פשוט, אינו עוכר לי להגיע לשם יותר מפעם בשנה.

היה מנוע?!

מאת רוחמים בז

"חשמל יש לך חינם – עכשיו אתה רוצה גם דלק חינם?" – שאל בעוקצנות המהנדס זלמן דוד ממשרד־התחבורה את רב מסר, הממונה על צי הרכב של חברת־החשמל, כאשר העלה הרעיון להביא לארץ מכונית חשמלית לצורכי החברה.

השאלה העוקצנית מאפיינת את גישתם של ראשי אגף הרכב במשרד־התחבורה, חבורת אנשים לא כל כך צעירים, לא כל כך חכמים וגם לא כל כך מעודכנים בתחומם. הם אינם שונים בכך מעמיתיהם במדינות, שבהן אין תעשיית רכב. דווקא מהנדסי רכב של מדינות כאלה נוטלים לעצמם לעיתים קרובות חירות לנהוג בפסקנות יתירה ביחס לטיבן של מכוניות. אבל מסר הצליח לשבות את ליבם של אנשי משרד־התחבורה וזו ראיה, שלעיתים אפילו אותם אפשר לשכנע בנימוקים הגיוניים. בענף הרכב לא רבים מאמינים בכך.

מכל מקום, המכונית החשמלית כבר נמצאת בארץ ובימים אלה היא "נכנסת לתפקידה" בהובלת עובדי המשמרות לתחנת־הכוח בחיפה ומבנה. המכונית, מיניבוס מתוצרת "בדפורד" הבריטית, נראית ככל מכונית אחרת מסוגה. פרט להתקני ההנעה, אינה שונה בהרבה גם בקרביה. ההבדל היחיד הוא במערכת הבלימה. הואיל ואין לה מנוע בעירה, לא נוצר תת־לחץ לצורכי מגבר הבלימה, הדוחף בלחץ את נוזל הבלימה אל הבלמים. משום כך הותקן בקידמת הרכב מנוע חשמלי מיוחד לייצור התת־לחץ הדרוש. בארץ הורכב סמוך למנוע זה מיכל נוסף של תת־לחץ על־פי דרישת משרד־התחבורה, ליתר בטחון.

במקום מיכל דלק – מצברים

השוני העיקרי בין המכונית המוכרת לנו ובין המכונית החשמלית, הוא כמובן במערכת ההנעה. במקום מיכל דלק מצויים במרכז הרכב בתחתיתו 36 מצברים בני 6 וולט כל אחד, בסך הכל 216 וולט. משקלם הכולל – טון אחד. אלה מספקים זרם למנוע חשמלי, הקטן בהרבה מהמנוע המוכר לנו. המנוע מצוי בצד ימין בין הסרן האחורי ובין סוף המרכב. הכוח שמפיק המנוע, מועבר באמצעות שרשרת, המורכבת על צמד גלגלי־שיניים, אל מוט ההנעה (דריישאפט), שבתורו מעביר את הכוח אל הסרן האחורי, שהוא ככל הסרנים מסוגו.

אין במכונית תיבת־הילוכים ואין בה מצמד, מפני שויסות יחס ההעברה נעשה באמצעות מערכת בקרה אלקטרונית. זו קובעת את החלוקה בין סחיבה ומהירות [illegible] נתונה בתיבה מלבנית לא גדולה, המכונה ב"בית המנוע" בקידמת הרכב. תא זה מאכסן גם מצבר נוסף, שתפקידו לספק זרם לצורכי המחוונים, התאורה ומקלט הרדיו.

כמו אוטומטית

הנהיגה במכונית מזכירה מאד רכב עם תיבת־הילוכים אוטומטית, למעט זינוק בעליה. אין התנעה. עם הדלקת המפסק המנוע מוכן לפעולה. עתה על הנהג להזיז מתג, שתפקידו לקבוע אם המכונית תסע קדימה או אחורה. אם בחר בנסיעה אחורה, תישמע כעין צפירה כדי להזהיר את הנהג.

הנסיעה כתחילה עם הלחיצה על דוושת "הגאז", כלומר החשמל. פעולה זו גורמת סגירתו של מעגל חשמלי ובכך מתחיל המנוע לפעול. עוצמת פעולתו נקבעת בכמות הזרם, המסופק לו. כמו שהלחיצה על דוושת הדלק קובעת את כמות הדלק שיוזרם למנוע, כך הלחיצה על דוושת החשמל קובעת את כמות הזרם. אולם מאחר שהמנוע אינו פועל כל עוד לא קיבל זרם, אין הוא מונע הידרדרות אחורה בעליה. לכן יש לבצע זינוק בעליה כהלכתו: משיכת בלם־היד ושיחרורו עם הלחיצה על דוושת החשמל.

גם עצירה חשמלית

בירידה הופך המנוע למחולל והוא מייצר חשמל לאגירה במצברים. תוך כדי כך אפשר גם לבלום באמצעותו כמעט עד כדי עצירה גמורה. אולם בעוד שמנוע הבעירה בולם מעצם פעולתו, המנוע החשמלי מתחיל לבלום רק מרגע שלוחץ הנהג על דוושת הבלימה. בדוושה זו יש למעשה שתי לחיצות. האחת עוצרת [illegible] המנוע והלבניה מפעילה את הבלמים הקונבנציונליים – רפידות על תופים.

המכונית מסוגלת להגיע לכדי 90 קמ"ש במישור. אני עצמי נהגתי בה בעליה לנוה־שאנן בחיפה, בדרך שבה המהירות המותרת היא 60 קמ"ש. נסעתי כמובן בהתאם לחוק, אך יכולתי לנסוע מעט יותר. בירידה בלמתי בעיקר בעזרת המנוע. אפילו בירידה יכולתי להביא את הרכב לעצירה כמעט מוחלטת בלי להפעיל את הרפידות.

השווח מוגבל

כווח הנסיעה של המכונית במישור הוא 80־100 קילומטר. אחר כך יש לטעון את המצברים. ב"בדפורד" נעשית הטעינה במטען הנמצא בתוך לרכב, אולם יש כבר מכוניות, שבהן הותקן מטען פנימי. מן המטען יוצא חוט עם תקע, כאותו יש לתקוע בשקע רגיל. למנהל חברת־החשמל של לתנדון "עולף" חשמלית, המצויידת במטען פנימי. הוא מכניס את רכבו למוסך בערב, תוקע את התקע בשקע שבמוסך ובבוקר מוכנה המכונית לנסיעה.

ה"בדפורד" החשמלית עלתה 16,000 ליי"ש, 50 אחוז יותר ממכונית רגילה מאותו הדגם. אולם הפעלתה וההחזקה עולות הרבה פחות.

ראשית, אין בה מכללים שיש במכונית רגילה – לא מנוע, לא תיבת־הילוכים, לא מערכת קירור. שנית, על־פי נסיונה של חברת־החשמל בלונדון, המפעילה עשרות כלי־רכב חשמליים, עברה המכונית החשמלית 30,000 קילומטר ללא כל תקלה. ההוצאה היחידה היתה על מצברים, על טעינתם בחשמל ועל הוספת מים למצברים. מניחים, כי אורך חיי הרכב החשמלי גדול ב־50 אחוז בהשוואה לרכב רגיל. שלישית, היא זקוקה ל־60 קוט"ש חשמל לכל 100 קילומטר. בהנחה שאת המצברים טוענים בלילה, עולה כל קילומטר רבע עד שליש ממחיר הנסיעה בבנזין.

שימושים אפשריים

טווח הנסיעה מגביל רכב כזה לשימוש מתוכנן היטב. הובלת עובדים למשמרות בנתיב קבוע מראש היא דוגמה אחת. שימושים נוספים יכולים להיות בידי מחלקי סחורות ממחסן בפאתי העיר לחנויות שבתוכה, כגון משקאות קלים, תוצרת חלב לחנויות מכולת; חלוקת עתונים; הובלת פירות וירקות מהשוק הסיטוני אל הירקנים. אולם גם עקרות־בית יכולות להשתמש ברכב מסוג זה לסידור ענייניהן בשכונתן.

כדי להיפטר ממגבלות הכוח מתכננים עתה הוספת מנוע דיזל קטן, שישמש מחולל ויטען את המצברים באורח שוטף. דגם כזה עדיין אין בשוק.

רוצים למכור חשמל בלילה

חברת־החשמל משתמשת במכונית החשמלית שלה לצורכי ניסוי מבוקר, שיימשך שנה. החברה מעוניינת להוכיח את כדאיותה של המכונית החשמלית כדי למצוא שוק לחשמל, שהיא מסוגלת לייצר בשעות השפל בלילה.

לבד מהכדאיות הכלכלית לסאורה, ראוי להביא בחשבון גם את היעדר הזיהום הסביבתי. בעוד שמכונית הצילה פולטת 46 גרם מזהמים לקילומטר באוויר המצוצה, נפלטים בעת ייצור החשמל רק 3 גרם וגם אלה בארובות הגבוהות של התחנות־הכוח.

המכונית החשמלית עודה בחיתוליה ומותר להניח שבשנים הקרובות צפויות פריצות־דרך גדולות, בעיקר בתחום המצברים, בפיתוח מצברים קטנים וקלים יותר ובעלי כושר צבירת חשמל גדול יותר. העובדה, שישראל כבר החלה בניסויים בנושא זה, עשוי להעביר אותה בשורה הראשונה של המדינות, שייהנו מהטכנולוגיה החדשה.

ה„בדפורד" החשמלית, שבה נערך הניסוי בחברת־החשמל בחיפה.

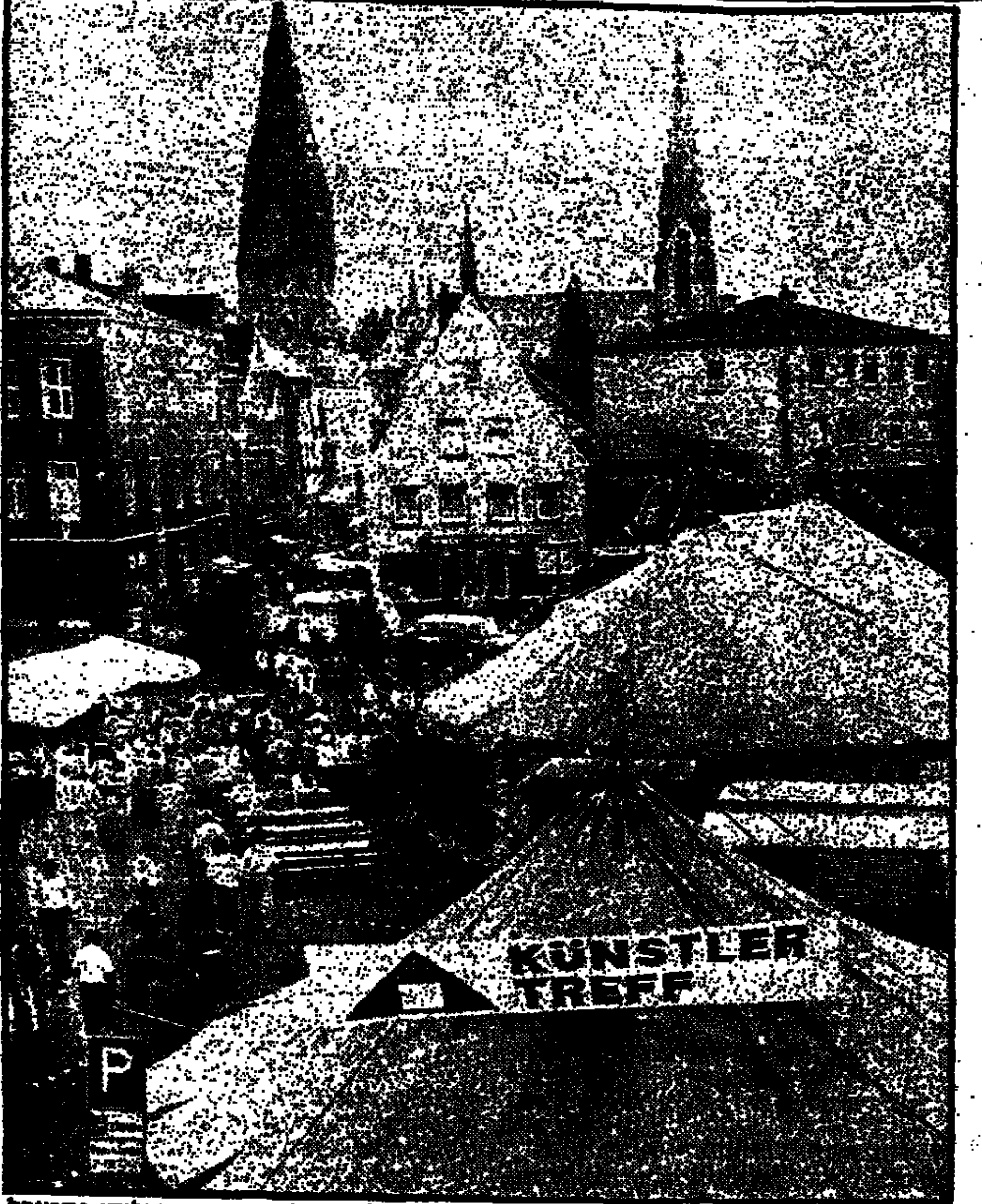

ישראלים הנמצאים בחו"ל בימים אלה, נתקלים בפסטיבלים מכל הסוגים. בתצלום: פסטיבל ויריד שנתי בעיר קאמן שבגרמניה, עיר קטנה בת 70 אלף תושב, שהצליחה בשלושת ימי הפסטיבל שלה לאסוף חצי מיליון מבקרים. רבים מהם היו ישראלים, שנמשכו לססגוניות של היריד.

צילום: שמואל תגר

לייקר הדלק לרכב פרטי

מאת דויד מושיוב

סדרי העדיפויות של ממשלת ישראל הן מוזרות ביותר בכל הקשור בהקצאת כספים להשקעות בתשתית התחבורתית. 750 אלף כלי־רכב מכסים את כבישי הארץ בצפיפות. הם חונים על מדרכות ובצדי דרכים, עד שלעתים קרובות הערים נסתמות בכלי־רכב.

אין זה נכון, שלממשלת ישראל אין כספים להשקיע בתשתית. בעלי המכוניות הם כ„פרה חולבת" לגביית מסים. חלק מסכום זה [illegible] הממשלה להשקיע בסלילת דרכים ובשיפורן. אולם היא מעדיפה [illegible] את התחבורה הציבורית, היא נוקטת מדיניות הפוכה. את הסובסידיות לשירותי התחבורה הציבורית היא צימצמה ואת מחירי הנסיעה יקרה. ולא עוד, אלא גם דאגה להוזיל את הנסיעה ברכב הפרטי, בכך שהוזילה את הבנזין. כתוצאה מכך עוד גברה הצפיפות בדרכים.

אמנם מחירי הדלק בחו"ל ירדו. הוזלה זו חסכה סכומים נכברים במטבע־חוץ. בדין החליטה הממשלה להעביר חלק מהוזלה זו לצרכנים. אולם השאלה, שהיתה צריכה להישאל ולא נשאלה היא, אילו מן הצרכנים היו זכאים להוזלה.

לדעתי היה מקום להוזלה ניכרת ביותר של הדלק דווקא לתעשיה. הוזלה כזאת יכלה לתרום להורדת עלויות הייצור, דבר שהיה מגדיל את כושר התחרות של התעשיה בשוקי היצוא. כן יכלה הורדת העלויות להשפיע לטובה על מדד המחירים לצרכן.

לי נראה, כי טעתה הממשלה, כאשר הוזילה את הבנזין לרכב הפרטי. הצירוף של הוזלת הבנזין וייקור תעריפי הנסיעה באוטובוסים הביאו לכך, שבעלי הרכב הפרטי נוסעים יותר. ואמנם, מספר הקילומטרים שנוסע הרכב הפרטי, גדל ב־15 אחוז לעומת התקופה שלפני הוזלת הבנזין.

[illegible] היא הגידול הניכר בתאונות הדרכים, שנזקי הכלכלי [illegible] תוצאה אחרת היא, שבעלי הרכב מתבלים יותר הוצאות המשק על אחזקתם גדלו.

משום כך נראה, כי על הממשלה לשנות את סדר העדיפויות שלה. עליה להגדיל את התקציב לשיפור התשתית. עליה להשקיע בסלילת כבישים, בשיפורם ובאחזקתם; עליה לבנות גשרים עיליים ולסלול מסלולים מיוחדים לרוכבי אופניים ולדאוג למידרכות להולכי־רגל. בו בזמן חייבת הממשלה לעודד את הנסיעה בתחבורה הציבורית במקום ברכב פרטי. דבר זה אפשר להשיג באמצעות העלאה ניכרת של מחיר הבנזין לרכב הפרטי ובסיבסוד ניכר של התחבורה הציבורית. כאמור, לרוע המזל, עשתה הממשלה בשנה האחרונה בדיוק את ההיפך.

ירידה של 3 אחוזים בתפוסה ב„סוויסאיר"

מאת יפה אברמוביץ'

„סוויסאיר" הובילה במחצית הראשונה של השנה בכל קווים 3.5 מיליון נוסעים – ירידה של 0.3 אחוז בהשוואה לאותה תקופה אשתקד.

מסיכומי המחצית הראשונה של השנה מסתבר, כי התפוסה בכיסות הטיסות ירדה ל־61.6 אחוז לעומת 64.6 אחוז בתקופה המקבילה אשתקד. תפוסת המושבים ירדה ל־60.7 אחוז בהשוואה ל־63.5 אחוז אשתקד.

ההכנסות לטון/ק"מ עלתה ב־1.4 אחוזים; תנועת הנוסעים לטון/ק"מ עלתה באחוז אחד; ההכנסה ממטענים עלתה ב־2.6 אחוזים. אולם ההכנסה מהובלת הדואר ירדה ב־3.9 אחוזים.

ביקוש גדול לנופש ברודוס

2,400 ישראלים יצאו הקיץ לרודוס ולכרתים. מעריכים, כי ביקוש גדול צפוי גם לקראת חג הסוכות. לקראת החג מוצעות חבילות של סבוב ימים וכבר נרשמו כ־250 איש. מצפים ל־1,400 נופשים.

מחיר החבילה ברודוס במלון בן שלושה כוכבים הוא 300 דולר בתוספת מיסים והיטלים. שבוע במלון בן ארבעה כוכבים עם חצי פנסיון הוא 390 דולר.

לקראת סוכות מוצעת גם הפלגת־נופש לאתונה וחזרה בטיסה. התכנית כוללת סיכיורים של שלושה ימים וביקור ברודוס, במיקונוס ובפיראוס; שהייה של ארבעה ימים באתונה ושני סיורים בעיר ובסביבתה. מחירה של חבילה זו הוא 475 דולר בתוספת מיסים.

פארק הנחושת – תמנע

בימים אלה הושלמו לאגם סביב מכרות הנחושת של תמנע נוסף לב המדבר, בתוך המכתש נחפר אגם ענקי בנוסגי המדבר – 20 דונם של מים מתוקים – ובקרוב יהיה אפשר לשוט עליו בסירות.

השטח שמסביב לאגם, הקבל מיכוי ממכרות המנע שנסגרו, עומד לעבור שינוי קיצוני. בתחת לקרקע בין גבעות הגרניט יוקם מרכז מבקרים משוכלל ולידו מלתחות, שירותים, קפיטריה ומסעדה. בסמוך יוקמו משטחי פיקניק ובידור וכן מתוכנן המוזיאון לעתיקות המקום בשם „מוזיאון הנחושת". שם יוצגו כל הממצאים על התכת נחושת ושימושיה בישראל.

השבוע התכנסו במקום מאות מתושבי דרום־הערבה לחזות בפלא המים המתוקים, שאליו נסללה דרך רחבה. עשרות אוטובוסים של מטיילים, המולפים במדבר, נכנסים לסבילה צוננת במימי האגם. אנשי הקרן הקיימת מנסים בימים אלה לאכלס את האגם בדגים, כדי שישמרו על נקיון המים ויוסיפו גוון למקום.

קייטנה להורים אחרי החופש הגדול

נופש להורים־עייפים מחופשת־הקיץ עם ילדיהם מציע „כפר המכביה" ברמת־גן מראשית ספטמבר.

התכנית מוצעת בארבעה מחזורים לשבוע בכל פעם. היא כוללת בין השאר קורסים למחשבים, טניס, סקווש ושחיה, הרצאות בנושאי דיאטה, רפלקסולוגיה והכנת משקאות. הנופשים יבלו בחברת אבנים ובדרנים ויטיילו בספארי הסמוך. לקראת סיום כל מחזור ייערך נשף בסגנון שנות הק־60.

גלשני־אוויר – רק במסגרת האגודה לגלישה

הגלישה בגלשני־אוויר מותרת מתחילת החודש רק על־פי רשיון מטעם מינהל התעופה האזרחית. על תקנה בעניין זה חתם בימים אלה שר־התחבורה חיים קורפו. מטרת התקנה להבטיח רמת בטיחות סבירה.

רשיון ניתן עד היום רק לאגודה הישראלית לגלישה אווירית ולכן חייבת כל פעילות הגלישה להיעשות במסגרתה. כל הגולש שלא במסגרת האגודה, צפוי למאסר ולקנס.

בארץ פועלים כיום 300 גולשים, רובם חברים באגודה.

72 אחוז מהגרירות – בגוש־דן

מנתונים, שהצטברו בחברת „לב מנוע" בשנתיים הראשונות לפעילותה, עולה כי 72 אחוז מהגרירות והתיקוני־הדרך מתבצעים בגוש־דן, 12 אחוז – בצפון ו־16 אחוז ביתר חלקי הארץ. שעות העומס הן בבוקר ואחר־הצהריים. קריאות רבות לעזרה מגיעות בלילות שבת, כאשר צעירים מקבלים את מכוניות הוריהם. גם בימי א' גדול מספר הקריאות כתוצאה מנזקים, שנגרמו למכוניות בסוף השבוע.

בתקופת הקיץ מבצעת „לב מנוע" 150 גרירות ביום ואילו בחורף מוכפלת הכמות ומגיעה לכדי 300. רוב הביקוש לגרירה ולתיקוני־דרך בא מבעלי מכוניות מהשנתונים 1979־1984 ויש קריאות אף מבעלי רכב חדש לגמרי. ב„לב מנוע" אומרים, שהסיבה לכך היא חוסר ידע וחוסר יכולת להתמודד עם תיחזוקמן של המכוניות החדישות הדוגמה בעילה ממוחשבת ואביזרים אוטומטיים למיניהם.

נשים וגברים משתמשים בשירותי גרירה והילוץ במידה שווה. עם זאת יש פניות רבות יותר מנשים, המבקשות הסברים טכניים בטלפון כדי להתמודד עם בעיות בכוחות עצמן.

לאורלנדו במחיר 2 דולר

תמורת תוספת של שני דולר בלבד יוכלו הטסים מישראל לארה"ב עם „פן־אמריקן" להאריך את טיסתם ממיאמי לאורלנדו/טמפה וחזרה.

תוקף הכרטיס עד 31 במארס בשנה הבאה והבאים לרכוש אותו רק נוסעים, שיטוסו הלוך ושוב למיאמי עם „פן־אמריקן".

בריכת שחיה חדשה

נופש באשקלון

נותרו מקומות בחודשי אוגוסט, ספטמבר, בבית־הבראה מרגוע לעובד באשקלון.

לרשות האורחים:
- חדרים זוגיים
- גן נוי מקסים
- מטבח משובח וכשר
- 3 ארוחות ביום
- פעילות חברתית
- 3 דקות מהים

כל זאת במחיר של ‎-.44 ש"ח ליום כולל מע"מ

*המחיר לחברי קופ"ח הכללית.

פרטים והזמנת מקומות:
- מרכז הזמנות בתל־אביב, רח' אבן־גבירול 51. טל. 219211
- הזמנות בחיפה, רח' אחד העם 7. טל. 04-664241
- בבית־הבראה באשקלון. טל. 051-36433
- אצל רכזי ההבראה במחוזות קופת־חולים.

ענף ההבראה

קופת חולים

ההתאחדות לכדורגל דחתה לשבוע הבא בחירת המאמן

מאת אשר גולדשלגר

ועדה השישה לקביעת המאמן הלאומי הבא של נבחרת ישראל בכדורגל, החליטה אתמול לדחות את ההכרעה לשבוע הבא.

לדברי רוב החברים, לא יהיה מנוס בשבוע הבא מהחלטה סופית, דבר שהתבקש למעשה עוד אתמול, אולם בלחץ של חלק מחברי הועדה ניתנה ארכה נוספת לחיפוש מאמן זר.

יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, שאול סוידי, אמר אמש: "הישיבה בשבוע הבא תכריע סופית אם יופסק החיפוש אחר מאמן זר". מבחינתנו ניתן היה לקבל החלטה על מאמן ישראלי אתמול. אולם, לפי בקשת חברים הסכים לדחייה נוספת.

עם זאת הוזכר בישיבה מועמד זר נוסף, מאמן הקבוצה הבלגית, אנדרלכט. גם שמו של קרלוס אלברטו הברזילאי הועלה פעם נוספת. לדברי חבר הועדה, עודיקם מילצ'ן, יישלח הבוקר טלקס לברזיל על מנת לברר את תנאיו של אלברטו.

שמות נוספים שהוזכרו אתמול היו קראוסטן ממערב־גרמניה רנה־סלמן הבלגי. הישיבה אתמול היתה קצרה מן הרגיל מפני שבידי מנהל ההתאחדות, יעקב אראל, לא היה מידע מספק על המאמנים.

בהתאחדות לכדורגל ממתינים עדיין למידע מהתאחדויות הכדורגל של אנגליה וצרפת, אליהן נשלח טלקס, ורק עם קבלת המידע תתכנס הועדה לישיבה נוספת ומסכמת.

עודד מכנס ישחק במכבי תל־אביב

מאת ניסן פרידמן

החלוץ עודד מכנס (30) ישחק בעונה הקרובה במדי מכבי ת"א. לסיכום עקרוני זה הגיעו אתמול בא כוחו של השחקן, עו"ד ידין מכנס, ויו"ר מחלקת הכדורגל במכבי ת"א, גדעון בריקמן.

למרות ההסכם לא יוטס עודד למחנה האימונים של הקבוצה במערב־גרמניה. היום אין טיסות וביום הראשון כבר לא יהיה טעם לכך, כיוון שעד תום המחנה ישארו ימים בודדים. עודד ימשיך להתאמן עם אחיו התאום, גד, המפתיע למו"מ עם מכבי פ"ת.

המו"מ בין שני הצדדים היה מהקצרים והעניינים בכדורגל הישראלי. למעשה, רק שלשום נערכה פגישת העבודה הראשונה בין עו"ד לבריקמן, ואתמול בפגישה השניה ביניהם הם גישרו על הפערים ותקעו כף.

"אני מקווה שתהיה זו לעודד בחירה מוצלחת מבחינה מקצועית לשחק בת"א, לאחר עונה לא ברוכה אשתקד", הוסיף בא כוחו.

לעודד תהיה זו מתנת נישואין יפה. הוא עומד לשאת לאשה בעוד כשלושה שבועות את עינת אפק.

ואבי כהן עייף

קפטן מכבי ת"א נשמע אמש עייף כשאמר לי לאקונית: "אין חדש". כהן הפסיק בינתיים להיפגש עם גדעון בריקמן, והפקיד את המו"מ בידי בא כוחו, עו"ד גד אסולין.

כהן ממשיך לשמור על מסגרת אימונים אישיים. לשמע ההסכם בין קבוצתו למכנס הגיב: "זה טוב למכבי. הוא חלוץ טוב, אבל אני מקווה בסקטולנר".

הפועל ת"א רכשה כרטיס טיסה לארמלי

מאת יוסף גלזר

קבוצת הפועל ת"א רכשה אתמול כרטיס טיסה לרומניה עבור החלוץ זאהי ארמלי. הכוונה של ראשי האגודה – להרחיק את ארמלי מלחץ האוהדים.

ארמלי טרם החליט אם להיענות לבקשת הפועל ת"א לטוס היום לרומניה כדי להצטרף למחנה האימונים. אמש הוא נועד עם פרקליטו, עו"ד סלמן פרג', שניסה לשכנעו לטוס לרומניה.

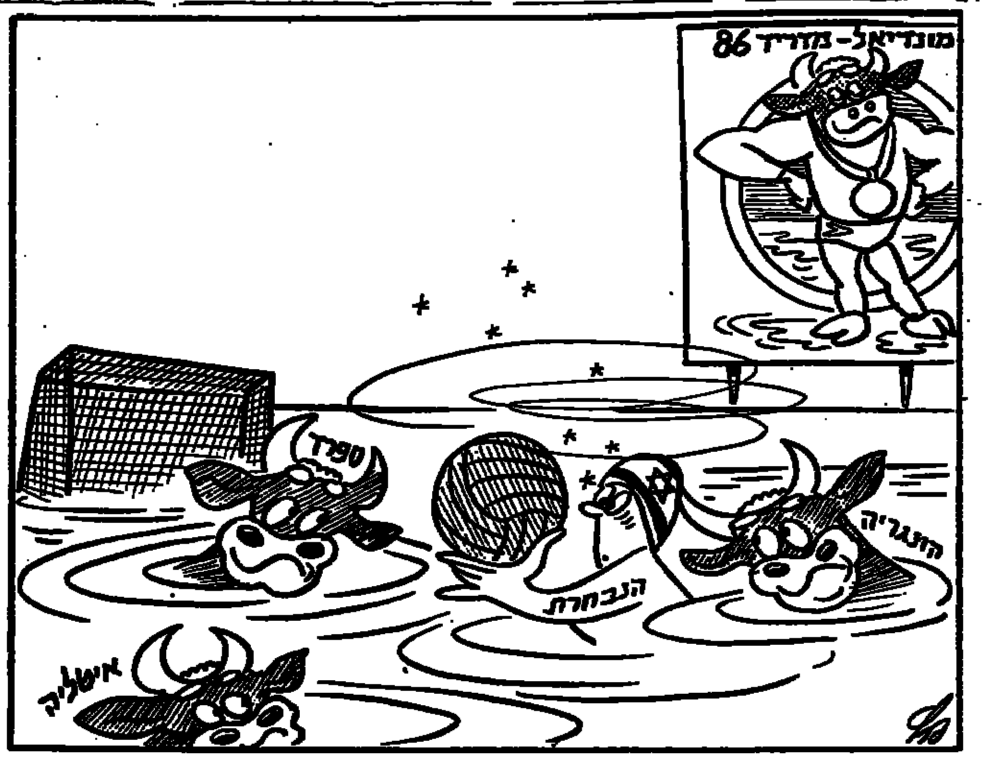

משפט־סל היום בחיפה

מאת יוסף גלזר

בית המשפט המחוזי בחיפה ידון היום בשלושה תיקים של כדורסלנים.

מכבי חיפה תבקש לבטל את צו המניעה להרשמתו של ג'יימס סרי בהפועל חולון, בעקבות הסכם הפשרה שהושג בין שתי האגודות.

רכז הפועל חיפה, אתי שביט, תובע שחרור מקבוצתו לאחת משתי הקבוצות הרמת־גניות.

כדורסלנית נבחרת ישראל, הפועל חיפה, רונית דימנט, תובעת שחרור מקבוצתה להפועל גבעת־חיים.

בטבריה יחלו לגייס תרומות

בהפועל טבריה יחלו בגיוס תרומות כדי לממש את חלום השיבה לליגה הלאומית. היו"ר, יובל הורש, ומזכיר מועצת הפועלים בעיר, רון אלקיים, דיברו על סכום של 200.000 דולר כדי להיאבק על מקום בפיסגת הליגה הארצית.

הם הביעו תקוה כי יוכלו לגייס 50.000 מתרומות של אוהדים וגורמים ציבוריים. על כוונת הקבוצה יוסי שטריה מבית"ר ת"א, עובר גרינפלד מנצרת־עלית, עמוס מימון מבית־שמש ותמיר אברליך.

גרינבוים: שכרו של ויליאמס ברמלה – מפחיד

מאת משה כהן

ראשי מרכז אליצור יסכימו לאשר את הרשמתו של אורל ויליאמס בקבוצת אליצור רמלה רק לאחר הצגת ערבויות בנקאיות והתחייבות בכתב שהאגודה תהיה אחראית בלעדית לתשלום שכרו.

נודע כי את שכרו של הכדורסלן עשוי לשלם איש עסקים מרמלה. רכז הכדורסל במרכז אליצור, שלום גרינבוים, אמר אתמול: "הסכומים שעומדים לשלם לויליאמס מפחידים אותי, לכן יש לשחרר אותנו ממחויבות". במקום קים בנס, שישאר כנראה בר"ג, תנסה רמלה להחתים את דיויד בלאט הנחשב למתאורה ואינו רשום באף קבוצה.

● קבוצת אליצור נתניה לא תחתים כנראה את שני השחקנים הזרים שהגיעו למבחנים בתחילת השבוע. שלום גרינבוים מסר שעוד כדורסלנים לבנים יגיעו בקרוב למבחנים.

שום: רוקמן נשאר אצלנו

מאת ניסן פרידמן

"לרון רוקמן ישנה רק אפשרות אחת: לשחק בהפועל חיפה", כך הבהיר אתמול מאמן הפועל חיפה, יצחק שום.

לדברי שום, גם אם לא יצטרף רוקמן למסע האימונים של הקבוצה בהולנד, לא יקבל שחרור כרצונו. רוקמן מבוקש על ידי קבוצות מהליגה הלאומית.

"רוקמן הצטיין בשורות הקבוצה אשתקד, ואנו זקוקים לו כדי להעפיל בחזרה לליגה הלאומית", הוסיף שום, "במחנה בחו"ל אבדוק גם את השוער הכפר־סבאי, עופר נוסובסקי, וייתכן שנחתימו אחר־כך, אם כי יש לנו שוערים די טובים".

בלוד: משה ישארו שניים

מאת ניסן פרידמן

שני מכבי הפועל ירושלים, מישל דיין ויוסי תאישמע, יחלו להתאמן בשורות הפועל לוד. השניים ביקשו לנסות כוחם בלוד, והמאמן צבי רוזן המיכנב לאחר האימונים הקרובים.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

באזור רחובות
למפעל תעשייתי גדול
דרוש:
קניין
במחלקת הרכש למדור מכני
כישורים נדרשים:
* רקע טכני מכני.
* טכנאי/הנדסאי מוסמך ו/או בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי.
* נסיון בתחום עיבוד שבבי וקבלנות משנה.
* נסיון קודם ברכש במפעל תעשייתי.
* כושר ניהול משא ומתן עם דרגים טכניים ומסחריים.
* יחסי אנוש טובים ויכולת השתלבות במסגרת מתן שרות למפעל.
* ידיעת השפה העברית על בוריה ואנגלית ברמה טובה.
* בעל רשיון נהיגה.
– 5 ימי עבודה בשבוע –
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 75, רחובות מיקוד 76100.
נא לציין על המעטפה עבור "מחלקת גיוס עובדים"
– המשרה מיועדת לגברים ונשים –
– סודיות תישמר בקפידה –

למפעלינו
גלי ספורט בראשל"צ
דרוש
מנהל תפ"י
הכישורים הנדרשים:
* בוגר/הנדסאי תעשיה וניהול
* בעל נסיון בן מספר שנים בניהול תפ"י
* נסיון בעבודה עם מערכות ממוחשבות
* נכונות לעבודה מאומצת מלאת אתגרים
* עדיפות לבוגרי "שנקר", תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות לשירית טלפון 03-9610545

לרשות שמורות הטבע
דרושים:
1. פקח לאזור הנחלים הגדולים
פיקוח ושמירה על השמורות וערכי הטבע באזור, עריכת תצפיות על בעלי־חיים וצומח, מעקב אחר בעיות איכות הסביבה, פקוח צייד, השגחת גבול.
דרישות – רקע בטבע וידיעת הארץ, רצוי תואר ראשון בביולוגיה. הכרת אזור הפקוח, ידע בקריאת מפות, כושר גופני תקין, רישיון נהיגה, עבודה בשעות לא מקובלות.
2. מנהל שמורת הרמון
אחריות לפעולות שמירת הטבע ברמון ובאזור הר הנגב הגבוה, ניהול צוות העובדים, הפעלתם והתאום ביניהם, ייצוג הרשות בפני גורמי חוץ הפעלים באזור.
דרישות – רקע בטבע וידיעת הארץ, הכרות טובה של אזור השמורה, נסיון מינהלי, טאבלנגי, כושר לנהל מו"מ בע"פ רצוי.
המעוניינים יפנו למשרדי הרשות כ.כ לי שאלונים עד לתאריך 22.8.86.
ירושלים – רח' ירמיהו 78
באר־שבע – רח' האבות 19
אילת – שמורת האלמוגים

דרוש
מוכר
לחנות רהיטים בחיפה
נא להתקשר בימים א, ב לטלפון 051-29171
לפנות לאברהם חימוביץ או דיקי

עיריית ירושלים
דרושים/ות
פקחים/ות עירוניים
במחלקה לשפור פני העיר
הדרגה: ע"רט"ן בדרוג האחיד.
דרישה השכלה תיכונית לאחר שרות צבאי מלא (גילאים 22־30).
המועמדים המתאימים ידרשו לעבור קורס לפקחים עירוניים כתנאי הכרחי לקבלתם לעבודה. פרטים נוספים ניתן לקבל אצל האחראית לקבלת עובדים, / יהודית המגנגן רח' יפו 22 קומה א' חדר 217.
מועד אחרון להגשת מועמדות: יום שישי י"ז באב התשמ"ו (22.8.86)
ירושלים, י' באב התשמ"ו, 15 באוגוסט 1986 – המנהל הכללי

גרפיקאי
נסיון רב במודעות
202362

מורה מנוסה לאנגלית
נסיון שנתיים לפחות, למשרה חלקית, להוראת מבוגרים, בשעות הערב. באזור גוש־דן
טל: 03-912093

מלונות דן
למלון דן ת"א
דרושים/ות
שף קונדיטור
בעל/ת נסיון
טבחים/יות מקצועיים/יות
עם נסיון בבתי מלון
חדרנים/יות
מכירה
הדפסה עברית אנגלית חובה
מפקחת קומה
מתאימים/ות בלבד יפנו למלון דן ת"א הירקון 99

"לבילי הנער" בגדי ילדים
דרושה
תדמיתנית (מדרגת)
בעלת נסיון.
בדבר פרטים נא להתקשר 03-832728

מפעל גדול באיזור מגדל־העמק
דרוש
חשמלאי תעשיה
* גיל – 30 ומעלה
* נסיון 10 שנים עבודה בתעשיה לפחות
לפנות בכתב מנהל בה אדם ת.ד. 73 מגדל־העמק

נאות הכיכר
דרוש
שליח/ה
לנאות הכיכר בת"א
לפרטים נא להתקשר למנה אהה"צ 03-5463111

בית אבות ע"ש היילפרן
דרושים
1. פיזיוטרפיסט/ית
חצי משרה עד משרה מלאה
2. מרפא/ה בעיסוק
משרה מלאה
3. אם בית
משרה מלאה, בוגרת בי"ס מקצועי לכלכלת בית, או בעלת השכלה מעשית מקבילה.
את הבקשות יש להגיש בכתב יד, בצרוף קורות חיים, עד תאריך 30.8.86 למזכירות בית האבות ע"ש היילפרן ת.ד. 7219 אשקלון מיקוד 78302.
דוד קרשטט
יו"ר הנאמנות

הועדה לאנרגיה אטומית
המרכז למחקר גרעיני, נחל שורק
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
בעל תואר שני או שלישי באלקטרוניקה פיסיקה. בעל הכשרה ונסיון באחד התחומים: אלקטרוניקה, מחשבים, מצב מוצק. לעבודה המשלבת מחקר, ביקורת, תכנון ואבטחת איכות.
אנו עובדים חמישה ימים בשבוע ומקיימים מעון הסעים בכל אזור המרכז.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד בצרוף קורות־חיים וניסיון בעבודה. רשימת ממליצים ומספר טלפון למחלקת כח אדם, המרכז למחקר גרעיני, נחל שורק דואר יבנה, מיקוד 70600.
– סודיות מובטחת –

דרוש
עובד בעל רקע במכירות
אחראי בעל ראש פתוח ליום עבודה מפוצל.
גיל 25־30
להתקשר 03-555097 למשה

דרושים באשדוד
* טבח/ית
* עובדות מטבח
לבית־ספר אורט ימי ליד הנמל
לפנות במקום־למטבח בימים א.ב.ג. בשעות 8.00–10.00

קיבוץ בית קמה מעוניין
במכונאי
בעל נסיון בתיקון טרקטורים לעבודה במוסך הקיבוץ
המעוניינים יפנו לנמרוד רכז המוסך או לדן רכז המשק טלפון 057-961021

אוניברסיטת תל-אביב
היחידה למחקר ולפיתוח תוכניות לימודים
דרושה
פקידה - כתבנית
* בעלת נסיון בעבודה פקידותית
* מדפיסה היטב על מעבד תמלילים – עברית אנגלית
משרה מלאה.
מועמדות מתאימות תפננה לרותי טל: 420461, 420763

לפוליגון
מצבעת טקסטיל חיפה
דרוש/ה
עוזר/ת למנכ"ל
* כלכלן/ית צעירים בעלי נסיון של 1־2 שנים בתעשיה או בתפקיד דומה.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 68 חיפה מיקוד 31000

מעבדת שדר כימיקלים (ייצור ושיווק כימיקלים לתעשיה)
דרושים
אנשי מכירות
בעלי נסיון מוכח (רצוי בעלי רכב) למכירת חומרי ניקוי תעשייתיים בכל הארץ.
למתאימים תנאים טובים (שכר בסיס + עמלה, אפשרות לרכב).
לקביעת ראיון טלפון: 053-54174 בימי א' – ה' משעה 8.00 – 17.00

לחברת הפקות דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למשרה חלקית
הכישורים הנדרשים:
* ידע ונסיון במערכות עבודת הנהלת־חשבונות
* נסיון בעבודה עם מערכת הנהלת־חשבונות ממוחשבת
– העבודה בחלקה עצמאית
– השכר בהתאם לכישורים
לפנות טל. 03-232114, 03-223923, 03-244708, 03-222995

האוניברסיטת תל-אביב
דרושים/ות
1. דפס מולטיליט
נסיון של 5 שנים לפחות – רצוי במכונת A.B DICK
על המעוניינים להתקשר לטל: 03-420454 או 03-428087
2. סייעת
ביה"ס לרפואת שיניים.
בוגרת קורס סייעות, בעלת נסיון של מספר שנים, רצוי בשטח האורתודנטיה.
על המעוניינות להתקשר לטל: 03-417216, 03-420186 לפנות לסייעת מרי.
3. אב בית
ביה"ס ללימודי הפרעות בתקשורת – ביה"ס לרפואה.
אחריות על התחזוקת בבנין וציוד, טיפול בחיות מעבדה, רצוי רקע טכני.
היקף המשרה 57% – העבודה בתל־השומר
מועמדים מתאימים יתקשרו לדרי מוצניק טל: 03-358422

למפעל בטחוני באיזור ת"א
דרוש
מנהל מחסן רכיבים אלקטרוניים
בעל רקע נרחב בניהול לוגיסטי ממוחשב
עדיפות תנתן לבעל תעודת טכנאי מוסמך
נא לפנות לת.ד. 25034, תל אביב עבור: מנהל כח אדם

האורגז
האורגז בע"מ –
תשלובת תעשיות עץ ומתכת
דרושים:
1) חשב
2) כלכלן
בעל נסיון עשיר
3) מנהל חשבונות
בעל נסיון עשיר
מועמדים מתאימים יפנו לקביעת ראיון למר עמוס צדקוני טל: 03-336721 מיום א'

דרוש
ירקן מנוסה
לניהול מחלקת ירקות
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית לחב' קטיף בשוק הסיטונאים רח' החשמונאים ת"א ביום ראשון 17.8.86 בין השעות 11.00 – 13.00

האמריקאי סטיב סקוט מקדים את סבסטיאן קו (מימין) בריצת 1500 מ' אתמול בציריך

הישגים מרשימים נקבעו בתחרות הבינלאומית בציריך ובסופיה

המרוקאי סעיד אאויטה, נכשל במעט לשבור את שיאו העולמי של הנרי רונו ב־3000 מטרים, כשקבע זמן של 7:32.54 דקות והקדים את סידני מארי מארה"ב 7:38.26 וצ'ארלס צ'רונס מקניה 7:44.10 דקות.

בריצת 100 מ' בה השתתפו ארבעת האצנים המהירים בתבל, ניצח הקנדי בן ג'ונסון בזמן של 10.03 שניות, לפני הניגרי צ'ידי אימי 10.22, קרל לואיס (אלוף אולימפי) 10.52 וקאלווין סמית (שיאן עולם) 10.25 שניות. במרחק הכפול, ניצח קאלווין סמית בזמן של 20.30 שניות, כשהקדים בשלוש מאיות את בעל מדליית הכסף האולימפית, בן־ארצו, קורא באפטיסט.

אנדרה פיליפס מארה"ב ניצח ב־400 מטר משוכות בזמן 47.69 שניות והקדים בשתי עשיריות את המערב־גרמני הארלד שמיד. המזרח־גרמניה פטרה פלקה, הטילה כידון למרחק 7.40 מטר. גרגר פוסטר ניצח ב־100 מטר משוכות בזמן 13.38 שניות והקדים את אלוף העולם לנוער, קולין ג'קסון מבריטניה 13.47 והצרפתי סטפן קאריסטאן 13.49 שניות.

איילין אשפורד גמאה 100 מטר ב־10.95 שניות ו־200 מטר בזמן השני השנה בעולם – 21.97 שניות. ג'וני גריי מארה"ב קבע את ההישג במעלה השנה ב־800 מטר – 1:43.46 דקה והאמריקאי סטיב סקוט ניצח ב־1500 מטר ב־3:35.14 דקות, לפני סבסטיאן קו, 3:35.22 שחזר למסלול לאחר שהחלים ממחלה.

הנורווגית אינגריד קריסטיאנסן, ניצחה את האלופה האולימפית ב־3000 מטר, הרומניה פוריקה, כשעברה את המרחק בזמן 8:34.10 דקות.

גבריאל סיאג'ו מחוף־השנהב, גמא 400 מטר ב־44.46 שניות לפני הניגרי אינוסנט אגבוניקה 44.50 ואלוף העולם, ברט קאמרון מג'מאיקה 44.66 שניות. שלושתם נעדרו ממשחקי חבר העמים הבריטי.

אלוף העולם, האיטלקי אלברטו קוקה, ניצח ב־5000 מטרים בזמן מעולה 13:15.86 דקות.

השוויצרי פייר דליז סיים שני ב־13:16.00 לפני האיטלקי סטפני מאי ודייפל משוויץ 13.16.28.

הסובייטי רודיון גאטאולין קפץ במוט לגובה 5.85 מ' לפני האמריקאי ארל בל 5.80 מטר. הבלגי ויליאם ואן־דייק, ניצח ב־3000 מכשולים, בזמן 8:17.24 דקות, לפני הקנייאתי ג'וליוס קריוקי 8:17.64 בעוד שהצרפתי ג'וזף מחמוד סיים שישי. ג"ם הוארד מארה"ב גבה פעם נוספת את האלוף האולימפי, הגרמני מגנבורג, כשניתר לגובה 2.34. הגרמני והאמריקאי נורדקוויסט קפצו 2.30 מ'.

האצנית הבולגריה יורדאנקה דונקובה, השוותה בסופיה את שיאה העולמי של הפולניה גראז'ינה ראבאשצ'ין ב־100 מטר משוכות – 12,36 שניות.

ההישג נקבע באליפות בולגריה באתלטיקה, ושיאה העולמי של ראבאשצ'ין מחזיק מעמד מאז יוני 1980.

ביה"מ־צ'כיה בחצי הגמר

כדורסלני ארה"ב מול קנדה וברה"מ מול צ'כיה בחצי גמר האליפות העולם המתקיימת בברה"מ. במשחקים האחרונים בבתים, הושגו התוצאות הבאות: קנדה גברה על ברזיל 75:82 בהארכה (69:69 במועד החוקי) ברה"מ – דרום־קוריאה 41:90, קובה־בולגריה 76:77, אוסטרליה־סאיוואן 55:63, צ'כיה־הונגריה 61:78, ארה"ב־סין 74:99

באיירן יוצאת לצפון

בעלת התואר הכפול במערב־גרמניה, קבוצת באיירן מינכן יוצאת לצפון כדי להתמודד במחזור השני עם פורטונה דיסלדורף, וסבורים שמשחק זה יעמוד במוקד המשחקים.

דיסלדורף ספגה חמישיה בלא מענה בשבת האחרונה על־ידי אינטרכט פרנקפורט, ואילו באיירן נפרדה במגרשה בתיקו 2:2 מבורוסיה דורטמונד.

המבורג תיפתח את העונה, כשתארח את ורדר ברמן, שפתחה בסערה בשבת שעברה בנצחון חוץ 3:5 על נירנברג, משלו שער של בורגסמילר בן ה־36.

קלן תארח כבר היום את איינטרכט פרנקפורט כשבשורותיה יכבב הגזי מלסו בן ה־37.

בליגה הסקוטית

במחזור השני בליגה הסקוטית:
ריינג'רס־פולקירק 0:1, סלטיק־מאדרוול 0:4, אברדין־היברניאן 0:4, קליידבנק־דנדי־יונייטד 0:0, הארטס־האמילטון 0:1.

מנסדורף נוצח בטורניר טורונטו

הטניסאי הישראלי עמוס מנסדורף, נוצח בסיבוב השני בטורונטו בידי האמריקאי ריבנרם מנוסי המדורג 12 בשלוש מערכות 7:5, 3:6, 6:1.

ג'ון מקנרו, המדורג חמישי, ניצח את טוד נלסון 2:6, 3:6. איוואן לנדל המדורג ראשון, גבר על גרג הולמס 4:6, 4:6. בוריס בקר, המדורג שני, הכניע את אהרון קריקסטיין 2:6, 1:6. יאניק נואה, המדורג שלישי, גבר על דאני ויסר מדרום־אפריקה 4:6, 4:6. שטפן אדברג משוודיה המדורג רביעי, ניצח את צ'יפ הופר מארה"ב 2:6, 6:1, 3:6. בריג גילברט, המדורג שביעי, גבר על בן־ארצו גלן לייטקר 0:6, 4:6.

סמי ג'יאמלבה ניצח את המדורג שישי, סים מאיוט 6:3, 4:6, 1:6, וקריסטו סטיין מדרום־אפריקה גבר על המדורג העשירי, זיבוריינוביץ' מיוגוסלאויה 3:6, 6:2, 6:7. באד שלץ גבר על המדורג תשיעי יעקב לאשק משוויץ 7:6, 4:6, 2:6.

הונגריה הביסה את ישראל 2:16

נבחרת הכדורמים של ישראל, נחלה מפלה במשחקה הראשון באליפות העולם במאדריד, על־ידי נבחרת החזקה של הונגריה 16:2 (4:0, 3:1, 3:0, 6:1).

הונגריה היא אחת מן הנבחרות הנאבקות על הכתר העולמי. משחקה הבא של ישראל יהיה נגד הנבחרת המארחת, ספרד.

תוצאות נוספות: מערב־גרמניה – קנדה 3:8, צרפת – הולנד 4:5, ברית־המועצות – ברזיל 10:16.

לראשונה באליפות העולם, מתקיימים משחקים גם לנשים. בין התוצאות: אוסטרליה – בריטניה 4:12, מערב־גרמניה – בלגיה 8:11.

מרטין חתם עם הבלייזרס

כדורסלנה הבינלאומי של ריאל מאדריד, פרננדו מרטין בן ה־26 המתנשא לגובה 2.06 מטר, חתם על עונת 1986/87, עם פורטלנד בלייזרס, המשחקת בליגת הנב"איי.

לא נמסרו פרטים על סכום החוזה.

המגרש בנצרת: "סוכרית הגליל"

בעיר התחתית של נצרת רוצים להפוך את מגרש הכדורגל ל"סוכרית הגליל". בעונה הקרובה הוא יעבור שיפוצים גדולים בעלות של כ־100.000 דולר. כדי לשבח את כר הדשא הובאה אדמת סוף מרמת־הגולן. היציעים יתוקנו ויורחבו.

הקבוצות המקומיות ינדדו בינתיים למגרשים בכפרים השכנים. ראשי העיר מקווים לסיוע כספי ממוסדות הספורט.

ברכות לחנוכת היפרמרקט נצרת

היפרמרקט ראשון בנצרת – העיר הערבית הגדולה בישראל

מזכ"ל ההסתדרות הח' ישראל קיסר, נושא את דברי ברכתו בטקס פתיחת ההיפרמרקט.

מאת שולמית שטנדיג

ההיפרמרקט הראשון במיגזר הערבי, אחד הגדולים בארץ, נחנך השבוע בעיר נצרת.

בראיון שנערך עם יו"ר הנהלת ההיפרמרקט, הח' אריה גלזר, נמסר כי בניין ההיפרמרקט משתרע על שטח של 2,500 מ"ר ויפעל במסגרת מרכז מסחרי הנבנה על ידי הקבלן המקומי, זוהיר פרח. הפרוייקט כולו ממוקם במקביל לכביש המחבר את נצרת עם נצרת עלית. בעתיד הקרוב ייפתחו במרכז המסחרי חנויות ובתי מסחר לשרות תושבי נצרת והסביבה שמספרם נאמד בכ־150.000 נפש.

ציבור צרכני ההיפרמרקט יוכל להנות ממיגוון רחב של מוצרים במחלקות השונות – מחלקת מכולת, מחלקת בשר, עופות ודגים, מחלקת ירקות ופירות ומחלקה המכונה בעגה המקצועית מחלקת „לא־מזון" ובה אפשר למצוא כלי בית, מתנות ומוצרי טקסטיל. את המחלקות ילווה צוות של כ־100 עובדים – יהודים, מוסלמים ונוצרים – שעברו הדרכה והכשרה מתאימה כשהדגש מושם על שרות אדיב ללקוח.

הח' אריה גלזר מסר כי ציוד ההיפרמרקט הוא חדיש ביותר וכולל קופות ממוחשבות, מתקני קירור, לוחות פיקוד אלקטרוניים, מיזוג אויר מלא ומוסיקת רקע – כל זאת בהשקעה של כמליון דולר.

פתיחת ההיפרמרקט היא נדבך נוסף במסגרת הקואופרציה ההסתדרותית. המשאבים הרבים, התכנון והמחשבה שהושקעו בו משפרים לעין ערוך את תנאי הצרכנות ויוצרים אוירה נעימה שתהפוך את הקנייה להויה. כל זאת למרות שמיתון וההקפאה בכסק, דבר המוכיח כי אפשר גם אחרת.

בטקס חנוכת ההיפרמרקט השתתפו מזכ"ל ההסתדרות הח' ישראל קיסר, מזכ"ל חברת העובדים, דני רווליץ, הח' יצחק לנדסמן מנכ"ל „תנובה" מזכיר מועצת הפועלים המקומית, מוחמד אבו־אחמד, נציג עיריית נצרת מר מנעם גרגירא חברי הנהלת „תנובה", חברי הנהלת קו־אופ „צרכן" ונציגי העובדים.

לידיעת תושבי נצרת והסביבה

נפתח

ועומד לרשותכם

היפרמרקט נצרת

גדול, חדיש ומודרני

(כביש עוקף נצרת).

מבחר גדול של מצרכים במחלקות:

☆ מכולת ☆ בשר ומוצרי בשר ☆ דגים

☆ ירקות ופירות ☆ כלי בית ומטבח

שרות אדיב • תנאים היגייניים • מחירים הוגנים

להנהלה ולצוות העובדים

זר ברכות

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

ההנהלה והעובדים

ק.ד.ח.

(מיסודו של ו. קורנגולד) בע"מ

מקררי שרות עצמי, מיתקני קירור

כרמיאל, אזור תעשיה, ת.ד. 45 טלפון 985403/4

להנהלה ולצוות העובדים

מיטב הברכות והאיחולים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

שמן

תעשיות בע"מ

מ.מ. סוכנות למשקאות חיפה בע"מ

מ.ר. ציגלאוב

סוכנות ראשית **שטוק בע"מ**

מפיץ בלעדי לחיפה ואזור הצפון

י.ד. עסקים (1986) בע"מ

חיפה, רח' הנמל 41, ת.ד. 34014, טל. 673593/4

מברכת את

ההנהלה והעובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט נצרת

שאו ברכה

מאחלים

חברת גולדן בע"מ

סוכנויות

יבואני קיווי וילדה בישראל

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

אחולים להמשך הצלחה

נ.א.ש. 2000

יבוא ושיווק מזון וחמרי ניקוי בע"מ

בת־ים, רח' היוצקים 6

טל. 5516389

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

אחולים להמשך הצלחה ושגשוגו

סוכנות ויטה

חיפה והצפון

חיפה, צ'ק פוסט, רח' 631

טלפון 740063

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

אחולי הצלחה

מרדכי הס ובנו

סוכנויות בתי חרושת

למוצרי מזון, מיצים קפואים,

מיצים ממותקים, פיצוחים, טחינה ועוד.

חיפה, רח' קיבוץ גלויות 93 טל. 669225

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

מיטב הברכות

„מעדן" שיווק מוצרי מזון

חיפה ת.ד. 5374

טל. 665790 – 673252/3

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט נצרת

מיטב הברכות

קו־אופ. זבולון

אגודה צרכנית שיתופית בע"מ

(מיסודה של קרית חיים)

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

מיטב הברכות

קו־אופ. ירושלים

אגודה צרכנית שיתופית בע"מ

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

איחולים להמשך שגשוג ופיתוח

מעדני יחיעם

קיבוץ יחיעם – טל. 04־929331

מבחר מעדנים מבשר הודו ובקר

מיוצר בשיטות מודרניות

בפיקוח משרד הבריאות

כשר

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט נצרת

ברכת הצלחה ושגשוג

כתר

חברה למוצרי בשר בע"מ

חיפה, רח' הנמל 18, טל. 660118

להנהלה וצוות העובדים

עם פתיחת ההיפרמרקט בנצרת

אחולים להמשך הצלחה

מטגל

תעשיות אחסנה ושינוע בע"מ

אור יהודה, רח' הסדנא 5, טל. 354972

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

אחולים להמשך הצלחה

ביתנים (85) בע"מ

קרית ביאליק, אזור תעשיה, טל. 761122

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

כה לחי!

מטע תעשיות מזון בע"מ

אפיכול, 778 – בית יצחק

אזור תעשיה עמק חפר

ת.ד. 160 חדרה, טל. 063־34675

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

עלו והצליחו

הוד לבן

מוצרי איכות מבשר בקר והודו

כשר

אזור התעשיה עמק חפר

ת.ד. 581 ויתקין טל. 063־35474

הודלבן hod lavan

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

אחולי הצלחה

אסימטריה בע"מ

שיווק ספרים

מרכז מכירות רמת־גן, רח' עוזיאל 25 טל. 775135

המשרד: הדרור 15, קיראון, טל. 342999

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

איחולי הצלחה

מאפית פיתות גולן בע"מ

חיפה, רח' יפו 86

טל. 52313, 533679

מאזני שקל

אלקטרוניקה

בית קשת

תמר – תעשיות מ.ר.

אלקטרוניקה בע"מ

מברכת

את ההנהלה וצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

מיטב האיחולים

מטם צפון

סוכני המחלבות המאוחדות

טרה וטנא־נוגה

וגלידות טנא־ניר

חיפה, טל' 726271, ת.ד. 157

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט החדש בנצרת

ברכות ואחולים להמשך הצלחתכם

מוניות קריתיים בע"מ

ההנהלה והעובדים

קריתיים, שד' ויצמן, ת.ד. 2101

טל. 753535 – 751777

להנהלה ולצוות העובדים

עם פתיחת הסופרמרקט בנצרת

אחולים להמשך הצלחה

מנעמים בע"מ

יצרני ופלים, גביעי גלידה ומוטיפים

חיפה מפרץ, רח' ה...

ת.ד. 10226

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

אחולים להמשך הצלחה

תעשיות סמי בורקס

ת"א, בת־ים, רח' היוצקים 4

טלפון 5511155

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

מיטב הברכות

SF SUNFROST

סנפרוסט בע"מ

מזון איכות מוקפא

אשדוד, אזור התעשיה, טל. 055־22141

משרד מכירות תל־אביב, טל. 03־244907

משרד המכירות חיפה, טל. 04־644266

להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט נצרת

שאו ברכה

עץ הזית

להנהלה ולצוות העובדים

שאו ברכה נאמנה

עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת

סנוקרסט

יצרני גלידות איכות ושלגונים

פתח־תקוה, אזור תעשיה

ברכות לחנוכת היפרמרקט נצרת

המשך מודעות ברכה

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
אחולים
להמשך הצלחה ופיתוח
עסיס בע"מ
אדרי בע"מ
סן בע"מ

להנהלה
ולצוות העובדים
ברכות
לחנוכת ההיפרמרקט בנצרת
יינות אשקלון
אחים סגל

להנהלה
ולצוות העובדים
זר ברכות
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
חוגלה שיווק בע"מ
יצרני לילי, איריס, מגבה־לי וטיטולים
תל־אביב, רח' קרליבך 10,
טל 252104

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
אחולים להמשך הצלחה ופיתוח
וינד את קורצברג בע"מ
יבוא ושיווק של מוצרי מזון
„מזכים" סוכנים יחידים לחיפה והסביבה
„זיתי שאן"
חיפה, רח' סירקין 7, טלפון 671370

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת היפרמרקט נצרת
זר ברכות
אליעז בנימינה
(1818) בע"מ
יינות, ברנדי ליקרים וודקה

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
איחולי הצלחה
מ. די. פישר בע"מ
תכשירים קוסמטיים
בני ברק, רח' בר־יוחאי 9, טל. 772081

להנהלה
וצוות העובדים
מיטב הברכות
לחנוכת ההיפרמרקט בנצרת
אל דד מיסודו של
רדיו ווסמן אלקטרוניקה
אליהו הירשהורן, מנהל כללי
מתקני מערכת מוסיקה ורקע בריזה
★ מגבירי קול ★ מערכות קשר פנים
★ מוזיקה רקע ובריזה ★ מערכות לבתי מלון
מפעלים ומוסדות ציבור

להנהלה
ולצוות העובדים
אחולי הצלחה
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
כהן את פנחס בע"מ
כלי בית ומטבח בסיטונאות
חיפה, רח' הנמל 67 טל. 522055

להנהלה
ולצוות העובדים
איחולים להמשך שגשוג ופיתוח
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
עסטוביץ בע"מ
הפצת תמרוקים
אזור התעשיה טירת הכרמל
טל. 573291

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
ברכות ואחולים
להמשך הצלחה ופיתוח
י.ל. מרינברג בע"מ
תמרי ניקוי וחומץ טבעי
כפר חסידים, טל. 951401
מרין חומץ

להנהלה
ולצוות העובדים
עם פתיחות ההיפרמרקט בנצרת
אחולי הצלחה
פיצוחי החמניה
חיפה, אזור התעשיה בלובנד,
טל. 740041

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט
בפרח סנטר – נצרת
אחולים להמשך הצלחה
מפעלי נמליט בע"מ
ייצור מרצפות ומדרגות
חיפה מפרץ, רח' השיש 27
טל. 740231

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט נצרת
שאו ברכה
חברה לטחינה
ולמסחר בע"מ
טחנות אורז חיפה
חיפה טל. 664411, ת.ד. 582

להנהלה ולצוות העובדים
אחולי הצלחה
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
מיצרני הריהוט
אחים שורץ
מפרץ חיפה – כביש ק. אתא
דרך חיפה 48, ת.ד. 344 ק. אתא 28102
טל. 04־722117/8

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
זר ברכות
ואחולי הצלחה
אגיס בע"מ
יצרני קרליין
תל־אביב, רח' מרמורק 26 טל. 227131

להנהלה
ולצוות העובדים
אחולים להמשך הצלחה
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
מעדני בר בע"מ
קיבוץ עינת

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
ברכת הצלחה ושגשוג
יפאורה בע"מ
יצרני מיץ פז ושוופס
רחובות

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
אחולים
להמשך הצלחה והרחבה
מן
שימורי דגים ★ כבושי דגים
סלט דגים ★ דגים מעושנים
★ דגים מצופים
עכו, אזור התעשיה, טל. 911651

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
איחולים להמשך הרחבת מפעלכם
א. עבוד
סוכנויות לביטוח בע"מ
חיפה, רח' יפו 21, ת.ד. 1408, טלפון 666957

להנהלה
ולצוות העובדים
אחולים
להמשך הצלחה ופיתוח
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
NATHAN ZWY
נתן צבי
TEL. 673859, 673860
P.O.B. 33368, HAIFA

להנהלה
ולצוות העובדים
עם פתיחות ההיפרמרקט בנצרת
מיטב הברכות
עטר
יבוא ושיווק מזון (מרינה)
תל־אביב, רח' פיאטו 9, טל. 347241

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
מיטב האחולים
להמשך הצלחה ופיתוח
שורץ את תמיר בע"מ
מפיצי תיא, חימיטבה, טאופוס, יעקובי
חיפה, רח' ציון 3, טל. 671404/5

להנהלה
ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט בנצרת
מיטב האחולים
להמשך הצלחה ופיתוח
מצות ישראל
מצות-אביב

חדשות • חדשות • חדשות

ראש הממשלה שמעון פרס יצא אתמול לבקר את אחותה של אידה נודל, אילנה פרידמן, שקיימה שביתת־שבת מול קריית הממשלה. אחותה של אידה נודל קיבלה את פרס בהתרגשות ואמרה: „אני יודעת שאתה יחד איתנו במאבקנו". ראש הממשלה השיב: אכן אני מזדהה עם מאבקך, דלתי פתוחה בפניך תמיד". אילנה פרידמן הגישה לראש הממשלה זר פרחים ובקשה, כי יהיה זה זר סמלי לזר שיגיש הוא לאחותה אידה נודל, לכשתגיע ארצה. בעקבות השיחה, השתכנעה אילנה פרידמן לסיים את שביתתה. בתמונה: ראש הממשלה מקבל את הזר. (צילום יצחק הררי)

משפ' תמם מתכוונת לערוך אזכרה בבקה־אל־גרבייה

המשטרה אסרה על קיום האזכרה בכפר

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר" בעמק

מפקד המחוז הצפוני של המשטרה ניצב שאול לוי דחה אתמול את בקשתה של משפחת תמם מנתניה לערוך ביום ראשון בבקה־אל־גרבייה אזכרה לבן־החייל משה תמם ז"ל, שנחטף ונרצח לפני שנתיים.

שלושת החשודים ברצח ואדם רביעי, החשוד בסיוע לרצח, הם מתושבי בקה־אל־גרבייה. המשפחה גם טוענת, כי בנם החזק אחר חטיפתו, בטרם נרצח, בדירה בבקה־אל־גרבייה משך יומיים.

דובר המחוז הצפוני של המשטרה רב־פקד יהושע סיני אמר אתמול ל„דבר", כי מפקד המחוז דחה את בקשתה של משפחת תמם, משום שהמשטרה סבורה, שקיומה של האזכרה בבקה־אל־גרבייה יגרור הפרת השלום והסדר הציבורי.

המשטרה תיערך ביום א' למנוע כניסתה של משפחת תמם ומלוויה לכפר.

לסופר „דבר" בעמק נודע, שאת ההצעה לקיים את האזכרה בבקה־אל־גרבייה העלה חה"כ מאיר כהנא, שהתכוון להשתתף בה עם קבוצה של פעילי „כך".

משפחת תמם מתכוונת לערוך ביום א', בנוסף לטקסי אזכרה בנתניה ובבקה אל גרבייה, טקס נוסף גם בישוב מבואות דותן, שבסמוך לו נרצח בנם משה.

„פולגת בגיר" מקימה מפעל חדש בבאר־שבע

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

תשלובת „פולגת־בגיר" מקימה בימים אלה מפעל חדש לייצור מכנסי גברים ליצוא, בבאר־שבע, שיעסיק כ־100 עובדים. יחד עם המפעל הקיים בעיר, שבו מועסקים כ־300 עובדים, יהיה המפעל החדש המפעל הגדול ביותר באזור. את הנתונים שלעיל מסר מנכ"ל התשלובת דב פולק, בשיחה עם מזכיר מועצת פועלי באר שבע בנציון כרמל.

פולק ציין, כי שני המפעלים ייצרו מדי יום כ־5000 זוגות של מכנסי גברים המיועדים, כאמור, ליצוא. עלות ההשקעה במפעל החדש נאמדת בלמעלה ממיליון דולאר.

המפעל החדש כבר שרוי בשלבי הקמה, בצמוד למפעל הקיים של התשלובת, הממוקם באיזור התעשייה בבאר שבע, ובימים אלה מתנהל תהליך גיוס עובדים חדשים.

במקביל לקליטת כוח העבודה החדש, נמסר כי עובדים אחרים מהמפעל הקיים יעברו למפעל החדש ויהוו לפסי הייצור החדשים.

אגד קובל: סל התחבורה בתחתית עדיפויות האוצר

מאת אריה אורד, סופר „דבר"

„אגד" חייב להתחיל לשלם מהחודש הבא 3.5 מיליון דולר בחודש, על חשבון רכישת 1100 אוטובוסים ב־14 השנים האחרונות, כך נודע לסופר „דבר". בתחשיבים של סל־התחבורה, שתוקפו יפוג בסוף החודש נלקחה בחשבון רק החזרת החוב על סכום של 165 מיליון הדולר, מחירם של האוטובוסים הללו. זו הסיבה שיאגד" לוחץ לסיים במהירות את הדיון בהרכב הסל החדש.

סל־התחבורה, שתוקפו יפוג עתה, נלקח בחשבון פרעון החוב על 1150 אוטובוסים, שרכש הקואופרטיב בשלוש השנים שלפני כן.

באוצר טוענים, כי כל עוד לא סוכם הסל החדש, ישלם „אגד" את חובו על־פי הישן, שנעשה לצורך אותם האוטובוסים. לדעת אנשי האוצר, חייבים הסכומים המוקצבים בסל הישן לתשלומי ריבית וקרן להספיק לתשלומים השוטפים על חשבון 1100 האוטובוסים.

„אגד" מעוניין לכלול בסל החדש הקצבה לרכישת עוד כמה מאות אוטובוסים חדשים. כבר עתה חסרים לאגודה 250 אוטובוסים לעמידה בתכנית העבודה, שנקבעה לה.

ראשי הקואופרטיב טוענים, כי בלעדי הסבסידיות הנוספות ייגרמו זעזועים במתן השירות. ראשי „אגד" אינם מוכנים להתחיל בהצטיידות ללא סיכום עם הממשלה.

הדיונים בהרכב הסל החדש אמנם נפתחו רשמית, אולם האוצר משהה את המשך המו"מ. ב„אגד" סבורים, כי עניין התחבורה הציבורית נמצא בתחתית סולם העדיפויות של האוצר, אולם אנשי המשרד אומרים, כי אי־אפשר לדון בהרכב הסל החדש, כל עוד אין יודעים את גובה הסובסידיה, שתוכל הממשלה לתת לתחבורה הציבורית בארבע השנים הבאות.

„מיני בית־חולים" נפתח במרפאת קופ"ח ברהט

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בנגב

קופת־חולים הכללית הנהיגה באחרונה ניסיון ראשון מסוגו בארץ בעיירה הבדואית רהט שבנגב הצפוני. שבמרפאת קופת חולים בעיירה פועל זה שלושה חודשים מעין „מיני בית־חולים", שם מוענק טיפול יום לילדים.

הצורך בהקמת יחידה מעין זו, התעורר בעקבות הלחץ על בית־החולים „סורוקה" בבאר־שבע. למעלה מ־60 אחוז מהאושפזים במחלקות הילדים ב„סורוקה" בחודשי הקיץ, הם ילדים בדואים, הסובלים בעיקר מתופעות כגון: שלשולים, הקאות והתייבשות.

הרופא הבידואי האחראי, ד"ר יונס אבורביע, אמר אתמול לסופר „דבר", כי רבים מהילדים שאושפזו בעבר לאישפוזים, לא הגיעו כלל לבית החולים, בגלל התנגדות האמהות, וכתוצאה מהעדר טיפול מתאים אירעו מספר מקרי מוות.

„על רקע מציאות זו העלה הרעיון לפתוח יחידה לטיפולי־יום ברהט, שבה מאושפזים הילדים ומקבלים טיפול הדומה לזה שניתן בבית החולים „סורוקה" בבאר־שבע", אמר ד"ר אבורביע. לדבריו, שיטה זו חסכה ימי אישפוז ומדי יום לפחות 8 ילדים, שהיו אמורים במקרים רגילים להישלח לבית־החולים, מקבלים את הטיפול ביחידה.

ד"ר אבורביע מסר, כי מאז הופעל „מיני בית־חולים" ברהט, מורגשת הקלה ניכרת בהיקף האשפוז במחלקות הילדים ב„סורוקה".

מרפאת רהט משרתת אוכלוסיה של כ־11,000 נפש. במסגרת היחידה החדשה, המצויידת במכשור חדיש ביותר, מקבלים הבדואים קורסים סדירים ברפואה מונעת, המועברים על־ידי אחות מוסמכת.

ח"כ גולדשטיין מציע לפטור מזגני רכב ממס

מאת אריה אורד, סופר „דבר"

הצעת־חוק פרטית בדבר פטור מזגני־רכב מכל מס עקיף וחיוב כל כלי־הרכב בהתקנת מזגנים, הגיש בימים אלה לכנסת ח"כ פנחס גולדשטיין. על־פי ההצעה תיאסר הטלת כל מס עקיף על מזגנים המיועדים לרכב מינואר הקרוב. מינואר 1988, לא יורשה רכב לנוע בדרכים, אם אין בו מזגן.

רבים ממתנגדי חיוב הגירתה של תגורת בכיוות בשטח בגרי מייחסים עבודתם לכך, שקשה לתגור תגורות בערים בלי מיזוג של המכוניות. כן תקל התקנת המזגנים על מתנגדי העלאת המהירות המותרת.

משרד־התחבורה תומך בביטול המסים על המזגנים לרכב והצעה כזאת של שר־התחבורה חיים קורפו עומדת על סדר יומה של ועדה בין־משרדית מתאימה.

כן צפויה הורדת מכס על מזגנים מיובאים בראשית השנה הבאה, הודות להתחייבויות המדינה כלפי השוק האירופי המשותף. אולם, ההצעה לחייב את כל המכוניות בהתקנת מזגנים שנויה במחלוקת חריפה בחוגים מקצועיים.

מתנגדי ההצעה אומרים, כי לא כל בעל רכב זקוק למזגן. רבים נוסעים במכוניותיהם בעיקר בשעות הבוקר המוקדמות ובשעות אחר־הצהריים המאוחרות, כאשר אין עומס החום כבד כל כך. לאלה אין צורך במזגן והתקנתו תהיה בבחינת ביזבוז – גם להם וגם למשק.

הנימוק האחר נגד ההצעה הוא, שעל כבישי הארץ נוסעות כיום מכוניות רבות, שבהן אין, למעשה, כל אפשרות להתקין מזגנים. לא יעלה על הדעת לבטל רישויין של מכוניות אלה על־פי חקיקה, שתוקפה למעשה רטרואקטיבי.

סבורים איפוא, כי בדרך זו או אחרת יבוטלו המסים על המזגנים לקראת הקיץ הבא. בו בזמן, ייתכן, שתוטל חובת התקנת מזגנים סלקטיבית על כלי רכב חדשים משנת הדגם 1988, על־פי נפח המנוע, או על־פי מחירם.

אם יתקבל הסדר זה, יהיה אפשר להוסיף וליבא מכוניות עממיות, שבהן אי־אפשר או לא רצוי להתקין מזגנים. ההנחה היא, כי מכוניות אלה אינן משמשות לנסיעות ארוכות.

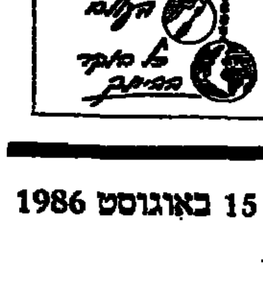

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

pilat פילת

למפעל תעשייתי ממוחשב במרכז הארץ בתחום עיבוד שבבי מדוייק ותהליכים משלימים לגימור מתכות

ד ר ו ש

מנהל הנדסה

תיאור התפקיד:
★ אחראי על תחומי הנדסה במפעל
★ ניהול צוות מהנדסים והנדסאים
★ אחריות הנדסית על תהליכי ייצור עיבוד שבבי, עיבוד פח ותהליכים כימיים
★ תיב"ם ותקשורת הנדסית
★ אחריות על דוקומנטציה הנדסית
★ קשר עם גורמי חוץ ולקוחות בארץ ובחו"ל

כישורים נדרשים:
★ מהנדס מכונות, בעל נסיון של 10 שנים לפחות בעיבוד שבבי מדוייק, מכונות C.N.C ו-CAD-CAM
★ בעל נסיון וכושר ניהול צוות מהנדסים והנדסאים
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית (שפות אירופאיות נוספות - יתרון)
★ יחסי אנוש ותקשורת גבוהים
★ דבקות במטרה ונכונות לעבודה מאומצת ששכרה בצידה.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53, תל־אביב 67138.

נא לציין על המעטפה:
"מנהל הנדסה" מס. משרה 1690

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד

סודיות תישמר בקפידה

אינטל

חברת אינטל ביצעה את פריצת הדרך בתחום תכנון מעגלים משולבים VLSI וממשיכה בפיתוח הפעילות בארץ. אינטל ישראל מרחיבה את פעילויותיה בפיתוח דור העתיד של המיקרו מחשבים, תכנת מערכות ותכנת תיב"ם מתקדמת.

מנהל/ת מערכות מחשבים ותקשורת

משרה 3870

תאור התפקיד:
* נהול שרותי חדר המחשב, מערכות ההפעלה ומערכות התקשורת. נהול התמיכה במשתמשי חבילות תוכנה התיב"מ והמערכות הגרפיות. אחריות לתכנון המערכות בתאום עם חברת האם.
* נהול שרותי האחזקה למערכות המחשבים ותקשורת.
* תכנון ובניית מבדקים לרכיבי VLSI
* אחריות לצוות של כ־16 איש.

דרישות התפקיד:
* נסיון של כ־8 שנים בשטח, חלקן כנהול מקצועי.
* הכרה של מחשבי DEC ו־IBM.
* הכרה של מערכת ההפעלה VMS (VM, UTS, ULTRIX) ו־CMS יתרון), נסיון במערכות תקשורת בין מחשבים
* הכרה של תוכנות תיב"מ למעגלי VLSI ומערכות גרפיות, יתרון.(תוכניות סימולציה, תוכניות בדיקה)

אם הנך בעל(ת) יוזמה ומעוניק(ת) באתגר מקצועי, הצטרף(י) לצוות מעולה צעיר ודינמי במפעל מתפתח בעל שיטות וניהול מתקדמות המיישם טכנולוגיות עתירות מדע. פנה(י) בכתב בצרוף קורות חיים, ת.ז., גליון ציונים ומספר טלפון, למחלקת גיוס עובדים.

אינטל ישראל (74) בע"מ
ת.ד. 1659 חיפה 31015

-סודיות מובטחת-

אסם

תעשיות מזון בע"מ
למפעלנו המתרחב בשדרות

דרושים/ות

חשמלאי/ת תעשיה
■ בעל/ת תעודת חשמלאי/ת ראשי/ת, או מוסמך/ מוסמכת
■ בעל/ת ידע בפיקוד ובקרה
■ בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה

טכנאי/ת מכונות אריזה
■ בעל/ת הכשרה של הנדסאי/ת, או טכנאי/ת מכונות
■ בעל/ת ידע בפיקוד ובקרה
■ בעל/ת נסיון במכונות אריזה

מכונאי/ת או מסגר אחזקה
■ בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה

מנהל/ת עבודה
■ בוגר/ת קורס מנהלי עבודה
■ בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות בניהול צוות עובדים בתעשיה

בא לפנות למנהל כוח-אדם במפעל - טל. 051-98101.

---

pilat פילת

לחברה תעשייתית גדולה

ד ר ו ש ה

מזכירת מנכ"ל

התפקיד כולל:
★ ניהול לשכת מנכ"ל
★ קשר עם גורמי חוץ בארץ ובחו"ל
★ יכולת ניסוח והדפסה בעברית ובאנגלית

דרישות התפקיד:
★ נסיון של שנים אחדות בניהול לשכה
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית - על בוריין, שפה נוספת - יתרון
★ נסיון בתאום וארגון
★ תקשורת בינאישית ויחסי אנוש נאותים

מקום העבודה: אזור המרכז
5 ימי עבודה בשבוע

נא לפנות בכתב (בעט כדורי) בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53, תל־אביב 67138.

נא לציין על המעטפה:
"מזכירת מנכ"ל" מס. משרה 1680

סודיות תישמר בקפידה

למפעל מזון באיזור אשקלון

דרושים/ות

טכנולוג/ית מזון
* ללימוד מהליכי הייצור השונים עליהם ; * לפיתוח מוצרים חדשים

אחראי/ת מכונות אריזה
* הנדסאי/ת או טכנאי/ת אלקטרוניקה או מיכשור, או מכונות * בעל/ת כושר ויכולת להיות אחראי/ת על תפעול מכונות האריזה במפעל * בעל/ת ידע במכונות אריזה ונסיון בניהול צוות עובדים

- בשתי המשרות יועדפו בעלי נסיון בתעשיה
- מגורים באיזור - הכרחיים
- ינתן סיוע למעתיקים מקום מגוריהם

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 2651 תל-אביב 61026 ולציין על גבי המעטפה את המשרה המבוקשת.

אקספרטים EXPER-TEAM
אודי כהן

לחברה העוסקת ביבוא ושיווק מתכות
דרוש

מהנדס/הנדסאי מכירות

הכישורים: בעל 3-5 שנות נסיון במכירות.
הכרות עם תחום המתכות.
שליטה באנגלית הכרחית, שליטה בשפה נוספת - יתרון.
נסיון בקשר עם לקוחות וספקים בארץ ובחו"ל.
עצמאי ודינאמי.
מקום העבודה: תל-אביב
כפיפות למנכ"ל

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת-גן 52101. סודיות מובטחת.

מנהלים בע"מ
איתור ומיון מנהלים ועובדים בכירים

לחברה ידועה בתחום ההוצאה לאור
דרוש

מנהל שיווק ומכירות

להפעלת מערכת של סוכנים ואנשי מכירות, יזום וביצוע מבצעים וקידום מכירות, ניהול מו"מ עם לקוחות גדולים ועדי עובדים.

נסיון קודם בתחום ההוצאה לאור או בתחומים דומים – יתרון. השכלה אקדמית רלוונטית.

כפיפות התפקיד – למנכ"ל החברה.

המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל־אביב 61046

סודיות מובטחת

MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

★ בוגר מדעי המחשב ★ הנדסאי מחשבים
★ בוגר מדעים מדוייקים/מהנדס תעשיה וניהול/מהנדס יצור
(עם רקע בתכנות מחשבים)

קורס הכשרת מומחים לתוכנה

במסגרת הלימודים תוכשר לעבוד במרכז המחשבים בגבעת שמואל.
נושאי הלימוד בקורס:
★ מערכת הפעלה MVS ★ תקשורת נתונים
★ תכנות מבני בקובל ★ מחוללי יישומים
★ מסדי נתונים ★ מרכז מידע ומשרד ממוכן

- הקורס יפתח באוק' 1986 במרכז המחשבים ויימשך כ-4 חודשים.
- שכר ותנאים סוציאליים מלאים יינתנו במשך הקורס.

המסיימים בהצלחה ישולבו בצוותי התוכנה והפרוייקטים השונים.

מרכז המחשבים עוסק בתחומים:
- פיתוח מערכות מידע בסביבה של DB/DC
- משרד ממוכן
- INFORMATION CENTER
- פרוייקטים בתחום ה-PC (מחשב אישי)
- תכנון וייצור באמצעות מחשב (תיב"מ).

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בימים 17.8.86-21.8.86 בשעות 8.00-16.00 למחלקת המיכון רחוב בן-גוריון 22 גבעת שמואל (בניין השופרסל) בעת ההרשמה יש להציג תעודות, גליון ציונים, תמונה ותעודת זהות.
(מספר המקומות מוגבל - פניות מובטחות)

תדיראן בע"מ

עובדים אחראיים — בחברה אמינה

דנאל

החברה לשירותי כח אדם בע"מ

לסניפנו בת"א - רחובות - אשדוד

דרושים

★ טכנאי V.R.C דרג ג'
עם נסיון צבאי
★ מתכנת C.N.C
עם נסיון
★ כרסם/חרט
רגיל ו-C.N.C בעל נסיון
★ מחוטות/מלחימות
יוצאות חיל אויר ונסיון במעגלים מודפסים,
★ מלחימות
עם נסיון לעבודה במשמרות
★ שרטט/ת חשמל
בעזרת מחשב (קדם)
עם נסיון בעבודה
★ מסגרים רתכים
בעלי נסיון וקריאת שרטוט עצמאי בעבודה,
★ רתכי אוסגן
נסיון בהלחמות כסף ונחושת,
★ אנשי קירור
בעלי נסיון במערכות מיזוג אויר מרכזיים,
★ עובדי יצור
בהפעלת מכבשים והרכבות מזגנים ותנורי בישול
★ גברים
בוגרי בית־ספר מיקצועי עם רקע טכני בצבא לעבודה במשמרות

למתאימים שכר הולם כולל ארוחות וכל התנאים הסוציאלים המלאים "ויחס אישי".

ת"א רח' גורדון 88 טל' 03-222266-245541
רחובות: רח' הרצל 187 טל' 08-455904
אשדוד רח' רוגוזין 8 טל' 055-33644-32221

12 שנות עבודה ונסיון לרשותך

למפעל מתכת בחולון
הנדסאי מכונות

בעל נסיון בעיבוד שבבי
(וכושר לתכנות והפעלת כרסומת ממוחשבת)
03-5562901

אי.אם.אס
שרותים אנושיים מנוסים
ims international manpower services ltd

בת"א

מזכירה מעולה
ניהול משרד מכירות ויבוא
שליטה בעברית-גרמנית הכרחית + הדפסה, משרה מלאה

מזכירה כתבנית
עברית-אנגלית למשרה מלאה, תנאים טובים למתאימה

בחולון

כתבנית
עברית-אנגלית, רצוי נסיון על מעבד תמלילים WANG, משרה מלאה

נהג
רצוי רשיון ג', תנאים טובים למתאים. משרה מלאה

לקבלת פרטים נוספים:
ליאור 950044, 03-951422

הצטרף לנבחרת של מלון ספורט באילת.

דרושים:
• פקידי/ות קבלה
• פקידי קבלה - לילה
• קופאי/ת מנוסה
• אחראי/ת משמרת

נא לפנות למחלקת כח-אדם במלון טל' 059-79102

ישרוטל ניהול מלונות בע"מ

אלסינט

למפעל בהרצליה דרוש
מומחה יישומים
למערכת הדמיה רפואית MRI

משרה מס. 166504

תמיכה מקצועית במכירות, הדגמה והדרכת לקוחות בשימוש מערכות MRI, הכנה והפקה של חומר שיווקי.

כישורים:
★ M.SC/PH.D בתחומי פיזיקה, פיזיקה רפואית, ביו רפואית וכדומה, ותואר ראשון במדעים טכנולוגיים.
★ רקע מקצועי המאפשר שילוב בין טכנולוגיה לרפואה.
★ שליטה טובה באנגלית, שפות נוספות יתרון.
★ בעלי כושר ביטוי ושכנוע וקשירת קשרים בין אישיים.

אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומסי משרה למחלקת גיוס ת.ד. 550, חיפה.

elscint
אלקטרוניקה בשרות הרפואה
ת.ד. 550 חיפה 31004

דרוש

מהנדס/הנדסאי מכונות

לתפקיד עוזר למתכנן

לפנות בכתב-יד ולפרט נסיון בעבודה לת.ד 5113 ר"ג 52150 (עבור 158)

אלסינט

למפעלנו למכשור רנטגן בנצרת עילית

העוסק בפיתוח ויצור של מערכות אלקטרוניות מתוחכמות בתחום הרפואה הדיאגנוסטית דרושים עובדים ברמה אישית ומקצועית גבוהה במיוחד לאיוש המשרות הבאות:

1. תכנת בכיר
משרה מס. 455227

סמכות מקצועית בכירה ברמה הגבוהה ביותר לריכוז נושאי תוכנה מגוונים באגף הפיתוח.
● נדרש נסיון של 10 שנים.
● הכרחי ידע קודם בעיבוד תמונות ועבודה עם מערכות RMX-86.

2. פיזיקאי בכיר
משרה מס. 455213

לניהול פרוייקטי פיתוח בתחום קרינת רד X, מיכשור דיאגנוסטי מתקדם בממוגרפיה. (לגילוי סרטן השד).
● נדרש נסיון של 5 שנים בעבודות פיתוח בתעשיה.
● רצוי נסיון קודם בתחום קרינת רד"א ועיבוד תמונות.

הסעות מובטחות. 5 ימי עבודה בשבוע.
אנא פנה בצירוף קורות חיים, ת.ז. ומס. משרה למחלקת גיוס ת.ד. 550 חיפה.

elscint
אלקטרוניקה בשרות הרפואה
ת.ד. 550 חיפה 31004

אינטרנשיונל מנג'מנט סרוויסס אינק
International Management Services Inc.

◄ צבעי מתכת/רכב
לפחות שנתיים נסיון
◄ מסגרים/רתכים
◄ מהנדס מפעל
נסיון בתעשיה
◄ מפעיל למכונת הזרקה
◄ מוכרות לאולם תצוגה
וקע בעיצוב פנים ונסיון במכירת רהיטים

להתקשר לטל. 03-245222
רח' זלטופולסקי 24 ת"א

תנאים מצוין ומעבר למקובל

דרוש טיל

אם אתה סוכן מכירות טיל, אתה האיש שלנו. אם אתה איש עבודה עם מוטיבציה גבוהה להמריא גבוה גבוה ויש לך נסיון רב בעבודה בסוכן מכירות ברשתות שוק, אם אתה גר באזור המרכז או הצפון ומעונין לעבוד בחברת שוק דינמית, אתה הטיל שאנחנו מחפשים. טל. 03-7514628

כצט CTS

דרוש

תועמלן רפואי

לאזור מרכז - דרום

הכישורים הדרושים:
● רקע פארא-רפואי
● שליטה בעברית ובאנגלית
● יוזמה ועקביות
● רשיון נהיגה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב-יד בצרוף קורות-חיים לכצ"ט בע"מ, ת.ד. 10, ת"א 61000

סודיות מובטחת

כ.צ.ט. בע"מ ביוקלים נציג בלבד
בשירות הציבור מאז 1950

לבימבד ירמי ובנו

1. עובדות ניקיון למשמרות
בין השעות 6.00—14.00 ובין השעות 14.00—22.00 כולל שישי שבת וחג!!!

2. עובדות ניקיון
לעבודה בבתים פרטיים, רציניות ואחראיות בלבד!!!
הצעות 1 רכ"2 לתושבי גוש דן, עבודה קבועה + נסיעות.

3. זוג צעיר
לעבודה במשק + מגורים. עבודה קבועה.

4. עובדים/ות לניקיון
למשרות מלאות וחלקיות בגוש דן.

5. עובד ניקיון זריז לקונדיטוריה
רציני ואחראי בלבד!!! למשרה מלאה + 3 פעמים בשבוע בשעות הערב. (לתושבי ת"א בלבד) עבודה קבועה + נסיעות.

6. עובדים/ות ניקיון
לאזורי מגורים בכל גוש דן.

המעונינים יתבקשו לעבור תקופת ניסיון לשם קביעת שכר בהתאם ליכולת והתפוקה.

נא להתקשר החל מיום שישי בשעה 12.00 ובמשך יום שבת וימי השבוע 03-348680.

U-MAN

עבור אחד מלקוחותינו, מפעל מתוחכם בענף המתכת, דרוש

הנדסאי מכירות

הנדסאי מכונות בעל מרץ בלתי נלאה ויכולת טובה ביחסי אנוש, למכירת שירותי המפעל בשוק המקומי.
רכב ומגורים במרכז הארץ – הכרחיים.
העבודה עצמאית ומאד מעניינת.
אפשרות הכנסה גבוהה למתאים.

לפנות טלפונית לשוש 03-292949
משרה 44 (8)

U-MAN

עבור אחד מלקוחותינו, מפעל המייצר תכשיטים ליצוא, דרוש

מנהל ייצור

המועמד המתאים יהיה מהנדס בעל נסיון של 5 שנים לפחות בניהול ייצור בתעשייה. העבודה מורכבת ומעניינת ודורשת שליטה בכ־70 עובדים ומעקב מפורט אחר הייצור ואיכותו. שכר ותנאים הולמים למתאים.

לפנות בטלפון 03-292949 לשוש או בכתב – לת.ד. 6610 תל־אביב 61066
משרה 188 (7)

למשרד נסיעות בתל-אביב
דרושה

מזכירת מחלקה

● שליטה מלאה בשפות אנגלית ועברית
● הדפסה והכתבה אנגלית ו- עברית
● שעות עבודה: 8.00-13.00, 15.30-18.00

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 2136 תל-אביב, 61020 עבור "מזכירת מחלקה".

עובדים אחראיים — בחברה אמינה

דנאל

החברה לשירותי כח אדם בע"מ

לסניפנו בת"א - רחובות - אשדוד

דרושים

★ מפעילות טלקס אנגלית
שפת אם
★ כתבניות עברית אנגלית
בעלות נסיון
* מעבדות תמלילים עברית אנגלית בעלות נסיון בוואנג, לניר, א.ב וורדמיל נעם.אלקס.
* קלדנית
עם נסיון הכנסת חומר להנהלת חשבונות

למתאימים שכר הולם כולל ארוחות וכל התנאים הסוציאלים המלאים "ויחס אישי".

ת"א רח' גורדון 88 טל' 03-222266-245541
רחובות: רח' הרצל 187 טל' 08-455904
אשדוד רח' רוגוזין 8 טל' 055-33644-32221

12 שנות עבודה ונסיון לרשותך

מנהל סניף ירושלים

להברת תקשורת ומחשבים ארצית

יתרון לבעלי נסיון מוכח

לפנות בכתב יד: ת.ד. 28885, ת"א

דרוש

איש מכירות מקצועי

(בעל רקע טכני ונסיון בשיווק ציוד לתעשיה, ידע באנגלית)

עבודה מגוונת עם אתגר.

תנאים מצוינים.

03-621810

ליבואנים וסוכנים בענף החשמל לתאורה ותעשיה

דרוש

סוכן מכירות

הזדמנות טובה לאדם המתאים.

לפנות טלפון: 03-831193.

להברת פיילוט

דרוש

איש מכירות דינמי

לאיזור הצפון

עדיפות עם נסיון בענף החשמל

בעל רכב — הכרחי.

תושב איזור חיפה והעמקים.

לפנות: פיילוט, טלפון: 03-5-353231 או בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 28885 תל-אביב, מיקוד 61280

בהרצליה פיתוח דרוש

מחלק עתונים

תושב המקום, לשעות הבוקר המוקדמות

לפנות 052-77898

למפעל קונפקציה ליצוא בפ"ת

דרוש

גזרן מנוסה

עם ידע בהכנת ציורים

5 ימי עבודה — תנאים טובים

לטלפן כיום ראשון 03-9221921-2

דרוש

משקיע פעיל

200,000 דולר לעסק ותיק בעל מוניטין

ידע בניהול ומכירות הכרחי.

טל': י. אורן, 03-492808

להברת דיפלומט תמרוקים בע"מ

דרושים:

1. אנשי מכירות

לאזורים:

ירושלים, מרכז וצפון הארץ.

* נסיון קודם מוכח.
* תנאים טובים למועמד המתאים.

לפנות בכתב יד לת.ד. 5036 [illegible] 52150

2. עובדי מחסן

* רשיון נהיגה ג' חובה.
* 10 שנות לימוד מינימום.
* גילאים 35—28, אחרי שרות צבאי מלא.

לפנות לטל. 03-7513271 לחיים.

להברה ישראלית לשילוח בינלאומי

דרוש/ה

בתל-אביב

פקיד/ת יבוא

בעל/ת נסיון ובעל/ת רשיון של פקיד/ת רשוי (מכס)

לפנות לטל': 03-439376

לניהול פרוייקט יוקרתי וחדשני בענף התכשיטים

דרושה:

אשת מכירות ויחסי ציבור

ברמה גבוהה ובעלת הופעה נאה

טלפון: 03-230639, 03-243582

למועצה אזורית דרום השרון

דרושים

1. מורה לפיסיקה

לרמות 4, 5 יח"ל, בבי"ס התיכון עמי אסף בבית-ברל.

2. פסיכולוג חינוכי

בדבר פרטים נא לפנות

למחלקת החינוך טל. 052-448322, 052-448256, 052-448123.

להב' אנרקון אריאל בע"מ

ספקי כח צבאיים ומוסמכים

דרושים

1 — מהנדסים, הנדסאים, וטכנאי אלקטרוניקה לפיתוח וייצור

2 — עורך מעגלים מודפסים

עם נסיון

3 — מחרטות

עם נסיון

מקום העבודה: ברקן אזור התעשיה אריאל

לתושבי הסביבה ופ"ת יתרון

תנאים טובים למתאימים

לתאום פגישה: נא לפנות

טלפונים: 03-9366132/3 לאודיה

053-34098 לשליוה

053-33115

ויטלגו, מפעלי טקסטיל בע"מ

רח' עשר טחנות 24 ת"א

דרוש

עובד אחזקה מנוסה

הכישורים:

מסגר רתך, מכונאי תעשיתי

עדיפות תנתן לבעל נסיון מוכח במצבעת טקסטיל

תנאים מצוינים למועמד המתאים

עם אפשרויות קידום

לפנות למר יהודה גיל בשעות 7.30—15.00, טל. 479121

למועצה איזורית באר-טוביה

דרושים:

1) **רכז נוער איזורי**

במשרה מלאה

2) **עובד נוער וקהילה**

במשרה מלאה

3) **רכזי נוער במושבים**

במשרה מלאה

העובדים יועסקו ע"י התנועה.

פרטים נוספים במחלקת החינוך במועצה

טלפון: 055-83701, 055-87464.

ברחובות דרושים

מחלקי עתונים

לשעות הבוקר המוקדמות

מתאים לסטודנטים —

רצוי עם אופנים/קטנוע

טל. 08-453798 משה

דניש פלוס

לחנות בכיכר המדינה דרושות

מוכרות

לחצי משרה (רצוי אחה"צ)

ידיעת השפה האנגלית

להתקשר 03-447958

לקיבוץ כיסופים דרושה

אחות מוסמכת

שכירה לתקופה של שנה אחת

עדיפות לבעלת ניסיון של שנים

אחרות בעבודה מעשית.

מגורים במקום הרבה.

לפנות טלפון: 057-83800 עד 14.00

057-83846 מ-16.00

לחסם דרושים

א. עובדים מקצועיים לכיפוף פח

ב. מסגרים

ג. מחסנאים עם נסיון

תנאים טובים למתאימים

נא לפנות החל מיום א' לעדינה

טלפון: 03-803170, 03-803217

לחברה צעירה ומתפתחת באיזור רעננה העוסקת בתכנון מערכות בקרה והנדסה

כמתחשבת דרושים:

מהנדס/ת מכונות

הנדסאי/ת מכונות

שרטט/ת מכונות

בעלי נסיון לתכנון מכונות וחלקי מכונות.

מזכירה עם ידע בסיסי באנגלית

פרטים טל': 052-449942, 052-440469

או בכתב ג.ב. הנדסת בקרה בע"מ

ת.ד. 848 [illegible]

למפעל מתכת גדול באזור חיפה

דרוש

מהנדס ריתוך - ליצור והרכבת ציוד אויר

דרישות המשרה:

נסיון מוקדם של 5 שנים לפחות בריתוך מוצרים תעופתיים וידיעת אנגלית.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בפרוט קורות חיים ומספר טלפון להתקשרות לת.ד. 437 חיפה מיקוד: 31003

— סודיות מובטחת. —

למשתלת בונסאי ישראל בע"מ

במושב בני ציון

דרושות

עובדות בחממות גידול

של עצי בונסאי

עבודה משתלה מגוונת — מינימום 30 שעות עבודה בשבוע

תתקבלנה עובדות מאזור השרון בלבד.

ראיונות יתקיימו ביום ד' 20.8.86

בשעות 17.00—19.00 במשרד המשתלה בבני ציון

לקבלת פרטים נוספים להתקשר בימים א'—ה' בשעות 08.30—12.30 טלפון: 052-441596.

לחברת בניה ארצית

למשרדיה בירושלים

דרוש/ה

איש/ת מכירות

הכישורים הדרושים:

* נסיון מוכח בשטח המכירות, רצוי בענף הנדל"ן.
* ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
* התמצאות טובה בחישובים מסחריים.

מועמדים דתיים יפנו בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 2770 ת"א מ. 61027.

למפעל תרופות

דרושים/ות

תועמלן/ית רפואי/ת

1) לאזור המרכז

2) לאזור ירושלים

רקע פראראפואי ונסיון קודם רצוי ידיעת השפה האנגלית ורכב הכרחיים

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ומס' טלפון לת.ד. 6736 חיפה 31060.

למפעל סריגה בנתניה

דרושים/ות

סורגים/ות

למכונות [illegible], לעבודה במפעל או בבית. [illegible]

053-31868

לבית אופנה צעיר ומתפתח

מנהל/ת שיווק

תחומי עיסוק:

ביתוח שוק, קביעת מדיניות שיווק ומחירים, פיתוח שווקים חדשים, הפעלת סוכנים

דרישות תפקיד:

מועמד מתאים בעל רקע קודם בשיווק. יזום ומרץ המסוגל לתרום להתפתחות החברה ולהשתלב בניהולה.

המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצירוף קורות חיים וניסיון לבית האופנה. ת.ד. 29608 ת"א מיקוד 61296

— סודיות מובטחת —

לחברה גדולה להפצת מזון

דרוש

סגן מנהל

לסניף מכירות מרכזי בגוש דן

הכישורים הדרושים:

* נסיון מוכח בעבודת מכירות ושיווק, יתרון בהכרת רשתות שיווק צרכניות.
* יכולת ניהול צוות עובדים גדול וכושר ארגוני.
* נכונות לעבודה רבת אתגרים ד מאומצת.
* השכלה אקדמאית בכלכלה, מינהל עסקים.
* גיל 40—30.

העבודה באזור המרכז.

המעוניינים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים לת.ד. 50239 תל-אביב 61500.

דרושים

סורגים

למכונות עגולות, עבודה במשמרות,

תנאים מצוינים.

ק. אריה, פ"ת לפנות לשאול

טל. 03-9224915

מרס רהיטים בע"מ

למחלקת רהיטים סלוניים

דרוש

מוכר

— בעל נסיון מוכח

— עד גיל 40

לקביעת ראיון נא לפנות לטל. 03-836281.

דרושות

דיילות מכירה

ומנוסות

למוצרי חשמל יוקרתיים ברשתות השיווק, באזורים: קרית מוצקין, חיפה, ת"א, באר-שבע ואשדוד.

* הופעה נאה
* נסיון של שנתיים לפחות
* עבודה בשעות אחר-הצהריים

נא לפנות לטלפונים 03-9611008

03-9611056

זיבצקי

סוכנות לביטוח בע"מ

דרושים

סוכני בית

(בעלי תיק ביטוח)

לעבודה בסוכנות החיתום

טלפון: 03-612720.

לחברת ביטוח גדולה בת"א

דרושה

מזכירה

עברית ואנגלית

— נסיון של 10 שנים לפחות ב עבודות מזכירות

— שליטה מלאה ב-2 השפות כולל הדפסה וידע בהפעלת מעבד תמלילים.

— גיל 45—30

משרה מלאה — 5 ימי עבודה

נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ומס' טלפון להתקשרות ל-ת.ד. 729 ת"א 61007 משרה 39.

— סודיות מובטחת. —

בבת-ים למפעל מתקדם לזיווד אלקטרוני

דרושים:

1. רתך ארגון.
2. רתכי CO_2.
3. כרסם מבלטן.
4. עובדי פרק-פרס ומסגרי זיווד.

קריאת שרטוט חובה.

03-5515951

מל-עד שרותים לתעשיה בע"מ

מקבוצת תדיראן

דרוש/ה

איש מכירות

תאור התפקיד:

מכירת עודפי ציוד, רכיבים וחומרי גלם.

דרישות התפקיד:

* השכלה טכנית בתחום האלקטרוניקה.
* ידע במפרטים צבאיים.
* שליטה בשפה האנגלית.
* יכולת ניהול מו"מ והבעה בכתב ובע"פ.

נא לפנות טלפונית למר יעקב קנצ'וק טל' 03-9262417, או בכתב יד לת.ד. 587 פתח-תקוה, לידי מר חיים גרנות.

למקורות חברת מים בע"מ

דרוש

מכונאי בכיר

לעבודה באחזקת ציוד מכני

במפעל לטיהור שפכים באזור ת"א

דרישות המשרה:

אחריות על צוות מכונאים, ביצוע עבודות אחזקה מכנית. השכלה תיכונית—מקצועית. 10 שנות נסיון מעשי באחזקת ציוד שאיבה וציוד מכני בגרשא מים.

רשיון נהיגה

מקום מגורים: אזור המרכז

הצעות מועמדות יש להגיש בכתב-יד לפי הכתובת: מקורות, יחידת כ"א

לינקולן 9 ת"א 67134

למפעל לעיבוד שבבי

דרושים

1. מתכנת מחרטות וכרסומות C.N.C.
2. כרסם לעבודות מדוייקות
3. מפעילי C.N.C. לעבודה במשמרות

שלמה אינדיג בע"מ

תובל 18 ר"ג

טל. 7513585, או 7510006

לחברת סוכני מכס ומשלוחים

דרוש/ה

פקיד/ה

להנהלת חשבונות סוג 2

רצוי ידע בהתחשבנות עם ספקים.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 958 ת"א 61008.

למרכז בילוי ותיירות באילת

דרוש/ה

מנהל/ת למסעדה

של 250 מקומות.

כישורים:

1. ידע מוכח במזון ומשקאות.
2. שליטה מלאה באנגלית.
3. בעל/ת כושר משא ומתן ויחסי אנוש טובים.

למתאים/ה תנאים נוחים.

בפרטים נא לפנות לטל. 03-9233054

03-9230060

לחברה מסחרית ארצית גדולה

דרושים

באזור המרכז

אנשי מכירות

בגיל 25—35

עם נסיון במכירת ציוד לקבלנים וחברות קבלניות, מוסדות, מפעלים וחקלאות.

נא לפנות בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 11010, ת"א, 61110,

עבור "מכירות".

לחברת יבוא מסחר ופיננסים

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

עם נסיון

של 5 שנים לפחות בתחומי יבוא, הנהלת חשבונות כללית, מאזנים, מחשב ואדמיניסטרציה כללית.

רצוי עם ידע בתחום הכספים.

לטלפן 03-9230404 למר ראובן.

מזכירה-כתבנית

דרושה לניהול מזכירות

משרד מהנדסים

* יכולת ליצור קשר עם לקוחות ועובדים.
* עיבוד תמלילים ועבודה עם מחשב.
* ניהול עניני המשרד השוטפים.
* עזרה בפעילות שיווקית.

קורות חיים לת.ד. 39336 תל-אביב מיקוד 61392.

לפקיעין החדשה

דרוש

מזכיר וגזבר

במשרה מלאה

בתנאי עוצ"מ, נסיון קודם בעבודה במושב, רצוי בעל ידע בהנהלת חשבונות ממוכנת, יועדף בעל רכב.

פרטים אפשר לקבל אצל ש. פינטו, טלפון 04-978548 משעה 15.00 ומעלה. המעוניינים יפנו בכתב בפרוט תולדות חיים ותעודות לפי הכתובת ועד מושב פקיעין

ד.נ. מעלה יוסף.

לקבוצת מפעלי "גלי"

דרושה

מזכירה

לסמנכ"ל השיווק

הכישורים הנדרשים:

* נסיון קודם של 3 שנים לפחות במשרה מקבילה.
* הדפסה בעברית ואנגלית.
* נכונות לעבוד שעות מרובות.

נא לפנות בכתב-יד בלבד לת.ד. 4429 רמת-אליהו — 75143.

עבור: "מזכירה לשיווק".

לקבוצת מפעלי "גלי"

דרוש

אחראי

על מחלקת הנעליים

בהנהלת בתי "גלי"

הכישורים הנדרשים:

* ידע בארגון וניהול
* ידע בעיצוב וסידור חנויות נעליים
* השתלבות בעבודת צוות

נא לפנות בכתב-יד בלבד לת.ד. 4429 — רמת אליהו 75143. עבור: "אחראי".

"לזאבי"

מרכז רפואי לשיניים

דרושים רופאים

רח' בלפור 101 בת-ים

טל': 871323

לבית-ספר ערב

להכנה למבחנים

לבגרות

דרוש דחוף

מורה למתמטיקה

בעלי נסיון בהכנה לבגרות ב-3 יחידות

לימוד יפנו בפרטים

לטל': 03-584843

לחברה בענף האלקטרוניקה [illegible]

דרוש

אלקטרונאי

בעל נסיון ורקע טכני בתיקון ציוד ביתי.

221340, 233336

מיום ראשון.

לחברת נייר רצית

מפעלי הדפסה תל-אביב

דרושים

למשרה מלאה:

1) משווק דינמי עם נסיון בקידום מכירות

2) עובדים בעלי נסיון

טלפון: 03-812985

היפרכל קניון איילון

דרושות/ים

קופאיות/ים

העבודה במשרה חלקית, במשמרות בוקר ואחה"צ לסירוגין.

* הכשרה תינתן במקום — אין צורך בנסיון קודם
* תנאי שכר טובים

מועמדים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל במקום.

מודיעין אזרחי

המכון לפסיכולוגיה יישומית

בית אמריקה, שד' שאול המלך 35, תל-אביב טל. 26 91 65

עבור אחד מלקוחותינו מוסד ציבורי גדול בירושלים

דרוש

מנהל מטבח

המספק כ-2,500 ארוחות באיזור ירושלים. בעל הכשרה מקצועית מוכרת בתזונה ונסיון מוכח של 5 שנים לפחות בניהול שירותי תזונה, מטבחים, וחדרי אוכל בקנה מידה גדול.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים למכון לפסיכולוגיה יישומית של מודיעין אזרחי, ת.ד. 33149 תל-אביב מיקוד 61330 עבור ליאת.

— סודיות מובטחת —

רק פונים מתאימים ייענו.

לחברה ליבוא רכב

דרושים

מכונאים בעלי נסיון

נא לפנות 03-333440

לחברה מסחרית ארצית גדולה

דרוש:

מנהל

אגף מלאי ורכש

הכישורים הדרושים:

* נסיון מוכח בניהול מערכת בסדר גודל דומה.
* השכלה גבוהה.
* תושב אזור המרכז.

על המעוניינים לפנות בכתב יד בצרוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א

עבור "מנהל אגף".

— סודיות מובטחות —

מלון נוף חיפה

למסעדה הסינית

דרושים

מלצר ראשי

מלצרים מנוסים

(סיניים)

להתקשר למזל טל. 04-388731.

לחברה מסחרית גדולה

דרוש

סגן מנהל מוסך

הכישורים הדרושים:

* תעודת הסמכה לניהול מוסך.
* בוגר בי"ס מקצועי טכנאי/הנדסאי.
* ידיעת השפה האנגלית או הצרפתית.
* יכולת ארגון וניהול.
* יחסי אנוש טובים.

נא לפנות בכתב עם פירוט קורות חיים ומס' טלפון לת.ד. 11010 ת"א 61110.

לחברה מסחרית גדולה בענף הרכב

דרושים:

• **מנהל מחלקת פחחות וצבע**

* בעל תעודת הסמכה בפחחות

[illegible]

תינתן עדיפות לבעל תעודת שמאי רכב.

• **בוחן רישוי רכב**

מוסמך ע"י משרד התחבורה.

• **בוחן רכב מוסמך**

בעל נסיון מעשי של 3 שנים.

• **מכונאי רכב בכיר**

• **מכונאי רכב**

לבעלי סוג התחלתי תינתן אפשרות לקבל הדרכה מקצועית.

• **מתקין מזגנים ברכב**

• **טכנאי תביעות**

* דרושה שליטה בשפה הצרפתית.
* ידיעה במכונאות רכב.

ינתנו תנאים טובים למועמדים המתאימים.

נא לפנות לטלפון: 9—779111 ל"כח אדם".

להברה בינ"ל לקוסמטיקה

דרושים

* מנהל חשבונות סוג ד' — עוזר לחשב.
* כתבנית אנגלית — ידע בניסוח מכתבים מסחריים ונסיון בהפעלת מעבד תמלילים.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 33039 ת"א

למלון גדול

* מנהל חשבונות ראשי
* מנהל קבלה
* טבח

עם נסיון בבתי מלון.

טלפון: 03-428161

לצמחים פרסום ושלוט בע"מ

דרושים

ציירי שלטים מקצועיים בעלי נסיון

03-7513240

03-7517960

דרושים:

רופאי שיניים

טלפון בבית 03-221565

בעבודה 03-226123

המשטרה אתגר

דרושים

1) שרכי דין
לתפקידי תביעות ותלונות הצבור.
מקום השרות: ירושלים

2) בקרי גבול
דרישות התפקיד: 12 שנ"ל לפחות, ידיעת השפה האנגלית ברמה תיכונית.
מקום השרות: נתב"ג

3) קלדניות
דרישות התפקיד: 12 שנ"ל נסיון של שנתיים לפחות בניקוב על דיסקטים במכונות I.B.M. ידע בניקוב נומרי מאלפא.
נכונות לעבוד במשמרות.
מקום השרות: ירושלים

על המועמדים להיות בעלי בריאות תקינה, לאחר שרות בצה"ל, גיל עד 35. המעוניינים מתבקשים לפנות בצרוף תעודות השכלה ומקום מילואים לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:
תל-אביב – רח' הרכבת 14 טל' 03-628290 (ניתן להתקשר טלפונית במשך כל שעות היממה).
ירושלים – רח' המלך ג'ורג' 8 טל' 02-244433
באר-שבע – רח' העצמאות 55 טל' 057-32521
רחובות – רח' הרצל 206 טל' 08-487488
חיפה – רח' דרך הטכניון גולני 21 טל' 04-661067
סודיות מובטחת

מתמור

מכון תערובת מרכזי באזור הדרום והנגב
מחפש

תזונאי למחלקת תזונה

כישורים הדרושים:
* בעל תואר ראשון במדעי המזון
* בעל וותק של 5 שנים לפחות.
* נושא רשיון נהיגה.

המעוניינים מתבקשים להגיש מועמדותם בכתב בצירוף קורות חיים לפי הכתובת: "מתמור" בע"מ ד.נ. אבטח מיקוד 79258
סודיות מובטחת

לקבוץ רגבים

דרוש/ה

מורה לעברית

לאולפן הנפתח בספטמבר 86
בדבר פרטים נא לפנות אל:
אילנה שחר, קבוץ רגבים
טל' 063-88834

הלוח הכללי

רשף

טכנולוגיות צבאיות בע"מ

למפעל הייצור המקומם בשדרות
דרושים:
* מרכיבים מכניים
* מבקרי איכות מכניקה
* עובדות לרכבת אלקטרוניקה

עדיפות לתושבי שדרות
נא לפנות לאחראי במפעל בשדרות או להתקשר רשף, יורם שמואלי טל' 03-984165, 985984

למשרד החברה בגבעת דרושה:
פקידת רכש/תפ"י
ניסיון בעבודת רכש/תפ"י – יתרון
נא לפנות ליורם שמואלי טל: 985984, 03-984165

reshef

חברת ביטוח גדולה

מחפשת:

א. מנהל מחלקת תביעות
במחלקה ימית, נסיון 3 שנים לפחות בחברת בטוח או בחברת יצוא/יבוא.

ב. פקידה/כתבנית אנגלית.
על המתאימים להתקשר לגב' מולית טל' 03-430952 לקביעת פגישה.

להחברה תעשייתית באזור אשדוד

דרוש/ה

פקיד/ת ייצוא

כישורים:
* נסיון מוכח בתפקיד דומה לפחות 3 שנים.
* שפות: אנגלית, צרפתית.
* ידע בהרכבת ובתעודות מלוה.
* חריצות, יוזמה וכושר עבודה עצמאי.
* תושב האזור.

נא לפנות בכתב לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2204 (מיקוד 31040)

אמפא

לסניף אמפא ירושלים
דרוש
קופאי
עם ידע בהנה"ח
טל. 02-247753, 02-247761
לפנות לרחל

גבור סברינה

למשרדי ההנהלה בנתניה
דרוש

פקיד/ה לגזברות

בעלי רקע בהנה"ח.
ידע ונסיון בעבודה עם מחשב.
נסיון בחברה תעשייתית לייצוא – יתרון.
המשרה מלאה 5 ימים בשבוע
מועמדים מתאימים תושבי נתניה והסביבה, יתקשרו החל מיום א', 053-44455 למח' כח אדם.

לחוות יורעם

דרוש

מכונאי מנוסה לטרקטורים וציוד חקלאי.

לפנות אל: יצחק לוי
טל. 057-941015

הזרע

לחברה ציבורית (מלכ"ר) בירושלים

דרושים

א. מבקר פנים
כישורים:
* השכלה: ראיית חשבון וכלכלה
* ניסיון בעבודת ביקורת של מערכות ממוחשבות – 5 שנים לפחות.
* ידיעת השפה האנגלית.
* כושר ניסוח בכתב ובע"פ בעברית ובאנגלית.

ב. גזבר(ית)
משרה מלאה, מתח דרגות: 6-8 בדירוג מח"ר
דרישות וכישורים:
* השכלה אקדמאית בכלכלה ו/או מינהל עסקים, ו/או ראיית חשבון.
* נסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת ברמת ניהול.
* נסיון וידע בתחומים כלכליים.
* ידיעת ניהול מו"מ בכתב ובע"פ.
* כושר ניהול וידיעת השפה האנגלית.
* העבודה הינה בשעות מרובות ובלתי מקובלות.
* יכולת הפעלת צוות ויחסי אנוש תקינים.

הגשת מועמדות בכתב, כולל קורות חיים, צילומי תעודות ושמות ממליצים לת.ד. 3874 ירושלים 91037
סודיות מובטחת

למוסד ממלכתי

דרושים

גברים

ליחידה מיוחדת העוסקת במשימות בלתי שגרתיות

אנו מציעים:
* תפקיד דינמי ומעניין
* אפשרות לקידום ולמיצוי היכולת האישית
* קביעות בעבודה
* שכר גבוה כולל תשבות מיוחדות.
* תנאי שרות טובים
* אפשרויות מגוונות לשינוי בתחום העיסוק, לרבות יציאה לחו"ל או ללימודים אקדמאים לאחר מספר שנות עבודה.
* אווירת עבודה נעימה, בצוות צעיר ומגובש.

יתקבלו קצינים וחיילים ששירתו ביחידות שדה, או קצינים להם רקע טכני.
העבודה מוצעת גם למועמדים המשתחררים מצה"ל בחודשים ספטמבר – דצמבר 86.
אם גילך עד 28, השכלתך תיכונית משלמת ובריאותך תקינה, פנה נא בכתב לת.ד. 39351 ת"א (מיקוד 61392) עבור ה.ש. בציון קורות חיים מלאים, פרטים אישיים מלאים, מס' ת.ז. וטלפון.
מנויים מתאימים ייענו.

להרחבת מערך התמיכה

דרושים/ות

אנשי תמיכה

מנוסים בלבד
בתוכנות עסקיות, ניהול משרד וציוד היקפי למחשבי י.ב.מ. פ.ס.
תנאים טובים למתאימים/ות
לראיונות לפנות לטלפון 03-733069 לגבריאל מיום א'.

דרושים

למלון טל • • • (לפנות לגבי דרור 03-455281)
סגנית למנהל משק
שף
טבח/ית
חדרן/ית
מלצר/ית (קומי)
סטיוארד

למלון בזל • • • (לפנות לגבי ולטר 03-244161)
טבח/ראש משמרת
צ'יף סטיוארד
עובד לילה למחלקה המשק
צ'קר למשרה חלקית

למלון קונקורד • • • (לפנות לעודד מור 03-659241)
שף

למלון מגדל איילון בירושלים • • • (לפנות למיקי 02-233281)
טבח מקצועי
מלצריות (בוקר)

לחברה בתחום האלקטרוניקה

דרוש/ה

ר"ח(ת)/כלכלן(ית)

לניהול מערכת תמחיר, תקציב ובקרה.
* נסיון קודם במשרד רואי חשבון או עיסוק בתחום דומה.
* ידיעת השפה האנגלית
* הכרת מערכת ממוחשבת

נא לפנות בכתב לת.ד. 1797 חיפה 31016 (עבור ר"ח/כלכלן)

למפעל תעשייתי עתיר ידע בחולון

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג 2, ניסיון של שנתיים לפחות (רצוי בתעשייה), ידע ונסיון בקלדה על מחשב, יכולת עבודה עצמאית.
כישורים ותנאים: העבודה במשרה מלאה 5 ימים בשבוע.
מעוניינים יפנו בטל. 03-5562555 לבקש בעלת. 03-808822 לריקי ברמן.

למרפאת שיניים

בהוד-השרון
1. רופא שיניים
2. סייעות
052-24698
052-457565

למפעל טקסטיל

דרוש
איש אחזקה
להחזקה כללית
טל' 03-827461

לחברה בנוה חשבונות

מנהל/ת חשבונות
סוג ב'
עם כושר התמדה עצמאי באנגלית, תנאים לדרישות יפנו בכתב לת.ד. 61004 ת"א 566 (עבור בנוה)

לבית מרקחת בירושלים

דרוש
רוקח/ת אחראי
לטלפן 03-226620 לשאול
10.00-13.00

למפעל תעשייתי בקרית שמונה

דרוש/ה

מנהל/ת מפעל

בעל השכלה אקדמאית בתחום הנדסה או בעל השכלה אקדמאית בתחום מנהל
בנהול מפעל תעשייתי – יתרון
עדיפות לתושבי קרית שמונה

נא לפנות בכתב לת.ד. 33250
תל-אביב, 61332 עבור "כח אדם"
סודיות מובטחת

לחברת ייבוא מבוססת בתל-אביב

דרושים למשרה מלאה
1. סוכן מכירות
2. פקידה (וידע בהמעלת מחשב-יתרון)
3. מחסנאים

נא לפנות טלפונית
03-811021

מלונות דן

למלון דן פנורמה ת"א
דרושים/ות
מלצרים/יות
מקצועיים/יות
מלצרים/יות ומנויים – אקספרא
טבחים/יות
עם נסיון של 3 שנים לפחות
חשמלאי/ת מוסמך/ת
אינסטלטור

מתאימים/ות בלבד יפנו לפמ"י ביום א' בין השעות 10.00-13.00
טל' 03-663311

א.ב.א.

אספקת כח אדם זמני בע"מ

דרושים לגו עבור לקוחותינו למשרות קבועות:

מקדמי מכירות ושיווק
לענף הבשר ומוצריו
תושבי חדרה/נתניה. נסיון 3 שנים.

נהגים
(רשיון ג')
לחלוקת מוצרי מזון. העבודה משעה 3 בלילה.
מגורים: נתניה והסביבה הקרובה

עובדי מחסן
לרשת סופרמרקטים. העבודה במשמרות.
תושבי תל-אביב, פתח-תקווה, נתניה
נא לפנות טלפונית למשרדנו 03-282487, 03-287817

כלל מערכות בניה בע"מ

פרדס-חנה
דרושים

אנשי מכירות

על בסיס שכר בסיסי ועמלות.
מועמדים בעלי רכב עם רקע בענף הבניה יפנו בכתב לת.ד. 285 פרדס-חנה מיקוד 37101

להיפרשוק רחובות

רשת הגל חירוק
דרך יבנה א.ת. רחובות
דרושים

קצבים

בעלי מקצוע מנוסים
לפנות טלפונית 08-463436
לבקש את יורם

למועצה אזורית גן רווה

דרושים
מדריכי נוער
בוגרי צבא, חניכי תנועות נוער, לעבודה בשעות השמ"ץ
מעוניינים לפנות ליעל טבב בטלפונים 08-466437, 08-471084

למפעל סריגמניש

דרושות:
* **מבקרת טיב ותהליך**
* **טכנאית ייצור או טקסטיל**
(הכשרה במקום)
לפנות למחלקת כח-אדם רחוב הרכבת 32 תל-אביב (התחנה המרכזית)

ל – א אורלי

חברה לתחזוקה וסוכנויות בע"מ
דרושים:
1. מהנדסי אלקטרוניקה יוצאי חיל האוויר וחיל-הים.
2. טכנאי...
P.C. I.B.M
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 22850 תל-אביב.

לחברה צעירה ברמת-השרון

דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
עם נסיון בפיתוח מערכות בקרה ממוחשבת
פרטים טלפון
03-492676

למפעל עם ותק של 35 שנה בענף

המתכת
דרושים:
כרסם מעולה
מסגר מעולה
חרט מעולה
תנאים מצוינים למתאימים
03-708357, 08-221053

U-MAN

עבור אחד מלקוחותינו המייצר בעיקר לייצוא ומהווה מפעל מוביל בענפו בארץ, קיימת הזדמנות לאדם המתאים להשתלב בצוות המוביל במפעל החדש בתפקיד:

מנהל ייצור

על המועמד להיות בעל נסיון בניהול ייצור בתעשייה, יכולת הנהגה ושליטה בצוות של כ-80 עובדים, בשלב הראשון. התפקיד מעניין מאוד ובעל חשיבות עליונה בכפיפות למנהל המפעל. המועמד המתאים יעבור לגור בצפון הארץ במידה ומקום מגוריו אחר.

הזדמנות לחיים חדשים
במידה ונוותרה בך עדיין רוח חלוצית ותך רוצה הזדמנות קידום יוצאת-דופן התקשר לטלפון 03-292949 עבור משרה 122

לחברה א. אמשטיין ובנו בע"מ

דרושים:
1. מהנדס קונסטרוקציה – נסיון של 5 ש' לפחות בתכנון
2. מהנדס ביצוע – נסיון של 5 ש' לפחות בחקמת מבני תעשיה
3. מנהל עבודה – נסיון של 7 ש' לפחות בעבודות גמר
4. הנדסאי ארכיטקטורה
ת.ד. 50214 ת"א 61500

דרושים

יוצאי יחידה קרבית
מאזור מגורים פתח-תקווה, נסיון בעבודה על משאיות ורקע טכני לעבודה על מיכליות
לפנות לת.ד. 390 פתח-תקווה.

ליגד מידע טכני

בחזית טכנולוגיית המחשבים
דרוש

מנהל מחלקת שרות

כישורים נדרשים:
* נסיון בציוד היקפי – מסופים ומדפסות.
* כושר ארגון ומנהיגות.
* נסיון במחלקת שרות.
* נכונות לעבודה קשה.
* רשיון נהיגה.
* ידע ושליטה באנגלית ועברית.

אנו מציעים עבודה באווירה נעימה, 5 ימי עבודה בשבוע. לפנות מיום א' לטל. 03-243212

גרבי דלתא

DELTA Socks בע"מ
דרושה

פקידת יבוא

כישורים נדרשים:
* ידיעת השפה האנגלית
* רצוי נסיון

העבודה במשרה מלאה.
נא להתקשר לטל' 03-663633 שלוחה 237

אופיס טכסטיל

מפעל אשפרה וצביעת בדים
לעבודה במשמרות – דרושים

צבעים מקצועיים

(ג'יגר)

עובדים בלתי-מקצועיים

* תנאי שכר הולמים למתאימים *
נא לפנות טלפונית: 03/802494-5
או למפעל באזור רח' משה-שרת 32

דרושים

רופאים

1. בכל הארץ – לבדיקות בשעות הפנאי.
2. באזור המרכז לעבודה במשכורת בשעות קבועות (בוקר או ערב).
הנבטה בדחות (מחיירים מעורבים)
טלפון: 03-456573, 03-218898

למפעל תעשייתי גדול בחולון

דרוש
עוזר למנהל אגף השיווק
ומקדם מכירות
רקע טכני – מהנדס
מכונות/הנדסאי

נסיון מוכח בשיווק קידום מכירות ופרסום של לפחות 5 שנים.
רכב צמוד, נסיעות ברחבי הארץ, 5 ימי עבודה בשבוע. רצוי ידיעת השפות אנגלית וגרמנית.
מתאימים נא לפנות בכתב לת.ד. 30216 ת"א עבור "מפעל תעשייתי".

לבי"ס תיכון מקצועי בבאר-שבע

דרוש/ה

מורה למתמטיקה

לשנת הלימודים תשמ"ז
בעלי השכלה אקדמאית, הסמכה ונסיון
יפנו לטלפון: 057-76706, 38581
— סודיות מובטחת —

דרוש

מומחה להשקייה

לארץ דוברת פורטוגזית
הכישורים:
1. שליטה מלאה בשפה
2. מהנדס/בוגר קורס השקייה
3. ניסיון מעשי לפחות 5 שנים
4. ידע תכנון מערכות
5. ידע באוטומציה
לפנות רק בכתב לת.ד 33025 תל-אביב עבור מ.ל.

דרושים

1. חשמלאי בניר לרכב דיזל
2. עוזר חשמלאי
3. עוזר מחסנאי מ.ס.טי.
4. מכונאי דיזל
5. מסגר רכב
לפנות למנהל המוסך בבוקר טלפון 332989, אחה"צ טל' 9610891 – הקומורפיות האמורה

דרושים

מכונאי מפוסים

לעבודה
חגרים באיזור הרצליה
נא לפנות לטלפון 03-657146

לקיבוץ בעמק הירדן

מנהל/ת חשבונות

סוג 2-3 עם ניסיון
אפשרות למגורים במקום עם משפחה עד ילד אחד.
להתקשר לטלפון 067-57500 או 067-57502 בין השעות 7.00 – 15.00

לחברה בהקמה בתחום הדיאגנוסטיקה הרפואית באזור המרכז

דרושים

מנהל ייצור – עם נסיון תעשייתי בייצור בתחום הדיאגנוסטיקה, של שנתיים לפחות. דרוש תואר במדעי החיים, כושר ניהול ומגע עם עובדים.

עובד ייצור – טכנאי, בוגר בי"ס ללבורנטים.
נסיון של לפחות שנתיים בייצור.

מזכירה – עברית-אנגלית, עם נסיון בהפעלת מעבד תמלילים.

משרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע.
תנאי שכר הולמים למתאימים.
סודיות מובטחת.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 7943 ירושלים

לחברת יבוא ושיווק מוצרי אלקטרוניקה לרכב

דרוש

סוכן מכירות

מנוסה בעל ניסיון
ברדיו-טייפים ומערכות אזעקה לרכב.
תנאים טובים למתאים.
נא לפנות טלפונית 03-330273

SECRETARY/PERSONAL ASSISTANT
WORKING IN FLUENT ENGLISH AND HEBREW
TOOLS REQUIRED
PATIENCE (TO BALANCE BOSS'S IMPATIENCE...)
WORD PROCESSING (BOSS GETS MIXED UP...)
ABILITY TO LEARN QUICKLY (IF YOU WANT TO KEEP THE JOB...)
LIKE TO WORK UNSUPERVISED (BOSS IS TOO LAZY TO TEACH...)
LACK OF PRIDE (CUPS OF COFFEE AND GROVELLING ARE PART OF JOB...)
EXCELLENT SALARY (IF YOU CAN FIND THE CHEQUE BOOK...)
WORKING HOURS NEVER MORE THAN 25 PER DAY EXCEPT BY AGREEMENT
INTERNATIONAL TRADING COMPANY SPECIALISING IN MAKING A PROFIT IF YOU WANT TO TAKE THE CHANCE, CALL DADO AT 03-232206 BEFORE HE REGRETS THIS ADVERT!!!

אוניברסיטת תל-אביב

ליחידה ללימודי חוץ
דרוש/ה

מורה לאנגלית

לעבודה חלקית לפי שעות
המורה חייב/ת להיות בעל/ת השכלה אקדמית, בעל/ת נסיון בהוראה למבוגרים ושפת אם/ת – אנגלית
המעוניינים יפנו ליחידה ללימודי חוץ, אוניברסיטת תל-אביב, טל. 425452, 120079

המציד שיווק בע"מ

שיווק מוצרי מחנאות וספורט
דרושים:

סוכני מכירות

לאזורים צפון ודרום
כישורים: אמינות, מסירות לעבודה
נכונות להשקיע מאמץ
ולקבל תמורה בהתאם.
לפנות: טל' 03-5128891 לאפרים

דרוש

טבח מקצועי

למסעדת דגים ומאכלי-ים
08-450585

בטחון אזרחי
CITIZENS SECURITY SERVICES

דרושים
בחורים/בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין
בנמל התעופה בן־גוריון

תנאי קבלה:
* בוגרי שרות צבאי * 12 שנות לימוד
* דוברי אנגלית ברמה טובה.
(הראיון ייערך באנגלית). יתרון לשפה נוספת.
* מצב בריאותי תקין * עד גיל 26
* מגורים באזור המרכז – חובה.
ועדת קבלה תיערך ביום א' 18.8.86 בשעה 12.00 בתה"ב. נפגשים בשער מס' 4.
אין העבודה מוצעת למי שאינו יכול להתחייב למשרה מלאה למשך חצי שנה לפחות.
תנאים טובים למתאימים
כולל אפשרות לעבודה בחו"ל.

★ אבטחה ★ שמירה ★ שרותים מיוחדים
קניון נתב"ג - 03-9721266

המכונים לבריאות השן בע"מ
להנהלת החברה דרושה
בדחיפות
מזכירה בכירה
על המועמדת להיות:
* בעלת נסיון מוכח של לפחות 10 שנות עבודה כמזכירה בכירה.
* כושר התבטאות בכתב ובע"פ בעברית ואנגלית.
* הדפסה בשתי השפות (רצוי ידע בהפעלת תמלילן WORDMILL).
* עצמאות בתפקיד כולל ניהול משרד ראשי בו מועסקים כ־30 איש.
* יכולת קומוניקטיבית גבוהה עם בני אדם (עובדים ולקוחות).
* נכונות לעבודה בשעות משונות.

אנו מציעים
* עבודה רבת אתגר ועניין בחברה הגדולה בתחומה, בחברת "משוגעים לדבר".
* שבוע עבודה בן 5 ימים
* שכר המכבד את מקבלו, בתוספת ביטוח מנהלים, קרן השתלמות ואחזקת רכב.

לקביעת ראיון נא להתקשר:
03-264241/2/3, 03-255188
לבקש את מנהל בת אדם.

ניקוב מחשבים ישראל בע"מ
דרושות:
קלדניות מנוסות
בפרטים נא לפנות לגב' תחיה, טל' 03-232236, 228177 בשעות העבודה.

תלמה
לבלו בגד תלמה חיפה
דרוש/ה
טכנולוג/ית מזון
הכישורים הדרושים:
* בוגר הנדסת מזון
* נסיון בתעשיית המזון (לפחות שנתיים)
* ידיעת השפה העברית אל בוריה
* גיל 25—30
המעוניינים/ות יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים לת.ד. 707 חיפה 31006 לבת אדם

אפקון
אפקון בקרה ואוטומציה בע"מ
מקבוצת סוכנויות תעשייה
בידי חברתנו הזמנות לפתוח ולייצור מוצרים בתחום הבקרה התעשייתית ליצוא. החברה בשלבים מתקדמים של הקמת קו ייצור.
דרושים לנו למפעל המוקם באשדוד ותוך שנתיים יועבר לאיזור המרכז:
הנדסאים טכנאים/יות אלקטרוניקה
להרצת קו הייצור ולאחזקתו, לבקרת איכות ולבדיקות סופיות.
* נסיון בתהליכי הרכבה, הלחמה ובדיקה של מעגלים אלקטרוניים.
* נסיון בנושא אבטחת איכות ובקרת איכות בתחום האלקטרוניקה.
* שליטה בשפה האנגלית יתרון.

פקידה טכנית
* נסיון בעבוד תמלילים, טלקס, פקסימיליה, ניהול משרד טכני.
* רקע בתב"ה, יבוא/יצוא, רכש יהווה יתרון.
* שליטה בשפה האנגלית הכרחית.

למעבדה באזור תל־אביב דרוש לנו
טכנאי/ת אלקטרוניקה
לשירות ולתחזוקה של בקרים מתוכנתים ומוקדי מחשבים.
* ידע ונסיון בבקרים מתוכנתים PROGRAMMABLE CONTROLLERS
* נסיון בעבודה עם מיקרו מחשבים YBM-XT, AT, INDUSTRIAL
* נדרש ידע בסיסי באנגלית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון תעסוקתי בציון מספר המשרה לת.ד. 4857 תל־אביב מ. 61048. (סודיות מובטחת)

למפעל תעשייתי העוסק ביבוא של חלקי חילוף לרכב
דרוש
איש תפ"י
הכישורים: שנתיים נסיון בתפ"י, בעל נסיון במעקב הזמנות ויישומן. כולל עבודה מחשב. רצוי רקע טכני.
03-782906 03-7519468

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
הנדסאי/ת אדריכלות
למשרה מלאה, נסיון 5 שנים לפחות.
03-222780

לבי"ס צבורי לחשבונאות בתל־אביב
דרושים
מרצים
בעלי נסיון למגמות:
* הנהלת חשבונות 1,2,3
* תמחיר * מיסים
נא לפנות בכתב בציון מספר טלפון: ת.ד. 36685 ת"א

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
דרושים:
★ **פקיד הנהלת־חשבונות**
- נסיון של שנתיים לפחות בהנהח"ש
- עדיפות לבעלי נסיון בביטוח
- נסיון בעבודות בגיה במערכת ממוחשבת
- נסיון בעבודה עם קהל
★ **פקיד/ת ביטוח חיים**
- נסיון בביטוח חיים – יתרון או בוגר/ת תיכון מגמה ריאלית
משרה מלאה – 5 ימים
נא להתקשר 03-640418 (פרט ליום ו')
מחשבה אחת קדימה

דרוש
לחברה קבלנית
מנהל עבודה
עם רכב לאזור קריית־גת
03-945135 03-996253
03-950724

דרוש
מחסנאי טכני
למפעל חלקי חילוף לרכב באזור גוש דן
בעל נסיון בלבד
בהפעלת צוות עובדים
03-7519468

דרוש
קצין בטחון
למוסד ציבורי
להתקשר לראיון
03-288801

דרושים:
1. מנהל/ת חשבונות
2. מתכנית עברית, אנגלית
טל. 03-258071

בצפון ת"א דרושה
מזכירה
עם נסיון בביטוח, טיפול בלקוחות
03-483437, 5464012
03-450302

מגן דוד אדום בישראל MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL
לבנק הדם חופה דרושים:
א. מתרימים/ות דם
(חובשים/ות קורבנית/ת כלליו/ת או הכשרה מוסמכת של אח/ות)
ב. עובד/ת מעבדה
בעל תואר ראשון בביולוגיה.
ג. עובד/ת מעבדה מוסמך.
לפנות לטלפון 03-5335376 לדר' מיכאל לוי.

לחברה לשילוח בינלאומי
דרושה
כתבנית אנגלית עברית
לתפקיד מזכירה כוללת שפת אם אנגלית – יתרון
נא לפנות טל. 03-289036 (רינה)

המערכות זמן ותדר בע"מ
חברה בת של תדיראן/F.E.T.ו אחד
למפעלנו בירושלים:
אחראי בית מלאכה מכני
C.N.C
* בעל ידע מעשי ונסיון בעיבוד שבבי כולל C.N.C
* בעל יכולת אישית גבוהה ונסיון בניהול עבודה
לפרטים נוספים לטל' 02-823621/2
או בכתב לת.ד. 1782 ירושלים 91017
מודעה זו מכוונת לגברים ולנשים כאחד.

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך הנוער והתרבות
דרושים
להוראה בבתי־הספר העל־יסודיים במערכת החינוך של עיריית תל־אביב:
1. מהנדסי אלקטרוניקה
2. מהנדסי חשמל זרם חזק.
3. מהנדסי מכונות
4. מורים למתימטיקה
5. מדריכים לאלקטרוניקה
6. מדריכים לחשמל
7. מדריכים לנגרות.
נא לפנות למחלקה לחינוך טכנולוגי בבית העירייה, קומה ב' חדר 223 03-438044, 438712

יותר טוב מנפאואר
לסניף תל־אביב
המחלקה הטכנית
רח' בן־יהודה 12, א'–ה', 08:00 — 14:00
טל: 03-298877, 284128
דרושים
★ **כרסמים**
5 שנות נסיון, ידע בהפעלת סי.אן.סי (CNC)
★ **משחיז כלים**
5 שנות נסיון.
★ **מבלטנים**
5 שנות נסיון, לעבודה באיזור ת"א.
★ **חרטים**
5 שנות נסיון.
★ **שרטטי מכונות**
יוצא צבא, בעלי 2 שנות נסיון, לעבודה באיזורי הרצליה, חולון ופ"ת.
★ **שרטט בנין**
נסיון קודם חובה. לעבודה באיזור ת"א.
★ **שרטט הנדסה אזרחית**
שרטוט עפר, כבישים. לעבודה באיזור ת"א.
★ **מכונאים לדיזל**
בעלי נסיון, יוצאי צבא. לעבודה באיזור ת"א.
★ **חשמלאי רכב**
מנוסה. לעבודה באיזור ת"א.
★ **מסגר רכב**
מנוסה. לעבודה באיזור ת"א.
★ **דפסי משי**
בעלי נסיון בעבודה על גולים של מעגלים מודפסים. לעבודה באזור פ"ת.
★ **מלחימות־מרכיבות**
בעלי נסיון של שנתיים, בוגרות צבא, לעבודה באיזור הרצליה.
★ **בודקות ויזואליות**
לבדיקת מעגלים מודפסים, ידע בהלחמות והרכבות. לעבודה באיזור פ"ת.
★ **מחסנאי טכני**
בעל נסיון בהפעלת מחסן מכלולים אלקטרוניים כולל ידע בהפעלת מחשב. לעבודה באיזור הרצליה.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

שופר־סל
לסניפי רמת־אביב ואזור המרכז
דרושים:
עובדי מאפיה
תנאי שכר טובים
מועמדים מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 17.8.86 בין השעות 10.00—12.00 חפר צפונית בית, בסניף רח' טאגור 38, רמת־אביב. אוטובוסים: 24, 27, 45, 49

Tedea Ltd.
Excellence in Load Cells.
לתדאה בע"מ
דרושים:
1) עובדים למחלקת כוללים למוצרים אלקטרומכניים אחרי שרות צבאי, עד גיל 25.
2) מחווטות ומלחימות, נסיון לא הכרחי.
יום עבודה מלא
5 ימי עבודה 7.10 עד 16.11
מגורים: הרצליה, רעננה, כפר סבא, נתניה.
טל' 052-557010 להנה

ל־כוכב־יאיר
דרושים:
● **מרכז/ת שרותי רווחה**
משרה. תואר שני ונסיון קודם.
● **פסיכולוג חינוכי**
משרה. תואר שני ונסיון מוכח.
● **רכז/ת חברה, תרבות ואמנות**
משרה מלאה.
● **מרכזת העשרה לגיל הרך**
משרה. עדיפות לבוגרת תוכנית שורש.
● **איש אחזקה ומשק למוסדות החינוך**
משרה מלאה. ידע ונסיון בתחזוקה מוכח.
● **פקיד/ת גביה**
בעל/ת ידע בסיסי בעיבוד נתונים ממוחשב בהנהלת חשבונות.
● **מנהל/ת חשבונות**
בעל/ת ידע בהנהלת חשבונות מיכניזציה במערכות נתונים ממוחשבות.
*
1. תחילת העבודה — ספטמבר 86.
2. את המועמדות יש להגיש בכתב, בצרוף פירוט נסיון והמלצות, לצוות הקמה של כוכב יאיר, רח' הגליל, גירוס או חל, קומה 2, בציון המשרה הנדרשת.

לבי"ס צבורי למינהל בתל־אביב
דרושים
מרצים
להוראה בקורס קריאה מהירה
בעלי נסיון
נא לפנות בכתב: ת"ד 36685 ת"א

יש לך פלפל
הצעירה
למשרד פרסום לרכש מודעות ברמון אחרת, כולל טיפול בלקוחות
רצוי רקע בענף המחשבים
03-709352/4

קונטל CONTEL
דרוש
מהנדס חשמל — בקרה לניהול פרויקטים
נדרש נסיון מוכח בבקרים מתוכנתים
רצוי במחשבים
לטלפון 03-256554 מיום א' לחיה
— סודיות מובטחת —

ארקיע arkia
דרושים
בחורים/ות לעבודה מעניינת בשדה התעופה
העבודה היא בעלת אופי בטחוני ובתחום השירות לנוסע.
המשרה: חלקית ובמשמרות, ומתאימה במיוחד לסטודנטים, שיעברו הכשרה בקורס מיוחד.
הכישורים הדרושים:
* יוצאי/ות צבא, עד גיל 25.
* בעלי/ות תעודת בגרות מלאה.
* הופעה נאה.
* דוברי/ות עברית ואנגלית ברמה גבוהה (שפות נוספות — יתרון).
* מקום מגורים באיזור גוש דן (מנתניה בצפון עד לרחובות בדרום).
בעלי כישורים כנ"ל יפנו ביום א', 17.8.86, לטלפון 425556, לשם קביעת ראיון.
יש להצטייד לראיון בפנקס שחרור ובתמונה.

להברה דורון לילד בע"מ
שמחים להודיע על פתיחת המחסן החדש באשקלון.
דרושים
נהגים
בעלי רשיון ג' עם ותק של 4 שנים לפחות.
דרושים
מקדמי מכירות
עם נסיון במכירה בענף הצעצועים. יותן רכב צמוד למתאימים שכר על בסיס + אחוזים
דרושה
פקידה
מגיל 22־30 דוברת אנגלית הדפסה עברית ואנגלית.
דרוש
מחסנאי או יוצא צבא
בעל השכלה של 12 שנות לימוד מקסימום
סודיות מובטחת 03-9325977
לבקש את רותי 03-9325003

טנסור
טנסור חיגת חברה בתחום הטכנולוגי של POWER ELECTRONICS עם התמחות מיוחדת בנושא מערכות אל־פסק להגנת מחשבים.
החברה תמונה כ־50 עובדים, מהנדסים, הנדסאים וטכנאים.
לרגל הרחבת פעילות של החברה, אנו מחפשים:
פקידה
נעימת הליכות, דינמית חרוצה השולטת בעברית ובאנגלית כולל הדפסה (רצוי עיבוד תמלילים) לעבודה בצוות.
5 ימים בשבוע.
קורות חיים נא לשלוח לת.ד. 334־39 תל־אביב 61392 עבור: ב"א

Budget rent a car
דרושים
מכונאים לרכב קל
בשכר חודשי.
נסיון קודם מוכח.
תנאים טובים למתאימים.
לפנות לשירות ליואל רגר,
מוסך באדג'ט,
רח' המיסב 8,
ת"א (ליד הסינרמה)
שלמה אלברט השכרה רכב

U-MAN
עבור אחד מלקוחותינו חברת שיווק מובילה
דרוש
כלכלן צעיר
לתפקיד "ניהול משרד כלכלי במחברה.
המועמד המתאים יהיה בעל נסיון ויכולת לעבודה עצמאית ויוזמה בתחום.
ייתכן גם רואה חשבון מתחיל.
העבודה מעניינת ודורשת יוזמה.
שכר לתנאים הולמים למתאים.
להתקשר לטלפון 03-295949 משרה 307
— סודיות מובטחת —

לחברת ארגון ויזמים מקצועיים ומרחיבים מרכזיים
דרושים
■ **מנהל שיווק**
ניסיון ובעל נסיון בענף הפרסום.
■ **אנשי מכירות**
בעלי כושר הבעה ושכנוע והופעה נאה — עדיפות לבעלי רכב.
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית לקביעת ראיון אצל:
03-662237/8
– סודיות מובטחת –

יותר טוב מנפאואר
לסניף רחובות
דרושים
* **מהנדס/הנדסאי כימיה**
מנוסה בתחום התהליכי צפוי בתעשיות המתכת.
* **מזכירות עברית/אנגלית**
מנוסות + הדפסה.
1. לעבודה בשעות אחה"צ
2. עם נסיון בעמולות מכס, ליום מלא.
3. שליטה בצרפתית, ליום מלא.
* **מעבדות תמלילים אנגלית/עברית**
שליטה באנגלית הכרחית.
1. במעבד ואנג (WANG)
2. במעבד י.ב.מ. פי.סי. (IBM P.C.)
הכנה א א"ב, ווודסול.
* **כרסמים/חרטים**
מנוסים.
1. קונבנציונאלים־קרואי שרטוט.
2. נסיון בסי.אנ.סי (C.N.C.)
* **מחסנאי טכני**
מנוסה בתחום האלקטרוניקה במחסן ממוחשב.
* **מלחימות**
מנוסות, ליום עבודה מלא, נכונות למשמרות. מאיזורי: אשדוד, יבנה, ראשל"צ.
תנאים מצויינים למתאימים!
המעוניינים יפנו למשרדנו:
רח' הרצל 190, א'–ה', 08:00 — 14:00
ו' 08:00 — 12:00
טל: 08-473734, 461717
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

אנשי שוק נמרצים
● יוצאי/ות צבא עד 28
● דינמיות
● חריצות
● נכונות לעבודה קשה
● בשעות בלתי שגרתיות
משכורת ○ עמלות ○ קידום
מסע לארה"ב בתום 6 חודשי העסקה
מ־ילת
מרכז: 03-812193, צפון: 04-525638 או 04-660575
ירושלים: 02-246044 דרום: 057-72039

ידיעות אחרונות
העתון של המדינה

LASER
תעשיות לייזר
חברה מובילה בתחום הלייזר
מהנדס שרות
תואר בתחום האלקטרוניקה או הנדסת חשמל.
נסיון בשירות מערכות אלקטרוניות.
נכונות לנסיעות בארץ ובחו"ל.
שליטה באנגלית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב עם קורות חיים לת.ד. 13135 תל־אביב 61131
תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

שופר־סל
לסניפי גוש דן והמרכז
דרושים:
* **מנהלי מחלקות בשר**
* **עובדות מעדניה**
* **עובדי מחלקת דגים**
תנאי שכר טובים
מועמדים מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 17.8.86 בין השעות 08.00—10.00 לאגף הכשר, בית שופרסל, רח' הופשטיין 7, פ"ת.
אוטובוסים: 40, 50, 51, 63, 66

למשרד לבוא
דרושה
1. פקידה
ידע בקלדנות מחשב, ידיעת אנגלית
2. מנהלת חשבונות
מנוסה, ידע בהפעלת מחשב.
למשרה מלאה
טלפון: 03-835319 03-812561

למלון נמצון באילת
דרושים עובדים בתפקידים הבאים
1. מבקר מזון ומשקאות
2. מנהל חשבונות
3. קופאי ראשי
4. בזמנים
5. טבחים
6. מלצרים
בעלי כישורים מתאימים יפנו למחלקת כח אדם מלון נמצון אילת ת.ד. 259 טלפון 059-79333

10 מצפים באיזור גוש תפן מבקשים להתאחד ברשות אחת

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

יותר מ־10 מצפים שהוקמו בשנים האחרונות באיזור גוש תפן ושגב מבקשים להשתלב – יחד עם כפר ורדים – ולהקים יחד רשות מוניציפלית עצמאית.

נציגי המצפים, שסופחו בשלב זה למועצה המקומית מעלה יוסף, סיפרו שאינם מרוצים מהסיפוח, מכיוון שבעיות היום יום המטרידות אותם אינן דומות כלל לבעיות של מושבי מעלה יוסף.

לעומת זאת טוענים אנשי המצפים, כי לכפר ורדים ולהם בעיות דומות.

ייתכן שבעיית המצפים תיפתר בשלב מאוחר יותר, אם תתקבל הצעתו של מנכ"ל משרד הפנים חיים קוברסקי להקים איגוד ערים משותף של כל „חבל שנות האלפיים", הכולל את גוש תפן ושגב, מכרמיאל ועד מעלות.

רבני בני־ברק ואדמו"ריה מחו על חילול בתי־כנסת

(ע). – עצרת של החוגים החרדיים נערכה בליל ט' באב בבני־ברק, בהשתתפות ראשי ורבני העיר, ראשי ישיבות ואדמו"רים.

הרב נתן גישטטנר, רב וראש ישיבה, השווה את רקע שריפת בית המקדש אז לשריפת בתי הכנסת בימינו אלה בארץ ישראל. הוא האשים לא את שורפי בית הכנסת וספרי התורה, אלא את מחנכיהם בבתי־הספר.

„ביזוי דת ישראל ופגיעה בבתי כנסת הוא אות לתלישות הנוער החילוני מהיהדות", התריע הרבי.

הוא טען, כי קיימת אפליה בישראל, שכן צעירים חילוניים, בעיקר מחוגי השמאל, צובעים קירות חוצות בסיסמאות שונות, ואיש מהם לא נעצר ולא נכלא. לעומת כליאתם של צובעי תמונות התועבה החרדים.

כך התריע הרבי גישטטנר נגד השר בר לב, שנתן הוראה לאסור על משפחות האסירים להכניס אוכל כשר לבית־הסוהר.

שינויי תנועה ב־14 מרחובות בני־ברק

(ע). – שינויי תנועה מקיפים נעשו באחרונה בארבעה עשר מרחובות בני ברק, במטרה לשפר את מצב הבטיחות בכבישים אלה ולהפחית מעומס התחבורה בהם.

השינויים נעשו בכל חלקי העיר, והעיקריים שבהם: רחוב שמואל הנביא, רחוב טבריה, רחוב הרב הרצוג, מנחם, הרב אברהם הכהן קוק ועמי, שבהם שונה כיוון החד־סטריות.

באיזור הסמוך לרחוב אהרונוביץ (השומר), לא הרחק ממפעל „אסם", שונה כיוון החד־סטריות ברחוב יואל וברחוב הרב שפירא, שיכון ה'. בשיכון ו' הפכו הרחובות רבי האי גאון ודימון לחד־סטריים.

ראש מועצת בנימינה לשעבר זכה בעיטור ממערב־גרמניה

(ע). – ראש מועצת בנימינה לשעבר, פטר לאואר, קיבל אתמול עיטור כבוד מערב־גרמני, לאות הוקרה על פעילותו לקידום יחסי ישראל־גרמניה – על כך נמסר בהודעה מטעם שגרירות מערב־גרמניה בישראל.

על הענקת העיטור החליט נשיא מערב גרמניה, ד"ר ריכרד פון וייצזקר, והוא נמסר לפטר לאואר על־ידי מיופה הכוח המערב־גרמני בארץ, ד"ר ורנר פיק.

לאואר, שהוא יליד גרמניה, ביקר בה לראשונה ב־1976, עם משלחת של מרכז השלטון המקומי ומאז עשה מאמצים רבים לקידום יחסי האנוש ומגעים אישיים בין שתי המדינות.

הודות למאמציו, השתתפו בחילופי המבקרים לא רק בני נוער, אלא גם ראשי עיריות, פקידים בכירים ועיתונאים.

פטר לאואר גם מילא תפקיד מרכזי בכריתת שורה של בריתות ערים־תאומות, כגון בית בין באר־שבע – ווּפרטאל, נצרת עלית – לפרקון ובנימינה – אטנדורף.

בהודעת השגרירות המערב־גרמנית נאמר, כי פעילותו המוצלחת של פטר לאואר עודדה הבנה ואמון, וסייעה להתקרבות נוספת בין שני העמים.

המשטרה חוששת כי האנס שפעל ברחוב הירקון יפעל שוב באזור

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

משטרת מחוז תל־אביב נערכת לקראת אפשרות, שהאנס שחדר אתמול לפנות בוקר לדירתה של צעירה ברחוב הירקון בתל אביב וביצע בה מעשה אונס אכזרי – יחזור על מעשהו וינסה לאנוס צעירות אחרות המתגוררות באיזור.

בחודשים האחרונים נרשמו כמה נסיונות לאנוס בחורות צעירות בצפון תל אביב. באחד המקרים, לפני כחודש, חדר האנס לביתה של צעירה, לאחר שניסר את סורגי החלון וניסה לאנוס אותה. הצעירה התחננה על נפשה ואמרה, כי היא חולת סרטן ואז נמלט האנס מהמקום.

אתמול לפנות בוקר חדר אנס לדירתה של צעירה בת 24, המתגוררת בדירת חדר שבקומה השנייה בבית ברחוב הירקון. הוא אנס אותה תחת איומי סכין ושדד ממנה 100 ש"ח. לאחר מכן נמלט דרך המרפסת של הדירה. הצעירה, נאת מראה, ובעלת שיער בצבע חום בהיר, עלתה לשכנים והעירה אותם. התברר לה, כי אף אחד מהשכנים לא שמע את זעקותיה. לבסוף הצליחה להעיר את אחת השכנות והשתיים התקשרו למשטרה. למקום הגיעו כוחות משטרה גדולים, בראשם עמד סגן מפקד משטרת מחוז תל־אביב ניצב ארמונד לוי.

מתחקיר ראשוני התברר, כי השכנים ממול לדירתה של הצעירה שמעו צעקות, אך לא ייחסו להן חשיבות רבה. אחת השכנות סיפרה, כי היא מתגוררת זמן רב באיזור ותחלופת הצעירות במקום גדולה ולכן לא ייחסו השכנים חשיבות למקרים המתרחשים באיזור.

עוד התברר, כי בקומה הראשונה בבניין זה אירעו שתי פריצות לדירה ללא מעשי אונס. למרות זאת, לא תוגברו מעשי השמירה.

אסתר עילם, מפעילות המרכז לסיוע לקרבנות אונס, אמרה אתמול לעיתונאים, כי בשנה האחרונה נרשמה עליה במספר הפניות של נשים שנאנסו. „אונס הוא סכנה מתמדת לנשים, אך יש להזכיר כי האחריות למעשי האונס נעוצה באנס ולא בקרבנו. אנו ממליצות לנשים לנקוט אמצעים להגנה עצמית, אך התנהגותנו לא תקבע את פעילותו של אנס כזה או אחר", אמרה.

מאות חרדים מישובי הנגב הפגינו בתפילה נגד החפירות באתר תל־הרור

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

למעלה ממאה חרדים מהעיירות אופקים ונתיבות וממושב תפרח הפגינו אתמול באתר הארכיאולוגי תל־הרור (תל אבו־הורירה), ביער שורשת שבנגב המערבי.

החרדים הגיעו לאתר סמוך לשעה 8 בבוקר ובמשך כחמש שעות התפללו במקום ואמרו קינות לרגל תשעה באב, בעוד שחברי המשלחת הארכיאולוגית בראשות פרופסור אליעזר אורן ממשיכים לבצע את עבודתם כרגיל.

החרדים קראו להפסקת החפירות באתר, עד שתתברר טענתם, כי במקום נמצאים קברים יהודיים. פרופ' אורן סירב להיענות לדרישתם בטענה כי באתר אין זכר לקברים יהודיים. לחרדים שבאו על האתר הודיע פרופ' אורן חד משמעית, שהחפירות באתר יימשכו ורק צו בית־משפט ימנע המשכתן.

ביוזמת אחד הרבנים, שנכח באתר, ערכו החרדים תפילת אשכבה ואמרו „קדיש" ליד המקום שלדבריו הצביעו מומחי ה„אתרא קדישא" כשריד של קבר יהודי. כוח של כ־15 שוטרים, שהגיע למקום בפיקוד מפקד משטרת מרחב הנגב נצ"מ חיים בדעיו, לא נאלץ להתערב בנעשה, שכן המפגינים התפזרו מרצונם סמוך ל־3 אחה"צ.

אתר תל־הרור מצוי על הגדה הימנית של נחל גרר ועל־פי השערה, זה מקומה של העיר גרר. לפני כמאה שנה נבנה במקום קבר של השייח' אבו־הורירה וכנהוג, החלו הבדווים לקבור את מתיהם באיזור מסביב לקבר הזה. ראש המשלחת הארכיאולוגית החופרת במקום זו השנה הרביעית פרופ' אורן טוען, כי אין ולא נמצאו במקום קברים יהודיים. כזכור, חולל בסוף השבוע האחרון האתר על ידי אלמונים. כתוצאה מכך, לדברי פרופ' אורן, נהרסה אחת העדויות החשובות על התקופה שקדמה לחורבן העיר שנחשפה. הוא האשים בהרס המימצאים באתר את החוגים החרדיים שביקשו לדבריו להפסיק את החפירות בגלל החשש שיש במקום קברים יהודיים.

חפירות תל הרור מעוררות תסיסה והתנגדות גם בקרב הבדווים בנגב. „אין זה משנה אם בתל הרור יש קברים יהודים או בדווים. חילול קבר יהודי דינו כחילול קבר בדווי", אמר השבוע הממונה על ענייני הבדווים בנגב במפלגת העבודה, סולימאן אלבדור.

האמן גרשון קניספל מותח ביקורת על פסלו של אגם

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

ביקורת חריפה על הצבתה של המזרקה מעשה ידי הפסל יעקב אגם, בכיכר דיזנגוף בתל־אביב מותח האמן והפסל גרשון קניספל, יו"ר אגודת הציירים והפסלים בחיפה, בידיעון החודשי האחרון של האגודה.

„פולחן עגל הזהב" מתחדש, ממוחשב, ממורק ומתוחכם, הממלא חלל נוסף וגודש אותו בצעצוע – שעשוע, המאיים לעייף אותנו במהרה" – כותב קניספל.

החקלאים צמצמו את צריכת המים; 18 עיריות חרגו ממכסות „מקורות"

מאת דוד מרשיוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

צרכני המים החקלאיים של חברת „מקורות" חסכו בחודשים אפריל עד יולי השנה 150 מיליון ממ"ע מים בקירוב – כך אמר אתמול דובר חברת „מקורות" בתשובה לשאלת סופר „דבר".

בישיבת מועצת המנהלים של חברת „מקורות", שהתקיימה אתמול, שיבח מנכ"ל החברה יחזקאל זכאי את צרכני המים החקלאיים של החברה ואמר, שהתנהגותם ראויה לכל שבח. הם הקפידו מעל ומעבר לנדרש מהם וצריכת המים שלהם ירדה בשיעור 19 אחוז.

[illegible] „מקורות", אמר זכאי בציינו כי צריכת המים של הצרכנים הפרטיים, שאינם מקבלים מים מ„מקורות", ירדה לעומת זאת בשיעור 5.5 אחוזים. לדבריו, בשקלול ארצי ירדה צריכת המים של „מקורות" בכל המגזרים בשיעור 16 אחוז.

המהנדס הראשי של החברה שמואל קטסור מסר בישיבה, פי כ־30 עד 40 בארות הופסקה השאיבה בגלל המלחת הבארות. בבארות נוספות אי אפשר לשאוב מים, משום שמפלס מי התהום בהם ירד בצורה ניכרת והמשאבות אינן מגיעות לפני התהום. „מקורות" תצטרך להאריך את צינורות השאיבה בבארות אלה, כדי שיגיעו עד מפלס מי התהום.

בישיבה נמסר, כי המצב הכבד במיוחד בבארות „מקורות" בבקעת הירדן, שם קיימת תופעה של המלחה וירידת במפלס מי־התהום באזור. עוד נמסר כי קיימת סכנה ש„חמי טבריה" ייסגרו ללא מי שתיה, משום שהמים מהבאר שלהם בודדים לכנרת ו„מקורות" תאלץ לספק בי־שתיה למקום מקידוח סבוך של החברה.

„יצמצמו המים ל־18 עיריות

החל מה־17 באוגוסט תצמצם חברת „מקורות" את אספקת המים ל־18 עיריות, שחרגו ממכסות המים שאושרו להם. ראשי העיריות קיבלו הודעה מוקדמת מהחברה על כך. מדובר בערים צפת, הצוד הגלילית, כרמיאל, קרית ביאליק, קרית מוצקין, שפרעם, חיפה, בית שאן, בני ברק, גבעתיים, פתח תקוה, לוד, בית שמש, חולון, קרית מלאכי, אשדוד, ערד, מצפה רמון.

ראשי עיריות צוינו לשבח על המאמצים להסכון במים: עיריות ירושלים ודמת גן כשהאחרונה הורידה את צריכת המים שלה בשיעור 11 אחוז.

נמסר, כי חברת „מקורות" מצמצמת את המים לערים שחרגו מהמכסות לפי הוראת נציבות המים. אספקת המים לערים אלה תצומצם בשיעור 10 עד 20 אחוז, עד שיגיעו לאיזון בצריכת המים שלהן במסגרת הקצבות המים המאושרות להן.

בנוסף לכך, היאלץ כל אחת מהעיריות הללו לשלם דולר אחד תמורת כל מטר מעוקב מים בעבר למכסה. דובר „מקורות" מסר, כי החברה תסגור את ברזי המים הראשיים לערים האמורות בשעות שונות של היממה. זרימת המים לאותן ערים תהיה איטית ביותר ובשכונות מסויימות יורגש מחסור במים למשך כמה שעות.

ישראלי נעצר כמבריח סמים בתורכיה

מאת שמואל תבור, סופר „דבר" באילת

דוד כהן, שנעדר זה ארבע שבועות נעצר אתמול בתורכיה. למשטרת אילת הגיע אתמול בערב מברק מה„אינטרפול", ובו הידיעה כי דוד כהן בן 54, תושב אילת, נעצר בתורכיה בעוון הברחת הרואין.

דוד כהן, שבנו הגיש תלונה על העדרו והוא אמנם הוכרז כנעדר על ידי המשטרה, הסתבך, כנראה בחובות כבדים באילת.

בזמנו, נבדקו כל נמלי היציאה מהארץ ומאוחר שכהן לא נרשם כחוק, יצא את הארץ כגונב גבול.

ישופץ ביהמ"ש של באר־שבע

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

כל תקציב השיפוצים של מערכת בתי־המשפט בארץ יוקצה השנה לשיפוץ המבנה הישן של „המוסד לביטוח לאומי" בבאר שבע, אשר יוסב לבית המשפט במטרה להקל על העומס והצפיפות בבית משפט השלום בבאר שבע – כך מסר אתמול מקור בכיר מבעירת השיפוטית במחוז הנגב.

„הצפיפות בבתי המשפט בבאר־שבע היא בגדר שערוריה ציבורית. בתי־המשפט בעיר מטפלים במספר התיקים הפליליים והאזרחיים הגבוה ביותר באופן יחסי מכל בתי המשפט בארץ. אולם תנאי העבודה בהם מחפירים ובלתי נסבלים", אמר אתמול המקור ל„דבר".

לסופר „דבר" נודע, כי בשנה הקרובה יועברו לבניין המוסד לביטוח לאומי הישן, חלק מאולמות השופטים של בית משפט השלום וכן מזכירות בתי־המשפט.

פרוייקט תיירות חדש בהר תבור

מאת יצחק מירחין, סופר „דבר"

ועדה משותפת במינהל מקרקעי ישראל ובמשרד התיירות החליטה אתמול לאתר שטח להקמת פרוייקט תיירותי בהר תבור בזמן הקרוב.

אגף התכנון של מנהל מקרקעי ישראל יהיה אחראי לתכנון האתר, בשיתוף עם משרד התיירות. האתר אמור לכלול שטחי חניה, שירותי אוכל, שירותים ציבוריים, חנות מזכרות, תחנת מוניות, שטחים מוצלים ותקנים שיאפשרו אירועים מיוחדים, כגון מופע אור־קולי.

לא יו"ר – רק חבר ועד

בעקבות ידיעה על מעצר חשוד בסחר, שפורסמה אתמול (14.8.86) ב„דבר", שבהדר למעלה, שמקסים אלהרר אינו יו"ר [illegible] וגם לא יו"ר ועד איזור הצפון אלא אחד מחברי הוועד של סכרדי „אגר" איזור הצפון.

כתבו המדיני של „יתד נאמן" מאיים לתבוע את „כפר חב"ד"

מאת מידי פז, סופרת „דבר"

בן דרור ימיני, כתבו המדיני של „יתד נאמן", מאיים לתבוע את עורכי השבועון „כפר חב"ד" על הוצאת דיבה, אם לא יתנצלו על הדברים שכתבו על אודותיו.

בגליונו האחרון תקף כבר חב"ד את ימיני על דברים שאמר, כביכול, בראיון לעמנואל בר־קדמא ב„ידיעות אחרונות". השבועון ציטט, כביכול, את דבריו, בהסבירו את הרקע לספרו „אגרוף פוליטי", שראה אור לא מכבר (בהוצאת „מפרש"), וטען כאילו אמר ימיני, שהוא קרוב יותר לצעיר ערבי. גם אם הוא איש אש"ף, מאשר יהודי אמריקאי.

בשיחה ל„דבר" אמר ימיני, כי מעולם לא אמר דברים אלה, לא בספרו ולא בראיון ל„ידיעות אחרונות". עוד אמר, כי הוא תובע מעורכי השבועון התנצלות, ולא – יתבע אותם על הוצאת דיבה.

השבועון כפר חב"ד תקף גם את העיתון „יתד נאמן" על שהוא מעסיק עיתונאי לאדתי, המנהל מגעים עם אש"ף (ימיני השתתף באחרונה בשני כנסים בינלאומיים בפריס ובוורינה, שבהם נכחו נציגי אש"ף).

מחוגי „יתד נאמן" נמסר, כי המתקפה מצד כפר חב"ד, אינה מרגשת אותם. „חרץ מזה", אמרו אנשי העיתון, „גם הרב שך תומך במגעים עם אש"ף".

אוהדי כדורגל מכפר שעב פתחו בקטטה – ואחד נורה

(ע). – תושב הכפר שעב נורה ביום ד' בלילה במסעדת „אנדליז" בתחנת הדלק בכפר מכר, במהלך קטטה שפרצה במסיבה שערכו אוהדי הכדורגל של הכפר שעב.

הקטטה פרצה בגלל אי־הסכמה בין המשתתפים על תוצאות הגרלת פרסים שנערכה במקום. תוך כדי כך, שלף אחד הנוכחים אקדח וירה כמה יריות, שמהן נפצע אחד האוהדים. פציעתו היתה קלה, והוא קיבל טיפול ושוחרר.

המשטרה הוזעקה למקום ופתחה בחקירה. 8 מהמשתתפים בקטטה נעצרו, והאקדח שממנו נורו היריות הוחרם. נמסר, כי החקירה טרם הסתיימה.

חשוד בגניבת רבבות שיחות טלפון הורד מכבש המטוס

(ע). – חשוד בשימוש לרעה בטלפון של שכנו, בהיקף של רבבות פעימות־מונה בכל חשבון, נעצר ל־6 ימים בפקודת בית־משפט השלום בתל־אביב.

החשוד, בנימין זינגר, בן 39, מתל־אביב, נעצר לאחר מעקב של אנשי המשטרה וטכנאי חברת הבזק.

רב סמל המשטרה מרדכי כרמלי טען אתמול בפני השופט יעקב שמעוני, כי נגד החשוד יש תלונות של גניבת שיחות טלפון בהיקף עצום, של כ־130,000 פעימות־מונה, בחודשים מארס ואפריל השנה.

איש המשטרה סיפר, כי החקירה שהביאה למעצרו החלה בעיקבות תלונת שכנו יצחק ויסלברג. המתלונן סיפר לחוקרי המשטרה, כי קיבל חשבונות טלפון בסכומי־עתק, אף כי אינו משוחח שיחות כה רבות. בעיקבות זאת נפתחה הקירה בהשתתפות טכנאי חברת הבזק.

לדברי ב"כ המשטרה התברר בה, כי חברת הטלפונים ניתקה את הטלפון של המתלונן אך הוא התחבר לקווים של שכניו, וכך חייג לחוץ לארץ בתכיפות יתרה.

הסניגור עו"ד אהרן שלנגר טען בפני השופט, כי שולחו מכחיש כל קשר לחשדות שהועלו כלפיו, וכי בידי המשטרה גם אין ראיות להוכחות העבירות המיוחסות לשולחו.

בהקשר זה מסר נציג המשטרה לשופט מידע חסוי והזכיר גם, כי ביום ד', כאשר נודע למשטרה שהחשוד מתכונן לטוס לגרמניה, הגיעו שוטרים אל המטוס בנתב"ג והורידוהו ממנו, רקות ספורות לפני ההמראה.

נער קטוע־יד שדד זקנה ואחותה בעזרת ילד בן 9

(ע). – שודד צעיר, קטוע יד, נעזר אתמול בילד כשהתנפל על קשישה, גילגל אותה ממדרגות בניין והסתלק עם תיק היד שלה.

מרים חלפופרס, בת 74, מבאר־שבע, התלוננה על דבר השוד במשטרה. היא סיפרה לחוקרים, שהלכה לתומה ברחוב מבצע־יואב בבאר שבע, יחד עם אחותה פרידה ומשהגיעו לבית מספר 18, עלו במדרגות הבניין. בעקבותיהן עלה נער כבן 16, קטוע יד, ואיתו ילד, כבן 9 שנים.

הזקנה סיפרה, כי השניים הדביקו אותה ואת אחותה, התנפלו עליה, גילגלו אותה מכל המדרגות ומשכו מידיה בכוח את תיק היד שלה.

התיק הכיל 15 ש"ח ושני הנערים נמלטו מהבית כששללם עימם.

הקשישה נחבלה מגרירתה בידי הנערים ומהפלתה במדרגות והיא נזקקה לטיפול רפואי.

משטרת באר־שבע סרקה את רחובות העיר, ולפי תיאור שמסרו שתי הנשים, נעצר נער בן 16, קטוע יד, שנמלט לפני כן ממוסד לנערים עבריינים. הוא נעצר במשטרה. לחקירת מעורבותו בשוד.

אַבְּדוּ בַּבִּיטוּ הַלִּגְ־ אַפְאָפּוּ לְמָא רַאָלוּ מִן דַּבְּסוּ
תרגום: אהרן אמיר
ראש מן דבש – אלי אמיר

לד"ר צ'צ'יק
ולכל צוות מחלקה אורטופדית א'
בבית חולים שיבא
ובמיוחד לד"ר זיוונר
תודה על הטיפול המסור.
יהודה גליק

מפלגת העבודה הישראלית
המשמרת הצעירה
חברי המשמרת הצעירה הנכם מוזמנים לישיבות מרכז המשמרת הבאות:
יום ראשון 17.8.86 שעה 17.00
פגישה עם מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ יצחק שמיר.
יום ראשון 24.8.86 שעה 19.30
א. פגישה עם ראש הממשלה ויו"ר המפלגה שמעון פרס
ב. בחירת מזכיר משמרת ארצית
שתי הישיבות תתקיימנה בבית סוקולוב
רח' קפלן 4 ת"א.

__הועד לקשרי ידידות ישראל־רומניה__
עצרת חגיגית
לציון יום שחרור רומניה מעול הנאצים
תתקיים ביום ראשון, י"ט באב תשמ"ו (24.8.1986), בשעה 8.00 בערב, בספריה העירונית „בית אריאלה", שד' שאול המלך 25, תל־אביב.
בתכנית:
דברים: שר האוצר, **משה נסים** – ברכת הממשלה
שגריר רומניה בישראל – **קונסטנטין וסיליו**
מזכיר ההסתדרות הכללית – **ישראל קיסר**
דברי פתיחה: **יצחק קורן** –
יו"ר הועד לקשרי ידידות ישראל־רומניה
בסיום: חלק אמנותי: הכנרית **סורנה זיסו**
הכניסה לפי הזמנות. נא לדייק.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

מזג האוויר בעולם

אוסלו	22–10	מעונן
אמסטרדם	19–9	מעונן
בואנוס איירס	13–5	גשום
הלסינקי	18–14	מעונן
הונג קונג	31–27	מעונן
וינה	29–21	מעונן
ז'נבה	20–15	מעונן
יוהנסבורג	23–6	בהיר
לונדון	20–14	מעונן
ליסבון	26–16	בהיר
מאדריד	32–17	בהיר
מונטריאול	22–11	מעונן
ניו־יורק	26–19	בהיר
פאריס	22–14	מעונן
ציריך	16–12	גשום
ריו דה ז'נרו	34–17	מעונן
שטוקהולם	18–11	מעונן
שיקאגו	26–10	מעונן

swissair

מבצע עד 35% הנחה
מוציאים לאור של בית
בר – הוצאה לאור בע"מ
צריך בית בבית
בית – הכל על דיור, איכות חיים ותרבות הפנאי
בית – הירחון היפה, המהודר והמעניין במדינה
בית – רעיונות, הצעות והפתעות
בית – הדרכה לבניה, שיפוצים, תיקונים ושיפורים
בית – מה לקנות, איפה לקנות, איך לקנות ואיך לחסוך
בית – איך גרים בני אדם רגילים ואיך גרים אנשי שם
בית – שפע של כתבות, פרסומות ומדריכי קניות ושירותים
בית – מערכת חדשה עיצוב חדש ומרהיב;
בית – עבר בית ומעתה ביתו הוא בית "תמוז־בר"
רכוש מנוי לבית ובית ישלח לביתך מדי חודש
מלא ושלח את הספח הרצ"ב וצרף שיק בסך 46.־ ש"ח
לפקודת בר בע"מ
לכבוד
ירחון "בית" ד
ת.ד. 23029 ת"א 61230
נא לשלוח אלי, לפי הכתובת הרשומה כאן, 12 גליונות של "בית".
שם ______ כתובת ______
מקצוע ______ טלפון ______
רצ"ב שיק ע"ס 46 ש"ח לפקודת "בר – הוצאה לאור בע"מ".
ניתן להזמין מנוי טלפונית גם באמצעות כרטיס אשראי
טל. 293131 285577

הפצה מיוחדת לכל בתי־הספר היסודיים והאולפנים במדינה
מפרסם, פרסומאי
מדור מיוחד
לפתיחת שנת הלימודים
יתפרסם בעתון החדשות המנוקד
שער למתחיל
שבועון בעברית קלה
היוצא לאור בעריכה ובפיקוח משרד החינוך והתרבות
הגליון יופץ ב־30,000 עותקים לכל בתי הספר היסודיים במדינה, לאולפנים לעולים ולמבוגרים ולמנויים הרגילים.
★ ★ ★
במדור ניתן לפרסם מידע מוצרים ושרותים למוסדות חינוך, לתלמידים, למורים לועדי הורים וכד' כמו ציוד לימודי, מכשירי כתיבה, ספרי לימוד וקריאה, עזרים לימודיים וציוד אור־קולי, לבוש אחיד ולבוש ספורט, הסעות לטיולים, הסדרי תחבורה, בטיחות בדרכים, ביטוח תלמידים, השלמת רישום למוסדות וכד'.
פרטים ניתן לקבל אצל מרכז המדור – י' פורת
בטלפונים (ת"א) 286156, 281860, 298032

משרדינו הראשיים ומחסן מכירות ראשי
עוברים
לאפעלנו החדש
באזור התעשיה,
אילון תבור
(ליד דברת)
ביום א' 17.8.86.
__משרד ראשי__ – טל: 3־065־95732
065־95356־7
__מחסן מכירות__ – טל: 065־95355
__תל־אביב, אגף השוק:__ 03־652341
03־651853
דרך יפו ת"א 3, תל־אביב, 66841.
פזקר PAZKAR

מנת דם חיים לאדם
זכרו! תרומת דם אחת מקנה ביטוח דם שנתי למשפחתך ולך.
לתרומת דם פנה למגן דוד אדום הקרוב.

נלקח מאיתנו אהובנו
אברהם כץ
ארונו יובא ארצה ביום ראשון י"ב באב 17.8.86
ויוצב ברחבת הר הרצל בירושלים בשעה 10.00
מסע הלויה יגיע לבית ראשונים בנס ציונה בשעה 12.00 ומשם לבית העלמין המקומי.
נא להמנע מביקורי תנחומים
כואבים
המשפחה

אנו מודיעים בצער על פטירתו של
ליבוביץ יצחק ז"ל
הלויה תתקיים היום יום שישי, י' באב תשמ"ו 15/8/86
בשעה 11.00 בבית הקברות סגולה בפתח־תקוה
משפחות:
אלטר, אלדר, הרפז קימלדורף ונורמן

„מתון הוא איתן" / חגי אשד

חגיגה של מתינות

זה היה שבוע טוב לישראל – שבוע של נצחון המתינות על הקיצוניות. כך זה היה באישור הסכם הבוררות על טאבה הטומן בחובו פתח תקווה לקידום השלום בין ישראל למצרים. לא יותר מפתח של תקווה, אבל גם לא פחות מכך. כך זה היה גם בהחלטה על החזרת אדמות „שטח 9" למעבדיה הערבים והיהודים, העתידים לקבל לרשותם אדמות מדינה להתיישבות ולעיבוד.

שני אלה הם מעשים של שכנות טובה לגבי שטחי מריבה בין שכנים – גם שטח טאבה וגם שטח 9. רוח השכנות הטובה בהווה ובעתיד ניצחה גם כאן וגם כאן. וזוהי כל התורה כולה על רגל אחת, הנעלמת לעתים מן העין מאחרי מסך של מלים וסעיפים. אפילו המלים „שלום" ו„נורמליזציה" יש בהן כדי לטשטש את העיקר של „יחסי שכנות טובה" בינינו לבין כל עמי ערב, מסביב, סביב, וגם בקרבנו ובתוכנו.

עם כולם אנחנו מצווים לחיות כשכנים טובים לנצח נצחים, או כאויבים הנעולים זה בידי זה בחרב המלחמות הבלתי־פוסקות. יכול להיות ששכנינו הערבים – המצרים, הירדנים, הפלשתינאים וגם הערבים־הישראלים בגליל – לא יגמלו לנו טובה תחת טובה. אבל יכול להיות שכן. כדאי לנו לנסות לזכות בשכנותם הטובה למענם ולמעננו – עכשיו ובדורות הבאים. המחיר של שטח טאבה ושטח 9 למען הניסוי הזה – כדאי. בין אם יעלה יפה, בין אם, חלילה, יוכח לעין כל, מבית ומחוץ, שאנחנו נוהגים כשכנים טובים ומוכנים להתפשר על שטחי מריבה למען השלום והשכנות הטובה והם לא מוכנים. זה עכשיו המבחן. הם נדרשים עכשיו להדדיות. נקווה ונצפה לה. נמתין ונראה. על כך היה נטוש עיקר הוויכוח בין מפלגת העבודה לבין הליכוד – בין המתינות לבין הקיצוניות. היה זה שבוע של נצחון המתינות על הקיצוניות.

קיצוניות עיוורת. גם בזירות אחרות, צדדיות יותר. אנשי „גוש אמונים", „כך" ו„התחיה" פעלו השבוע יותר, ביריחו, ובהר הבית. הם חשפו את ערוות קיצוניותם העיוורת, המבודדת את כולם יחד מעל רובו המכריע של העם. גם מאלה שלא נחשבו כשתאיהם כל השנים. שמענו וראינו את האיום של ההיסטריקנים הללו במלחמת אחים. הוא נשמע עכשיו חלול ונלעג. אם ימשיכו בדרכם הם ימצאו מולם את רובו המכריע של העם והממשלה, גם את רוב אנשי הליכוד בממשלה ובכנסת. יש יסוד להאמין שגם בקרבם לא יימצא שום אדם רציני ואחראי, שיירתע מלהפעיל את כל הכוח המשטרתי והצבאי הדרוש, כדי למנוע את הפגיעה בריבונות ישראל ובסמכותה של הממשלה הנבחרת והדמוקרטית. זו לא תהיה מלחמת אחים, אלא סטירת לחי להרגעתם ולריסונים של קומץ מתפרעים שאיבדו את שיווי משקלם.

אולי יש טעם לנסות להסביר לכמה מהם, שגם מבחינתם הם יש הבדל תהומי בין מה שהם עצמם עשו בעבר, לבין מה שהם עושים עכשיו. היה מקום בעבר להזכיר לשכנינו הערבים, הטובים והרעים, כי גם „הגדה המערבית" היא אדמת מריבה ולא אדמה גזולה, שהיא בכיכול רק שלהם ולא שלנו. שהיא בגדר „שטחים כבושים" בלבד. זוהי אדמת מריבה של בעלי זכויות מול בעלי זכויות, של בעלי אינטרסים ושאיפות מול בעלי אינטרסים ושאיפות, בכוח העבר ולמען העתיד. ואם נגיע לפשרה היא תצטרך להיות הדדית ומשותפת. פשרה של שכנות טובה.

לפתוח פתח. מיד אחרי מלחמת ששת הימים, היה מקום להכרזה של זכות מול זכות וליצירת „חזקה" מול „חזקה". עכשיו אנחנו מצויים בעידן אחר. עידן של חיפוש פשרה וחיים של שכנות טובה, כאמור. וזאת – בכוח הכרעת הרוב הדמוקרטי בישראל, בכוח התנאים הבין־לאומיים שישראל משולבת בתוכם מאז חזרתה אל ההיסטוריה ואל הגיאוגרפיה, בכוח המהפכה הציונית. וזאת – גם בכוח הסיכוי שאולי כמה מעמי ערב השכנים, אולי לא כולם, אבל אולי חלק מהם – עייפה נפשם להורגים, ואולי יש פתח של תקווה לשלום של פשרה אמיתית בינינו ובינם. יכול להיות שזהו פתח מדומה ויכול להיות שהוא יינעל. אבל העם ומוסדותיו הנבחרים לא ידשו לקומץ של קנאים מוכי שיגעון גדלות לסתום את הפתח הזה, שאנחנו כל כך רוצים לפתוח אותו ולא לסתום אותו. לא יהיה צורך במלחמת אחים כדי לדכא בכוח את המיעוט הקיצוני הזה, אם הוא ינסה להרים יד על סמכותה הריבונית של מדינת ישראל ועל רצונו של רוב העם לחפש דרך לשלום. הם עלולים לאבד את שארית הרצון הטוב הסובלנות שהם נהנו מהם בעבר. גם בחזית יריחו והר הבית תנצח המתינות את הקיצוניות ובעצם – היא כבר ניצחה. גם אם המנוצחים טרם הבינו זאת.

קצוות. זה היה שבוע טוב לישראל – שבוע של נצחון המתינות על הקיצוניות. וזה דווקא בשבוע שבו חל יום תשעה באב, שהוא לא רק זכר לחורבן, אלא גם זכר לקנאות הקיצונית שגרמה לחורבן הבית, כפי שנקבע בחוכמת הדורות. ברוח הימים הללו, הוזכר שוב ושוב המעשה בקמצא ובר קמצא ובאותו רב צדיק וגדול בתורה, זכריה בן אבקילוס, שגרם לחורבן בכך שגרס „יקוב הדין את ההר" ובלשון ימינו – „שלטון החוק מעל לכל" – ולו גם יחריבו דקדוקי המשפט וההלכה את בית המקדש ויפוזרו את ישראל בין האומות. ההיסטוריה אינה חוזרת על עצמה, למזלנו. בימים אלה נחסמה דרכם של יורשיו של זכריה בן אבקילוס, בקרב קהילת המשפטנים שלנו. הם ניסו ללכת בדרכו, אך נבלמו על ידי נשיא המדינה חיים הרצוג ועכשיו גם על ידי פסק הדין של בג"ץ, שאיך שלא נפרש אותו לא נמצא בו את רוחו הקנאית והקיצונית של אותו זכריה בן אבקילוס.

אם אנחנו מדברים בשבחה של מתינות וביתרונה על הקיצוניות, הבה נסיים במשמעותה של המלה הערבית המקבילה. וכך זכרנו ומצאנו במילון הערבי־ערבי של מורינו ורבותינו דוד איילון ופנחס שנער. „מתון" („מתין" בערבית) הוא „חזק, איתן, מוצק, מגובש, עשוי כחטיבה אחת, בנוי כהלכה". מה צריך יותר מזה? ואם כך בערבית למה לא גם בעברית? שכנים או לא שכנים? „מתון הוא איתן", נגד אנשי הקצוות מימין ומשמאל. כך היה השבוע אצלנו ונקווה שכך יהיה גם אצלם.

שבוע טוב / ניבה לניר

שום דבר ממודעי

תוצרת הארץ. אחת מתכונותיו המסופרות והמאודרות ולפי־כך הבולטות אצל אריאל שרון היא הקשר האמיץ שהוא מקיים בין הבטחה לקיומה ובכל עניין, גדול כגדול. לפני הרבה שנים, כשהיה קצין צעיר, סיפר עליו מי שבאותם ימים היה אלוף בצה"ל, נהג שרון בכביש מכבישי הצפון. מ"צ שעמד בשוליים, ליד מחסום דרכים, סימן לקצין לעצור את רכבו וביקש לבדוק את ניירותיו. שרון נתן את כל סימני הציות המקובלים. האט, ירד לשוליים, עשה תנועות של מי שבודק בניירות ובעוד המ"צ ממתין, לחץ הקצין על הדוושה הנכונה ובנסיעה מהירה הסתלק מן המחסום. עניינו ומספר רכבו של הקצין הממהר נרשמו והגיעו אל שולחנו של האלוף, שלימים סיפר את הסיפור כמאפיין ממאפייניו של שרון. מקבילה הדרואית לפולקלור הצה"לי „בנצור סע".

השבוע הסתבר כי אכן יודע שרון נפש נהג, בעיקר אם ערבי הוא. בדיווחים מישיבת הממשלה שהתקיימה ביום ראשון נמסר כי שר המסחר והתעשיה, שהתנגד להמלצה להוריד מס על מזגנים וצמיגים מתוצרת חו"ל, ותבע להמליץ על הנחות במסוי גם על מזגנים וצמיגים מתוצרת הארץ, הוסיף לתביעתו גם דברי הסבר לתאונות הדרכים הרבות שפשו בכבישי הארץ ונהגיה. איכות הכבישים, טען, פיקוח בלתי־נאות ו„הנהגים מיהודה, שומרון ועזה הנוהגים נהיגה מסוכנת על הכבישים", לדברי מקור אחר, ולדברי מצטט אחר: „נהגי עזה נוסעים רע מאד, ואלה הדברים המסכנים את שלום הנוסעים". כשהעיד לו שר הבטחון כי מארבעים וארבעה נפגעי תאונות בשבוע אחד לא היתה תאונה שרכב מהשטחים היה מעורב בה, חזר שרון ואמר כי נהיגתם של תושבי השטחים „פרועה", ודיקדק ופירט שבתל־חנן ובצומת גבעתי הגיעו נהגים ערביים לכלל תאונה.

מה יוצא מכל אלה? שבחי תוצרת הארץ. מזגן עברי לנהג עברי, המתחברים בקשר ישיר לשוטר העברי שיחד עם הגנב העברי והזונה העבריה הרי הם הוכחה להתקיימותה של חברה עברית בארץ עברית.

ואחר־כך יהיה אפשר להפוך את הפירמידה ולשוב לעבודה עברית. וחוק הגזענות ינוח על משכב הכנסת בשלום.

אישית לוחצת. תלמידיו של מורם ורבם, שבינתיים עלו כתה ובבית־ספרנו, צועדים בעקבותיו זרת בצד זרת, ואם לא ביותר, לפחות בעניין אחד – הטלוויזיה. אבי הממלכתיות הקפיד כידוע על כיסוי ממלכתי ברדיו ממלכתי. במונחי מחלקת הספורט היו קוראים לשיטה „אישית לוחצת", ומה זה אישית ומה זה לוחצת ומה זה רדיו, כל אלה ניתנים לפרשנות. אולם בן־גוריון, שבעניינים אחרים אמרו עליו שהקדים את תקופתו, איחר את עידן הטלוויזיה. פרס ונבון לא איחרו.

לפני כשנתיים, כשנבחרו וזכו והיו לראש ממשלה וסגנו, סבלה הטלוויזיה הישראלית מכל מחלה אפשרית כמעט. מה לא אמרו עליה, ומה לא כתבו עליה, ואיזה תקוות נתלו בנבחרים החדשים בהקשרה, אפילו שכחת „הנבחרים" לבית יבין נצפתה מכל עבר. אבל ראש הממשלה וסגנו היו עסוקים. שיקמו את הכלכלה והוציאו את צה"ל מלבנון ושיפרו את איכות החיים בגדה המערבית ובערי הפיתוח ובבתי־הספר. והטלוויזיה? תורה. חולה. ומה, נשים את הטלוויזיה בראש דאגתנו?

פה ושם בכל־זאת נשמעו שמועות שהעסק תקוע פשוט מפני שלא הצליחו להשתלט עליו. כלומר, המערך לא הגיע להסכמה עם המערך שלא הצליח להגיע להסכמה עם הליכוד שלא הצליח להגיע להסכמה עם הליברלים שלא הצליחו להגיע להסכמה עם עצמם מי ינהל את הטלוויזיה. בסוף, הסוף היה טוב. חיים יבין.

אחרי הסיבוב הראשון והמייגע בא סיבוב שני, שיהיה כנראה יותר מהיר ופחות אלגנטי. „מבט". דרוש עורך.

הפרסומים שהיו השבוע בעניין התנגדותם של פרס ונבון למינויו של יעקב אחימאיר לתפקיד היו מדהימים. זה שהם מעדיפים את קרפין על פניו – עניינם. שיעדיפו. ולמה לא לומר זאת בפשטות ובגלוי, רק מפני שזה לא נאור ולא מתקדם ולא מתאים לראשי המערך להתנהג כמו איזה אנשי ליכוד?

אחרי שנבון טרח והכחיש את הפרסומים כאילו הוא מתנגד למינויו של אחימאיר בהיותו אחיו של יוסי שהוא דוברו של שמיר, נותרה אי הכחשתו של ראש הממשלה בעינה. פרס, התפרסם הדבר פעם אחת ושניה ושלישית, מתנגד למינויו של יעקב אחימאיר כיוון שאחיו הוא דוברו של יצחק שמיר. כנראה שפרס שכח את „האמא העבריה" שלו, ובתור שוכח נזקק לטיעונים משפחתיים. שאם לא כן, מי היה מאמין.

סגנון אחר. לפני חודש, בעיצומה של פרשת השב"כ, פרסם השר מוטה גור מאמר ב„דבר" (11.7.86). מי שקרא קרא, ומי שזוכר זוכר. לשם בטחון, ומחמת הזהירות שמא נשמטו דבריו מעיניהם התקרות של חברי מרכז מפלגתו שבמקרה קוראים את „הארץ", טרחו השר ועוזריו והפיצו את המאמר ומכתב שנלווה אליו. ומה רצה השר גור במאמרו ובמכתבו? גור טען, ובצדק, שעתה בהתפוצץ הפרשה, יהיה זה בלתי־מתקבל על הדעת ששמיר ישוב ויכהן כראש ממשלה. אם ידע ושתק, כתב־טען גור, הרי היה שותף. אם לא ידע, כיצד ניתן לחזור ולהפקיד בידיו של מי שמתחת לאפו אפשר להעלים ולחפות ולהעליל את מה שנתון לאחריותו של ראש ממשלה, וכל זה אחרי שהודעת כהן אמרה על שמיר את מה שאמרה. רוצה לומר, פעם אחת – מחלה. פעם שניה – מחלה כרונית. בקיצור, מוטב שראש הממשלה יהיה בריא ומוטב ששמיר לא יהיה ראש ממשלה.

מאמרו של גור, יש לומר, נכתב בלשון פשוטה וברורה. הוא לא נזקק לחרפות נאצות וגידופים. שום דבר מסגנון מודעי.

הסיפור הסתבך השבוע לשמחתו, אני מניחה, של שר הבריאות, כאשר המכתב־בפניה אל חברי מרכז מפלגת העבודה נודעו ברבים. השר דוד לוי הלך בעקבותיו של חיים קופמן. הראשון, כהרגלו, מיד ראה לנגד עיניו עלי־ילה. השני רצה ותבע בירור. אבל אפילו זכוכית קלה לניפוח מסיפור מן הסוג הזה. מדוע? מפני שגור לא נטפל אל ראש הממשלה בלשון גסה ובוטה כפי שעשה השר לשעבר מודעי. השר גור גם לא העליל על שמיר, שאם ידע היה שותף, ואם לא ידע, אפילו „הטוטר" לא היה לוקח אותו.

ט' באב / דני רובינשטיין

צדקה תציל מעבודה

ביקור בכותל המערבי בליל ט' באב איננו חוויה נעימה במיוחד. קשיי תחבורה רבים, צריך ללכת מרחקים ניכרים ברגל וברחבת הכותל ובכניסות אליה דוחק וצפיפות. כל זה לא נורא. יש רבים שנהנים מתחושת שותפות ואחווה שמעניקה השהייה במחיצת קהל גדול של עולי־רגל.

הכנסת כלה. מה שנורא הפעם – כמו בכל השנים האחרונות – הוא המספר העצום של פושטי־היד ומבקשי הנדבות. לא יאמן ממש. מהרחוב שמתחת לשער האשפתות ועד לרחבת הכותל הם עומדים בכל מטר. ניסיתי לספור אותם והתייאשתי. מדובר – כך נדמה לי – לא בעשרות אלא במאות. חלקם משקשקים בקופסות צדקה, חלקם נושאים כרזות ושלטים, אחרים הקימו דוכנים.

פושטי יד יש בכל העולם. בדרך כלל אלה אומללים מסוגים שונים. נכים, חולים, מעורערים בנפשם, לבושי סחבות המושכים תשומת לב במסכנותם. אין צורך בתאורים והסברים. כולם נתקלים בזה במרכזי הערים ובתחנות האוטובוסים הגדולות. בכותל־המערבי, בט' באב, לא את אלה ראים. פושטי־היד של ימי התכנסות ועליה לרגל במדינת ישראל של שנות ה־80 הם מסוג אחר לגמרי. התבוננתי הפעם ברבים מהם בכניסה לרחבת הכותל. כולם עושים רושם בריא לחלוטין. רבים צעירים, תלמידי ישיבות בלבוש מסורתי, המסתערים על הקהל, מעוררים רעש ומהומה ונטפלים בצורה מעוררת סלידה. „תרומה לבעלי תשובה", „תרומה ללומדי תורה", „צדקה תציל ממוות", הם צועקים, מחלקים כרוזים ונותנים קבלות חמרות ערך בעבור התרומות שהם מצליחים לגבות. אחד לא נתן לי מנוח ובלבד שאתרום לקניית תפילין לנערים חוזרים בתשובה, שני רדף אותי בדרישה לתרומה להכנסת־כלה גם היא חוזרת בתשובה. הם גם מתקוטטים ומתווכחים ביניהם כדי שאחד לא יפלוש לתחום מחייתו של השני. ראיתי שניים מנסים להדוף בכוח ובגסות בחור שלישי לעבר קצה המדרכה מפני שהוא מפריע להם.

אין בושה. „לך לעבוד", הצעתי לצעיר חסון שחסם לי את הדרך עם קופסת צדקה. הוא לא החזיר לעברי מבט כועס, אלא מבט מלא תמהון ואולי מבט מזלזל כאומר: אני לא פראייר. לרגע חשבתי שהוא כנראה צודק. למה שיעבוד? המדינה כולה קצבנות ופשיטת־יד, ודווקא אותו אני שולח לעבוד? לא מספיק שהוא יושב בישיבה ולומד תורה? אני מכיר לא־מעט חוזרים־בתשובה, עניין משתלם למדי למי שמסתפק במועט. מקבלים דיור צנוע, מעט ביגוד ואוכל לכל המשפחה, פה ושם מענקי כסף. פרנסה בטוחה. מוותרים על נוחיות והוצאות של טלפון וטלוויזיה ומכונית, מקבלים פרנסה בעולם הזה וחיים בעולם הבא.

„חלוקה חדשה". לא צריך להיות מבוגר במיוחד ולא צריך להיות בקי בתולדות המדינה והישוב כדי לדעת שהבטלה, השנור ו„החלוקה" היו פעם מושגים של ביקורת וגנאי. היום כל זה כתחלס מכובד. איש לא מגנה תלמידי ישיבה נצחיים שכל עיסוקם בתורה ובמאבקים עליה ושלא יצאו לעבוד יום אחד בחייהם. חוזרים־בתשובה הם בעלי אמונה ומצפון וגם בדברי הביקורת עליהם לא מצאתי שמכנים אותם חבורת בטלנים וקבצנים. מתרגזים על קנאות דתית של בני ישיבות, לא מתרגזים על שאינם הולכים לעבוד.

לכו לרחבת הכותל בט' באב. לכו לעשרות הכינוסים וההפגנות של הציבור הדתי־חרדי. יש להם שפע של זמן להציק לארכיאולוגים ולעקוב אחריהם, לרדוף את המורמונים והמסיון ותחנות האוטובוסים וכל"ל. הם לא עובדים ולא מתביישים שעשרות ומאות מהם עומדים ומקשקשים בקופסאות הנדבה.

חד־ארזן חכם וגדול זוכרים / טדי פרויס

מחכים לאינפלציה

בתחום השכר הולכים, כנראה, לקראת הסכם. נכון שהתוספות שבדרך הן מינימליות, מדובר בינתיים בסקטור הציבורי, אך מוטב היה בלעדיהן. ואם במגזר הפרטי הן יהיו גדולות יותר, גם זו לרעה. לשכיר אין מצב גרוע מאינפלציה ולכן כל שינוי שיזעזע את היציבות ויתמרץ את ההתייקרות הוא אויב העם.

הדבר יפה גם לגבי התקציב. שר האוצר מבקש לקצצו ב־ 3.9 אחוזים. גם קיצוץ זה הוא בינתיים משאלת לב, ואם יושג, יישאר גרעון בסדר גודל של שלושה אחוזים. זה רק שליש מהחור בתקציב 1984. חרש, שוטה וקטן יוכלו לומר, „יופי, הצטמצמנו". אך חד־ארזן, חכם וגדול זוכרים כיצד נראתה השנה שבתקציבה חסרו יותר מ־11 אחוזים.

חיידקים. אם שר העבודה והרווחה באמת מאמין בדבריו, שלא יקרה כלום אם האינפלציה תעלה קצת ובלבד שההוצאות לרווחה לא יוקטנו, אין ברירה אלא לשייכו לקבוצה הראשונה כנ"ל. דעתו זו אינה על רמה גבוהה יותר מטענת מוכר פלאפל המפתה את הקונה שטרם התגבר על הטיפוס במעיו, באמרו: „אכול קצת, אז מה יש אם מספר החיידקים יגדל קצת?" אינפלציה, כמו חיידקים, טבעה להתרבות בטור גיאומטרי ולחמוק מכל מחסום ומעצור. אפילו תישאר ההתייקרות בהיקף שמשה קצב מוכן לחיות עמה, לא יהיה זה לתועלת המוטבים שהשר מבקש להגן עליהם. מאינפלציה מרוויחים ממשלות (לבד מממשלת ישראל: בתוקף ההצמדות היא היתה מפסידן נטו) ובעלי רכוש.

עדיפות הריסון. רכוש ומט"ח אינם נשחקים באינפלציה: אדרבה, ערכם עולה. ומאחר שעל פי הגדרה עשיר הוא מי שיש לו כאלה, הרי שכל שבריר אינפלציה מגדיל את הפער בין בעלי שכר קבוע לבין בעלי רכוש, חברות ועצמאיים שיכולים לפצות עצמם בהעלאת מחירים על כל ירידה בערך הכסף. משה קצב הוא מן הקובלים הקבועים על שחיקת שכר, גימלאות, תמיכות ופנסיות. האם, לדעתו, אלה נשחקו בעטייה של יציבות או בגלל עליות מחירים? אינפלציה היא צורת מיסוי בלתי מבוקרת שהרווחים ממנה אינם מבוקרים. היא נוגסת יותר מכל בבעלי הכנסות נמוכות, ובוודאי יותר מאשר בבעלי נכסים. לכן, כל פוליטיקאי המבקש להגן על חלשים, מן הדין שיתבע עדיפות לריסון האינפלציה ולא לתקציב רווחה שהוא בבחינת תרופה למחלה.

במקום מחלה + תרופות, מוטב לגמרי בלי מחלה, רק שבכך יש חסרון: במודל האחרון (בלי מחלה) אין יוצרים תלות של האורח במנגנון וממילא אין פוליטיקאי שיכול להתהדר בנתינה. אבל אובייקטיבית, תקציב רווחה מקוצץ בלי אינפלציה עדיף על מענקים וקיצבאות עם קצת אינפלציה. וכי אין שומעים השכם והערב, גם ממשה קצב, „לא רוצים סער"?

היפוכונדריה. מובן שקיצוץ תקציב הרווחה בלבד יחטיא את המטרה. יש להקטין את ההוצאות בכל התחומים האחרים. כבריאות למשל, לא צריך להיות שום קושי. ראשי המשרד צודקים באמרם שרמת השירותים תרד, אבל בהכוונה נכונה ניתן לצמצם את שירותי ההיפוכונדריה, שבהם אנו ראשונים בעולם ללא תחרות, במקום את שירותי הבריאות. תשלום תמורת ביקור אצל רופא יהיה צעד ראשון בכיוון זה. לישראלי המתחלה (היהודי; הערבים יותר בריאים) רק ייטב אם במקום אחת לחודש יבקר במרפאה אחת לשישה שבועות. אם כך ינהג, הוא יאכל פחות תרופות ויישאר לו יותר זמן ללכת לים (או לקולנוע) ויותר מקום בקיבה למיץ פירות.

לחם וספר. דין דומה לחינוך. כל עוד ממשיכים לממן ממיסים את הלימוד העל־יסודי של בני עשירים, אין לדבר על התנכלות לחינוך. וכמובן, הבטחון. אין צורך לומר שהודעת שר הבטחון כי קוצרו שעות האימונים של טייסים וטנקיסטים מפחידה. אך במסגרת תקציב הבטחון לא נעשה הכל כדי לקיים את רמת החימוש והאימונים. זה עתה זכו משרתי הקבע בתוספת שכר על אף שהם מקבלי השכר הגבוה ביותר במגזר הציבורי ושיותר מ־42 אחוז מהוצאות מערכת הבטחון הן לשכר (לפני ההעלאה האחרונה). סגן בתפקיד קדמי (והרי לאלה דואגים, לא ל„ג'ובניקים") – משכורתו עולה על השכר הממוצע במשק, ומשכורתו של אלוף גבוהה כמעט פי ארבעה. אילו באמת הגיע שכר אנשי הקבע לרמה של „לחם וספר לילדינו", כפי שנשות הקצינים זעקו בשערי משרד הבטחון, היתה הצדקה לתביעתו של יצחק רבין לא לגעת בתקציב משרדו. אך על פי סדר העדיפויות הקיים, מותר לשר האוצר לתבוע שגם משרד הבטחון ימשיך לתת את חלקו בשמירת היציבות במשק.

צה"ל. כסאות מוסיקליים / טלי זלינגר

צמרת מודולרית, עשה זאת בעצמך

במידה מסויימת היה תכנון ארוך־טווח בשיבוץ צמרת צה"ל, והיה אפשר להכשל פחות אלמלא הססנות שהתגלתה בהוצאתה אל הפועל. מדאיג לחשוב ששר הבטחון המעדיף להמנע מעימותים אישיים במקום אחד, נקלע אליהם במקום אחר

הבוקר מתמנה אלוף חדש בצה"ל. יעקב לפידות, איש השיריון, יעטה דרגות אלוף שהרמטכ"ל יחבר לכתפיו, בברכת שר הבטחון, שיחצה את המסדרון בדרכו ללשכת הרמטכ"ל להרים כוסית עם האלוף החדש. ביום ראשון ייכנס האלוף לפידות ללשכתו החדשה במכללה לבטחון לאומי. ובאו על החתום וברכו על כל עושי הלהטים ומשבצי השיבוצים – עוד מינוי עבר, פחות או יותר בשלום. השבץ־נא הניב עוד צירוף שבזמן אחר ובמקום אחר היה אולי, בלתי־אפשרי. אלא שבשיבוצי צמרת צה"ל הכל, כמעט, אפשרי.

תהליך קבלת ההחלטות לגבי דרגות ומינויים בצמרת הצבא יכול לשמש טסט־קייז לתהליך קבלת החלטות בנושאים אחרים, גדולים יותר או פחות, אבל־כי מכריעים במידה דומה לשיבוצים פרסונליים במנגנון המופקד על שלומנו. שיבוץ בכירים הוא מקור כוח עצום, וציר מוטיבציה מרכזי על־כן פגיעתו יכולה להיות רעה. המסקנה מהתבוננות בתהליך מעוררת מחשבות נוגות. לאמנות השבץ־נא כמה מרכיבים, בהם שנים עיקריים: התאמה ועיתוי. את שאלת ההתאמה קשה ביותר לכמת. כמעט לכל שם הנזרק לחלל זירת השיבוצים ימצא מגוון דעות כמספר הנשאלים בעניין. הדעות נובעות מהשקפת עולם, ככל שזו מפותחת אצל מקבלי ההחלטות או נותני ההמלצות, וממה שהוא בלתי נמנע כשמדובר בבני אנוש – סימפטיות, העדפות, דעות קדומות וכושר עמידה לא־תמיד־איתן מול לחצים המופעלים בנושא שהוא בבת־עינם של הרבה מאד אנשים. הדחף להתעסק בשיבוצים בצמרת צה"ל, גם אצל מי שעיסוקם בשוליים, בתחום הספקולציות, הרכילות נקיטת העמדה ו"הוצאת אוויר ורוח", הוא דחף קשה לריסון. חרושת השמועות סביב השיבוצים היא ספורט לאומי בקרב המקורבים לעניין. האווירה שנוצרת בהקשר זה טעונה הרבה מאד רגשות, משפיעה לאורך זמן על תיפקוד המערכת, ויש בה ובתוצאותיה כדי ללמד על הרגישות, שלא לדבר על חשיבות הנושא. בכל אלה יש כדי להדגיש עד כמה קשה לעשות עבודה מדעית בתחום ההתאמה, אף־על־פי שבכל־זאת יש לשאוף למכסימום "אקדמיות", "מדעיות" ו"שכלתנות" בתהליך הזה.

המרכיב המרכזי השני הוא "העיתוי". למרכיב יש השפעה מכרעת על תיפקוד האורגאן ועל המשך וקצב השיבוצים עצמם. אם מתקבלת הנחת היסוד ששיבוצי הפיקוד הבכיר של צה"ל הינם תחום מכריע וקרדינאלי בהבטחת כושר הצבא ושלום המדינה, כי אז עיתוי המינויים והשיבוצים הוא עניין עיקרי.

השבוע רגשה הארץ שסוף—סוף הותר לפירסום סבב המינויים הצפוי בצמרת צה"ל בתחילת אוקטובר.

השבוע רגשה הארץ שסוף־סוף הותר לפירסום סבב המינויים הצפוי בצמרת צה"ל בימים הקרובים.

מי שלא ידע על כך קודם, הופתע מהתחלופה

במשך חודשים סערו ורגשו רוחות במטכ"ל. הקליקות, הקואליציות והמירמורים שביצבצו בנתיב קבלת ההחלטות לא הועידו כבוד להולכיו

המהירה בצמרת. אבל התבוננות רצופה במהלכים שקדמו להחלטה הסופית על הרכב הסבב ולהודעה הרשמית לגביו, לא הופתע.

במשך חודשים סער ורגש המטה הכללי ולחינו מאז נקבע (ועד שנקבע), מי יהיו אלופי הפיקודים הבאים, עוד בסוף השנה שעברה, עבור דרך שאלת הרוטציה המובטחת בתפקיד סגן הרמטכ"ל וכלה בשאלת הסבב הנוכחי המתבקש מתוך ההחלטות הקודמות. הקליקות, הקואליציות, המירמורים והקיצים שבצבצו בנתיב קבלת ההחלטות לא הועידו כבוד להולכיו. בסופו של דבר הוחלט על אורי שגיא אלוף פיקוד הדרום מזה כחצי שנה, לתפקיד ראש מפח"ש, על יצחק מרדכי, ראש מה"ד מזה כחצי שנה לתפקיד אלוף פיקוד הדרום ועל אמיר דרורי, ראש מפח"ש לתפקיד סגן הרמטכ"ל. טוב יעשה הרמטכ"ל החשוף היום לבקורת התחלופה, אם יוריד בהזדמנות זאת את תקן ראש מה"ד לתת־אלוף, ומעז ייצא משהו מתוק. כך או כך, אורי אור, עדיין מועמד לרמטכ"לות נראה כמי שהתפרש מן המרוץ; אמיר דרורי, אף שזכה במאבק קשה ביותר וישב סוף־סוף קומה אחת מתחת ללשכת הרמטכ"ל, ספק אם יעלה כיתה בבית ספרנו, ודן שומרון חש כמי שהמינוי לרמטכ"ל הבא מונח בכיסו. אולי כן ואולי לא. שומרון, שחזה בתהליך העקלתון של קבלת ההחלטות האלה, צריך לדעת שקשה לדעת. חלק מפתלתלות התהליך אגב, נגרם בגללו, ובחלקו האחר היה שומרון אחד מקרבנותיו.

אף שאורי שגיא, על דעת רבים מאוד הוא מועמד נכון לתפקיד ראש מפח"ש, ובלי ספק תפקיד חשוב זה מצויין, שאלת העיתוי נשארת בעינה. התחלופה המהירה שיוצר הסבב מצביע על ליקויים בתכנון, על חוסר הבנת הנזקים או על התעלמות מהם בשל צורך לפתור בעיות מידיות. אין זאת הפעם הראשונה ובודאי לא האחרונה, שההחלטות על שיבוצים מתקבלות מטעמים של "כיבוי שריפות". כך קודמו קצינים בדרגה, חלקם מצויינים וחשובים לצמרת, כאשר תהליך קידומם לא היה מסודר ונבע מפתרונות מקומיים, וכך הוחלפו מפקדים במפקדים כדי להשביע פיות רעבים. יתכן שאין מנוס ממרכיבים כאלה בתהליך. אבל, אם היה תהליך מסודר ומושכל של קבלת החלטות, היה אפשר לכלול גם את מרכיבי החולשות האנושיות לשקלל הכל להגיע לתוצאות נבונות יותר.

האם את כל החוכמה הזאת לא מבינים הקברניטים? כנראה שמבינים. אבל, הקושי לקבל או לדחות החלטות, ההססנות ומורך הרוח שולטים בכיפה. במידה רבה היה תכנון ארוך־טווח שיבוץ הצמרת הנוכחית, ואפשר היה להכשל פחות אלמלא בשיאה של הצמרת, לא התגלתה הססנות בהוצאה לפועל. אצבע מאשימה מופנית אם כן לעברו של שר הבטחון הנוכחי וקודמיו – הדרג האמור להכריע ולהוציא אל הפועל תכנונים מבצעיים ופרסונאליים.

מדאיג לחשוב שגם אם שר הבטחון מבין עתה שהחלטות קודמות היו בלתי נבונות או הוכחו כמאכזבות וכמחייבות כיוון מחשבה אחר כשמדובר במועמד לרמטכ"ל הבא, נראה שלא יהיה לכך ביטוי מעשי בשל החשש להתעמת עם אנשים. נכון, מבוך השיבוצים הוא אחד המפרכים, המייגעים והבלתי נעימים, אלא שיש להלך בו באומץ על־מנת לא להגיע לדרך ללא מוצא. בשל החשיבות הנודעת למינויים מופעלים בעניין זה לחצים אדירים. חלק מהמוסיקליות של כסאות הצמרת נובעת ממכתבים שכתבו שרי הבטחון אל אלופים בצה"ל ונשאו הבטחות לגבי הגבלות קדנציות לזמן קצר, והבטחות לתפקידים "טובים יותר" בהמשך. אולם אי־יציבות בצמרת הפוליטית ומאבק כוחות בצמרת הצבאית טרפו, פעמים אחדות, את הקלפים.

הנוהג הנפסד של הגבלת קדנציות לתקופה קצרה מצביע על רכות לב הדרג הפוליטי ועל הכוחניות בצמרת צה"ל. לנוכח מה שהתגבש כשורה של

אורי אור פרש, כנראה, מהמירוץ לרמטכ"לות. ספק אם אמיר דרורי שישב מעתה קומה אחת מתחת ללשכת הרמטכ"ל, יעלה לשם כשמשה לוי יפרוש. ודן שומרון – מועמד לרמטכ"ל – כבר צריך לדעת שקשה לדעת

תפקידים שיש לסמן לידם "זיי" כדי להמשיך הלאה עד לשיא ההתמודדות על הרמטכ"לות – נושאים קצינים עינים הבטחות, אל תפקידי ה"זיי" ואל מה שמעבר לאופק. כך נוצרת מהומה ומבולקה שאינה מאפשרת לנושאי תפקידים בכירים בפיקוד צה"ל למצות את משימתם, ללמוד, להכיר, ולקבל אחריות להחלטות שעליהם ליטול. העיניים נושאות קדימה.

קריירזים לא היה נחשב כתכונה רעה אם תוצאי הלוואי שלו היו עבודה ותפוקה, אולם כשבנייני הם המירוץ לצמרת וקוצר־רוח הוא מתגלה כחולה.

כשאומרים "דיני נפשות", מתכוונים לשבץ־נא המינויים, התוצאה היא לעיתים הרת גורל לשלומם של הרבה מאד אנשים.

שר הבטחון והרמטכ"ל. נעשה ונשמע. הצלומים י.ס.ס.א. ויחי דובר צה"ל

יהושע כהן ז"ל. לח"י, בן־גוריון ושדה בוקר / אמיר רוזנבליט

תעלות הביוב של גטו ורשה מקשרות בינינו

אישים מכל קצות הקשת הפוליטית בארץ הגיעו ביום ראשון לקיבוץ שדה־בוקר ללווייתו של יהושע כהן. היו שם חבריו בלח"י: ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ יצחק שמיר עם רעייתו שולמית, ד"ר ישראל אלדד וח"כ גאולה כהן. לצידם פסעו ליד הארון סגן ראש הממשלה ושר החינוך

„היינו חברים כי אף פעם לא התכופפתי לידו. זו היתה ידידות שנבעה מזקיפות קומה. בן־גוריון, שכל־כך התרגל לאנשים שכרעו ברך לפניו, כיבד אותי־דווקא משום שלא נהגתי כך"

יהושע כהן. בשם לוחמי ולוחמות המחתרת

והתרבות יצחק נבון, ראש עיריית ירושלים טדי קולק, הח"כ הרב חיים דרוקמן, המשורר יבי, בני משפחתו של בן־גוריון, מתיישבים מקרני־שומרון וחברי קיבוץ כברי.

„האיש הזה מעולם לא הגדיר את עצמו בנוסחאות פוליטיות, והחלל שהותיר אחריו גדול מנשוא", אומר ד"ר אלדד. „סמל האינדיבידואליזם", מוסיפה גאולה כהן. בדרך לשדה־בוקר, באוטובוס המסיע את משתתפי הלוויה, מתל־אביב דרומה, אומר לי יבי: „אשרי הארץ שהיו לה בנים רומנטיקנים כאלה. גם לוחם חרות נועז, גם משורר וגם רומנטיקן. הוא היה שקול מאוד, אנושי וחי את חייו על־פי המוסכמות שבנה לעצמו".

יהושע כהן הצטרף אל לוחמי־חירות־ישראל („לח"י") כנער. לאחר מותו של יאיר שטרן, שנהרג בידי קצין בריטי, כאשר כמעט כל מנהיגי לח"י נאסרו, נמלטו או פרשו, נשאר יהושע כהן אחד הפעילים הבודדים, ממנהיגי הקבוצה.

ד"ר זאב צחור, ראש החוג להיסטוריה באוניברסיטת בן־גוריון, מייחס לכהן תפקיד מכריע ברצח הרוזן פולקה ברנדוט, המתווך השוודי שנשלח מטעם האו"ם במהלך מלחמת העצמאות, ואשר לפי תכנית השלום שהציע צריכה היתה ישראל לוותר על ירושלים ועל שטחים נוספים שנכבשו על־ידי צה"ל. כהן מעולם לא הודה בפומבי כי היה קשור ברצח ברנדוט, אך גם לא הכחיש את מעורבותו בפרשה. יש אומרים כי ידו היא שלחצה על ההדק.

צבי צמרת, מנהל יד בן־צבי, חבר קרוב של כהן מאז ראשית שנות ה־70, כאשר ניהל את בית־הספר התיכון בשדה־בוקר, הוסיף סיפור לעניין הקשור בכהן ובפרשת ברנדוט: „לפני כשנה וחצי נסעתי לטיול בדנמרק. ערב הטיול ביקרתי אצל נחמה (אשתו המנוחה של יהושע), שהיתה מאושפזת בבית־החולים. יהושע הראה לי קטע מעתון „הארץ", הנוגע לד"ר הולם, מי שהיה ממונה מטעם הנבדק על הצלת היהודים בסוף מלחמת העולם השניה. בראיון בטלוויזיה השוודית, סיפר ד"ר הולם שברנדוט התנגד לשחרור היהודים בשלהי המלחמה, ולמעשה להזן לשחרור העצירים הלא־יהודים בלבד. יהושע ביקש ממני להגיע לד"ר הולם ולראיין אותו. ואכן עשיתי כדבריו. מהראיון המוקלט, שהעברתיו אחר־כך ל„ידיעות" ולחוקרת יהודי סקנדינביה בתקופת השואה, פרופ' לני יחיל, התברר שאכן ברנדוט היה אנטישמי. חזרתי וסיפרתי את הדבר ליהושע, ליד מיטתה של נחמה בבית־החולים, והיא אמרה: „אתה רואה, יהושע, הלחיצה על ההדק היתה מוצדקת. נחמה לא ציינה אפילו ברמז שיהושע היה זה שלחץ על ההדק...

בין נוסעי האוטובוס שהוביל אותנו ללוויה, היו אנשי ימין כאברהם ליברמן, המתגורר כיום בקרני־שומרון, ואנשי שמאל כמו מלכה בנטוב וחסיה ראובני מקיבוץ כברי שבגליל. „יהושע", אומר צבי צמרת, „היה אחד האנשים הבודדים שהצליח 'לחבר' הרבה אנשים ומכל הקצוות. אפילו בתנועת לח"י עצמה היו מעט מאד אנשים שאירחו בביתם גם את ד"ר ישראל אלדד וגם את נתן ילין־מור, שהיו יריבים מושבעים".

חסיה ראובני מכברי, שהיתה המקשרת של „יאיר" במחתרת, זוכרת את יהושע מימי לח"י כאדם אפוף הילה של גבורה. „הוא היה צנוע מאד ומעולם לא סיפר על מעשיו, תמיד עשו זאת אחרים. התיידדתי אתו בעיקר דרך נחמה. יחד היינו אסורות בכלא בית־לחם בשנים 1944־1947, כאשר יהושע היה כלוא באריתריאה. הוא שמר על קשר מכתבים רצוף עם נחמה, שלימים היתה אשתו. פעם שלח לה עבודת עץ של מגדל־דוד בירושלים. אישיותו יוצאת הדופן, חלומותיו ונאמנותו ללא־סייג למדינה, לחברים, מצאו את ביטויים בשירים שכתב. הוא התמסר בכל מאודו לכל מפעל שיזם. גם בהליכתו לקיבוץ שדה בוקר, בלב המדבר, הוא הגשים, הלכה למעשה, את חזון יישוב הארץ".

יהושע כהן הצטרף לשדה בוקר ב־1957, עם אשתו נחמה ובנם חמי (מנחם). מלבדו כל החברים היו עדיין רווקים. שנה לאחר מכן מצטרף דוד בן־גוריון לקיבוץ ומתפתחת ביניהם ובין נשותיהם מערכת יחסים מיוחדת במינה, המחזיקה מעמד כ־20 שנה, עד 1973, למרות הבדל הגילים הגדול והפער האידיאולוגי ביניהם. למעשה היו יהושע ונחמה כהן מן הבודדים שהיו נכנסים אל בן־גוריון באופן חפשי.

ד"ר זאב צחור, שעבד עם בן־גוריון בשדה־בוקר, אומר: „במשך 20 שנותיו של בן־גוריון בקיבוץ, היה הקשר האמיתי שלו בעיקר עם נחמה ויהושע. בן־גוריון העריך את האותנטיות של שניהם. יהושע ונחמה היו בני אותו גיל, והיו קשורים מאז ימי לח"י באחווה שאת ראשיתה כינה אחוות לוחמים. בחוג מצומצם של חברים נהג יהושע לקרוא לאשתו: 'אחותי הלוחמת'".

אומר זאב זיזון, חבר קיבוץ שדה בוקר: „הידידות בין כהן לבן־גוריון התפתחה בכמה ביטויים: כאחראי על הבטחון במשק, היה כהן מופקד על שלומו ואישיו של בן־גוריון. נוצרה ביניהם מערכת יחסים אישית שמצאה את ביטויה בסיורים משותפים לאורך השבילים מסביב לקיבוץ, בשמירות משותפות ובוויכוחים אידיאולוגיים. היו שנים, בעיקר בתקופת „פרשת לבון" שבן־גוריון נעזב כאן לגמרי וכהן היה תמיד לידו".

בתשובה לשאלה של צבי צמרת, על ידידותו עם בן־גוריון, השיב פעם יהושע כהן: „היינו חברים, כי אף פעם לא התכופפתי לידו. זו היתה ידידות שנבעה מזקיפות קומה. בן־גוריון, שכל כך התרגל לאנשים שכרעו ברך לפניו, כיבד אותי דווקא משום שלא נהגתי כך". הידידות האמיצה בין השניים מצאה את ביטויה גם בצוואתו של „הזקן"; הוא הפקיד את הוצאתה לפועל בידי שני גורמים: „קרן הנגב" ויהושע כהן.

יהושע כהן נהג, עד לימיו האחרונים, לבצע את תורנויות השמירה שלו בקיבוץ, כשעל כתפו תת־מקלע עוזי, שעליו הקדשה אישית של ידידו זה בן־גוריון.

כהן ובן־גוריון. זקיפות קומה

„חזרתי וסיפרתי את הדבר ליהושע, ליד מיטתה של נחמה בבית החולים, והיא אמרה: אתה רואה, יהושע, הלחיצה על ההדק היתה מוצדקת, ואפילו לא רמזה שאצבעו היא ששילחה כדור בברנדוט

בשדה־בוקר עבר כהן בענפי המטע והגן, ובערב ימיו – במפעל „דבק" לייצור סרטי הדבקה דביקים. היה לבוש תמיד בסרבל עבודה כחול וכובע „טמבל" נצחי על ראשו. הוא נודע בקשריו האמיצים עם הבדואים בנגב, ואף הביא ל„שביתת נשק" עמם ערב מלחמת סיני ולהפסקת מעשי האיבה שלהם נגד ההתיישבות. הוא עסק בשיחזור עתיקות עברית ובייעודן כמאבק לאומי. הוא גם שימש כמנהל אזורי [illegible] של ידין במצדה. כהן היה מופקד על הקמת בית־ספר שדה בשדה־בוקר ובכפר־עציון שלאחר מלחמת ששת הימים. בכפר־עציון עיצב כהן תכניות הדרכה בנושאים שונים בהן: בעקבות דוד המלך, מלחמת בר כוכבא, בעקבות פרשת הל"ה.

מספרת המורה המחנכת מלכה בנטוב, חברתו של יהושע מתקופת לח"י וכיום חברת קיבוץ כברי בגליל: „חינוך הנוער היה הדבר המרכזי בחייו. בכפר־עציון הוא החליט שצריך לחשוף את תעלומת נפילתם של הל"ה. באישור משרד הבטחון הוא שיחזר את הפרשה, ולשם כך קיים ראיונות עם תושבי הכפר הערבי צוריף. הוא אף הצליח להביא לארץ את המפקד הבריטי של האזור דאז, הרגין, שגילה בזמנו את גופותיהם של הל"ה. בטיול שערכתי עם תלמידי האזור, הוביל אותנו יהושע כהן בעקבות הל"ה. הוא פתח את דבריו בשירו של חיים גורי „הנה מוטלות גופותינו". קשה לתאר את הרושם העז שהותירו דבריו על התלמידים. אהבתי את יהושע כי מה שאצל אחרים נשמע כפראזה – אצלו זו היתה האמת לאמיתה".

יהושע כהן עסק שנים בנסיון להעמיק את ידע השואה בקרב תלמידי בתי־הספר. כאשר שאל אותו פעם חיים גורי מה מקשר אותו לאנשי השומר־הצעיר והשמאל, השיב כהן: „מה שמקשר בינינו אלה הן תעלות הביוב של גטו ורשה". יהושע כהן עזב את גבולות הארץ פעם אחת. היה זה כשנסע לפולין, יחד עם הרב ידידיה פרנקל, לראות את מה שנותר ממחנות השמדה לאחר מלחמת יום הכיפורים. כאשר עסק צבי צמרת בהקמת המכונים הציוניים מטעם משרד החינוך והתרבות, התייצב במשרדו יהושע כהן ולחץ עליו להכין חומר לימודי בנושא השואה. „יחד עמו ועם אנשיו", מספר צמרת, „עבדתי חודשים ארוכים בפיתוח תכניות להוראת השואה בבתי־הספר. יהושע האמין שלימוד השואה עשוי להגביר את המודעות הציונית של ילדי־הארץ".

שלושה ימים לפני מותו, התקשר יהושע אל צמרת וסיפר לו על חניכה מקרית־שמונה, בת למשפחה במצוקה, שהגיעה לשדה־בוקר והתקשרה למקום. באחרונה הבירה בקיבוץ „מתנדב" מחוץ־לארץ והיא עומדת 'לרדת' עמו מהארץ. „יהושע דיבר על כך בכאב רב", נזכר צמרת. „בכלל עניין 'המתנדבים' ומוסר העבודה במשק הציק לו מאוד". צמרת היה האיש שהצליח לשכנע את כהן להימנות עם מדליקי המשואות, באחד מימי העצמאות האחרונים. לכהן היה ויכוח נוקב עם מנהל מרכז ההסברה, יעקב שן, על הטקסט שהיה עליו לומר בטקס הדלקת המשואות. במקום הנוסח „בשם לוחמי המחתרת", הוא עמד על הנוסח „בשם לוחמי ולוחמות המחתרת". כהן אמור היה לייצג במעמד זה את ההתיישבות וההתנחלות בראשי הארץ, אולם הוא עמד על הנוסח „ההתיישבות בארץ", כי טען ש„ההתנחלות" היא בגדר תווית מפלגת בעם.

רבים יזכרו את יהושע כהן כאיש עקרונות. ב־1982 שבת רעב ליד הכותל במחאה על ההחלטה לסגת מסיני ולהחזיר את העיר ימית למצרים. לא רבים יודעים שהוא נהג לבקר בקביעות את אנשי המחתרת היהודית. „יש לי ביקורת על מעשיהם", נהג לומר, „אבל אני שומר אותה ליום שישתחררו אחרון האסורים".

„אין כמעט אדם שאין לו תמורה", אומר צבי צמרת, „אבל יהושע כהן היה אחד מאותם אנשים 'צבעוניים' שבזכות צבעוניותו היה אהוב על אנשים מכל קשת הצבעים".

פרקליטות המדינה. תמליץ? תאשר? / טובה צימוקי

פרקליטות אחרי סקילה

עדיין קשה להעריך כיצד „תנעל" פרשת השב"כ, אך לא קשה להעריך את הנזק שנגרם לפרקליטות המדינה. נזק גדול. מידי האבנים – מבחוץ – עשו עבודה לאדעה. כתב־הגנה לפרקליטות. והמלצות.

„אנחנו לא רוצים לנהל את המדינה. לא ניסינו להשתלט על השלטון. אנחנו רואים את תפקידנו כענף לשיפור איכות החיים במדינה" – דברי פרקליט המדינה, יונה בלסמן, נשמעים כנאום סניגוריה על 250 עובדי הפרקליטות הנתונים באחרונה למתקפה ציבורית קשה, שמטרתה לרמז –

פרקליטות המדינה היא מחלקה במשרד המשפטים הכפופה לפרקליט המדינה וליועץ המשפטי לממשלה. המחלקה, על כל אגפיה ומחוזותיה בירושלים, ת"א, חיפה, באר־שבע ונצרת מונה כ־250 איש. תפקיד הפרקליטות לייצג את המדינה בבתי משפט והכנת כתבי אישום. הייצוג,

תפקידים אלה משתתפת פרקליטות המדינה גם בוועדות לענייני תחיקה וייעוץ. בתיקים שנבדקים בהם חשדות כלפי אישים או גופים בכירים, מופיעה הפרקליטות בתמונה מיד בראשית החקירה המשטרתית. כך אמור להתנהל גם שיתוף הפעולה בין המשטרה לפרקליטות בחקירת השב"כ.

שיתוף פעולה דומה לזה שנוהג בין הפרקליטות למשטרה, התקיים, לפחות עד לפני חצי שנה, בין פרקליטות המדינה לבין השב"כ. שיאו, לפחות הידוע, היה כשהוכנו כתבי האישום נגד נאשמי המחתרת היהודית. השב"כ נסתייע אז, באופן רצוף והדוק, בשירותים – שהוכרו כטובים מאד – של המשנה לפרקליט המדינה דורית ביניש ועוזי חסון, מנהל מחלקת המסים. שיתוף הפעולה הזה הביא

פרקליטים ויועץ. למעלה מימין – יהודית קרפ, יוסף חריש. דורית ביניש (תצלום – רחמים ישראלי) ויונה בלסמן

אף יותר מזה – כי שיקולים זרים, לא מקצועיים, מנחים את פרקליטות המדינה.

אחד מספיחיה של פרשת השב"כ, ספיח קשה ומפחיד, הוא ערעור מעמדה של פרקליטות המדינה. המלחמה, פסיכולוגית כביכול, אשר נקלעו אליה שלוש פרקליטות בכירות, גוהלה בקול־תרועה רמה גם באמצעות אמצעי התקשורת: אי שיתופה המוחלט של פרקליטות המדינה בהתייעצות לקראת הליך החנינה לארבעת אנשי השב"כ והעדפת עורכי־דין פרטיים על פניה; אי שיתוף הפרקליטות בהכנת תשובת היועץ המשפטי לממשלה לבג"צ – כל אלה בודדו את הצוות המקצועי של משרד המשפטים והותירו את צוות הפרקליטות עם מורל נמוך. לגבי האפשרות להרים שוב את המורל חלוקות הדעות. יתר על כן, לגבי אחדים מנושאי המשרות הפוליטיות – אין בטחון שהם רוצים בכך. ואם כל מה שמנינו לעיל אינו מהווה פגיעה במעמד הפרקליטות, פגיעה מהי?

אף־על־פי שעדיין קשה להעריך כיצד „תינעל" „פרשת השב"כ", לא קשה להעריך את הנזק שנגרם לפרקליטות המדינה. נזק גדול. מיידי האבנים, מבחוץ, עשו עבודה לא רעה.

ברוך כלל, הוא בעניינים פליליים ועוונות חמורים.

בעניין הפלילי צועדת הפרקליטות יד ביד עם התביעה הכללית של משטרת ישראל. פרקליטות המדינה מייצגת אותה בבג"צים ובעיקר בהופעות בבית המשפט העליון. המחלקות הבולטות של פרקליטות המדינה הן – הבג"צים, ענייני עבודה, מסים, מחלקה אזרחית ועניינים בין־לאומיים.

סמכויות רבות נתונות בידי התביעה הכללית, כינוי אחר לפרקליטות, ויש בהן מקום רב לשיקול דעת. לעומת מדינות שאין בהן לתובעים סמכות של שיקול דעת, הרי בישראל התובע מוסמך להחליט אם ומתי להפעיל את שיקול דעתו, והאם יש להעמיד פלוני לדין או לא. כוח אדם אמין ומקצועי הם הערובה שלא ייעשה שימוש לרעה בסמכות כה חשובה.

פרקליטות המדינה מייצגת את המדינה ואת רשויותיה בבתי־המשפט על ערכאותיהם, בעניינים הפליליים, האזרחיים והמנהליים. הפרקליטים מייצגים את המדינה גם בפני בתי־דין וועדות שונות, לרבות בתי־דין לעבודה, בית־הדין למשמעת של עובדי המדינה, בית־הדין המשמעתי של לשכת עורכי־הדין והמוסר לבוררות מוסכמת. נוסף על

לימים לקשר בין מודחי השב"כ ליועץ המשפטי לממשלה לשעבר, הפרופ' יצחק זמיר, כשאנשי השב"כ פנו אליו לבקש סיוע להגיע לחקר האמת.

היחסים בין השב"כ לפרקליטות המדינה לא תוקנו מאז התפוצצה הפרשה. האמון, יותר מעניין מהדבקך, הפך לחוסר אמון. והחוסר־אמון מוסיף להתקיים. בפרקליטות המדינה מקווים כי מינויו של שב"כ חדש יביא, בין השאר, לאיחוי הקרע, והצורך בכך הוא מעשי ביותר – ייצוג השב"כ על־ידי הפרקליטים בעניינים פליליים.

„יהודית הצנחנים של משרד המשפטים", נהג צבי טרלו, מי שהיה מנכ"ל המשרד שנים רבות, לכנות את פרקליטות המדינה. לטרלו היה על מה להסתמך. יוקרתה המקצועית של הפרקליטות היתה מאז ומתמיד מסימני ההיכר הבולטים שלה. מיטב בוגרי הפרקליטות למשפטים הגיעו לפרקליטות, ונשארו בה, למרות המשכורת הממשלתית הממוצעת, ולמרות הצעות עבודה נוחות יותר ב„אוויר הפתוח" שקיבלו לא־מעטים מהם לאחר שרכשו מוניטין.

יצוג המדינה בבית המשפט העליון, בבג"ץ או בעניינים אחרים, ויכוחים עם צמרת המשפטנים בישראל בשירות הפרטי והציבורי, טיפול בתיקים בפרשיות הקשורות בצמרת המדינה, החשיפה לזרקורי התקשורת – כל אלה עניינים נושאי יוקרה. אבל יוקרה היא עניין אחד ועניין שני הוא המאמץ המתמיד לשמור על שלטון החוק במדינה נטולת חוקה וצעירת מסורת שלטון דמוקרטי. טרלו התכוון גם לעניין השני. גם זעזועים שפקדו את פרקליטות המדינה בשנים האחרונות – כאשר פרקליטים בכירים כמישאל חשין ומיכאל קירש פרשו במחאה על אי־קידומם לתפקיד פרקליט המדינה, או כאשר נעשה נסיון לערער את מעמדו של היועץ המשפטי לממשלה יצחק זמיר – עדיין הותירו את המערכת חזקה. כאשר הוחלף זמיר בחריש, נבעו סדקים של ממש.

בצוות שהתגבש בפרקליטות בשנים האחרונות היתה חלוקת „כוח" שאיפשרה תפקוד מקצועי ויעיל. יונה בלסמן, פרקליט המדינה, שנכנס לנעליו הגדולות של קודמו בתפקיד גבריאל בך, ידוע כאיש עבודה בעל אינטגריטי גבוה, מקצוען מעולה בתחום הפלילי, אם כי נטול כאריזמה. בתיאום, המוגדר כ„כפפה ליד" עם דורית ביניש, הנחושה והסמכותית, השניים בולמים לחצים ויודעים לעמוד על דעתם ולכפות את דעתם המקצועית. לצידם בולטים בפרקליטות רנטו יארק, ראש מחלקת הבג"צים, העומד לפרוש לאחר 16 שנות עבודה; פליאה אלבק, מנהלת המחלקה

האזרחית, שעיקר עיסוקה – שאף הקנה לה מוניטין רב – בתחום הקרקעות מעבר לקו הירוק; ואלי בךטובים, מנהל המחלקה לענייני עבודה. אחרים ייזכרו בהמשך.

עד למינויו של יוסף חריש לתפקיד היועץ המשפטי לממשלה התקיים רצף עבודה בין לשכת היועץ המשפטי והמשנים ליועץ יהודית קרפ, יורם בר־סלע ושלמה גוברמן – לבין פרקליטות המדינה. היועץ זמיר, כקודמיו, נהג להאציל סמכויות ולהיוועץ בכל עניין ועניין עם צוות העוזרים. לעתים קרובות קיבל זמיר את דעתם, שהיתה מנוגדת לדעתו. הסחף הפוליטי, הפוליטיזציה כביכול שהודבקה לפרקליטות ומיני האשמות שהוטחו בעובדי הפרקליטות ובלשכת היועץ בחודשים האחרונים, הביאו את המחלקה עד לשבר חסר תקדים.

אומר על כך פרקליט המדינה יונה בלסמן: „על הפרקליטות לעסוק בשני עניינים, בשתי רמות – ראשית, לחימה בפשיעה השגרתית והתמורה. ברמה זו העבודה נמשכת כרגיל. עניין שני, ברמה אחרת, מקבילה, היא שמירה על שלטון החוק. קיום כוונת המחוקק וסמכותו. בזו האחרונה נתקלנו בתופעה שלא היתה מקובלת בעבר. קמו גופים ציבוריים ומחו נגד הפרקליטות, ואף חיזקו ידי אנשים שידוע כי עברו על החוק. ועל כך, למרבה הצער, לא תמיד היתה תגובה נאותה מצד האחראים בממשלה. מה אפשר להבין מכך? מדוע שלא יתקבל הרושם, פה ושם, שהשמירה על החוק איננה עניין ראשון במעלה? ומדוע שלא תקנה לה אחיזה ההנחה שישנם ערכים החשובים משלטון החוק? ואם המגמה הזו תתחזק, הרי יש בה סכנה לקיום שלטון החוק ואולי אף לקיומו של המשטר".

יונה בלסמן רואה במחתרת היהודית נקודת ציון בנסיון לפגוע במעמדה של פרקליטות המדינה. „אף כי המחתרת היהודית פעלה בניגוד לאמונה ולאידיאולוגיה של החוגים שבתוכם התארגנה, היא לא הוקעה על־ידי החוגים האלה, ויש מהם שנתנו לה גיבוי ומאז הובאו אנשיה למשפט מוסיפה להתנהל מצד חוגים אלה מתקפה קשה וחזקה על היועץ המשפטי לממשלה ועל הפרקליטות. כך נוצר ומתחזק הרושם שהחוגים שלא גינו, ואף נתנו גיבוי, תומכים בדרכה של המחתרת, עניין העלול לגרום להפצת דעותיה ודרכה ויש לו נגיעה ישירה בסימון שלטון החוק והבטחון".

מינויו המפתיע של חריש, שמועות שנלחשו באוזניו כאילו „סינדיקט עובדים" יעמוד עליו כאיום, לחצים מצד חברי הממשלה שפעלו כידי־ב הפרקליטות, כהנהגתו הקצרה והמשמעותית של יצחק מודעי כשר המשפטים, וחשדנות וכעס שהתפתחו במקביל אצל עובדי הפרקליטות לאחר מה שהתפרש – לא רק אצלם – כהדחתו של פרופ'

כשהוכנו כתבי האישום נגד „המחתרת", השב"כ הסתייע באופן רצוף והדוק, בשירותים שהוכרו כטובים מאד של דורית ביניש ועוזי חסון

זמיר, גרמו לנתק מוחלט בין היועץ המשפטי לממשלה לבין פרקליטות המדינה. חריש, אכן הופיע ב„בג"צ התקינות" קודם בגפו, מבלי להיוועץ בפרקליטים, ופעם שניה, כשבא מלווה בד"ר בךאור, הרי בפרקליטות למדו על מהלכי חריש בעניין השב"כ ממה שהיה כתוב בעתון. אבל העתונות לא תמיד דייקה.

אומר על כך פרקליט בכיר: „מי שעומד בראש התביעה, היועץ המשפטי לממשלה, קובע מאד את איכותה ותדמיתה. העובדה שהעומד בראש מערכת התביעה נתן את ידו בדיעבד, בלא שיתופו המעשי, להליך החנינות – היא מכה קשה לפרקליטות, מפני שכך מסתבר ומתברר לפרקליטים כי בענייניהם של רוצחים ואנסים שירותיהם נחוצים, נזקקים להם להכנת כתבי אישום, אך בעניינים שמעורבים בהם מי ש'חפצים ביקרם', מסדרים סידורים בלא הפרקליטות ופרקליטיה נעשים פתאום מיותרים. מדוע שבעלי מקצוע מן הדרגה הראשונה יתמידו במקום עבודתם אם נעשית לגביו אבחנה מן הסוג הזה?"

פרשת השב"כ הנסיונות – שעלו יפה – להורדת קרנה של הפרקליטות לא יביאו תועלת בפתרון עוד בעיה חמורה – תקציב. „ישנה בעיה של הקצאת משאבים למערכת המשפט במדינת ישראל, עניין שמעולם לא נבדק ברצינות הראויה. מפעם לפעם מתעוררת זעקה בציבור נגד תקלות במערכת, חקירה משטרתית מתמשכת ותיקים המונחים בפרקליטות זמן רב מדי. אולם העומס המוטל על משפטנים בפרקליטות הוא עניין חמור, ויש לו ביטוי כאשר תיקים המועברים מן המשטרה לפרקליטות אינם מטופלים במהירות הנחוצה. יש איזה מפח נפש במערכת כולה כאשר חקירה שהושקעו בה מאמצים רבים מגיעה אל סיומה רק לאחר שנים", אומר פרקליט המדינה. השינוי המתחייב ממצב זה, טוען בלסמן, הוא ברור ומובחן, וכדי שיתממש יש להכפיל את מצבת כוח האדם בפרקליטות, בעיקר כדי שתופסק פשרה וזחלת באיכות הכנת חומר התביעה וברמת הטיעון.

מה טומן בחובו העתיד הקרוב לפרקליטות המדינה? יש התולים תקוות במינויו של השר שריר. לעומת קודמו בתפקיד, יצחק מודעי, אומרים, יוצא שריר מגדרו ליצור אווירה של שיתוף פעולה. תקופת מודעי, קצרה ככל שהיתה, לוותה בחששות ובאי־ודאות. „היתה הרגשה שמודעי יהרוס את המשרד במהירות וביעילות. עד בואו של מודעי היינו, במשהו, משרד מפונק נהגנו לקרוא על משרדי ממשלה אחרים הסובלים מפוליטיזציה וחשבנו שאנחנו ניצלנו מכך", אומר פרקליט בכיר.

ברומטרים בפרקליטות מראים גם משב רוח אחרת מלשכתו של חריש. חריש, אומרים, קיבל זריקת עידוד ויוקרה בהחלטת הבג"ץ שאישרה עמדתו בנושא החנינות. התפקיד יעשה אותו בטוח יותר, אומרים עוד, וכשיצבור בטחון יוכל להרשות לעצמו יותר שיתוף־פעולה. אחרים מנבאים שעומס העבודה המוטל על היועץ יחייב אותו להזדקק לשירותיהם ולנסיונם של הפרקליטים. „כשמונה, לא ידע מה וכיצד לעשות, ועשה כמה שגיאות פסיכולוגיות. עכשיו הוא עושה מאמץ לתקנן", מעיר פרקליט אופטימי.

פרקליטות המדינה עומדת, כמה שכיח לומר, על פרשת דרכים שגם מדרון מסתעף ממנה. שר המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה עשויים לקבוע את דרכה, ושאלה גדולה היא במה יבחרו. במדרון או במעלה. ושאלה גדולה לא פחות היא, כמובן, מה יהיה אחר הרוטציה.

הספק

פרקליטות המדינה בנויה מלשכה ראשית, שבראשה עומד פרקליט המדינה, ומשמונה פרקליטויות־משנה. מחוז ירושלים – מחוז הדרום, מחוז תל־אביב (פלילי), מחוז תל־אביב (אזרחי), מחוז המרכז, מחוז חיפה, מחוז הצפון, ומחוז לעבירות מיסוי וכלכלה. להלן תיקים שנפתחו ב־1985 *

	פלילי	אזרחי
תל־אביב	4141	
מרכז	3072	1521
מיסוי	2553	
חיפה	6232	2546
צפון	1472	
דרום	4735	
ירושלים	2896	
מחוז דרום	528	3608

* הנתונים שאינם מתפרסמים אינם מסמנים העדר תיקים אלא היעדר סיכומם.

בג"צים – 525
ערעורים על מעצרים – 811
בקשות לרשום ערעור בפני הנשיא – 201
בקשות לעיכוב הליכים – 2677
ערעורים על החלטות משטרה לסגור תיקים – 437
תלונות נגד שוטרים – 642.

שמות

פרקליט המדינה – יונה בלסמן
משנה לפרקליט – דורית ביניש
מנהלת מח' פלילית – רחל סוכר
מנהלת מח' אזרחית – פליאה אלבק
מנהל מח' בגדים – רנטו יארק
מנהל מח' ענייני עבודה – אלי בךטובים
מנהל מח' מיסים – עוזי חסון
מנהל מח' בינלאומית – דניס מ. גולדמן
פרקליט מחוז ירושלים – אשר פלגי
פרקליט מחוז ת"א – אהרון שדר
פרקליט מחוז מרכז – עדנה ארבל
פרקליט מחוז לענייני מיסוי וכלכלה – יעקב אוד
פרקליט מחוז תל־אביב אזרחי – דב שטרן
פרקליטת מחוז חיפה – לילי בורשנסקי
פרקליט מחוז צפון – דר' מרדכי למברג
פרקליט מחוז דרום – יעקב גרוסמר

מספרים

ערעורים פליליים – 974
ערעורים אזרחיים – 191

ותיקים מתים אינם חיילים / אמיר אורן, וושינגטון

אוגוסט, רודן

לפידל קאסטרו מלאו שלשום 60, נתון שמשמעותו היחסית מוגבלת למדי בעולם שבו הנשיא האמריקאי קשיש משליט קובה ב־15 שנה, המנהיג הסובייטי הנוכחי צעיר ממנו לראשונה וראש ממשלת ישראל עתיד להזדקן בשמונה שנים בתוך חודשיים. המשמעות המוחלטת של ציון־דרך זה, במקצוע שבו אין מועד־פרישה הנגזר מלוח־השנה, היא שתוחלת־חייהם של קאסטרו ושל מישטרו התקצרו ברבע־מאה מאז הוקמה חומת ברלין, או ליתר תכליתיות, מאז התגרה בג'ירדון („מיפרץ החזירים") בג'ון קנדי, בעוד שניהם לוחכים את שנתם ה־40 משני עבריה.

מות השליט. יום הולדתו של קאסטרו, איום־בכוח על פלורידה שמעבר לתשעים מילין של ים ועל היבשת האדירה שהופתעה מאי־מימושו, צויין שם רק בעקיפין ובאקראי. „וול סטריט ג'ורנאל", שאינו חשוד באיחולים נסתרים לאריכות־ימים למהפכנים עיקשים החמושים בכתבי מארכס ובטנקי יורשיו, פירסם את תמצית מחקרם של ריצ'ארד בטס וסמואל הנטינגטון, המבקש לצפות את היקף התהפוכה במישטרים שונים במות רודניהם הוותיקים. בטס חקר בעבר הפתעות מודיעיניות ובכללן את זו של מלחמת יום־הכיפורים. הנטינגטון מחשובי המתעמקים ביחסי אומות עם צבאותיהן, חזר להארווארד לאחר תשומה למועצה לבטחון לאומי במימשל קארטר. מחקרם בוצע במימון מוצהר של סי־איי־אי ומרמז, הן משום כך והן משום מעמד מחבריו, כי במסקנותיו אין מזלזלים בוושינגטון.

בעשור שעבר, מזכירים בטס והנטינגטון, נטרד העולם לשאלת עתיד יוגוסלביה לאחר מות טיטו, שליט ייחודי שהסתלקותו איימה לפורר מדינה שהתקיימה בנסיבות פנימיות וחיצוניות בעייתיות. טיטו מת, סוף־סוף, בלא שבא הקץ על המערכת היוגוסלבית או על המאזן האסטרטגי בתבל. הפיליפינים ממשיכים להתקיים לאחר סילוקו – לא מותו – של פרדיננד מארקוס, אך לא ברור מה יקרה בסין לאחר דנג שיאו־פינג (אף שמות מאו הותיר

גידושי הזוג בורגיבה ופיטורי ראש־הממשלה מזאלי. תוניסיה זכתה, לבדה, בציון המירבי 9. אחריה, עם 8 – אולי שמונה גרדומים – בורמה של נה־וין ומארוקו. הערכה זו לצפוי לאחר מות המלך חסן השני לא תפתיע את ריצ'ארד מרפי, עוזר שר־החוץ האמריקאי התרשם לשלילה מחסן אשתקד, כשבא לתדרכו על שיחות ג'ורג' שולץ עם המלך חוסיין בעקבה. מאז מסתייג מרפי ממלך מארוקו ובשיחות פרטיות גם מביקור שמסגן פרס אצלו, פן יכביד על חוסיין.

ירדן ניצבת באמצע הטבלה, כמו מדגסקר, מאלי ופרגוואי, עם ציון 5, לא גבוה כשתי מדינות צפון־אפריקה הצרפתית ולא נמוך כקאטר (1), עומאן, בנין, בוטאן, ניפאל, רוואנדה וטוגו (2). יציבות־בכוח ממנה גם צפון־קוריאה, ניז'ר וטאיוואן, שם רודה מיעוט סיני ברוב הפורמוזי, כולן עם 3, ואף קובה, בחריין, גאבון, חוף השנהב, לסוטו, מאלאווי, וייטנאם, זאיר, לוב וסינגפור (4). קאסטרו שונה מליקואן־יו ומבוטו מקדאפי, אך ארצותיהם צפויות לגודל דומה.

אסד, הבא בתור. מותו של האפז אסד צפוי בקרוב, מעריכים החוקרים, כמו מותם של שליטי צ'ילה, בורמה ותוניסיה. סוריה וצ'ילה, יחד עם אינדונזיה וגאמביה, שייכות למחצית העליונה והמסוכנת של הטבלה (6), כשמעליהן סומאליה ואמביה.

קוראי המחקר במימשל ומחוצה לו, שסיימו את סריקת הטבלה בקוצר־רוח המשתווה להמתנה להסתלקות כמה מהשליטים, ביקשו גם מסקנות תכליתיות: האם יש עניין אמריקאי בצימצום אי־היציבות לאחר מות שליט סמכותי ותיק ואם כן, כיצד ישגו היעדים האמריקאים. התשובה, אומרים בטס והנטינגטון, מדאיגה ומרגיעה גם יחד. סביר שכמה מנהיגים־ימותו בשנים הבאות ושבעקבות מותם תפקוד את ארצותיהם אי־יציבות משמעותית. בשש מ־11 המדינות המובילות בטבלה עלולים שינויי המישטר או המדיניות להשפיע משמעותית על אינטרסים אמריקאים (צ'ילה, אינדונזיה, סוריה,

פידל קאסטרו. רודן בן 60

צלקת קלה בהרבה משניצפה, שלא לומר העלה ארוכה, מסקרן לדעת מה יתרחש באינדונזיה לאחר סוהארטו וכיוצא באלה דוגמאות לשליטים סמכותיים, בעיקר באסיה אך גם באפריקה ובאמריקה הלטינית. המחקר אמור לעסוק ב־22 שליטים מסוג זה ובעזבון „מותם הטיבעי" לאחר מלחמת העולם השניה, אם כי נכלל בו גם קרבן־רצח כאנואר סאדאת. „ההנחה הרווחת היא כי במות שליטים כאלה מתגוננות ארצותיהם לכדי תוהו־ובוהו, משום שמעמדם האישי המיוחד שוב אינו משמש מיכסה ליורת המתחים הרותחת. במידת־מה, מתאשרת ההנחה במחקר: אין אמנם הכרח שמות מנהיג כזה יביא לאי־יציבות מדינית, אבל סבירותה רבה".

תוניסיה מובילה. קודם לפירוט טבלת התסיסה הצפויה בעקבות המיתות הבאות, מבודד המחקר שלושה גורמים הקובעים את עובי פתיל־הנפץ ואורכו. ראשית, מידת אי־היציבות שקדמה למות השליט, שהרי עירנות, פעלתנות והתארגנות עוד בחייו בוודאי יתגברו ויפיחו אי־יציבות. שנית, ותק השליט, עם מיתאם ישיר בין מספר השנים לבין נוקשות המערכת וכושר־הסתגלותה הלקוי. במקום תמורה הדרגתית במערכת גמישה, פורצת התסיסה בתום שנות־דור של מנהיג בעוצמה הרסנית. פורטוגל, ספרד והרפובליקה הדומיניקנית הדגימו ב„אי־יציבות נרחבת" (ויוגוסלביה ב„אי־יציבות מתונה") את שמתרחש למחרת פטירתו של שליט 30 שנה ויותר, בעוד ששבעה שליטים שצברו 10 עד 14 שנה הורישו אי־יציבות אפסית (סוואזילנד, אלג'יריה וסעודיה), מוגבלת (האיטי, פאנאמה וכוויית) ומתונה (מצרים אחרי סאדאת). שלישית מידת ההתארגנות החברתית והמדינית, כאשר בדרום־קוריאה, מצרים וספרד הצליחו אירגונים חברתיים (מפלגות, איגודים מקצועיים, קבוצות דתיות, אוניברסיטאות) לגייס המונים למחאות, למהומות ולהתמרדויות יותר מאשר בניפאל, ליבריה וסעודיה, שהתנזרו מאירגונים כאלה.

בראש טבלת המודעות לאי־יציבות במות שליטן הנוכחי מובילה, לפי הנטינגטון ובטס, תוניסיה – והמחקר הושלם עוד לפני הזעזועים האחרונים של

סומאליה, מארוקו, תוניסיה). השפעה דומה תיוודע למספר קטן יותר של מדינות בירכתי הטבלה, ביניהן ירדן, קובה, סינגפור, לוב וצפון־קוריאה). היכולת האמריקאית להשפיע על התוצאה אינה רבה, אך בדרך כלל אין להפריז גם בסכנתה של אי־היציבות לאמריקה. החריגים הקיצוניים מהעבר הקרוב (השאה האיראני) מלמדים שהנזק האמריקאי גדול במיוחד כשרודנים פרו־אמריקאים מודחים, קטן יותר בהיאספם אל אבותיהם בעודם בשלטון וקטן במיוחד אם הם מתים קודם שעשרות שנים בשלטון השניאום על עמם, מציינים החוקרים. „בהתחשה במגבלות היכולת והתבונה שביוזמות אמריקאיות להשפיע על מצבים אלה, ייטיבו הרודנים הוותיקים עם אמריקה יותר מכל אם יקדמו למות במיטתם." ממליצים בטס והנטינגטון, ברצינות חלקית.

דוקטורינת זוננפלד. בשבוע שבו ניסה רונלד רייגן לדקדק בהבחנה שבין התערבות אמריקאית בניקרגואה מייצאת־המהפכה לבין התנזרות מהדירה לריבונותה של דרום־אפריקה העוסקת רק באפליה־המבית, התעלם מחקרם של בטס והנטינגטון כליל מהרודניות הקומוניסטיות באירופה והכיר בכך בתקופתה של דוקטרינת ברז'נייב, או בגירסתה האמריקאית דוקטרינת זוננפלד – שטח משוחרר לעולם לא יוחזר מידי המפלגה. אין להשלות את ישבין כי במות שליט פולני, הונגרי או צ'כוסלובקי יבוא עידוד אמריקאי לתסיסה־דבתי. המערכת הסובייטית, שהשכילה לשרוד אחרי שלושה עשורי סטאלין, תכפה רציפות על המדינות הסמוכות שבהן נעשה רצונה.

אמריקאי שהתנסה בעבודת המימשל ובמחקרים נוסח בטס והנטינגטון גם יחד אמר לא מכבר, בעת שיחה עם ישראלי על אוגוסט הרודנים ועל אלול המישטרים, כי אריאל שרון מזכיר לו את יוסף סטאלין. „בעוצמה ובעוצמה שבה בדעתו לחסל את כל יריביו בדרכו לשלטון, שרון הוא סטאלין ישראלי", אמר. „לנין עמד על סכנת סטאלין, אך איחר להזהיר את השותפים האחרים לירושתו. המקביל הישראלי טרם מת. שמו מנחם בגין, ואם ימשיך לשתוק, יאחר גם הוא".

עד קצה הקיץ / חיים גורי

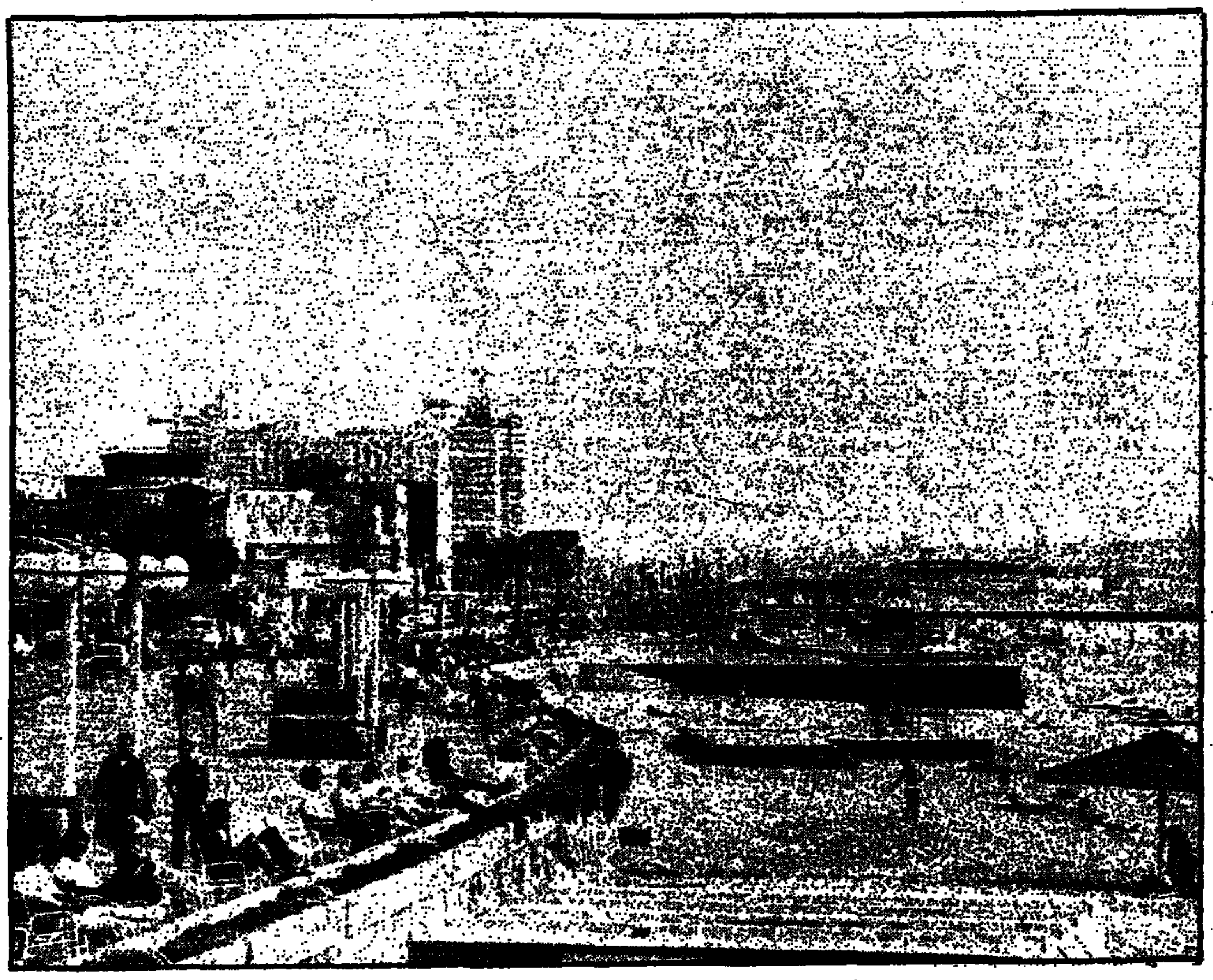

ארץ, ארץ, ברחתי מפניה אליה. לנוע בה ולנוע. אידי תמוז שנמשכו באב. עם־משפחה ליווה את הרוגי כביש התענכים ודרך הערבה ובעוד עולה המיית המספר נשמעו הקולות ממבואות תל־חנן, מסיבוב מוצא. והבכי עמד באוויר. אין הברק מכה פעמיים באותו אילן. שקרו כמו הכלב ההוא, מן המשל, הנובח ואינו נושך. מה רבים הנובחים ונושכים.

"לעבור את הקיץ בשלום". כאילו עם צפוני אנחנו שהגיע לכאן ויש לו בעיות עם האקלים הזה. מכאן אנחנו, מארץ הצהרים, ממרחבי הקיץ שהוא גם לוהב וארוך ומהביל וגם ענוג ופורה ונהנתני ומזומן לאהבה. עקרב ונחש ובלקת שחורה של שרפות בשדה וביער וחגיגה נמשכת של תועפות הפרי השמש וחופי הרחצה והעלמות העולות ממנבה.

"המזגנים יושיעו אם יזול מחירם". הבלים: בתוכנו שוכן הגיהנום, ברוחנו. חכמי הלב ומפענחי הנפש הישראלית תופסים כאן יותר ממומחי התחבורה. וכבר הכל נאמר בין קינה לקינה, בין בכי לבכי. והדברים אחוזים זה בזה לטוב מאד ולמר. בכוונות. השותפות האנושית הזאת, הקדוקה, הציונית, המתלהטת, האכפתיות הגורפת לשיכות ולחומים. השמידה האישית הלוחצת כל כך. ומנגד [illegible]

האיבה האלימה ההופכת את העתונות והספרות הפוליטיקה הכבישים לגיא חיזון מחריד.

קיץ '86. מלחמה נוספת לא פרצה בו בינתיים. אמרו עליה כי אין שואלים אם תבוא אלא מתי היא תבוא. אלה ניבאו את קירבתה ואלה גרסו כי אכן תהיה היא רק לאחר תום מלחמת עירק־איראן הנמשכת ונמשכת. את מלחמת יום הכיפורים שארכה 18 יום ראו אצלנו כארוכה ללא נשוא. שם נמשך הקטל שנים על שנים. מי ידע לנבא מה יהיו פני המזרח אחריה. ופתאום שמחו הרבים כי ענין טאבה יסתדר בכל זאת איכשהו.

קיץ '86 הפרשה שלא תמה. יש אומרים כי ישראל תצא נשכרת בסופו של חשבון מן הזעם שאחז בה בין משפט הערב וחרב המשפט. בכלל שמעתי סברה כי "כאשר נצא מן המצב הזה" תהיה פה אומה מתושלת כפלדה שתזכה בתקופות של פריחה רוחנית והרכבות. אשרי המאמינים!

הכל, הכל קרה בקיץ הזה. הכל נחשף בעוד הארץ מגלגלת את חייה הסוערים כל כך, הסוערים מרי.

אז יצאנו לדרך הארוכה, להכירה פעם נוספת. ציר תנועה מאולתר ומקרי. מקץ שנים רבות עשיתי בתל־אביב. [illegible]

אל "הים, הים, המתחדש תמיד", כמו בשירו של פול ואלרי. עיר־ים, ולו גם אינה תפארת הריביירה הצרפתית. תל־אביב, עיר מולדתי עיר אספלט ובטון ומתכות וזכוכית, נסדקת ומתפוררת. מהבילה ועשנה וצבורת אשפתות. בעוד היא נוגעת אל העזובה, דהויה ומאובקת, היא נוסקת שמיימה במגדליה הנישאים, אחוזת תזזית של יצרים ותשוקות וכשרונות מפתיעים בקקופוניה הבלתי־נסבלת של הצורות שחברו בה כמייצגת עד כלות, לטוב מאד ולרע כל כך, את העם שבנה אותה בצלמו ובדמותו.

כתום היום האכזר, בשקוע השמש בתועפות דם־זהב, בתבערת האופק הקודח והרגע אם אם הדועך ומצטנן מעל הים הלילכי, מצאנו עצמנו משוטטים לאורך הטיילת בין רבבות אנשים שאת פניהם לא הכרנו. די! נסתיימה זה כבר תקופת הישוב הוותיק. וזו צמיחת אומה במוראים. סדר גודל דני־נורוגי. הערב ירד וחגגו האורות הססגוניים. והיה שם משהו יפה ומפויים. אלה ישבו על הכסאות וקפאו מהופנטים אל הים. ראיתי שם בודדים ומשפחות וחבורות. וזוגות נאהבים. וקפה "האכסטיזים". ביה מלא מפה לפה וקפה "בגרגרחוף" משם מצטינו היה מלא מפה לפה. [illegible]

ושם כילו מנות ענק של אבטיחים. ולגמו בירה וחללו פיצות ותופעות גלידה. פעם, בשכבר הימים, היתה מנת גלידה צנועה, בחצי גרוש, משאת נפש שוקקנית וחלומה של ילד תל־אביבי. כעת היא ניתנת בשפע אכזר, מוקרבת בספלים אדירים. וכבר ריח הצלי בתערב באוויר הערב באותו הדוכנים ים־תיכוני השייך לשבט הישראלי הצומח כאן. אך עוד שרידי "יקים" מצאנו שם ודוברי פלנית שבאו מאיזה מוזיאום מאובק ונשכח ללמדך כי תל־אביב היא סטגנית יותר משעירת ואהבת להיות בחוץ בעיקר בלילות הקיץ החמים האלה.

והים נענה לתפילת האורחים ושיגר לעברם "בריזה" כלשהי, נשב הצלה ונשמעה בחשאי אוושת הגלים הרכים על החוף החולי. והיה טוב־פתאום. איזה פסק זמן. והיו שם החיים כשהם לעצמם כמנותקים מן החדשות. משהו שכמעט חלמת שתזכה בו, משהו העשוי שוטטות אטית בין אנשים רבים ואלמונים וצחוק נערה צבוטה, ושיחות אנשים עייפים אל מול הים האפל. זרימה נמשכת של תולין הנושא בלא יודעים כמשורר את מלא כובד יסוריו של הגלובוס העברי.

ומשם הלכנו לראות איזה סרט בלב דיזנגוף.

ועבר עוד יום של ים, לוהט בבוהק הצהרים, בין גורילות שעירות ו"נימפות" מטריפות ביופיין. ולעת ערב נסענו צפונה. בדימרוזמים חנינו לרגע קל ליד ה"כלבו" במושב "חרות", שעל אם הדרך. והיה שם גבר אחד מתולתל שהוקרים לי שלום וברך את רעייתי בשמה. הוברר כי אכן נפגשנו בו בשכבר הימים וכי בין השאר כתב וכותב ספר על טבע ואוהב הוא שירים. ממשפחת ברווה הידועה, מאצולת מוצא. וכאשר שאלתיו למעשיו השיב לי, כי סיים לפני שנים דוקטוראט בביולוגיה באוניברסיטה העברית וכי מלמד הוא גם בסמינר "אורנים" וכי עוסק הוא בלוחמה ביולוגית נגד מזיקים למיניהם, בשדות ובמטעים, וכי הקים מפעל הממציא תרופה ביולוגית נגד אותם מרעין בישין, תרופה שתמנע שימוש בלוחמה כימית הקשורה ברעלי ריסוס ובזיהום אוויר וכי רואה הוא ברכה במחקריו ועמלו וכי מקצות־תבל פונים אליו מכונים ומעבדות ומדינות לשיתוף פעולה מדעי ורכישת ידע.

ופתאום היה טוב על הנשמה. שהרי ברומנית מתרחשים הדברים פה בכוורת הישראלית המהמה והרוחשת ובין מלחמות הבג"צ והשב"כ ואימת הרוטציות וסמכסוך העתונות וקרבות קרית־ספר שאינם חסרים גם מידה גדושה של כיעור וצביעות ושמור לי ודפוק אותו, כן, בהוויה המהמה הזאת מתרחשים החיים שאינם ידועים לנו והם העושים את הארץ, במעבדות ובסדנאות ובשדה הפתוח וליד שולחנות הכתיבה. שם נכתבים הסיפורים והשירים שישארו ויחיו ויגיעו אל מי שיאהב אותם. כמעט אמרתי, נחמו נחמו...

הלאה הלאה למחרת בדרך צפונה אל קצה הקיץ הישראלי, אל הגבול, אל מקורות הדן. שם שהינו שעות ארוכות בעלווה הסבוכה, באפלה הצוננת, ליד המיית הפלגים. ראינו אלה שרופה וכתובת: "אלה בת אלפיים שמטיילים שרפוה בשנת 1977". והיו שם מאות ישראלים ותיירים שערכו פיקניקים כמנהגם וריח צלי הקבאב נתערב בניחוח כגן הפורלים הנמכרים שם במחיר 14 שקל לדג פלוס צ'יפס וסלט ירקות. ובעודני נושא עיני ראיתי דמות קרבה והולכת לקראתי. לרגע חשבתי כי חלום אני הולם...

על מה שאירע שם ועל הפגישה במאות־דרכי "אותו ערב" אספר [illegible]

מוסקווה.מסמך שהוברח / זאב סטרומינסקי, בון

מאמינה בדמעות

להיות במוסקווה זהו חלומם הלא־מתגשם של מיליונים של אזרחי ברית־המועצות. קבלת זכות־מגורים במוסקווה היא הישג כביר לאנשים המבקשים לעבור לגור בעיר הבירה. לתושבי מוסקווה עצמם, החיים אמנם מעניינים יותר מן החיים בדלות השוממית הרוחנית של הפרובינציה הסובייטית האופיינית, אבל גם מוסקווה רחוקה מאוד מחיי אושר ועושר.

באפריל השנה קיים המזכיר הראשון של הוועדה העירונית של המפלגה הקומוניסטית של מוסקווה, בוריס ילצין, ישיבה עם תעמלני המפלגה המוסקוואיים. קטעים מפרוטוקול הישיבה הגיעו למערב. מסמך פנימי זה מצייר תמונה קודרת של החיים בבירת האימפריה הסובייטית.

מוסקבה סובלת מעודף אוכלוסין. אוכלוסייתה מונה 8.7 מיליון תושבים, ואילו תכנית הפיתוח של מוסקווה דורשת לצמצם את מספר התושבים ל־7.6 מיליון בשנת 1990. 2.5 מיליון תושבים זקוקים לפתרונות דיור חדשים, וקרב־הולך המועד שנקבע להריסת בתים רבים של דירות זעירות ביותר. בדירות כאלה שטח המטבח הוא 3.5 מ"ר. על כך העיר ילצין: "בארצנו יש היום נשים בריאות־בשר רבות. אם אשה כזו נכנסת למטבח, אין בו כבר מקום לבעלה".

מחסור הסחורות התמידי במוסקווה הופך את הקניות בה למסרד גדול. הבעיה חמורה במיוחד משום ש־2 – 3 מיליון אורחים מאזורים אחרים של ברית־המועצות פוקדים מדי יום את העיר ומצטרפים לציד הסחורות המעטות.

הליקויים הבסיסיים של הכלכלה הסובייטית הם בעוכריהם של יעדים פוליטיים בעלי עדיפות עליונה, דוגמת המלחמה באלכוהוליזם, שמיכאיל גורבצ'וב הכריז עליה לא מכבר. במסגרת המאבק בשתיינות, הופסק במוסקווה ייצורם של היינות החזקים ביותר, שיש בהם תוספת מלאכותית של כוהל. ייצורם של יינות אחרים, חלשים רק במקצת, שאף הם מיוצרים בתוספת כוהל ("יינות מחוקקים") נמשך, לעומת זאת, בכמויות גדולות, אבל אסור לשווקם במוסקווה. התוצאה היא הצפת האזורים הסמוכים למוסקווה ב"יינות המחוקקים".

גם הישגי המלחמה בשתיינות במוסקווה עצמה קטנים מכפי שנראה מבחוץ. חלק מהשתיה עבר במקומות ציבוריים לדירות פרטיות. לא במקרה נרשמה, במקביל למסע נגד אלכוהול, עליה במעשים פליליים בבתים פרטיים. כמה מעובדי [illegible]

רב בנסיעות לחו"ל בתפקיד. שתיית אלכוהול בטקסים ציבוריים אסורה במוסקווה, אך איסור זה לא חל, כמובן, על ארצות אחרות. שלטונות מוסקווה מודאגים גם ממכת הסמים המתפשטת בעיר.

בדרכה של הרכבת התחתית של מוסקווה – גאוות העיר ועמוד השדרה של תחבורתה הציבורית – נערמים קשיים אדירים. 60 קילומטר של מסילה נותרו לא־מוגמרים. חסרים 5000 קטראים. אשתקד נרשמו אלפיים תקלות סכנות. שנת 1985 היתה גם השנה הראשונה שבה נרשמה הרכבת התחתית של מוסקבה הפסד.

אפילו למשקיף חיצוני ברור כי בעיותיה של מוסקווה הן תוצאה של הזנחה ארוכת־שנים. הדבר נכון אפילו לגבי פניה ההיסטוריים של העיר. ילצין גילה כי מאז 1935 נהרסו במוסקווה 2,200 אתרים היסטוריים. מצבם של אתרים רבים אחרים ירוד ביותר ועושים בהם שימוש לא נאות. כך, לדוגמה, רק לאחר התערבותו של ילצין, הסכים משרד האנרגיה הסובייטי לפנות את אחת מלשכותיו מן הכנסיה שבה נערך טקס הנישואין של גדול משוררי רוסיה, אלכסנדר פושקין.

מוסקווה תפסה אשתקד רק את המקום ה־58 בין ערי רה"מ, לעומת המקום השני בשנת 1975. בהשקעות־הון לגלגולת ירדה מוסקווה מהמקום החמישי ב־1965 והמקום השנים־עשר ב־1975 למקום ה־44 אשתקד. רמתם הטכנולוגית של מפעלי התעשייה במוסקווה נמוכה מהממוצע הכלל־ארצי.

איכות החיים במוסקווה נפגעת גם על־ידי הפריצות המרובות לבתים והמשטרה אינה מצליחה להשתלט על מכה זו. תוחלת החיים הממוצעת במוסקווה ירדה מ־70 שנה לפני שלוש שנים ל־68 אשתקד.

במסגרת התכנית להפוך את מוסקווה ל"עיר קומוניסטית למופת", נערך גם מאבק ב"פריטיס", בשחיתות בביורוקרטיה. כך צומצם מספר המחלקות בוועד המפלגה העירוני משבע לשש והוגדל מספר שעות העבודה. נסגרה החנות הבלעדית שסיפקה מוצרי תעשיה לעובדי הוועד והחל גם במסע נגד עובדי הוועד המרוויחים כסף "בצד", לעתים אפילו בשעות העבודה.

ואולם לא הכל משוכנעים שהמסמטא החדש יטהר את מוסקווה. ילצין עצמו ציטט מתוך מכתב שקיבל מתושב הבירה הסובייטית: "כבר חרושצ'וב ניסה להלביש את כולנו בדובוני־עבודה, אבל הוא הפסיד [illegible] להבא".

"הפורום הישראלי". למשוואה יש גם צד שני – יהדות ארה"ב / יקיר צור

מישהו דורך להם על קצות האצבעות

הציפיות היו גבוהות. דיברו על "פריצת דרך ביחסים שבין ישראל ליהדות הגולה", על "זריקת מרץ למימסד הציוני המאובן" ועל תחילתו של "תהליך בלתי הפיך". כל זה עוד לא קרה ואולי גם לא יקרה. אבל כמה דברים קרו בכל־זאת, והם לא רעים. מאמץ ישראלי שהוא יותר מחוצפה ישראלית

"הפורום הישראלי" נולד בארצות הברית. הוגי הרעיון הם חברי המנהיגות הצעירה של המגבית היהודית, שחיפשו דרך לקיים דיאלוג עם מדינת ישראל ללא תיווכם של עסקני הסוכנות. אורי גורדון, ראש עליית הנוער, עסקן ציוני המאמין כי "ציונות איננה רק עניין לציונים מקצועיים", היה הראשון שנדלק לרעיון. ב־1983 התכנסה במלון מוריה שעל שפת ים המלח העצרת העולמית הראשונה למנהיגות יהודית. כך נוצר המושג, הנפוץ כל כך בדיאלקטיקה של התנועה הציונית, "תהליך־מוריה". כינוס מוריה הראשון הוביל לכינוס מוריה השני, ובו הוחלט על הקמת "הפורום הישראלי".

מה זה בעצם "הפורום הישראלי"? בלשון חגיגית יש המכנים אותו "גוף התנדבותי של אנשים שאיכפת להם והמבקשים לפעול למען קירוב לבבות בין ישראל והתפוצות", "נסיון ליצור גשר תרבותי בין ישראל ויהודי הגולה על בסיס של מגע אישי", לעומת זאת נשמעת טענה כי מדובר ב"מועדון חברים אליטיסטי, שחוץ מנעימת הריונים בו אין הוא מחדש דבר". שתי ההגדרות אלו מצביעות על הפער שבין הצהרת הכוונות למציאות, בין הרעיון למימושו בשטח. שתיהן גם יחד מגדירות תופעה ייחודית בחברה הישראלית, תחילתו של תהליך חברתי העשוי לשנות את מרקם היחסים הקיים בין ישראל והעם היהודי בגולה. המפגש הראשון, פנים אל פנים, בין הישראלים ובני שיחם האמריקאים יצר דינמיקה חיובית ועורר עניין אצל רבים מן המשתתפים, שעד כה היה בשבילם נושא יהדות התפוצות בבחינת "חור שחור".

לא פחות משמעותי היה המפגש שבין הישראלים לבין עצמם. "אנשים האוחזים בתפקידי מפתח בצבא, בתעשיה, באקדמיה, בתקשורת ובפוליטיקה, גילו כי המפגש ביניהם יוצר אנרגיה חיובית שחבל לתת לה ללכת לאיבוד", אומרת דנה פלר, מזכירת ועדת החינוך של הכנסת. כדי לשמר את האנרגיה הוחלט על הקמת הפורום. הסיוע האמריקאי בא מכיוונם של ג'יין שרמן, בתו של מקס פישר, מייסד חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, והחברה אף היא בחבר הנאמנים של הסוכנות, ובריאן לורי, מנכ"ל הפדרציה היהודית בסאן־פרנציסקו. כיו"ר הפורום נבחר איש העסקים דוד קוליץ, כסגנו מונה קצין חינוך ראשי, תא"ל נחמיה דגן, ובין חברי ההנהלה ניתן למצוא את חברת הכנסת נאוה ארד, אברהם בורג, עידו דיסנצ'יק, תא"ל יורם יאיר (ייה), אל"מ אמירה דותן, הרב יוחנן פריד, ח"כ עוזי לנדאו, התעשיין זאב בילסקי, ד"ר אבי רביצקי, חיים צ'סלר, אברהם אינפלד ואחרים.

הציפיות היו גבוהות. דיברו על פריצת דרך ביחסים שבין ישראל ליהדות הגולה, על זריקת מרץ למימסד הציוני המאובן ועל תחילתו של תהליך בלתי הפיך, שיביא לשינוי פני התנועה הציונית. בפועל שקע הפורום בשיגרה של בירבורים. בגלל הרצון לשמור על אווירה טובה של דיונים ועל מכנה משותף רחב נוצר מצב שהפורום אינו יכול לומר שום דבר משמעותי בשום עניין השנוי במחלוקת. נסיון של אברהם בורג לקיים דיון בנושא "מיהו יהודי", בכינוס מוריה השני, גרם להתכתשות חריפה בין האורתודוקסים לבין האחרים. גם בנושאים אחרים, כמו שאלת העליה ומרכזיותה של מדינת ישראל, או יחסי דתיים־חילונים, לא היה אפשר לגבש עמדה משותפת. מה שיצא לבסוף הם שני פוסטרים נאיביים שאמרו: "קיצוניות: זה מה שיהרוס את המדינה" ו"סובלנות: זה מה שיציל את המדינה".

עידו דיסנצ'יק, של מטבעות

"זה מצחיק, אבל זה הקונסנזוס שיכולנו להגיע אליו", אומר עורך מעריב עידו דיסנצ'יק. "הדילמה היא האם להיות קבוצה קטנה וצעקנית או קבוצה גדולה שיש בה מגוון רחב של דעות".

בסוף החודש תגיע לארץ, במסגרת פרוייקט "עוצמה" של הפורום, קבוצה בת 60 צעירים יהודים, בגיל 18–20. צעירים אלה, שגויסו באמצעות הפדרציות היהודיות בארה"ב, ישהו בארץ בתשעה חודשים – בקיבוצים, בכפרי עליית הנוער, בישובי הערבה ובעיירות הפיתוח. על פרוייקט זה ופרוייקט נוסף, "להבה", שהתקיים בתחילת הקיץ ובו נפגשו בניהם של חברי הפורום עם בני נוער יהודים מארה"ב, עיקר גאוותם של חברי הפורום, אבל פרוייקטים אלה משמשים גם מטרה לחיצי ביקורת. ארנון מנטבר, ראש חטיבת הסטודנטים במשרד הקליטה העומד בראש פרוייקט "עוצמה", רואה חשיבות רבה בכך שלראשונה מוכנות הפדרציות בארה"ב לגייס לפרוייקטים בארץ אנשים ולא כסף.

עידו דיסנצ'יק: "איך אפשר לעניין בנושא כזה את עם ישראל שכל מה שמעניין אותו זה סל המטבעות החדש? אפילו הטלוויזיה לא מסוגלת להעביר את המסר. כאשר הוקרנה תוכניתו של אבא אבן, אנשים סגרו את המקלט או עברו לווידאו"

דוד קוליץ. יתרון יחסי

"לפדרציות נשבר לדבר עם הסוכנות: נמאס להם מחוסר היעילות, מהבזבוז ומהשיקולים הפוליטיים הבאים במקום שיקולים מקצועיים. הם ניסו למצוא קשר אחר והיו מוכנים לשלם תמורתו", הוא אומר.

מי שפתח את הדלת לפדרציות היה בריאן לורי מסאן־פרנציסקו. כיום משתתפות בפרוייקט עשר פדרציות. מצדדי הפרוייקט טוענים כי הפדרציות אינן מוכנות כלל לשמוע על הסוכנות, והעובדה שהן הסכימו להשתתף בפרוייקט מצביעה על פריצת דרך ביחסים שבינן ובין מדינת ישראל. ג'ודי וידצקי, מזכ"ל תנועת העבודה הציונית העולמית, חולקת על טענה זו. "הפדרציות חיפשו דרך להרחיב את פעילותן בארץ והן בחרו לעשות זאת בעזרת הפורום. כל שליח טוב, בעל יכולת מנהיגות, שהיה פועל בתוך הפדרציות, היה יכול להצליח באותה מידה".

"אין זה מתפקידו של הפורום לבצע פרוייקטים", אומר אברהם אינפלד, חבר הנהלת הפורום. "לכך ישנם הסוכנות, "הנוער והחלוץ", "השירות הלאומי". הפורום צריך להשתתף בעצה ובעזרה ולא לנסות להחליף את הסוכנות". אינפלד חושש מהרגע שהפורום יתחיל לקבל על עצמו פרוייקטים שביצועם יצריך גיוס עובדים ואלה יזדקקו לשורים, ולאט לאט תתגבש ביורוקרטיה חדשה.

דעה זו היא דעת מיעוט בין חברי הפורום, אך היא מקבלת חיזוק מגורמים בסוכנות ובתנועות הנוער החלוציות, המרגישים שמישהו דורך להם על האצבעות. מכיוון מחלקת הנוער והחלוץ נמתחת ביקורת על כך שהפדרציות בארה"ב מממנות את הצעירים המגיעים לפרוייקט "עוצמה", בעוד שאלה הבאים לתוכניות של "הנוער והחלוץ" צריכים לממן זאת מכיסם. הפרדוקס הוא שהכספים לפרוייקט עוברים דרך "הנוער והחלוץ" והם, למעשה, מבצעים את הפרוייקט.

מאז הקמתו, שמר "הפורום הישראלי" על פרופיל תקשורתי נמוך מאוד, מתוך זהירות האופיינית לבעלי היכרות אינטימית עם התקשורת, או אולי מתוך מגמה לשמור על האקסקלוסיביות של החברים בפורום. "לא היה לנו מה להראות ולא רצינו להידחף לעיתונות ולומר: 'הנה אנחנו עושים מהפכה'", אומר דוד קוליץ. "אני גם לא משוכנע שהעתונים בישראל ישבו וחיכו לבשורה שלנו". עידו דיסנצ'יק נשמע בוטה יותר: "איך אפשר לעניין בנושא כזה את עם ישראל, שכל מה שמעניין אותו זה סל המטבעות החדש. אפילו הטלוויזיה לא מסוגלת להעביר את המסר. כאשר הוקרנה תוכניתו של אבא אבן, אנשים סגרו את המקלט או עברו לווידיאו".

דוד קוליץ: "ארגון כמו הפורום יכול להיות אפקטיבי כל עוד חברים בו אנשים שיש להם יתרון יחסי בתחומים שהם עוסקים בהם – אמנות, אקדמיה, עסקים, תקשורת או צבא. לא התיימרנו להקים ארגון עממי המוני"

הקריטריון לחברות בפורום הוא תשלום מס חבר והשתתפות בפעילויות השונות. הפעילות מתבצעת בוועדות השונות – עליה וקליטה, כלכלה, חינוך ותרבות וכדומה. כיום רשומים בפורום 267 חברים, ביניהם קבוצה של אנשי צבא שקיבלו אישור מיוחד משלטונות צה"ל להשתתף בפעילות הפורום. מספר המשתתפים בפעילות השוטפת נמוך בהרבה. למרות זאת, יש רתיעה בפורום מפתיחת השורות, מהצטרפות חברים חדשים שאינם מתאימים לפרופיל החברתי הקיים. "ארגון כמו הפורום", אומר דוד קוליץ "יכול להיות אפקטיבי כל עוד חברים בו אנשים שיש להם יתרון יחסי בתחומים שהם עוסקים בהם: אמנות, אקדמיה, עסקים, תקשורת או צבא. לא התיימרנו להקים ארגון עממי המוני". אברהם אינפלד מודה כי מסביב לשולחן הפורום התגבשה שכבה של "ואספ" ישראלי, שכבת עילית אשכנזית "מצליחנית", וחסרה מידה מסויימת של פתיחות. עם זאת אין הוא רוצה לפתוח את השורות לנושאים חדשים אלא להמשיך ולהתרכז בנושאי יהדות, ישראל והגולה.

שנתיים לאחר הקמתו, ניצב היום "הפורום הישראלי" בפני פרשת דרכים. האם להמשיך ולהיות גוף שעיקר עיסוקו בפרוייקטים, חשובים פחות או יותר, או ללכת בדרך הקשה של פריצה לתודעה הציבורית תוך מאבק על שינוי דמותה של התנועה הציונית. שאלה זו תעמוד במוקד דיוני "העצרת העולמית השלישית – הפורום היהודי העולמי" שתתקיים בחודש ספטמבר במלון "פלאזה" בטבריה. "אם המטרה היא הקשר בין ישראל והתפוצות, הפורום צריך לשמש מצד אחד אנטנה המתווה דרך, ומצד שני מאיץ ויוזם תהליכים", אומר אברהם בורג, יועץ ראש הממשלה לענייני התפוצות: "על הפורום להתמודד על אופיו של הקשר בין ישראל והתפוצות והבמה להתמודדות היא במת הסוכנות".

בכינוס הקרוב תועלה הצעתו של בורג לפתוח במאבק לקראת פתיחת הסוכנות לבחירות דמוקרטיות גם בישראל. "הפורום צריך לתבוע את הנציגות הראויה לו במסגרת התנועה הציונית. אחרת יהיה תמיד יתום הנסמך על שולחן הציונות של המימסד" אומר בורג, "לקבל כסף מהסוכנות ביד אחת ולדחות את ערכיה ומסורותיה ביד השניה – זו עמדה בעייתית ומתחסדת. אם רוצים כוח, צריך להתמודד גם על אופי היד השניה". בורג ימצא עצמו, קרוב לוודאי, במיעוט. הפורום, שנוסד כגוף חוץ מימסדי, זכה עם הקמתו לחוש את חומה הרב של אימפריית דולצ'ין. ה"חיבוק" התבטא בתקציב שנתי של 30 אלף דולר בתוספת משרד ומזכירה בבניין הסוכנות בתל־אביב. רבים מחברי הפורום אינם מסתירים את סלידתם מהמימסד הסוכנותי, ובעיקר מהפוליטיקאים "הציוניים". אך באותה מידה הם מתנגדים לכל פעילות פוליטית במסגרת התנועה הציונית.

הפורום, אומרים מבקריו, נוצר על־ידי האמריקאים כדי לשרת את מטרותיהם שלהם. בעזרת השותפות הזאת, דור שלם של פוליטיקאים יהודים צעירים בארה"ב מכין את עצמו בעזרתו של הפורום לתפקידי מפתח בסוכנות היהודית והמגבית. לאמריקאים משמש הפורום גם כלי לעקיפת הממסד הציוני הישראלי ובעזרתו יקבעו מי יהיה המנהיג שהם ישתפו אתו פעולה. האמריקאים הם שקובעים למעשה את דמותו של "הפורום הישראלי", ובבוא היום ינצלו אותו במאבק על עתיד ההנהגה של העם היהודי.

קוליץ מתמרן היטב

היו שהופתעו לגלות את שמו של דוד קוליץ ברשימת המנהיגים הישראלים הצעירים שזומנו להיפגש עם סגן נשיא ארה"ב, ג'ורג' בוש, בעת ביקורו בארץ. גם קוליץ, עלפי דבריו, הופתע. "לא יודע למה הזמינו אותי. קיבלתי טלפון מהשגרירות האמריקאית ובאתי", הוא אומר. מאז הוקם הפורום, מילא קוליץ את תפקיד היושב־הראש וגם מי שלא אוהב את המבנה והסגנון שבו התגבש הפורום בהנהגתו של קוליץ מציין את מסירותו הרבה ואת יכולתו לתמרן בין ה"קליקות" השונות כדי לשמור על שלמות הפורום.

קוליץ גיבש סביבו קבוצה מצומצמת, ביניהם אנשי הכספים – התעשיין זאב בילסקי, שנבחר ליו"ר הבא של הפורום, הבנקאי שמואל בריטובים ועוד שניים־שלושה חברים הנמנים עם "המטבח" של הפורום. ההחלטות שהיו מתקבלות בקבוצה זו לא היו תמיד מקובלות על שאר החברים, אולם קוליץ ידע כיצד לסגת או לפייס כדי שלא לעורר סערות מיותרות.

כל הסימנים מצביעים על כך שקוליץ, לשעבר עוזרו ושותפו לעסקים של עזר וייצמן, אינו מתכוון להסתפק בתואר של "יו"ר מייסד", והוא מכין לעצמו מסלול להמראה מחודשת.

בין קיטש לנוסטלגיה / הרצל ארליך

„חלף עם הרוח" עם הרוח חלף

ביום חורף אחד של תחילת שנות ה־40 התדפקו שני צעירים לובשי סרבלי־עבודה על דלת דירה בצפון תל־אביב. הם נשאו עמם סולם מתקפל וארגז כלי־עבודה. לבעלי הבית המופתעים, זוג צעיר, הם סיפרו כי באו לאתר תקלה במערכת החשמל, שיתכן כי מקורה דווקא בדירתם. השניים נכנסו פנימה, הציבו את הסולם, הדליקו וכיבו חשמלים בחדרים, בדקו נקודות־כוח, הציצו בארון־החשמל במטבח, סובבו החוצה ופנימה אגסי נורות, בדקו פה ושם ולבסוף ביקשו סליחה והסתלקו.

„מחר הוא יום אחר", אמרה סקארלט א'והרה וכבשה פיהוק קטן. גם אנחנו

מאוחר יותר גילו בני הזוג, הפעם להפתעתם הנעימה, זוג כרטיסי קולנוע זרוקים על רצפת הסלון. הכרטיסים היו מיועדים להצגה שניה של קולנוע „אופיר", והם לא נזקקו לא לעיתון ולא ללוח־מודעות כדי לדעת שנפלה בידם מציאה של־ממש, שני כרטיסי קולנוע במקומות טובים מסומנים לסרט „חלף עם הרוח". כרטיס קולנוע באותם הימים עלה 10 או 11 מיל. לכבודו של „חלף עם הרוח", סרט של שלוש וחצי שעות,

לי וגייבל. כמעט חלפו עם הרוח

הסרט היוקרתי ביותר של הוליבוד מאז ומעולם נבלן לאותה תקופה (מאוחר יותר התברר שזהו, עד ימינו אלה, גם הסרט הקופתי המצליח ביותר בכל הזמנים), שילשו את המחיר: 30 מיל, דהיינו שלושה גרוש, סכום גדול באותם ימים, כשמשכורת ממוצעת של פועל או פקיד היתה 6 לירות לחודש. אבל המציאה האמיתית היתה עצם השגתם של הכרטיסים, בגלל התורים הארוכים ליד קופת הקולנוע.

העתונים של אז לא פירסמו, כך שאין לדעת אם ניסו בעלי הדירה לאתר בחברת־החשמל את שני הפועלים כדי להחזיר להם את הכרטיסים האבודים, אם לא. דבר אחד בטוח – הם הלכו לראות את הסרט. כשחזרו כעבור ארבע שעות הביתה, חיכתה להם הפתעה שלישית, המוחצת מכולן: הדירה היתה ריקה. מה זאת אומרת ריקה, אלמונים רוקנו אותה כולה, על כרעיה וקרביה, על הרהיטים והבגדים והתמונות והשטיחים וכלי־המטבח וכלי־הרחצה והמקרר ומה־לא. את תינוקם בן השנה־שנתיים הניחו השודדים על הרצפה, עטוף בשמיכת פוך, הפריט הכמעט־יחידי שנותר בדירה.

היום, כשאני חושב על זה, עולה חשד בלבי שכל הסיפור הזה לא היה ולא נברא אלא כדי לשמש ברווז פרסומי לסרט, פרי דמיונו של סוכן פרסומת ממולח. שכן הסיפור מלא חורים כמו גבינה שווייצרית, ובעיקר הקטע על התינוק המסכן: מה הולך פה? משאירים בבית תינוק בן שנה־שנתיים ללא בייביסיטר? אבל אחר־כך אני נזכר שבאותם ימים כמעט לא ידעו מה זה בייביסיטר. וכשזוג צעיר רצה לצאת בערב לבילוי, היה משאיר מפתח אצל השכנים ומבקש מהם שיציצו מדי פעם בעין ואוזן לראות ולשמוע שהכל בסדר, וברוב המקרים אפילו לא היו נותנים מפתח אלא משאירים את הדירה פתוחה.

היום, כ־45 שנה אחרי (בארה"ב יצא הסרט לאקרנים כבר ב־1939) איך נראה הסרט בפרספקטיבה של הזמן החולף? קודם־כל אורכו. וככן, סרט של שלוש וחצי שעות לא גורם היום לאיש התרגשות ולא מפיל אף אחד על הפנים. בעידן הטלוויזיה והווידיאו רגילים אנשים – נוער, מבוגרים וזקנים – לרבוץ מול הקופסה הטפשה שש שעות ויותר ברציפות כזו או אחרת, עם הפסקות לגיחות קטנות למקרר או לבית־השימוש. ובהקשר זה אסור לשכוח מבצעים גדולים יותר שעברנו מאז, סרטים עם נשימה ארוכה כמו „היימאט" (16 שעות) ו„שואה" (כ־10 שעות בשני המשכים).

המערכון שמבצע דודו טופז על המשפחה הוולת (מה יש לך מאורנג'דה מישל'ה) היה נכון יותר לימים ההם של שנות ה־40 מאשר לימינו אלה. אז, כשנסעו לחדרה ולפרדס־חנה, שלא לדבר לנסיעה ארוכה מאוד לחיפה, ומעבר להרי חושך לטבריה, היו גוררים חוץ מן המזוודות גם סלים מלאים אוכל, ביצים קשות תקביקים ומלפפונים ועגבניות שאותם היו מתחילים לאכול מרגע שעזב האוטובוס את התחנה המרכזית, שהיתה ממוקמת באותם ימים בסוף שדרות רוטשילד בדרום תל־אביב, וסיימו בקושי עד שהגיעו מקץ כמה שעות של טילטולים ליעדם. ובשביל מי שלא הספיק להצטייד בכל הטובין הללו לפני הנסיעה, היו נעצרים לרבע שעה הפסקה בצומת בית־ליד כדי למתוח את האיברים ולקנות גזוז אדום־מתוק עם ופלות מצופות בקיוסק שעל אם־הדרך. אותו הדבר זכור לי גם ב„חלף עם הרוח" של אז. שלוש וחצי שעות סרט וביחד עם מודעות הפרסומת, הבקרובים וההפסקה, כארבע שעות ורבע: אנשים הצטיידו כמו למסע ארוך, בסנדוויצ'ים ושוקולדים ואגוזיות ושאר ממתקים של אותם הימים – וההפסקה באמצע הסרט, כ־20 דקות, נועדה כדי להשלים את החסר במזנון.

ביום ב' שעבר אני הולך לקולנוע אלנבי (זה שנשרף זה מוגרבי) ביומיות לעבור במנהרת הזמן 45 שנה אחורנית כדי לראות מה שרד מכל זה. את הבת סחבנו איתנו, חצי בכוח וחצי בפיתויים. היא לא רצתה להפסיד את „תהילה" ב־8 בערב בטלוויזיה, אבל אחרי שהצלחנו להעביר לה מקצת מן ההתלהבות של פעם מהסרט, עם כמה מסרים היסטוריים וקצת רקע, היא הסכימה לבוא.

עד שהתחיל הסרט התמלאו שלושה רבעים מן האולם באנשים. הישג לא רע בתקופה שבתי הקולנוע עומדים בשממונם ביומיות. אבל עצם העובדה שאפשר להשיג כרטיס ל„חלף עם הרוח" חמש דקות לפני תחילת ההקרנה נראית מעליבה במקצת למי שחזה בהיסטריית הבהלה לכרטיסים של פעם.

הקהל היה „מעורב ישראלי" הגיל, בגיל ובמוצא עדתי. אחר־כך, מן הלחישות וההאנחות ומקריאות הביניים אני מגלה שחלק מהצופים לקחו את הסרט כמערבון רגיל מהשורה וניסו כל הזמן לנחש את ההמשך על־פי הסטנדרטים ההוליבודיים הנוקשים. הרבה לא ידעו, ככל־הנראה, שהסרט מחובר לספר קלאסי. הנוער בא בעיקר בשידולם של ההורים. אלה הם כמובן רשמים לא־מבוססים, אבל ככה זה נראה לי, מסביבתי המיידית. אשתי התמוגגה, בתי קצת פיהקה, אני טיילתי ברגשות מעורבים באיזור הדמדומים שבין קיטש לנוסטלגיה. בקיצור, הרי לכם במכה אחת פער הדורות – קצת אכזבה, הרבה נוסטלגיה, שעטנז של רגשות. שבע בסולם ארליך.

אשלי, לסלי הווארד, נראה כאסטרונאוט אנגלי שצנח בנפילה חופשית לסוכנות נאס"א האמריקאית – מה לג'נטלמן אנגלי ולאציל דרומי?

דבר אחד ברור לי, סרט העבר המפואר הזה לא יתפוס מומנטום של קאמבק אצל הצעירים. ומכיון שכך, הוא יישאר אולדטיימר, נושא להתרפקות חוזרות ונשנית מדי כמה שנים לדור הישן, שיילך ויפחת ויתמסמס עד שיימוג וייעלם.

עכשיו, אחרי שהצבתי כמה נקודות־התייחסות כלליות לסרט, בואו נבחן את עמידותן של כמה סצינות בלתי־נשכחות, לאור שנשחקו קצת בשיניו המכרסמות של הזמן, בעיקר לעיניו המשתאות והבלתי־באות־על־סיפוקן של הדור החדש הצעיר הרואה את הסרט לראשונה. סצינת הידוק המחוך סביב למותניה הדקיקות של ויויאן לי (סקארלט או'הרה) נראה היום מצחיק לצעירות שבקושי יודעות חזיה מהי, שלא לדבר על מחוך. סצינת ריקוד הקודריל והוואלס באחוזתו של אשלי וילקס (לסלי הווארד), ובכן כבר ראינו מעמדים כאלה, גדולים יותר המוניים ומהודרים יותר, בכמה סדרות בטלוויזיה. סצינת הפצועים הנאנחים והגונחים בתחנת־הרכבת של אטלנטה, שכה רבות שיבחו את אמינותה בעבר, שוב לא תופסת את צופה הקולנוע של שנות ה־80 בגרון. וכאשר סקארלט או'הרה מנסה לשלוף משם את הרופא כדי ליילד את מלאני (אוליבייה דההבילנד) הוא מסביר לה בפאתוס שהוא לא יכול לעזוב ושאין לו מורפיום כדי לנתח פצועים קשה הזקוקים בדחיפות לניתוח, איש לא מתעלף. סצינת הבריחה מאטלנטה הבוערת הוא עדיין ספקטקל פעלולי מרהיב של אש ותמרות עשן, אבל אינו מגיע לקרסוליו של „המגדל הלוהט" למשל. הרפליקה של רט בטלר בסיום – כאשר סקארלט אומרת־שואלת מה אעשה עכשיו – „לאמיתו של דבר אני לא שם עליך", מלים שהסעירו את הדור הקודם בנועזותן, נשמעות היום בשנות ה־80 חלביות במקצת, כטקסט לקוח מתוך ספר הנימוסין והמידות הטובות, לאחר מה שהורגלו אוזנינו לשמוע בשנים האחרונות.

בכלל, רט בטלר (קלארק גייבל), שהיה במשך עשרות שנים נושא להערצת נשים ולקנאת גברים, שווה קטע נפרד. התפקיד שהוא מגלם בסרט היה בשעתו חריג מן הסטיגמה ההוליבודית הרגילה, שאמנם אהבה נבלים, אך הקפידה להעניש אותם בסופו של הסרט כדי לאשש את האמירה המתוסרת „צדיק וטוב לו, רשע ורע לו". הריקוד שלו בסרט הוא ממש אנטי־פטריוטי ששווה הוקעה אל עמוד הקלון: משתמט מהצבא, מבריח שעושה יותר לרווחתו הפרטית מאשר לתועלת המדינה, הדוניסט מושבע, מתרועע עם פרוצות, מתהולל קל־דעת שסובב ביין כאשר ארצו עולה באש. התגייסותו לצבא ברגע האחרון, כשכבר ברור היה לכל שהדרום הובס במלחמה, נראית כתפירה גסה בידיים לא־אומנות על רצף קביל.

הכל טוב ויפה, אבל כלום לא עזר. כולם השתגעו אחריו. וגם הרכילות המרושעת, פרי עטן של רכילאיות הוליבוד הכל־יכולות בשנות ה־50, הדה הופר ולואלה פרסונס, שטענו כי חיוכו המקסים ושובה־הלב חשף מערכת שיניים תותבות לא עימעמה את זוהרו. זה היה אז. היום, אחרי ההיפ והביט. והפופ והפאנק הוא נראה לצעירים מצחיק, מלוקק, משוח בבריל־אנטין, והשפם שלו נראה להם ממש מגוחך. ויויאן לי כסקארלט נראית קצת מאולצת בשובבות הנעורים שלה, היא היתה אז כבת 30 ויצאה מעורה כדי לשחק בת 18. מלאני, אוליביה דההבילנד, נראית היום באור חיובי יותר

„לאמיתו של דבר אני לא שם עליך", מלים שהסעירו את הדור הקודם בנועזותן, נשמעות היום כטקסט הלקוח מתוך ספר הנימוסין והמידות הטובות

מאשר פעם. בשעתו התייחסו אליה הצופים הנלהבים כאל מיטרד, מכשול שמונע מסקארלט להשיג את אשלי אהוב לבה, אבל בהמשך היא מתגלה כאישיות חזקה, אמינה ונדיבה, הכלואה בגוף שברירי. אשלי, לסלי הווארד, נראה כאסטרונאוט אנגלי שצנח בנפילה חופשית לסוכנות נאס"א האמריקאית – מה לג'נטלמן אנגלי ולאציל דרומי? זהו הפיספוס הגדול ביותר שאני מכיר בתולדות הליהוק הקולנועי מאז ומעולם. קרן־אור משובבת־נפש לצופים של אז ושל היום היא הכושית השמנה, שלא הספקתי לרשום את שמה, המלמדת את בנות האצולה הדרומית אצילות אמיתית מהי.

מה עלה בגורלם של גיבורי הסרט? על אוליביה דההבילנד אני לא יודע דבר וחצי־דבר על גורלה, אם היא עדיין בין החיים אם לאו. כל השאר מצאו את מותם בנסיבות טראגיות אלה או אחרות. קלרק גייבל עשה שמיניות באוויר ולא הצליח לחזור על הצלחתו הגדולה כרט בטלר. ביאושו ניסה לשחק בכמה קומדיות, כמו „חביב המורה" ואחרות, שגימדו עוד יותר את קומתו השחוחה. ממש לקראת הסוף הצליח לחלוץ תפקיד יפה ואמין, כפלייבוי מזוקן לצידה של מרילין מונרו בסרט „יוצאי־הדופן", על־פי תסריט טוב של המחזאי והסופר ארתור מילר („מותו של סוכן"). זמן קצר לאחר־מכן מת מהתקף לב. ויויאן לי השתגעה, מיררה את חייו של בעלה האחרון לורנס אוליבייה והתאבדה. לסלי הווארד נהרג כאשר מטוס־נוסעים שיצא מנמל־התעופה בליסבון הופל באש מטוסי־קרב גרמניים ב־1941. בתחילה חשבו שהיה זה מעשה נקמה של הגרמנים, שנעלבו על שעשה אותם לצחוק בסרט האנטי־נאצי „פימפרנל סמית" (הסצינה שעד היום משכיבה אנשים על הבטן היתה התמונה שבה הוא נרדף על־ידי אנשי ס.ס. בבית־מלון. הוא נכנס לחדר, פתח את החלון היוצא אל הרחוב והתחבא בארון. הגרמנים, שהיו בטוחים שהוא ברח החוצה, חפזו מיד במדרגות למטה. לסלי יצא מהארון ואמר: „הפטנט הזה הוא כל־כך מיושן עד שכמעט התביישתי להשתמש בו"). אחרי המלחמה התברר שסיפור הפלת המטוס היה אחר לגמרי. איש־עסקים בריטי, דומה כמו שתי טיפות־מים לווינסטון צ'רצ'יל, עלה על המטוס בליסבון. שירותי הריגול הגרמניים בבירה הפורטוגלית העבירו ידיעה דחופה לברלין וגורלו של המטוס נגזר.

היום, 45 שנים אחרי, דומה ש„חלף עם הרוח" עם הרוח חלף. „מחר הוא יום אחר", אמרה סקארלט או'הרה וכבשה פיהוק קטן. גם אנחנו.

ספרי קיץ / „אקונומיסט"

בשביל זה כורתים עצים?

יותר מדי ספרים יש בעולם. בשנה שעברה יותר מ־50 אלף ספרים התפרסמו בכל צד של האוקיאנוס האטלנטי; בבריטניה ובאמריקה הדפיסו 2.5 מיליארד עותקים. והמצב הולך ומחמיר. מכירות הספרים בכריכה קשה, המיועדים למבוגרים, עלו באמריקה בשנה שעברה ב־20 אחוז (מכירות ספרי הילדים עלו ב־25 אחוז); מכירות ה„פייפרבקס" המסחריים – שם מטעה לכל הספרים שאינם מתאימים למתכונת המקובלת של גודל ומחיר ב„פייפרבקס" הרגילים עלו באמריקה ב־13 אחוז וביותר מכך בבריטניה. רק המסחר ב„פייפרבקס" הרגילים נחלש; מספר הפייפרבקס הנמכרים באמריקה ירד ב־6.5 אחוז בשנה שעברה, בבריטניה ירדו ההכנסות ב־4.7 אחוז.

אם מספרים אלה אינם מורים על שגשוג בענף הוצאת הספרים כדאי לשים לב כי ב־1984 קנו רק 45 אחוז מן הבריטים ספרי „פייפרבק", ומעטים יותר קנו ספרים בכריכה קשה. נראה כי ספרים רבים מדי רודפים אחר קוראים מעטים מדי. ורוב הקוראים הללו „חורשים" בין הספרים המעטים יחסית של רבי־המכר.

מה עושה ספר לרב־מכר?

לא רק, כפי שרבים סבורים, מין ואלימות. בשתי השנים האחרונות בלטו ברשימות המכירה שני ספרים. באמריקה, ב־85־1984, נמכרה האוטוביוגרפיה של לי איאקוקה ב־2.5 מיליון עותקים בכריכה קשה. בבריטניה מכרו את ספריה של סו טאונסנד, „יומנו הסודי של אדריאן מול, בן 13 3/4" והמשכו, „כאביו הגוברים של אדריאן מול", ביותר מ־5 מיליון עותקים (פייפרבקס וכריכה קשה) ברחבי העולם. שני הספרים יצאו עתה לאור בארה"ב תחת הכותרת „היומנים של אדריאן מול".

פרט ל„מול", אותם סופרים ואותם ספרים נמכרים היטב שנה אחר שנה משני צידי האוקיאנוס: ספרי עסקים ו„דע את עצמך" (במיוחד בארה"ב), גננות (באנגליה), איך לשמור על כושר, בישול והומור.

ספרות אשפתות נמכרת, כמובן, במיליוני עותקים בכל מקום. אבל אפילו לספרות זו יש מאפיינים לאומיים. לאמריקה יש סטיפן קינג, וי. סי. אנדרוס ודניאל סטיל; לבריטניה יש ג'פרי ארצ'ר ושירלי קונראן.

אף שספריהם של הללו חוצים את האוקיאנוס בשני הכיוונים, הם נמכרים טוב יותר בשוק הבית של המחבר. כמה מן הספרים הבריטיים המוזרים מוצאים את דרכם אל רשימות רבי־המכר האמריקאים. כך, למשל, נמצא ברשימה ספרו האנגלי של הווטרינר לשעבר ג'יימס הריוט, "ONEY ONE WOOF" מיד אחרי ספר אמריקאי מובהק כמו „איך לקנות נכסי דלא־ניידי במעט כסף או בלי לשלם כלל מראש". רבי־המכר הגדולים ביותר הם פרי עטן של מלכות הרומנסה המסתורין האנגליות. ברברה קארטלנד אשר כתבה יותר מ־400 רומנים מכרה כל אחד מהם במיליון עותקים; כך גם אן מאטר, שכתבה 100 ספרים ואגאתה קריסטי, אשר 87 ספריה נמכרו עד כה ב־300 מיליון עותקים. רק התנ"ך וכתבי שקספיר נמכרו טוב יותר.

תעשיית הספרים האמריקאית הדפיסה שני מיליארד ספרים בשנה שעברה, פי ארבעה מן התעשיה הבריטית. בהשוואה למספר התושבים, מדפיסות שתי התעשיות מספר ספרים דומה. יש לציין כי בשני צידי האוקיאנוס יוצאים לאור אותו מספר של ספרים. באמריקה, לראשונה, נמכרו בשנה שעברה חמישה ספרים בכריכה קשה ביותר ממליון עותקים, וכמעט 100 ספרים נמכרו ביותר מ־100 אלף עותקים, כפליים מהמכירות שמלפני חמש שנים. ספרים לא בדיוניים (נון־פיקשן) בכריכה קשה נמכרים בדרך כלל יותר מספרים בדיוניים (פיקשן), אבל ב־1985 היו שלושה מתוך חמשת הספרים שנמכרו ביותר ממיליון עותקים, ספרים בדיוניים: „ציידי הממותה", מאת ג'יין אאול, „טקסאס", מאת ג'יימס מיצ'נר ו„ימי אגם ובגון" מאת גאריסון קיילור, שהוא יוצא דופן בכך שלא היה מעולם ברשימת רבי־המכר. הכלל אומר שכדי להגיע לרשימה זו עליך להיות שם מקודם. שני הספרים האחרים, המשלימים את החמישיה, הם אוטוביוגרפיות: ספרו של לי איאקוקה (נמכר גם ב־1984 ביותר ממיליון עותקים), וספרו של צ'אק ייגר.

ספרי בישול, כושר ואיך־לשפר־את־עצמך תופסים את מה שנשאר ב־15 המקומות הראשונים של רשימת רבי־המכר. אולם את תחתית הרשימה מקשטים ה„דובדבנים" של עוגת המו"לים האמריקאיים: „ארוטיקה של נשים בבית", „לעולם אל תריח דג במתנה" או „פמפינג אפיי: הדרך

מה עושה ספר לרב־מכר? לא רק, כפי שרבים סבורים, מין ואלימות. תעשיית הספרים האמריקאית הדפיסה שני מיליארד ספרים בשנה שעברה, פי ארבעה מן התעשיה הבריטית

לעיצוב מעולה של גוף האשה (והספר נכתב על־ידי שני גברים).

הוצאות הספרים בבריטניה גלגלו ב־1985 מחזור של שני מיליארד ליש"ט; ההכנסות הסתכמו ביותר מ־7 אחוזים. רשימות רבי־המכר הורכבו משמות ותיקים וידועים בתעשיית הספרים האנגלית. בראש הרשימה ניצבים: ברברה טיילור בראדפורד, וילבור סמית, שירלי קונראן וקתרין קוקסון. גם כאן רק סופרים בודדים, אשר לא הופיעו בעבר ברשימות, הצליחו להתמקם בין רבי־המכר. השנה היו אלה אניטה ברוקנר, שכתבה את „מלון האגם", ואיי. מ. פורסטר, שזכה לתחיה מחודשת אחרי הסרט שנעשה לפי ספרו „המעבר להודו".

האנגלים נוהגים לקנות ספרים שימושיים רבים, מילונים וספרי גינון; גם ספרי היסטוריה פופולארית נמכרים היטב. יוצא מן הכלל אחד בין הספרים התעודיים היה רב־המכר של 1985, „מראות מרג'יזים", שנכתב בעקבות תכנית טלוויזיה.

ספר כזה מורה עד כמה קשורה הצלחת המכירה של ספרים בניצול נכון של הטלוויזיה. העיבודים לטלוויזיה של „היהלום שבכתר" ו„בחזרה לברידסהד", הריצו את הצופים לחנויות הספרים. גם החתונה המלכותית האחרונה, שהיתה אירוע תקשורתי מרכזי, שימשה כמקום מכירות לספרים על משפחת המלוכה.

אף־על־פי־כן, אין לאיש נוסחת קסמים לבחירת רב־מכר (מלבד, אולי, לוותיקי הרשימות כאגאתה כריסטי). ג'יין גלפמן, סוכנת ספרותית מניו־יורק, אומרת שהיא יכולה להבחין ברב־מכר כשהיא קוראת אותו. דוגמה לספר מפתיע כזה הוא ספר זכרונותיו של רופא העצבים, אוליבר סאקס, „האדם שטעה והחליף את אשתו בכובע, וסיפורים קליניים אחרים".

יש חיים מחוץ ללונדון

האיטלקים מציירים ושרים היטב. הצרפתים מציירים ומבשלים היטב. הגרמנים מתפלספים וכותבים סימפוניות מבריקות. אולם הרומן, כן הרומן, הוא התחום הבלעדי לאנגלים שהשכילו להיות הראשונים לעצב את הצורה הספרותית הזאת. „פאמלה", ספרו של סמואל ריצ'ארדסון, שראה אור ב־1740, היה הרומן המגובש הראשון; ג'יימס ג'ויס, אירי שכתב באנגלית, זיקק את צורתו עד לתמציתה ב„יוליסס", שהתפרסם ב־1922. בריטים רבים מדי עדיין חושבים כך, קצת בגלל בדידות צרת אופקים בכל הקשור לשפות אחרות, וקצת בגלל השיטה המסורתית הצרה שבה מלמדים ספרות בבתי־הספר והאוניברסיטאות.

אולם כפי שיודע כל חובב כדורגל, לא די בהמצאת חוקי המשחק, אף לא בשחקנים הטובים ביותר בהיסטוריה. בכל אלה אין ערובה לעליונות מתמדת. מעטים הם הסופרים האנגלים החיים (מלבד גראהם גרין) הזוכים להערכה ברחבי העולם. גם בבית יורדת קרנו של הרומן האנגלי. קבוצה של מו"לים בריטיים התאחדה במטרה לגרות את חיכם התשוש של הקוראים בספרות אירופית ועולמית. הם מוצאים שוקים חדשים בקרב דור הקוראים הצעיר, ומפריכים את המוסכמה שספרים שנכתבו בידי זרים אינם נמכרים היטב באנגליה.

את הגידול בהיקף ההוצאה לאור של ספרות בין־לאומית בבריטניה מניעים ה„פייפרבקס" והוצאת פיקאדור. מחירם הנמוך של ה„פייפרבקס" (ספרים בכריכה רכה) מפתה את הקוראים לקנות ולהתוודע לסופרים שאת שמם שמעו מקודם רק במעורפל. הוצאת פיקאדור ניצלה עובדה זו בפיקחות והרכיבה רשימת ספרים שהיא משווקת כפי שהוצאת פנגווין משווקת את רשימת הספרים שלה.

הוצאת פיקאדור נוסדה באמצע שנות ה־70 כדי לסייע לחברת־האם „ספרי פאן" להינתק מתלותה ההדוקה בהכנסות מספרי ג'יימס בונד של איאן פלמינג. את הצלחת ההוצאה החדשה יש לזקוף, במידה רבה, לזכותו של העורך, סוני מהטה. מהטה, הודי שהתחנך בשוויצריה, ארה"ב ובריטניה, לא תכנן מראש לשווק רשימת ספרים בין־לאומית. ההזדמנות נקרתה בדרכו כאשר מכירות „מאה שנים של בדידות", ספרו של מארקס, התגלתה כמכרה זהב. מהטה רק „רחף" את ההצלחה, וזו האירה לו פנים.

הרומנים הלטינו־אמריקאיים, שהתעלמו מהם עד לפני עשר שנים, נמכרים עתה בכל חנות ספרים ברחבי בריטניה. רוברט מקראמב, מנהל המערכת של הוצאה מתחרה, „פאבר ופאבר" מציין שרומנים אלה הם המקבילה הספרותית לאפיקה שכתבו דיקנס ובלזאק במאה ה־19. „המלחמה של סוף העולם", ספרו של הסופר הפרואני מריו ורגס יוסה, מוכיח שאסכולות ספרותיות, ולא רק סופרים בודדים, נמכרים היטב, אף שרק קוראים מיומנים ובעלי ידע יכולים להבחין בין חלקיה השונים של האסכולה. קרלוס פואנטס המקסיקני שותף לאותו ז'אנר לטינו־אמריקאי עם איזאבל איינדה, אחייניתו של הנשיא הצ'יליאני המת, אשר כתבה את „בית הרוחות", ועם הסופר הקובני הגולה קאברירה אינפאנטה ועם מנואל פואיג הארגנטיני, מחברו של „נשיקת אשת העכביש".

השגשוג בהוצאת הספרים הזרים בבריטניה קיבל את השראתו מן התעשיה האמריקאית. „פיקאדור" פרסמה בתחילה תרגומים שנעשו בארה"ב. כוח ההיתוך האמריקאי יצר שוק טבעי לספרים של יוצרים זרים. האמריקאים עצמם אינם רכושניים כמו האנגלים כלפי השפה. פיקאדור מוציאה עתה לאור תרגומים מקוריים ויוזמת מהדורות חדשות בכריכה קשה בשיתוף עם בתי הוצאה אחרים. תרגום משובח חיוני להצלחתו של רומן זר, ולו רק מפני שהעורכים בעצמם מסתמכים על עותקים מתורגמים בבואם להחליט איזה ספר לפרסם. הסברה המקובלת בבתי ההוצאה היא שתרגום ספרים מגרמנית לאנגלית עולה יפה, מה שמסביר במידת מה את הצלחתם של סופרים כגינטר גראס והיינריך בל. מילן קונדרה הצ'כי, נחשב במעט לסופר אנגלי בעקבות הצלחת ספריו, „הקלות הבלתי נסבלת של הקיום", ו„ספר הצחוק והשכחה".

שוק הספרים המתורגמים לאנגלית מתפשט אף מחוץ לגבולות אמריקה ובריטניה, אל העולם שאינו דובר אנגלית.

גם ההולנדים והמערב־גרמנים קוראים סופרים זרים מתורגמים לאנגלית. ומדינות חבר העמים הבריטי דוברות האנגלית, פועלות בשני הכוונים – הן מייבאות תרגומים לאנגלית בהוצאות ספרים בריטיות ומייצאות את יצירות הסופרים שלהם דרך מו"לים בריטיים כ„פאבר", „אבאקוס" ו„פיקאדור".

ספרו האחרון של טימותי מו, „רכוש מבודד", וספריו של סלמן רושדי, „ילדי חצות" ו„בושה" מחזקים את הסברה שהרענונות בכתיבה הבריטית בת־זמננו באה לה מן הסופרים שכתיבתם בשפה האנגלית משקפת את המסורת הלא־אנגלית שבה גדלו (כך לגבי מו, הסיני למחצה וסלמן רושדי ההודי המתגוררים בלונדון). ביחד עם סופרים ממוצא קאריבי כקאריל פיליפס, עשויים אלה להחזיר לרומן האנגלי את צביונו הקוסמופוליטי, לנער אותו מקפאונו ולהחדיר בו את ההכרה שיש חיים מחוץ ללונדון.

המהפכה האמריקאית / יוסי מלמן, מיניאפוליס

העתיד ישודר מתחנות מקומיות

„אתה רואה", אומר סטנלי הבארד השני ומצביע על משאית בגודל בינוני ועליה צלחת גדולה. „זו המהפכה האמיתית". הבארד בן השלושים, גבה־קומה בחליפה מחוייטת, הוא דור שלישי למשפחה שעסקיה בתחום התקשורת. ב־1923 הקים סבו תחנת רדיו קטנה בסט. פול מינסוטה ומאז התרחבו עסקי המשפחה. היום יש בבעלותם כמה תחנות רדיו וטלוויזיה ואת „קונוס תקשורת", היהלום שבכתר עסקי התקשורת של המשפחה. „קונוס" היא קיצור של „ארה"ב היבשתית" (CONTINENTAL U.S.) ועיקר התמחותה בהעברת שידורי חדשות בעזרת לוויינים. אביו של סטנלי, הנושא את אותו השם, אוהב לספר את המעשיה על מהנדס האווירונאוטיקה הצרעה. בעוד המהנדס מנסה להסביר מדוע, מבחינה אווירודינמית, אין הצרעה יכולה לעוף, נשמע באוויר זמזום, המפר את חוקי הפיסיקה.

הסיפור מזכיר למשפחת הבארד את מה שהם עושים ובהצלחה. הצלחתם היא חלק מתהליך כללי המתפתח בענף התקשורת של ארה"ב. הסטת הדגש מן הרשתות הגדולות – „אי.בי.סי", „אן.בי.סי" ו„סי.בי.אס" – לתחנות הטלוויזיה הקטנות והמקומיות. „אנו עדים ללוקאליזציה של החדשות", מסביר סקוט גודפאלוב, שהצטרף זה לא כבר כעורך חדשות לעסקי „הבארד תקשורת". גודפאלוב נטש משרה מכובדת כסגן־מנהל המשרד בוושינגטון של חדשות רשת „אן.בי.סי" בוושינגטון והעדיף להצטרף לתחנת טלוויזיה מקומית, כאן בסט. פול, העיר התאומה למיניאפוליס על גדות נהר המיסורי. „בערים התאומות" והפרברים יש אמנם אוכלוסיה של כ־2 מיליון בני אדם (מתוך 3 מיליון בכל מדינת מינסוטה), מגדלי שחקים, חנויות אופנתיות, אבל הן עדיין נחשבות לפרובינציאליות בהשוואה לניו־יורק, וושינגטון, סן־פרנסיסקו או לוס־אנג'לס. וסקוט גודפאלוב אינו היחיד. בשנים האחרונות נוטשים יותר ויותר שדרי רדיו ואנשי טלוויזיה לעזוב את הרשתות הגדולות ולהצטרף לתחנות הקטנות.

במשך ארבע שנים היה ביל קרטיס אחד משני המגישים הראשיים של „חדשות הבוקר" של „סי.בי.אס."; כיום הוא מגיש חדשות בתחנת הטלוויזיה „וו.בי.בי.אם." של שיקגו ואין מרוצה ממנו. גם ללי מקארתי נמאס מהרשתות הגדולות. „עבדתי עשר שנים ככתב של „אן.בי.סי." בבוסטון ובוושינגטון עד שבוקר אחד גיליתי כי בשנה אחת נעדרתי מהבית כ־100 לילות. פשוט נמאס לי. זה הרס את חיי המשפחה שלי". מקארתי קם ועזב את הרשת ומצא עצמו עובד בשביל תחנת טלוויזיה בפילדלפיה. מגמה זו איננה רק תוצאה של גחמות אישיות. יש לה גם, ואולי בעיקר, סיבות טכנולוגיות. הפיתוח המואץ של המערכות התקשורתיות מאפשר כיום לתוכניות החדשה בתחנות המקומיות לקלוט סיפור גדול ולערוך אותו כרצונם. בעבר הם נאלצו לסמוך על עריכת החדשות של הרשתות הגדולות. לדוגמה, חטיפת מטוס „טי.וו.איי" לביירות ביוני 1985.

לרשתות הגדולות היו הכסף, כוח האדם והאמצעים הטכנולוגיים לשלוח צוותים לביירות ולשדר משם. ובדרך כלל הדגישו הכתבות היבטים לאומיים ובין־לאומיים. ומה צריך להיות דינם של הסיפורים הקטנים בתוך הסיפור הגדול של החטיפה? כמו, למשל, אם בין החטופים נמצאו תושבי העיר המקומית. בשידור הלאומי לא היה לכך זכר. מה עוד ששלוש הרשתות הגדולות אוהבות לשמור את החומר הטוב לעצמן ולא להעבירו לידי התחנות הקטנות הקשורות אליהן ב„הסכמי הגנה". הן משדרות את הסיפורים האלה, בדרך כלל, בשעה שבע בערב לפי שעון החוף המזרחי. כל ההסדרים האלה והתלות ב„עריצות העריכתית" של הרשתות הגדולות נמאסו על הקטנים. את המצב הזה ניצלו סטנלי הבארד ואביו. על אף אזהרות מומחי התקשורת, הם הצליחו במשימתם. בעזרת רשת של משאיות עם צלחות קליטה ושידור, בדיוק כמו זו שהראה לי סטנלי בחצר מפעלו, הוא יכול לקלוט כל שידור מכל מקום שהוא בארה"ב, ובעזרת לוויין התקשורת תחנת המימסר להעבירו לכל תחנת טלוויזיה. כיום מנויים כבר על השירותים שלהם כ־40 תחנות מכלל 600 תחנות הטלוויזיה ברחבי היבשת. זהו עסק מתפתח שעתיד גדול לפניו והמכניס מאות מיליוני דולרים בשנה.

העידן הגדול של הרשתות הגדולות החל במלחמת העולם השניה. שידורי רדיו, כמו זה של אד מורו מלונדון, ריתקו עשרות מיליוני אמריקאים. אחר כך עברו עתונאי־הרדיו המוכשרים לטלוויזיה. המבצעים הגדולים למען השחורים ושוויון זכויות, מלחמת וייטנאם ומהומות הסטודנטים, היו לשעתם הגדולה של שדרי טלוויזיה כמו וולטר קרונקייט, ג'ון צ'נסלור ואחרים. ממלאי מקומם, דן ראת'ר, פיטר ג'נקינס או תום בראקו, מתקשים להיכנס לנעליהם. הרשתות הגדולות מפטרות מאות עובדים ובשביל הנותרים מתחיל עידן המטוסים הזכורים, מסעדות הפאר, ומחלקות ראשונות וחשבון הוצאות פתוח.

„העתיד טמון בתחנות המקומיות", אומרת בסיפוק סילביה צ'יים, שהצטרפה ל„קרון טי.וי". בסן פראנסיסקו תמורת משכורת שנתית של חצי מיליון דולר. ואל העתיד הזה נמשכים גם הפוליטיקאים. הנשיא רונלד רייגן ועוזריו הבחינו במהפיכה החדשה ומבקשים לגייס לצורכיהם. הבית הלבן אינו מרוצה מהסיקור של שלוש הרשתות הגדולות. עתה, בעזרת הטכנולוגיה החדשה, יכול הנשיא לשאת את נאומיו והם מועברים ישירות – בלי עריכה, קיצוץ או שינוי – לתחנות הקטנות. תחנות הטלוויזיה מרוצות: הן יכולות לערוך את החומר כרצונן בלי התיווך המתערב של הגדולים. הנשיא מרוצה: בהיותו פופוליסט, הוא מעדיף להעביר את מסריו במישרין, מעל „הראשים האינטלקטואלים המתחכמים" כלשון אחד מעוזריו, לכל ערי השדה, שהן בעצם מחוזות הבחירה הטבעיים שלו ושל מדיניותו השמרנית.

רק שלוש הרשתות הגדולות עלולות לצאת נפסדות. „בוודאי שהן חשות מאוימות", מודה סטנלי הבארד. „בסיס הכוח שלהם נשמט. זכות העריכה עוברת מוושינגטון וניו־יורק לפרובינציות. אבל אל דאגה הן, הרשתות, ימשיכו לאחוז במוקדי הכוח של שידורי הספורט והבידור. אנו נמצאים רק בראשיתה של המהפיכה הזאת."

משא
לספרות, אמנות ועיון

„המלך ליר" – בעד ונגד

מאת שרה הלפרין

„המלך ליר ושקספיר", מבחר מאמרים בסידרה „יצירה ויוצרה", בעריכת מנחם ברינקר, עורכת־משנה: רלה מזלי, הוצאת „בתרי"; 1986; 210 עמ'.

„המלך ליר ושקספיר" הוא קובץ המאמרים החמישי בסידרה הנושאת „יצירה ויוצרה", שבראשה עומד פרופ' מנחם ברינקר מן האוניברסיטה העברית בירושלים. כל קובץ מגיש לקורא הישראלי תרגום עברי של מבחר מאמרי ביקורת ופרשנות על יצירה אחת ממיטב ספרות־עולם. מאמרי־מופת אלה זורעים אור סמנטי על היצירה הנדונה מזוויות שונות ובכך הם מרחיבים ומעשירים את הבנת משמעותה. בזה מתמלא חסר ניכר בהוראת הספרות בכיתות הגבוהות של ביה"ס התיכון ובאוניברסיטאות בישראל, שחלק לא מבוטל של תלמידיהם ואפילו מוריהם לוקים באי־ידיעה מספקת של שפות לועזיות, כולל השפה האנגלית.

את היצירות שבהן טיפלה עד עתה סידרה זו (בשיתוף עם עורכי־משנה: דבורה גילולה, רנה ליטוין, משה גלעד) אפשר למיין לשלוש קבוצות בהתאם לשלוש התקופות ה„קלאסיות" בספרות עולם – תקופות של פריחה ספרותית שהצמיחה יצירות־מופת – שאליהן הן משתייכות:

א) התקופה הקלאסית (גם מבחינה היסטורית) ביצירה הספרותית ביוון של המאה החמישית לפני הספירה, זו שהצמיחה את הדרמה המופתית של גדול המחזאים היוונים – „אדיפוס המלך" וסופוקלס.

ב) התקופה ה„קלאסית" בדרמה האליזבטיאנית באנגליה של סוף המאה השש־עשרה וראשית המאה השבע־עשרה, שהגיעה לשיאה ביצירת שקספיר – „המלט" ושקספיר.

ג) התקופה ה„קלאסית" במסורת „הריאליזם הרוסי" בתור הזהב של הספרות ברוסיה במאה התשע־עשרה – „החטא ועונשו" ודוסטויבסקי; ו„אנה קארנינה" וטולסטוי.

הספר שלפנינו, „המלך ליר ושקספיר", משתייך לקבוצה השנייה לא רק מבחינת התקופה אלא גם מבחינת האיש היוצר ומבחינת הז'אנר של היצירה. „המלך ליר" כ„המלט" נימנים עם יצירות המופת של הדרמה הטראגית של שקספיר ורק חמש־שש שנים מפרידות בין זמן חיבורן.

אין פלא, איפוא, בדבר שלשני הקבצים האלה רקע משותף. ומאמרים כלליים המופיעים בקובץ הראשון (על המלט) – כגון: „שקספיר – קורות האיש", „כתביו והמאורעות הבולטים בימיו", „התיאטרון בימיו של שקספיר", „תבונת העולם האליזבטיאנית", „מיתוס הסתו – הטראגדיה", „מהלך הטראגדיה השקספירית" – כוחם יפה גם לגבי הקובץ האחרון (על „המלך ליר"). הודות לכך נתפנה מקום בקובץ זה לתוספת מאמרים בנושאים ישיקבעו במחזה הנדון ובמאפשרים בזה לקורא להתוודע למספר רב יותר של דרכי קריאה ופירושים לטראגדיה הנדונה, „המלך ליר".

„המלך ליר" הוא המחזה השקספירי השנוי ביותר במחלוקת בין המבקרים והפרשנים של יצירת שקספיר. מצד אחד הוא נמנה עם הטראגדיות הגדולות של גאון הדרמה האנגלית, היו שראו בו את גולת הכותרת של היצירה השקספירית. מצד שני הוא שימש מטרה לביקורת שוללנית המוצאת בו חולשות ופגמים יסודיים. בהתאם לכך נשאלת השאלה על איכותו של המחזה, וזו כלולה במבוא של הקובץ שלפנינו בדברים הבאים:

„האין לפנינו אותו מקרה מוכר של יצירה רדודה ופגומה, המצליחה למרות זאת לעורר בקוראיה תגובות רגשיות עזות? רובנו הרי נוכחים כי לא תמיד עומדת עוצמת המעורבות הרגשית שלנו ביצירה כלשהי ביחס ישר לדעתנו על איכותה. האין סירובם של מרבית המבקרים לראות ב„המלך ליר" מקרה כזה תוצאה של עמדה כשותרת מראש, שעל־פיה מחזה שקספירי אינו יכול להיות מחזה רע?" (עמ' 9)

שאלה מגרה זו מכוונת בעצם את מבחר המאמרים שבספר, והיא מוצבת במפורש גם בתחילת „השער הראשון" שלו. בפרק „שלוש דעות" מוצגות גישות הערכות מנוגדות – חיוביות ושליליות – לטיבו של המחזה „המלך ליר".

בראש השוללים עומד הסופר ליב ניקולאייביץ' טולסטוי הרואה במחזה כשלון חרוץ. את סיבת הכישלון הוא תולה בגורמים שונים, שניתן, לדעתי, להעמידם על שורש אחד – פגיעה בעקרון ההתאמה שתוצאתה אי־סבירות. וכך אפשר לסכם את התקפתו של שקספיר מחבר „המלך ליר" כטענות נגד אי־התאמה: בעיצוב טבע האדם, על פי המסתבר מנסיון החיים; בהצגת דרכי חשיבה והתנהגות והאופייניים לתקופה מסויימת, כמסתבר מן המידע על תקופה זו ובפיתוח אחיד של האפקט הסגולי לז'אנר הטראגדיה, כמסתבר מתיאוריות דרמטיות מקובלות.

על אי־התאמה למסתבר־מתוך־נסיון־החיים בעיצוב הדמויות, אומר טולסטוי: „ב„המלך ליר" הנפשות הפועלות מועמדות כנגד העולם הסובב אותן ונאבקות בו. אולם מאבקן אינו נובע לא מאופיין ולא מהתפתחות טבעית של האירועים. הוא נגזר באופן מלאכותי בידי המחבר... שום מניע או אילוץ אינו מביא את ליר לוותר על כס המלכות. כיוון שכל ימיו חי במחיצת בנותיו אין שום סיבה שיאמין לדבריהן של שתי בנותיו הבוגרות ולא לדבריה הכנים של הבת הצעירה. ...גם יחסיו של גלוסטר עם בניו בלתי־טבעיים באותה מידה. כמוהו כליר הוא מאמין מיד בדיבה שמוציא אדמונד על אדגר ואינו טורח כלל לבדוק את אמיתותה." (שם, עמ' 17)

על אי־התאמה להתפתחות הטבעית של מהלך האירועים, מוסבת השגתו של טולסטוי על העובדה שלאורך כל המחזה אין ליר מכיר את קנט, וכמקביל אין איש מכיר את אדגר. הוא הדין בשיכנוע שמשכנע אדגר את גלוסטר שקפץ מראש צוק לתהום עמוקה „בשעה שלמעשה קיפץ על קרקע מישורית" (שם, שם).

על אי־התאמה לתקופה של הסיפור המעוצב, מצביע טולסטוי באומרו שאף־על־פי שעלילת המלך ליר מתרחשת במאה השמינית לפני הספירה, ממקם שקספיר את הדמויות ומפעילן „בתנאים ההולמים רק את ימי הביניים" (שם, שם). ועל אי־התאמה לדרישה שהאפקט של המחזה כולו יהיה אחיד, מתלונן טולסטוי באומרו ש„המלך ליר" לוקה בסצינות לא מועטות שבמקום לנגוע בלב הצופה ולזעזעו ברגשי חמלה וחרדה טראגיים, הן יוצרות רושם הפוך מן המבוקש בטראגדיה, ו„הצופה... מבקש לצחוק" (שם, עמ' 18). כדוגמאות לכך הוא מונה את הסצינות של הסערה, העשב שליר שם על ראשו, נאומי השוטה, מלבושי אדגר ומעשה בירותן של שש גוויות ברגליהן בסוף המחזה.

על טענות יסודיות אלה משיבים במפורש או במובלע יתר המאמרים המובאים בספר, ובראש וראשונה בעלי שתי הדעות הנוספות שבפרק „שלוש דעות".

א.ס. ברדלי, בספרו הנודע „טראגדיה שקספירית" מפריד את הערכת „המלך ליר" כדרמה מהערכתה כספרות. הוא מודה שכדרמה סובל מחזה זה מפגמים המכבידים על הפקתו בתיאטרון. אולם כנגד זאת משבח ברדלי את „המלך ליר" כיצירה ספרותית־אמנותית והוא רואה בו, בעוצמתו הגדולה ובעושרו הרב, את „הישגו הכביר ביותר של שקספיר" (שם, שם). הוא דוחה את טענת אי־התאמה ואי־הסבירות שבעיצוב דמויות ושבפיתוח מהלך מאורעות טבעי, ומסביר את סבירותן ואת התאמתן לנסיבות המיוחדות של מצבים בעייתיים. ביניהן הוא מתייחס לסצינת הקפיצה של גלוסטר לתהום המדומה, והבל שהפיסקה העוסקת בסצינה זו – שאותה מזכיר טולסטוי כמפלילה את אמינותן של דמויות וסבירות פעולה ב„המלך ליר" – הושמטה מן התרגום העברי ולא הובאה בקובץ שלפנינו.

הדעה השלישית שבפרק „שלוש דעות" היא זו של מיינארד מאק בספרו „המלך ליר בזמננו". מאק דוחה את טענת אי־התאמה (או אי־הסבירות) כבלתי־רלוונטית, מכיוון שהמלך ליר הוא מָשָׁל. בהשפעת מחזה־המוסר, הנמנה בין מקורות ההשראה של שקספיר בחיבור מחזותיו, פועלות גם ב„המלך ליר" פרסוניפיקציות אלגוריות. „שקספיר מרחיב את סיפור המשפחה שלו עד שהוא נעשה משל על החברה האנושית בכל הזמנים ובכל המקומות" (שם, עמ' 19–20). לפיכך יש לראות במחזה זה ייצוג של מצבים קיומיים בחיי אדם (כגון: אביון/מלך, מבחינה חברתית: התנהגות חייתית והתנהגות מלאכית מבחינה מוסרית ועוד), ואין למודד אותו באמות־המידה של הריאליזם הפסיכולוגי.

כך מציג הפרק „שלוש דעות" את קווי־היסוד של הוויכוח העקרוני על איכותו של „המלך ליר". ורוב המאמרים שבקובץ – בייחוד אלה העוסקים במקורות „המלך ליר", בביצועיו השונים של המחזה על הבמה, בהתגבשות הטראגית והמוסרית של דמויותיו וביסודות הקומיים והגרוטסקיים שבו – מתייחסים לנקודות־יסוד אלה בפיתות גישותיהם ופירושיהם ליצירה. מבין אלה נפנה לשלושת המאמרים המרכזיים שבשער השני של הקובץ: „ההתנגשות הטראגית ב'המלך ליר'" מאת א' הארבג'; „'המלך ליר' וקומדיית הגרוטסקה" מאת ג' וילסון־נייט; „המלך ליר: טראגדיה של בידור" מאת נ' פריי.

א' הארבג', בהקדמתו ל„המלך ליר" שבהוצאת פליקן (1958), דוחה בגלוי את טענות טולסטוי ומוצא התאמה למציאות וסבירות באותן הסצינות שנחשבו בעיני טולסטוי כאבסורדיות. הוא סובר שגישה חופשית ממשפטים קדומים כלפי ליר ותגובותיו רגשותיו תראה שהדברים שליר מבקש – נאמנות ואהבה – הם צורך אנושי עמוק וש„אי־יכולתו להבחין בין השקרי לאמיתי, והצורך שלו בהמחשות נראות־לעין, אינם חסרונות המיוחדים לליר" (שם, עמ' 64). הורים לא מעטים מתניקים בתוכם את השאלה אודות אהבת ילדיהם כלפיהם, ורבים נכשלים בחולקת רכושם בעודם בחיים וסובלים אחר־כך מטעותם.

כמאק קורא גם הארבג' את „המלך ליר" כמשל לספירה רחבה יותר, אבל במקום אלגוריה הוא רואה ביצירה סמל, שנתפס בעת־ובעונה־אחת בשתי רמות: ברמה הקונקרטית־אינדיווידואליסטית מצד אחד וברמה המופשטת־הכללית מצד שני. „ליר המלך מסמל את האנושות... התהפוכות שהוא עובר הן תמצית התהפוכות שהכל עוברים" (עמ' 62). אולם „הדמות המרכזית איננה רק דמות ארכיטיפית של המלך, האדם, האב, אלא גם מלך־אב־אדם מבוים" (עמ' 63, ההטעמה שלי). „בסצינות המתארות את קורותיו של ליר, מצליח שקספיר להבליט גם את ההיבט האוניברסאלי של הנושא וגם את אופיה החד־פעמי של החוויה הלירית" (שם).

מאק מסכים לדעת ברדלי שכמחזה יש ל„המלך ליר" חסרונות. הוא מצטט את הצהרת לם כי „ליר הוא מעיקרו מחזה שאי־אפשר להעלותו על הבמה" (שם, עמ' 62), והוא מחזק הצהרה זו בקביעה כי „רוב הנסיונות שלו בתיאטרון מאשרים את השקפתו יותר משהם מפריכים אותה" (שם, שם).

אשר לאפקטים קומיים ביצירה, מודה הארבג' שהם טמונים במחזה בסצינות שונות ובראשן סצינת המשפט המדומה „בהליכים משפטיים מטורפים בבקתה מוכת סערה" (שם, עמ' 59) שעורכים הקבצן המדומה, השוטה והמלך שנידרדר לאותו מצב. אולם הוא ממעט בחשיבות של אלה וטוען שהוא מתבטל בעוצמת הייסורים שבהם מתייסר ליר בייאושו הנורא. בעיצובו של יאוש סופי זה ניכר חידושו המרשים של שקספיר, ששינה את הסיום המאושר הבא בכל הגירסאות הקודמות של אגדת ליר (התפייסות בת־קיימא עם קורדליה וחזרה לכס המלכות). רצח קורדליה ומותו של ליר הקודם על הבמה כשגופת קורדליה המומתת בזרועותיו – מקנים לעיבוד האמנותי של שקספיר מעמקים של סבל אנוש מעורר חמלה וחרדה, ומעלהו לדרגת טראגדיה גדולה מסוגם של הענקים ההירואיים פרומתאוס ואוידיפוס.

עם בעיית הקומי והגרוטסקי המתערבים ביצירה הטראגית, מתמודד גם וילסון־נייט בפרק המוקדש לנושא זה שבספרו „גלגל האש". וילסון־נייט גורס ש„אף כי

(המשך בעמוד הבא)

בשדה עיון

מחיר הציונות

מאת דב בר־ניר

אהוד בן־עזר: „אין שאננים בציון" ספריית „אפקים" „עם עובד", 1986; 36 עמ'

תוהה אני לעיתים על שיקול דעתם של המו"לים. מי יודע כמה ספרים לא ראו אור, למרות ערכם כי רב, בשל הערכה מוטעית, מהותית או מסחרית? אם כה וכה, קובץ הראיונות עם אישים מגוונים בישראל, לפני־ואחרי מלחמת ששת הימים (הם נוגעים בציפור נפשנו) שאהוד בן עזר ליקטם, והקדים להם שאלות כה נוקבות שהן שקולות כנגד התשובות שניתנו להן – קובץ די נדיר זה חיכה חמש־עשרה שנה עד ש„עם עובד" בא „לגאלו" מן השיכחה. אגב, יותר משהוא „יצוגי" נראה הקובץ „חריג" במיגוון אישיו ודעותיו, וגם אם יש בכך, ללא ספק, אתגר, עשוי או עלול הקורא הבלתי־מנוסה לראות את מציאותו התרבותית והאידיאית קצת בראי עקום. לעומת זאת, חוזר אני ומדגיש: גם כאשר המרואיין מופיע לעינינו במכוון כמעין „פרקליט השטן", תמיד קולע הוא לנקודות הרגישות ביותר, וכאמור, השאלות שבפיו לא פחות רלוואנטיות, וגם מהנות, מן התשובות שהוא גובה.

★

אקדים ואומר: חמש־עשרה שנה חלפו מאז הראיונות האלה, וזה חלפו כהרף־עין, שכן, לא רק שלא פגה אקטואליותן, אלא זו התריסה לאין שיעור ואם יש מקום לפליאה הרי היא על כך שכבר אז חשו המרואיין ומראיינו כי הקרקע רועדת תחתנו, והרגליים מועדות ספק צועדים אנו ספק כושלים אנו לקראת אחד המשברים הגדולים והעמוקים ביותר שידעה החברה הישראלית מאז. לא רק ישראל וגולה, לא רק חילוניות ודתיות, לא רק משיחיות או נורמאליות, אלא בראש ובראשונה מחיר הציונות – זו ששרה מלוא גרונה „שם בארץ חמדת אבות תתגשמנה כל התקוות" – והיא מתקדמת אמנם בהלמות פטישים אך גם בנחלי דם, בסביבה עויינת, עד לתחושה מזוועת של „גיטו מזויין" שניצל בנס משואה חדשה. כלום היה „כדאי" כל המאמץ – כלום לא שילמנו בעטייו מחיר רוחני של קרתנות פרובינציונאלית, מחיר מוסרי של עם החי על חרבו, מחיר הוייתי של פעמי גאולה משיחית, או חזון כנעני גרוטסקי של מדינת־כנען „עד לנהר פרת". על כל אלה בא אז ג'ורג' סטיינר, הוגה יהודי מוכשר, לזרות מלח על פצעינו בטענו כי ייעודה האוניברסאלי של היהדות, מעופה וכוחה היוצר – כל אלה ניזונים מהיותנו כעין שמרים בין הגויים, כמעט ממונים על אי־השקט הפורה שהוא אבי כל השראה, ובגדלנו תפוחי־זהב במדינה ליליפוטית אנו נעשים „ליליפוטיים" עצמנו, בחוסר שיעור קומתנו הרוחני וגם מצטרפים לטירוף השבטי־הלאומני של עמים אנאכרוניסטיים הנוגדים את קוסמופוליטיות והאוניברסאליות התרבות בעידננו.

אהוד: איני יודע במה עדיף סטיינר על גרשם שלום, על בובר, על עגנון – ועוד כמה עשרות אישים ישראלים שלא קפאו על שמריהם והגיבו מה שהגיבו. ואם הציונות היא „לאומנית־פרובינציאלית", כיצד „שוכבו" ציונים כאלברט איינשטיין, כפרנץ קפקא, אף במידה יהודי כזיגמונד פרויד, הנחשבים על דעת הכל, כ„אוניברסאליים", ואם העצמיות היהודית נעודדת בניכור הפיסי, בתנאי גולה – כיצד נבין את אוניברסאליות שקספיר, או טולסטוי, או גיתה, שהיו תקועים ומושרשים עמוק בקרקע מולדתם האנגלית, הרוסית או הגרמנית? אני כבר לא מדבר על הסנוביזם והציניות של אדם המגונן על מפעל הצלה ללא תקדים – וסמו ציונות – והוא מעריך כנראה כאן יהודי גלותי אחד על פני גאולת מיליוני פשוטי־עם שאחרת היו טרף להיטלר, או לאנטישמיות ואולגית זועפת. בצדק מטיח איפוא כנגדו א.ב. יהושע, בהזכירו 400.000 יהודים שניצלו ממשרפות אושוויץ, ובסכמה: „כל הצלה פיסית של יהודים כבני־אדם שקולה בעיניי כנגד כל אובדן של קניינים רוחניים, ואני מודה כי אכן איבדנו כמה קניינים רוחניים".

ואכנם, מי יערוך כאן חשבון הסכורי של ריווח והפסד, לא רק בהצלת נפשות אלא גם בהצלת הרוח? אשר לנפשות, כבר אמרנו את שלנו, אך גם על „הרוח" הפורה של האינטלקטואל היהודי, בתנאי תפוצה, אמר גרשם שלום: „אתה שואל על „הרוח"? שילמנו מחיר יקר עבור היותנו זרים ומנוכרים, במשך אלפי שנות היותנו בגלות. מי יודע כמה גאונים נשמדו בתוכנו בעודם באיבם, בשל תנאי גיטו, שרק לפני כמה דורות נפלו חומותיהם? אשר לקוסמופוליטיות, זו הקריה אוניברסאלית, בצדק אומר ישעיה תשבי (כל הכבות המובאים כאן הם מראייני הקובץ) כי „אין קוסמופוליטיות תרבותית, יש רק תמורה לתרבות אחרת", ואם ג'ורג' סטיינר החליט להיות איש אוקספורד וקמבריג' „מבכון, יבושם לו, אך אל־נא יחשוב שבסיגנון לתרבות הבריטית הטובה נעשה הוא „אוניברסאלי" יותר, בשל עצם השייכות הזאת. כמאמר בן־גוריון, באותו קובץ, „יהודי בתפוצות, בין שהוא מכיר בכך ובין שאינו מכיר בכך, הוא אישיות מפוצלת" על הברכה, לעתים הגברוסיה, אך גם הקללה, הנסתרת או הגלויה, ההבויה בה.

לכן תמהונית ומוזרה היא טענתו של בועז עברון (נוסח ראשון, שכן הוא הופך את עורו, דומני גם או ארעית, לאחר מלחמת ששת הימים), באומרו שלפי ההשקפה הציונית, הרואה בקיום היהודי־הגלותי קיום לקוי, „פליי־בוי" תל־אביבי הוא יהודי שלם יותר מאיינשטיין או הגאון מווילנה". והוא הדין בנוגע מנית ישראלי המוצג מהותית, כיהודי שלם יותר, מאשר הרמב"ם, קאפקא או רבי נחמן מברסלב". לא עלה כדעתו, כי צריך להשוות פליי־בוי תל־אביבי לפליי־בוי ניו־יורקי, ואת קאפקא לעגנון. אך נניח לרגע כי הציונות, הישוב, המדינה, הן עובדות „מריות" ולא היה לנו רגע, או שנייה, של שלווה ופנאי להתבוננות הגותית רגועה – כלום כך יתייחס, למשל, בועז עברון, לאפריקה השחורה המשתחררת, משום שאחיה השחורים הגיעו להישגים מרשימים יותר בארצות־הברית, אפילו זו הורכת לבני־גועשׁ? אך מה לעשות ועברון (נוסח ראשון), אולי, משום שהוא יליד הארץ ולא היה בין אנשי־בראשית, בוחן אותנו בעין קרה ואף זרה, ואינו רואה כלל את מציאותנו הלאומית כפי שהיתה והתהוותה. כך טען אדם צעיר, זה – הוא בועז עברון – (שבכורם מלחמת ששת הימים כבר היה איש בוגר) כי העם היהודי איננו קיים, כי הציונות היא פיקציה ואיוולת, כי לא קיים שום צורך לחסל את הגולה וכי מדינת ישראל איננה כלל מדינת העם היהודי – כל אלה כדי שלמחרת מלחמת ששת הימים יעבור ביעף לקיצוניות שנייה, וישמע ש„אין טעם להתכחש לעובדת קיומו של העם היהודי", ש„קיים עם יהודי, קיים הכרח בציונות ובהקמת מדינה לעם היהודי". ואין זה משנה שהוא ממתק את דבריו בטענה כי „באתי לכלל הערכה שונה במקצת על הקשר בין ישראל והיהדות", או ש„ציונות, לדעתי, צדקה רק באורח חלקי", או שעתה, בימי התקופה הפרועה נגד הציונות ברחבי תבל, „לכן עתה, לצורך המלחמה – אני ציוני. אני מוכרח להודות שאני צאצא של הציונות".

סוף־סוף מודה ידידי בועז עברון באמת שהיתה מונחת כל הזמן ממש על כף היד. אך במה איננו מודה: הוא איננו מודה, כנראה, במאמץ האינטלקטואלי האדיר שהושקע במחשבה ובמעשה הציוני באותו: „מאז סתר החלוציות לא רק „אנשי המעשה" של אז בזו לאינטלקטואלים, אלא גם האינטלקטואלים עצמם". יתירה מזו: „אנשי הרוח עמדו „דום" כחיילים בפני הפוליטיקאים". אינני יודע למי הוא מתכוון: לאחד־העם, לפינסקר, לסירקין, לברנר, לביאליק – כל אלה באמת „עמדו דום" בפני „הפוליטיקאים"? ומי היו הפוליטיקאים הללו. הרצל, ויצמן, ברל כצנלסון, בן־גוריון, א.ד. גורדון – מי לא עלה כדעתו כי החלוצים היו אנשי־הרוח, וגם אנשי המעשה, כפי שאנו לומדים מכל המהפיכות, החל במהפיכה הצרפתית ועד למהפיכה הציונית. בכל מקום, בועז עברון ניצל במידה ידועה מ„בבריות" צרה כאשר עשה כיפנה, אפילו חלקי, בעקבות מלחמת ששת הימים – דבר שלא ניתן לאומרו ביחס למודרודגו הקודם, יונתן רטוש, ראש שבט הכנענים, שגם לאחר מלחמת ששת הימים התעקש לקבוע „בוודאות" כי „הציונות... בארץ לא יזמה דבר, לא פתחה בשום דבר", וכי העולים – סליחה, המהגרים – פשוט זרמו לארץ", כמו המהגרים ברוסיה בשנות השמונים של המאה הקודמת ועד פליטי היטלר", כפי שעמים רבים זרמו לארצות־הברית של אמריקה. ואמנם, כל פרשת הכנענים היתה מתבדפת כעשן אלמלא הפציע ניבור הדיק מן הציונות, במהדורה „ישראלית צעירה, השאלה בחורה אם „בחוד הציונות" איננו „עקירות יצחק" מתפבסת, כאשר אבות משלחים את בניהם למלחמות אין־קץ. כן שואל בן עזר שאלה נבובה באמר, אם אנשי גוש אמונים אינם, באורח פאראדוקסאלי, בארצישראליות הסלפה שלהם, בן הים ועד המדבר, מעין „כנענים דתיים", בבהדורה מושפת. במחיר הציונות, וגם כבעה הרוחני – והדתי או החילוני – שאלות חוזרות, חוזרות וחוזרות, כתופשות להן מעבה בקובץ הזה.

★

„קח את בנך את יחידך אשר אהבת" – וזעק א. עלי, מתפירות הקרב. השאלה כבר עלתה במלחמת ששת הימים, היא חוזרת ועלתה במלחמת יום הכיפורים וקיבלה תנופה אותה במלחמת לבנון, שבה – בציור סימני שאלה גדולים על הקירות, ובמחאת המגנות – ניצבו, כתף אל כתף, גם ותיקים וגם צעירים. יודע הוא „ששום ערך ושום אהבה ושום יופי אינם יכולים לצמוח אם לא מוכנים למות עליהם – אבל כל זה רק כאין ברירה". ברם, כיצד מורדים מצבים של אין ברירה כבר כאן מופיעה טיבתו של עלי. „הבן משלם בעד הכאב של האב, בעד האידיאה שלו ובעד מחדליו". שימרלב לטיעון: בעד אידיאה אין נופלים, אין מקריבים חיים. ואם תאמר: אנטישמיות היא „אידיאה", שואה היא „אידיאה", שחרור עם הם „אידיאה" – יתחיל הספק התהומי של עלי להתבהר, או ליתר דיוק, להתערפל. הרי אומר הוא: „אני מבין את הטראגדיה של העם היהודי, את החוקיות ההיסטורית של האנטישמיות, את השואה: למדתי בורוכוביזם, אני יודע שאין מקום ליהודים אלא בארץ־ישראל. גם אני יכול לדקלם את זה במקהלה עם

אהוד בן עזר

כולם – אבל זה לא יושב בי עמוק, זה לא עונה על שאלותי, לא משכנע אותי". כאן פוסע הוא צעד קדימה – או אחורה – ומתוודה: „כל מה שהוא הגנה על הנפש, על האנשים, על הבית – את זה אני מרגיש. אבל לא נדבק לי העניין הזה של – להגן על העם היהודי ועל משמעות קיומו המיוחדת". וכאן בא ההירהור המכריע: „מתגנב בי לפעמים הירהור אולי מוטב היה באמת לוותר על הארץ הזאת" שכן, „מה משמעות „ציונות" ו„יהדות" לגבי צעירים המנותקים מן העם היהודי". הדבר מתקשר אצלו, ולא רק אצלו, עם יחסיותה, מופשטותה, של כל אידיאה, וזו –„בשל יחסיותה ומופשטותה – איננה ראויה להקרבת חיים. הנה שואל הוא: „האם יש בכלל מוחלט, שבשמו מותר לנו להרוג... אינני רואה שום דבר מוחלט – ואילו גם היה, צריך היה להתנהג, לאור הלקח ההיסטורי, כאילו שאין". והוא שואל את השאלה המכרעת: „האם לא הגיע הזמן שאנשים יחדלו להקריב חיים בשם המוחלט?".

מעניין מהו אצלו „לקח היסטורי"? אנשים שלחו את עצמם (ולא רק את בניהם) לקרב ולמוות לשם ביטול העריצות וכינון משטר דימוקראטי, או לשם שיחרור עבדים, לשם עצמאות וחירות? כלום „הלקח ההיסטורי" הוא שהיות והעריץ לא הגיע עד למיפתן ביתך ומשפחתך, אלא רק פגע בשכן, „הגיע הזמן שאנשים יחדלו להקריב חיים בשם המוחלט", שכן בסופו של דבר, הכל יתפס בעולם. ובהתנגדו זהו אומר עלי: „אנו־דור של ספיקות ופקפוקים, לא נשארו לנו אלא סתירות ואכזבות הרעיונות. במה נשאר לנו להאמין?". יכול הוא לטעון – והוא גם טוען – שלא שאלו את דורו במה להאמין ועל מה להקריב את נפשו: „אני לא מסכים להיות יצחק נצחי שיעלה על המזבח, ולא ישאל ולא יבין". נשאל עתה אותו, לעמתו: ה„שאלו" אותנו אנשי המהפיכה הצרפתית הגדולה את דעתנו אם ראוייה הדימוקראטיה לאהבה ולפולחן? השאל אותנו מארקס אם עלינו להיות סוציאליסטים, או לאו? מה פירוש שאלה, או לא שאלו – ההיסטוריה הזייה שואלת אותך אם להיות ציוני או לאו, אם להאמין בלאומיות מתקדמת או לאו, אם להיות בעל אמונה סוציאלית, או לאו – ואסור לך להתפנק בדבר. הוא עצמו אומר: „בסיך התשובה שלי הוא אולי זה שבתוכי אני מרגיש איזה גרעין של ילדות. ואולי אנחנו, בני הקיבוץ, אנו באמת מעין „ילדי גן־העדן", כאלה שאינם נתקלים ברע שבארץ, והעולם שבתוכו הם חיים הוא טוב ומפנק אותם?".

אין כותב שורות אלה מוכן להכות על חטא על־חזה הזולת. רושם הוא לפניו את שאלתו של בן־עזר עצמו בדו־שיח עם גרשם שלום: „אולי מפני שאתה בחרת לעלות לארץ, ואילו אנחנו נולדנו אל תוך מציאות היסטורית מסויימת ואנו נידונים להיות בתוכה, בין אם הדבר מוצא חן בעינינו ובין אם לאו, בין מתוך הכרה ציונית ובין אם מתוך חוסר ברירה". לא מוצא אני לכל אלה את תשובתי בלבד: לא הייתי בן־דורו של הרצל וקיבלתי על עצמי את מלוא עול הציונות: לא הייתי בן דורם של הסוציאליסטים הראשונים ושוב קיבלתי על עצמי את מרות המחשבה הסוציאליסטית, מועצת המציאות הארצישראלית היא אכזרית ואף מסכנת חיי אדם, אך אין ברירה אלא לחפש מיפלט מן המציאות, או לקבלה, בוודאי או על מנת לשנותה.

★

הרבה מקום תופס בקובץ עניין הדת והלאומיות היהודית והציונית החדשה. בין חסידי הדת מוצא אני אישים שאינני מבינם: אינני מבין כיצד מיישבים הם את אמונתם באלוהים בשואת ששת המיליונים. אינני מבין שוב כיצד מעלים הם בנשימה אחת את גישתם לתנ"ך כיסוד־מוסר לכתב הקודש עם השקפותיהם המדעיות, המודרניות, לא, אינני מבין. למשל: אומר גרשם שלום: „איני מאמין בתורת משה מסיני, במובן המסורתי". ואני שואל: היה, או לא היה, מעמד הר סיני, על קולותיו וברקיו – או זו אליגוריה, סמל רוחני בלבד, ואז מה פירוש כתב קודש, כאמת לאמיתה? אומר ישעיהו לייבוביץ כי „הגדי התורה אינם תיאורי טבע או סיפורי היסטוריה... ממש מגוחך הוא הרעיון שהתורה ניתנה כדי ללמד את האדם פרק במדעי־הטבע או בהיסטוריה, ושהשכינה ירדה על הר סיני כדי למלא פונקציה של מורה לפיסיקה, לביולוגיה, לאסטרונומיה וכדומה". יבין מי שיבין: או שספר „בראשית" הוא אמת, או שהוא מעשייה, או שאדם וחווה ישבו בגן־העדן, או שהאדם נולד לפני מיליוני שנים בתבל בת מיליארדי כוכבים. כן לא נהיר לי כלל כיצד מעלים בקנה אחד את האל הרחום והחנון עם קטל המיליונים בשואה. משיב על כך מרטין בובר, נוסח: „אני נוטה לדעה שלא רק השואה אלא גם כל המלחמות יש להבין מתוך טיבו של המין האנושי" – אך כיצד השקיף בורא עולם ממרומי הרקיע על אכזריות בוראיו, על קטל עמו, ורק „טבעו של המין האנושי" הוא המסביר את הקושיה המזוויעה הזאת?

גם לאחר התעלומה התהומית הזאת מעמידים דתיים פנים כאילו הם יהודים „שלמים", והחילונים פגומים הם חד־לאישים. לפחות איש דתי אחד בא לחלץ אותנו מ„נחיתותנו" החילונית – הוא גרשם שלום – והוא מזכיר את העובדות הבאות: „האורתודוקסים, שהיו 98% של היהדות הדתית התנגדו בחריפות קיצונית לציונות. היום זה שקר מוסכם לזייף את ההיסטוריה". ובדברו על החילונים, רחמנא ליצלן מטעים הוא: „החלק האקטיבי ביותר של התנועה הציונית שעשה את עיקר הגשמתה היה בעד מרד וחידוש פני היהדות, מבחינה רוחנית". ולמען לא יישאר שארית ספק ביחסו לחילונים, מוסיף הוא: „אני מאמין שאתאיסט יכול להיות יהודי ויכול לתת הסבר נבון או לא נבון לגילויי ההיסטוריה שלנו, הדבר לגיטימי".

★

גם לאחר כל אלה לא עלה בידינו, ברשימתנו, לדלות מתוך הקובץ את מלוא החרדה והמבוכה הפוקדים את חברתנו, והללו החריפו במרוצת מלחמות הקיום שלנו. הנה כתב פנחס שדה: „עכשיו אני מסתכל סביבי ורואה את מציאות החושך והתשוקה לגמרי מרוחקת של הנביאים. זהה בצע אם בן בכבוד על מצרים שסוטצה לנו, אם אנו עבדים הרפים למצרים שבתוכנו, לארץ הבצלים הקרקאים, סיר הבשר, עגל הזהב, ואלילי הכסף, המסחר והריקנות". אמת ויציב, אך אותו עם גם סומה בצמא כל ידיעה בראדיו ובטלוויזיה, ערני וחשוף הוא לכל ניע־זיע של ההיסטוריה. שום דבר לא אבוד, כל עוד חרדה זאת פוקדת אותנו, כל עוד קבצים כקובץ הנוכחי מופיעים, כל עוד יש להם קוראים שעיניהם פקוחות לרווחה למה ילד יום.

מלים צפודות בסימן שאלה

(הערות למקרא בחוברת 18 של כתב העת „סימן קריאה")

מאת אמנון נבות

א. מכאן ומכאן

בפתיח לחוברת „סימן קריאה" 18, שכותרתו היא, נא לשים לב, „מסביב לנקודה", התפלמס מנחם פרי עם התולים בו את אשם בירורה האגרסיבי של הספרות ועם ביקורת הספרות שכוחה לא עמד (אליבא דמנחם פרי) ררת־הקר־פשר העוסקים הסבונים ברומאן „עיין ערך אהבה", כותב עורך „סימן קריאה" את משפטי הפתיח הבאים:

„אמנם אינני מבין מדוע ספר אינו ראוי לכתבות רקע, ראיונות וכיו"ב, כמו כל הצגה בתיאטרון קודה, אבל צריך גם לשאול מה הזלזול הזה בכתפוננים" (עמ' 5).

היום, משאנו רשאים לקבוע במידה רבה של ביטחון שהפערים בין דרכי השיווק של הספרות לדרכי השיווק של אותו מוצר הצטמצמו, דומה שיש עניין מיוחד במעשיו או במחדליו של הגורם הראשי לצמצום פער השיווק האמור. בהקשר הזה, יש לפתיח שנכתב לאחר הבבול הגרוסמני חשיבות מיוחדת בבינה. המסורת הנוהגת בכתבי־עת לספרות עברית מכתיבה שכאשר הפתיחה היא סוג של הצהרת כוונות, מצע פרוגראמאטי, או נסיון לסמן 'פוזיציה' מול המתהווה בספרות התקופה. ואמנם, שמונים שנה לפני שנזקק מנחם פרי לכותרת הכורגית לצורך לגיטימציה (אירונית?) של שיווק הספרות באופן שבו משווקים סמפון, כתב ברנר את הפתיח הבא:

„לא יש מאין, כי אם יש הגון, ערכי, מן היש המסופר, הנפחת והולך. את ההתחלות ההרוסות רואים אנו, ואולם, אם רוח הטובים שבנו לא יפול לגמרי – יעשה הדבר שצריך להיעשות" („המעורר", חוב' ד').

ואולם, מהו הדבר שצריך להיעשות? על שאלה זו, שהיא בתחום אחריותו של עורך ספרותי, לא מספק מנחם פרי תשובה גלויה. רק אנאליזה רצינית לפתיח מן הסוג והצורה שמעצב מנחם פרי ל„סימן קריאה 18" בצבור לטקסטים המתפרסמים תחת הסמיכה הפרוגראמאטית הזאת, תבהיר את כיוון העשיה העכשווית של כתב־העת ואת מגמותיו לעתיד לבוא. ראוי, ולו גם מהיבטים סוציו־ספרותיים לברר כיצד משתלבת ה„פרוגראמה" הזאת עם החומר הנדפס, הדרכים שבהם החומרים המתפרסמים בצימוד לפתיח הפרוגראמאטי הזה מאששים או מטשטשים את הפרוגראמה הספרותית של העורך. קיצורו של עניין, יש חשיבות לבירור היחס שבין ה„חומרים הספרותיים" לבין „הצהרת הכוונות", מן הרגע שבו הם כרוכים בחוברת אחת.

הקורא הבוחן עלול להטיל ספק ברצינות הכוונות העשויות להתממש מפתיח המבקש לצמצם את הפערים שהיו עד לא מכבר מוגדרים היטב, בין ה„מעמד" המיוחס לספרות, ל„מעמד" המיוחס לסמפון. אותו קורא יסבור שזו הלצה של עורך, מעין ויניאטה קרבית פריה של הולצינאציה רגעית, במסגרתה יוצרים את שני המוצרים בבתי חרושת ומשווקים בהיקף כמותי דומה. גם כותב שורות אלה סבר בתחילה שהטעוהו עיניו, ואין המילים האלה אלא הווייה שרבית. ואולם, נא לשים לב, הבכור שנהג עורך „סימן קריאה" באותו מוצר המשמש את בית הסתרים ואת עסק העכור, מקבל יישום וביטוי בכתב העת. כמובן, במידת יכולתה של בוחנה מיטאפורית להתממש במציאות טקסטואלית. הקשר הסמוי הזה, הבין הפתיח לבין במה ובמה „ביטויים טקסטואליים" ייחקו בהמשך הדיון.

דיון בפתיח הזה והכרבת זו בבוטתק בן ה„עבר" של „סימן קריאה" עלול לצאת הבר: ככלות הכל, כתב עת אינו רק הצהרת כוונות אבותית והקטעים, כתב עת הוא תולדת מיכאניזם של חשיבה ודרכי פעולה ספרותית. ככלות הכל, מנגנון קוהרנטי ועקרי היטב עשוי להיות מחסום בפני הידרדרות, באותה מידה שמנגנון לקוי, המורכב מרכיבים טובים ומודבק ברוק, עלול להאריך תהליכים של הידרדרות והתברסות. כתב עת ספרותי, הוא ככלות הכל מנגנון של חשיבה, הערכה, שיפוט וקביעת קריטריונים, שיקלול היש מול המקווה והפער המוגדר היטב של הוויתור קיש לעשות אם בתנגקים המקווה והקיים. סקירת עבר של „סימן קריאה" בלבד אישוטן של כמה תיוויות שאלה בהמקף, יבהיר, אני תקווה, את המנגנון הפנימי המפעיל את כתב העת, ויוכיח שמה שעלול להיתפס בעיני רבים כהרגע התנהגותי של הספרות בפריזמה של מנחם פרי (וכוונתי בכך אינה רק לסימון הכותר של הפתיח – אלא גם למסחור האגרסיבי שקיבל ביטוי במה שכבונה כאן „פרשת גרוסמן", ועוד כמה תרגים אשר ייחשפו בהמשך) אינו אלא ביבוש „ספרי ועקיב" – ככל שביבוש מסוג זה יכול באמת להיות שפרי ועקיב – של בגבה הרדר, מיכאניזם של עשייה ושל חשיבה ספרותית.

„סימן קריאה" ברגע היווסדו, לא נתקל בבעיית ה„יש הנפחת והולך". בתחילתו, התבסס על „יש" רב מאוד – תשתיות שניטעו והצמיחו פרות בכתב העת „עכשיו" (בשירה, בסיפורת, ובכל הכרוך בסוגיות של בירור ביקורתי) ובכתב העת „קשת" (בעיקר בסיפורת), הווה את המאגר ממנו שאב „סימן קריאה" ועליו הוא מתבסס עד היום. חייבים לחזור ולהדגיש את האמת ההיסטורית – עיקר המאבק על שינוי הנורמות הערכיות בספרות העברית, ובירור שאלות של נוסח והוות, התקיים כאמור ב„עכשיו". „סימן קריאה" בא במידה רבה אל המוכן.

הפיתוי העיקרי שהיה ב„סימן קריאה", בתחילת שנות ה־70, לאותם סופרים שאכן התפתו להשתתף בו, או אף לקשור את גורלם הספרותי עמו, היה הבטחה של קשר טוב וניסיון התערות הדדית עם האקדמיה הספרותית, דהיינו, התערות בתוך הדיון הספרותי שבנהלת האקדמיה באופן קבוע; כהבאטוריות שלהם יזכו ל„קיימות" בתוך האינכופי של היצירות האמורות להישמע בתוך הדיון כל הפורומים האקדמיים השונים בעוד ש„עכשיו" יצא למערכה חזיתית וגלויה בברכי הכוח הספרותיים השונים והללו לא כבנו יחס ביצירה וניסו לערער אותו באמצעות ההלגיטימציה הספרותית. נקט „סימן קריאה" דרכי עקיפין – הכבעת ה„גוהה החדש" (שכבר לא היה חדש כלל – כל הדבורות שנסתפחו או אל „סימן קריאה" היו בקיא בהם האמבית) בתוך הפורום האקדמי, סטודנטים כפרציב האקדמיה הבכיתה בתבורה – כעבר להתערות במחקר האקדמי – ביצירת שכר של קהל קוראים קבוע.

מכאן מתבהר, שכוחו של „סימן קריאה" לא נבע מחשיבה פרוגראמאטית חדשה, נסיון בחודש לדרוירה בספרות, או דיון כולל בנוסחים ובנושאות שלה. „סימן קריאה" גם לא נוצר מתקפת „מפתח" בספרות העברית – כוחות חדשים לא הבשילו בה וחיפשו באמת כלי ביטוי היש – למעט כמה כוחות אקדמיים בחקר הספרות (הכללית, שחיפשו מעורבות בכל מחיר בספרות המתהווה. ברם, כוחות אלה לא הגיעו מתוך הספרות העברית, ולפיכך, מידת המעורבות הממשית שלהם, ובצבור לכך, מידת האחריות שחשו כלפיה, היתה מוגבלת מראש. כוחות אלו (מנחם פרי היה משוייך ל„קווצים" המחקרי הזה) אמנם ביקשו ליצור הרגשים חיים בתוך ה„יש", אבל עיקר כוחם היה ונשאר בביסוס היה, המאבק לתת ל„יש" הזה לגיטימאציה רחבה ככל האפשר. ה„פרוגראמות" שפירסם „סימן קריאה" היו בדרך כלל בעלות טווח קיום קצר, מידת האחריות שהיתה בהם כלפי תוואי ההתפתחות של הספרות העברית אז, בסוף שנות ה־60 ובמהלך שנות ה־70 עוררה אז, כפי שהיא מעוררת היום, סימני שאלה וספקות כבדים ואף השתנו חליפות לבקרים. מצד הכוונות, אין ספק שהיתה בכוונת עורכי „סימן קריאה" ליצור הרגשים חיים, בעיקר בסיפורת. ואולם, השינוי המהותי שיצר „סימן קריאה" הוא בסוציולוגיה של הספרות – ושינוי זה, אם יורשה לי להקדים את המאוחר – בא לידי ביטוי סימפטומאטי בדודר בפתיח של „סימן קריאה" 18.

ב. מעבר לגבולין

אין לזלזל בכוחם ובהשפעתם של היבטים סוציו־ספרותיים – הנוף החיצוני שבו משווקים ספרות כשיווק שכפון משפיע גם על היבטים של תוכן ומהות. אבל הקרבה, כאמור, את הכאוזר: הדיון החוזר ו„חילוף הכבורים" ההדדי שבין האקדמיות הספרותיות לבין הספרות הנכתבת, העניק לאקדמיה אספקת חומר חי לדיון מיידי, ולסופר שנקלט במקלט הזה הבטחה מעין היבת תהודה מחקרית, לפחות ברמה מסויימת. מה שהיה עד בואת „סימן קריאה" לאור תפקידה המסורתי של ביקורת הספרות, הועבר כביכול, אל המחקר. חמור מזה – ב„סימן קריאה" הגיע תהליך הטשטוש וההילה של הביקורת בתוך המחקר לשיאו, וקל לזהות את תוצאותיו של התהליך ב„סימן קריאה" 18: כמעט כל הרצנזיות המופיעות בחוברת זו נכתבו על ידי חוקרי ספרות מדרג אקדמי גבוה ומעידות על יכולות מחקריות בסיסיות, אך גם על שיפוט ביקורתי דל וקלוקל, עד כדי הנחבת העניין כולו. חוקרי ספרות בתחפושת של מבקרים מוהים אמנם בלוא חפניים של ציטוטים אנאלוגיים ודברים מטאפוריים – הם רק אינם יודעים לשפוט את ערכן של ההקבלות האנאלוגיות והמטאפוריות הללו. מערך הקביעות ההכרחי בכל שיפוט אמנותי (טוב, רע, חשוב, לא חשוב, ערכי, עורכי פחות וההנמקות שלהם) יוצא כנותר ובכיתה: דיון שלם מוקדש ב„סימן קריאה" 18 להזבון „פרוטוקול". כאבור אחד גוזר את גורלו לשבט, שני לחסד, למרות זהות מהימנה בדימוי המיטאפורי האנאלוגי הנ"ל. אפילו הדוגמאות המצוטטות זהות. הפער שבין פירוק המוטיבים המהותים לכאורה לבין הקביעה האימפרסיוניסטית (באחד מהמאמרים האלה) „אין ספק שהוא (יצחק בן נר – א.נ.) סופר, מספר סיפורים העיוכה בלאכתו באבנו" הוא פסוק גרוטסקי, ובוודאי שאין לנו צורך בסבור סיפבן לצורך הלגיטימאציה הספרותית של בן נר ולא בבאר סגרות הבדס שלו.

התרפסות ביקורתית זו, אי אפשר שלא יהיה לה מחיר בבייצורים אחרים של העשייה ב„סימן קריאה", והשפעתה מוחשת הרחק מעבר לתחומיה הקבועים של מדור הרצנזיות, מה שמבהיר את רפיפותו של המנגנון כולו. כל עוד מסתמכת מערכת „סימן קריאה" על מה שכבר עבר והושג בעבר, ומפרסמת סיפורת 'נורמאטיבית' מבטל א.ב. יהושע, עוז, אפלפלד, קנז וכו', סביר להניח שלא יהיו נפילות ערך גדולות ואיזוכות באמת. ברם, משמבקשת המערכת לפרסם טקסטים של מספרים חדשים, או, שוד ושבר. היבט זה בא לידי ביטוי בולט בפרסום הטקסטים של עפרה ריזנפלד (ס/ק 18) או סיפורת של רונית מטלון (ס/ק 17/16) – ואלה הן דוגמאות בודדות מתוך שלל רב (וראה להלן).

„סימן קריאה" כמו דמותו והמיכאניזם של ההנהגות הספרותית, יצר דגם של רפיסות ורפיפות ביקורתית, הנפילות המוחרות בכל הכרוך בעידוד פרסומם של מספרים חדשים הוא רק תו־לוואי של בעיית עומק אחת – תשתית אידיאית רופפת והבנות מוגבלות בתהליכים ספציפיים של הספרות העברית. אינני מתייחס בדברי אלה לחוב' 18, שהיא דפורמאציה של כל דרך, כל אידיאה וכל מיכאניזם של עשייה והחשבה ספרותית – אלא למאגר חוברות „סימן קריאה" בכללותו. הדה־לגיטימאציה של ביקורת הספרות שקיבלה ביטוי בפתיח של העורך כמו בביקורת המתפרסמת יחד עם הפתיח בכריכה אחת הוא תהליך שאמנם הגיע לשיא הידרדרותו בחוברת זו, ואולם העניין מעוגן עמוק במיכאניזם שמפעיל את המערכת בגולה. הדה־לגיטימאציה של ביקורת הספרות היוותה כביכול סעיף באותו הסכם סמוי שבין כתב העת לבין האקדמיה, בנסיון ההתרחבות של המחקר הספרותי על חשבון מה שנחשב כמגרש המסורתי של הביקורת. והביקורת העברית, זו נמצאה ממילא בתהליך קבוע של ירידה עם התפוקות מרכז הכובד הביקורתי של קורצווייל, או עם הצטרפותם של גרשון שקד ודן מירון לקונגלומראט של „סימן קריאה". מהלך שביטל וידהיד אותם במידה רבה. אין תימה, איפוא, שמנחם פרי יכול לצצל בפתיח שלו צולת בבוחה: „העיסה המבולבלת שהוצגה לנו בדרך כלל במאמרי התגובה הנרבבניים (על „עיין ערך אהבה" – א.נ.) – גם אלה המתפעמים – היתה עוד הצגה של אוזלת יד, עוד שלב בהצגת הביקורת כבין התופעות הראויות מאד לעקיפה" (שם, עמ' 7).

בשים לב לעובדה שעל המאמרים המתפעמים הנ"ל חתומים בעיקר ה"ה שקד ומירון, ארשה לעצמי להוסיף לדבריו של פרי הערות אחדות: (א) אני מסכים עם פרי הסכמה מלאה, רק מן הכיוון ההפוך (ב) דבריו אלה מקבלים חיזוקים רבים בעיקר לאור הביקורת המתפרסמת ב„סימן קריאה" עצמו (ג) לאור הערה א' וב', אין לתמוה משכורך אותו האיש את כל הביקורת העברית בנתחו אחד ומשליכה לפח, לפחות בהבל פה, ללא חשש שיאמרו לו כל רע, או שימצא מי שיבוא עמו חשבון לבו והוי העניין תמוה שבכל הפרשה – פרי יכול מעתה ואילך לשווק כל מוצר ספרותי שיעלה על דעתו לשווק – מ„עיין ערך אהבה" ועד שמפון בבריכה קשה, ולא יהיה מי שיפצה פה ויצפצף. הבעיה היא שפרי אינו מתפנק בכימות הדברים, אלא סורח ובודק עשייה לאמיתה, והמעם זה, הסיבות רציניות של טקסטים שנתפרסמו בס/ק 18 הם מוצרים שמעבר לגבולין של הספרות.

ג. מעמק עכור

אכן, מגבהי עריכת 30,000 עותקי „עיין ערך אהבה" המבורים, יכול מנחם פרי להשקיף בסיפוק רב על אחוזות ממלכתו הספרותית. ביקורת הספרות העברית, שהיא הנתרצת, נגלתה כפגר קטול עצמו – ב„מקרה גרוסמן" אולי המעצור היחיד שאפשר היה להעמיד מול עשייה יהירה. מה שהולך ומתגלה כעת, ש„סימן קריאה" עבר

(המשך בעמוד הבא)

זכרונות מאסיה

מאת איזה פרליס

מארגריט דיראס: „המאהב". מצרפתית: אביטל ענבר; מעורן קוראי „מעריב"; תשמ"ו/1986.

בניגוד לספרים „מגויסים", שיצירתם מבליטה מסר חברתי־פוליטי, מצטיינת יצירתה של מארגריט דיראס (ילידת 1914) בהעמקה ובבינה פסיכולוגית. על פי הסיווג לזרמים ספרותיים, נוהגים למקם אותה בשולי „הרומן החדש". מיצירותיה הרבות תורגם לעברית רק הסיפור „מודראטו קאנטבילה" וכעת הופיע רב־מכר שלה „המאהב", שזכה בפרס גונקור. כשרונה התגלה לא רק בכתיבה, אלא גם באמנות הקולנוע והבמה. בין היתר חיברה את התסריט של הסרט רב־הרושם: „הירושימה אהובתי".

היסוד האוטוביוגרפי, העובר כחוט השני בכלל יבולה הספרותי, בולט ביתר שאת ב„המאהב". לשאלתו של המתרגם שלה, אביטל ענבר: „אם תעשי סרט מ„המאהב"? עונה היא בשלילה, ומסבירה: „בספר אפשר לכתוב הכל. לעשות קולנוע משל עצמך ועל עצמך, זה לפעמים בלתי אפשרי. בקולנוע אין טראנספוזיציה, זה כמות שהוא. והספר „המאהב" זה אני כל כולי, כל האמת במערומיה..." (רשיחה עם מארגריט דיראס: „מעריב", 6.6.86). בתשובה כנה זו מקופלת תמצית הסיפור.

אכן מורכב הסיפור, בדומה לסרט קולנוע, משורה של תמונות, מצולמות במצלמת הזכרון של אשה קשישה, המשחזרת ביומי נעוריה. כבר בפיסקה השניה רואה היא את תמונת עצמה, השבה את לבה. היחסים המשפחתיים לובשים צורת תמונה. אמה נוהגה לצלם את ילדיה בתמונה משפחתית. „בתצלומים מסתכלים. זה בזה לא מסתכלים, אבל בתצלומים כן... ורואים זה את זה". בהקשר זה הצילום אינו טכניקה סיפורית בלבד, אלא גם רמז ליחסים בין בני המשפחה.

מן הזכרון עולה דמות של נערה, בת חמש־עשרה וחצי, המתארת חוויה מכרעת בחייה, ובתהליך התבגרותה: אהבת־בוסר אסורה בינה לבין צעיר סיני, בן עשרים. המספרת, המשתמשת, לסירוגין בגוף ראשון ושלישי, אינה נוקבת שמות. היא עצמה, אמה, אחיה הבכור, אחיה הצעיר והמאהב הסיני, נותרים באלמוניותם, ללא שם. אולם קירות זו שבניכור, מדגישה ביתר שאת את האינטנסיביות של רגשות, הגודשים את הסיפור כולה: אהבה, שנאה, תשוקה, יאוש, עצבות ולבסוף מעין השלמה.

רצף התמונות המקוטעות, שהקורא נדרש לחברן לתמונה אחת שלמה, חושף משפחה צרפתית הרוסה, הנאבקת על קיומה בהודו־סין, בשלהי העידן הקולוניאלי. מרוחק הזמן, בהיותה האחרונה, שנותרה בחיים, הוסרו המעצורים, שבלמו את החשיפה עד תום. „רבות כתבתי על בני משפחתי אלה, על האם והאחים, וכשעשיתי זאת היו עוד בחיים, וכתבתי סחור־סחור". לאחר מות האב, מפרנסת האם, מורה בבית־ספר יסודי, את שני בניה ובתה. אמנם אין הם סובלים חרפת־רעב, אבל המצוקה המתמדת מטוסטת את כותלי הבית. בני המשפחה מתביישים במצבם הירוד ומשתדלים להסתירו. „ראשית חכמה למרנו להחריש בנקודה העיקרית בחיינו, העוני".

המצוקה החומרית היא רק רקע לסבל נפשי. לפנינו פקעת סבוכה של ארבע נפשות, המתלבטות במלכודת רגשות סותרים של אהבה־שנאה, תלות הדדית וניכור, מרי וכיוצא באלה. האם היא המאגנט, המושך אליו את רגשותיהם של שני הבנים והבת. היא אשה אומללה ומיואשת, שהחיים המרו לה ובניה הכזיבו אותה. „היא מוקפת סביב־סביב מדבריות, בניה הם מדבריות, הם לא ינקפו אצבע, מדבריות הם וגם אדמות מלוחות".

האח הבכור מתואר כארס שכולו שלילה. הוא טיפוס פלילי, המנצל ומרושש את האם, שדוקא אליו מתייחסת היא בסלחנות. האח הקטן, שאינו מסוגל ללמוד ומסור־דעת, אהוב על אחותו, הרואה בו קרבן. הוא זקוק להגנתה מפני האלימות של הבכור. מות האח האהוב מקבל מימד של שואה קוסמית, כאילו במותו בא רעיון האלמוות.

עם שני בנים כאלה, תולה האם את כל תקוותיה בבתה. בהיותה מורה בחינוך יסודי, שואפת האם שהבת תלמד בתיכון ולאחר מכן תמשיך בלימודי־הסמכה להוראת מתימטיקה. לשם כך נשלחת הנערה לפנימייה ממלכתית בסאיגון ולומדת בגימנסיה צרפתית באותה עיר. אולם משחר ילדותה יודעת הקטנה וכינוייה כפי אמה, שייעודה הוא להיות סופרת ולא מורה למתימטיקה. הבטחון הזה בעתיד הוא המיפלט מסבלות ההווה האכזר, המשרה עצבות קבועה ומתמדת בנשמתה. „עוד אכתוב ספרים. זה הדבר שאני רואה מעבר לרגע הנוכחי, במדבר הגדול שבדמותו מצטיירים לעיני־ מרחבי־חיי".

המיפלט האחר הוא פרשת־אהבה אסורה ובלתי־אפשרית לצעיר סיני. השניים נפגשים על פני מעבורת, החוצה את הנהר מקונג, שעה שהנערה חוזרת

מארגריט דיראס

מחופשה בביתה אל הפנימייה בסאיגון. חציית הנהר הכביר היא מטאפורה לקשר־האהבה, שכן חוצה הנערה את „מחיצת הצבע" המפרידה בין עולם הלבנים לעולמם של בני אסיה. הסיני יושב במכוניתו הגדולה, כה נוהג נהגו, לבוש בגדי־שרד. הנערה מבחינה, כמובן, מי יושב בפנים. „בלימוזינה מסב גבר הדור מאוד, המסתכל בי. הוא אינו לבן".

הצרפתיה הקטנה היא מעין לוליטה, אבל בסיפור שלפנינו היא היוזמת, מתוך כמיהה להתנסות והיא המוספת את חוויותיה הסוערות. המאהב הוא בן עשירים מפונק והולך בטל. הוא תלוי ברצון אביו, העשיר בין סוחרים סינים, השולטים בסחר הארץ. האב מייעד לו כלה סינית, בת עשירים. זוג הנאהבים יודע שאין לאהבתם תוחלת. „במשך כל הרומאן שלנו, תקופה של שנה ומחצה, עתידים אנו שוב ושוב לדבר באותו אופן, לעולם לא על עצמנו. למן הימים הראשונים יודעים אנו שאין להעלות על הדעת עתיד משותף, ולפיכך, לעולם לא נדבר על העתיד אלא על הא ועל דא".

דחייה מהולכת זו של זיווג „מעורב" היא נחלתן של שתי המשפחות. אבי המאהב מעדיף לראות את בנו מת ולא נשוי ללבנה, שמשפחתה בעיניו „משפחה של אנשי־הפקר לבנים". אמה של הנערה רואה אותה כאבודה בדעת הקהל הלבן במקום. כשהסיני מזמין את האם והאחים למסעדה יקרה, הם זוללים וסובאים והולכים „בלי מילת תודה, מאיש... אחי לעולם לא ידברו עימו מטוב ועד רע". סצינה זו מתמצתת את מהות המשטר הקולוניאלי יותר מכרכים עבים של דברי פולמוס וקיטורוג.

הרומן מסתיים בפרידת הנאהבים, כשהנערה מפליגה באנייה למולדת. הפיסקה המסיימת היא רגשנית ומילודראמטית. מקץ שנים בא הסיני עם אשתו לביקור בפאריס. הוא מטלפן לאהובתו, שבינתיים התפרסמה כסופרת, ואומר לה „שלעולם לא יוכל לחדול מאהוב אותה, שיאהב אותה עד יום מותו".

אילו סארטר או סימון דה בובואר כתבו רומן על רקע החיי הקולוניאלי, ודאי לא היו חוסכים את שבט ביקורתם מעוולות משטר מושחת זה. ג'ורג' אורוול, שנתנסה כפקיד קולוניאלי בבורמה, מתאר בסיפורו האוטוביוגרפי „ימי בורמה", את סלידתו העמוקה ממשטר זה ואורח החיים של הלבנים שם. למארגריט דיראס אין כוונה דידקטית־פולמוסית: מבטה מופנה פנימה, לאותה חוויה של התבגרות פתאומית, שהטביעה את חותמה על כל חייה והזקינה אותה בשחר נעוריה. „זקנתי בגיל שמונה־עשרה".

דיראס מביטה אחורה לא בזעם או סלידה, אלא בנוסטלגיה. היא נזכרת בחום הטרופי, בזרם האדיר של הנהר מקונג, הסוחף הכל הימה, ברעש ההמונים והרובבות בסאיגון, ובנופים אחרים. ובכל זאת פה ושם בהבזקים נגלים קטעי ההווי של דמדומי השלטון הצרפתי בהודו־סין. כך למשל יושבת הנערה במושב הקדמי באוטובוס, המיועד לאנשים לבנים. הנשים הלבנות „מדוקרות מאוד בטיפוח יופיין. הן אינן עושות מאומה, רק שומרות על עצמן, שומרות על עצמן לאירופה, למאהבים, לנופש באיטליה, לחופשות הארוכות... אז תוכלנה סוף סוף לדבר על המתרחש כאן, על חיי המושבות שהם יוצאי־דופן כל כך, על השירותו שהוא כה מושלם, של האנשים הללו, „הבויס", על הצמחייה, הנשפים, החווילות הלבנות הללו, שהן כה רחבות־ידיים..." מאידך גיסא היא מזכירה גם את הבדידות האיומה של הלבנים במקומות אלה, וביחוד ביישובים נידחים והרוקים מן המרכז. אותה אוירה דחוסה ותולנית שוררת בחוג המצומצם של המשפחה ובמעגל רחב יותר של חיי הלבנים במושבות.

מציאות קשה זו מתוארת בתמציתיות מרבית. בפרוזה גבישית, מהוקצעת, שפיוט שורה עליה. המתרגם, אביטל ענבר, יודע לשוות לתירגומיו את הסגנון הייחודי של כל סופר וסופר. אף התירגום שלפנינו מעביר בצורה נאה את סגנונה הגבישי והפיוטי של מארגריט דיראס.

מקאראוואג'יו עד ליפשיץ

מאת טליה רפפורט

100 יצירות על נייר, מוזיאון ישראל, ירושלים.

תערוכה כזו של 100 יצירות על נייר היא בעצם הזדמנות שיצר לעצמו המוזיאון להציג לקהל עבודות ששמורות, בדרך כלל, במחסני המחלקה לרישומים והדפסים ושלא הוצגו קודם לכן. מלבד חשיפה זו, יתרונה של התערוכה נעוץ גם בתערוכה שהיא מגוונת מאוד, מתפרשת על פני 500 שנים, ארצות שונות וסגנונות רבים.

„יצירות על נייר" היא הגדרה מאוד רחבה, הנעה בין רישומי עפרון קטנים ועדינים לאקוורלים בינוניים בגודלם ועד לעבודות גדולות של אקריליק על נייר. התערוכה אכן מכילה מכל אלה ויש בה פנינים רבות. אין בה שום סדר כרונולוגי או אחר והיא גם משלבת אמנות חוץ עם אמנות ישראלית, וכך אין זו תוויה שיטתית מתמשכת, אלא שיטוט בין פינות בעלות אופי שונה להלוטין.

כפינת הרנסאנס, הבארוק והמאניירזים האיטלקי אפשר לראות כאן רישום של שני גברים, עשיר בעיבודים שריריים־נפוחים מרשימים משל קאראוואג'יו מ־1490, גוף מעודן ודקיק של קאראצ'י עשוי בעט, דיו ועפצים ורישומים יפים נוספים של לואיני, קאנאלטו ואחרים.

עוד אפשר לראות כאן, בין השאר, רישום נוף קטן, רך, כתמי ומרפרף בעט וגוון חום של קלוד לורן, רישומים הולנדיים אחרים של האן אוסטאדה ואן דה ולדה מהמאה הי"ז ודיוקן מקוקו בגיר אדום של פראגונאר מהמאה הי"ח.

למאה הי"ט יש כאן נוכחות גבוהה יותר ולצד רישום דרמאטי של גויא מתחילת המאה ומתווים של דלקרואה מוצגים בתערוכה רישומים של כמה מן האימפרסיוניסטים והפוסט־אימפרסיוניסטים המפורסמים מסוף המאה, ביניהם מונה, פיסארו, סיניאק, ואן גוך, גוגן ואחרים.

לאורך המאה ה־20 מתפרשת, כמובן, קשת של זרמים וסגנונות, ביניהם אקספרסיוניזם מלודרמאטי נוסח בארלאך וקתה קולביץ, אך גם זה הרגיש והמעניין יותר של פאסקין ואגון שילה. מבין האמנים האירופים, לאורך המחצית הראשונה של המאה ה־20, יש כאן עבודות, חלקן מצויינות, של לאריונוב, גונצ'ארובה, לז'ה, מאטיס, מודיליאני, שאגאל, קנדינסקי, פול קליי, הנרי מור, ז'אק ליפשיץ, דובופה, מירו ואחרים. גם האמנות האמריקאית העכשווית יותר מוצגת בתערוכה במידה מסויימת באמצעות אמנים כמו פולוק, דיוויד סמית, לואיז נבלסון, מוריס לואיס, ריצ'ארד סרה, סול סטיינברג ועוד.

לעתים מגלה מדיום הרישום הצנוע, האינטימי והנסיוני יותר מטבעו, פן או שלב בלתי מוכר של אמנים מסויימים. כך, למשל, מעניין לראות רישום סוריאליסטי־אוטומאטיסטי גרוש וסבוך של מוריס לואיס מ־1948, או רישום זורם וחושני של שתי נשים שעשתה לואיז נבלסון, המוכרת יותר בפסליה המאסיביים ורישום פוס אקספרסיבי ורב תנופה של יואל שמירו.

מבין הישראלים שרישומיהם נכללו בתערוכה, אפשר להזכיר את אלה לסקי־שילר (רישום יהודים מסאמרקנד – טיפוסים אקזוטיים במכנסיים אדומים ותרבושים), אנה טיכו (רישום מדרון מסולע מ־1972 עשיר בעיבודי עפרון מרצדים ופרטים עדינים), אריכא (נוף דמוי אימפרסיוניזם בשחור), שלום מוסקוביץ (רישום תנ"כי צבעוני בסגנונו הנאיבי הטיפוסי), דובינר (הצעת שיקום לקיר מחצבה מ־1971), אביבה אורי (הפשטת נוף מ־1960) קופפרמן (עבודת שתי וערב אופיינית מ־1972), מישל חרר (נוף גדוש רישומי דיו ועפרים) ואורי ליפשיץ (דיוקן מרשים של זריצקי בעפרון וצבע מ־1982).

לואי־לאופולד בואיי (1761–1845)

דיוקן ילד (נייר שחור לבן)

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי סנא

סיפורת

השער החמישי

יום הרוזנת/ מאת דוד שחר / עם עובד – ספריה לעם/ 191 ע'.

שער החמישי של הלוריאנה, הוא „היכל הכלים השבורים", הוא מסכת הגדולות והבצורות הרוחשת מסביב לגבריאל לוריא ולירושלים הקסומה של שנות השלושים. חג כבפור וכמתבקש סביב מהדעינו הותיקים: ג'נטילה לוריא וברל רבן, לאה הימלוך ואורית לנראו, ומקומו בין דרך הנביאים וחורשת שנלר וספרית „בני ברית" ובית הקפה „גת". זו הפעם משתלבים בו גם המסע של ד"ר לנראו בחברת ברל והאחות הילודה אל חצר השאה הפרסי, מעשה מופלא בליילה שהוא גם נינגל, החוג הרעיוני שמבקשת לאה הימלוך לכונן בקרב עמלי עיר־הקודש, וגם פשר הסוד שהריץ את הנהג דאוד אבן מחמוד להסתפח אל שומעי לקחו של המואזין, להתפטר משירות האימפריה הבריטית ולצאת בראש פורעי תרצ"ט כדי למצוא את מותו בדקירת השאבריה של גבריאל. אוהבי שחר לא יוחמצו.

שירה

„הולדתיך בצפת"

מסכת אבי/ מאת יהודה אשן/ עקד/ 142 ע'

ספר שיריו השמיני של יהודה אופן הוא מחזור בן ק"ח פרקים הנע בין צפת שבהרים לבין שלגי צפון, בין „הר האלם" להר הגעש. במרכזו כמסתבר מן השם, דמות האב. מקצה טעמו הנה הוא בשיר „עמי". „הולדתיך בצפת/ ראתה נולדת זר לי/ בארץ זרה – אמר אבי –/ בבקעת פחם/ שם נשמת אורי־ רעל־ראות/ עין בעין/ עם הצל הנשקף לרגליך – אמר אבי/ ולא קראת לי/ לשוט עמך אל הים הפתוח/ כי חלפה הגאות אמרת – אמר אבי – / וירבשת הים הגוריה עד אופק/ כי מתי/ רוח גדולה תבוא אמרת – אמר אבי – / ועמי חי/ ועמי חי/ אך עמי/ מת – אמר אבי/ עמי מת/ האם לא ידעת – אמר אבי".

אלמנכים

שני בסידרה

אינרא (2)/ בעריכת נתן יך וזך מירון/ בתר/ 324 ע'.

הכרך השני של „אינרא" כולל, כמצוה וכמצופה, דברי שיר ומעשי פרוזה, מסות והגיגים ואפילו „פנינה" כמו „פטר הגדול/ סלל את עיר הבירה פטרבורג/ בביצות הצפון/ על עצמות איכרים/ דוד בן גוריון/ סלל/ את דרך בורמה, העוקפת/ את הדרך אל דרך הבירה ירושלים/ בעצמות נערים מן השואה" (בשירו של אחד המתקרא גבי ו"ניאל). בפתח – ראיון עם יצחק בן אהרון על סוציאליזם בישראל. בהמשך, בין השאר, אנטון שמאס על גלות ונפרות, דן מירון על מה שבין הספרות העברית והמיתוס הישראלי, יהושע אריאלי על אתוניותו של ההיסטוריון, נורית גרץ על סגנון תעמולת הבחירות מ־1949 ועד 1984. עוד במשתתפים יונת ואלכסנדר סנד, יעקב אורלנד, גבריאל פרייל, משה דור, מאיר משה בן שאול, נתן זך ואחרים.

שואה

מפות הזוועה

אטלס השואה/ מאת מרטין גילברט/ עורך המהדורה העברית שלמה נצר/ משרד הביטחון – ההוצאה לאור/ 294 ע'.

אין לנו אלא לצטט מתוך ההקדמה להוצאה העברית (משל עורכה): „אטלס שואת העם היהודי כולל 316 מפות היסטוריות ובציון טקסט משלים בליווי תצלומים נבחרים. הנתונים במפות ובחומר הנלווה להן נבחרו לפי קני־מידה שקבע לעצמו המחבר במהדורה האנגלית („להעביר תיאור כרונולוגי של התפתחות השואה, ולהראות את הקשר בינה לבין מהלכה המשתנה של מלחמת העולם... המפות מתארות את השמדתה של כל אחת מן הקהילות היהודיות העיקריות באירופה, כמו גם מעשי ההתנגדות והתקוממות, נתיבי בריחה והצלה, וגורלם של יחידים). אנו השלמנו, במידה מסויימת, את המצוי בו במהדורה העברית והתקנו אותו למען הקורא הישראלי... הצגת האירועים בעלי האופי השונה נעשתה הן על־פי ההיבט האנכי והן על־פי ההיבט האופקי, כפי שהתרחשו במקומות שונים, לעתים בו־זמנית". כל השאר מדבר בעד עצמו: הגדה, כמובן, עין ושינון.

היסטוריה

מטרויה עד וייטנאם

בצעד האיוולת/ מאת ברברה טוכמן/ תרגם מאנגלית יוסף אשכול/ ספרית מעריב/ 477 ע'.

בשורתו של הספר הזה מוצגת בתמצית כבר בראשיתו: „נראה כי כושר הביצוע של האנושות בתחום המימשל גרוע מכושר הביצוע שלה כמעט בכל תחום אחר: החוכמה, שאפשר להגדירה כשימוש בשיפוט בהסתמך על הנסיון, מופעלת בו פחות מן הראוי והשימוש בה קטן מן הנדרש". מי בר־דעת ולא יתחום על הדברים האלה בשתי ידיים? בעינה עומדת, כמובן, השאלה „מדוע פועלים אנשים במישרות רמות, לעתים קרובות, בניגוד למה מורה ההגיון ובניגוד לאינטרס העצמי הברור?" דומה שהקורא יסיים את קריאת הספר הזה בלי תשובה על כך. לעומת זאת יינתנו לו בדרך דוגמאות מאלפות, מרתקות ומנומקות לעובדה שאכן כן הוא. ראשית דבר בטרויה (ובהוסף גם ברחבעם „שלנו") ושוב בהסתבכותה של ארצות־הברית בווייטנאם. בין לבין מעשים באפיפיורים של הרנסאנס ופרשת התמוטטותה של אמריקה בצפונית מידי הבריטים.

אסופות

פרקי רס"ג

מחקרי לשון וספרות (א')/ מאת נחמיה אלוני/ מכון בן־צבי/ 400 ע'.

הכרך הראשון לכינוס מאמריו ומחקריו של נחמיה אלוני המנוח, שהקדיש את חילו למחקרי הלשון והספרות של ימי־הביניים, מוקדש ל„פרקי רב סעדיה גאון", שמפעלותיו, זו עדות המהדירים, עמדו במרכז עבודתו המדעית של אלוני. יש כאן כ"ב מאמרים שרובם מתמקדים בפרסום של טקסטים שנשמרו בכתבי־יד במשך דורות ונחשפו כתוצאה ממסעות מחקר של אלוני. בין הנושאים הנידונים: תורת הלשון של ימי־הביניים (בעיקר, מסביב לחיבורו של רס"ג, „שבעים מלים בודדות", ועל יסוד התיזה האומרת שחשיבות החיבור הזה היא גם מן הצד הסוציולוגי ומן הצד ההיסטורי), לשון הפיוט, מילונות לשון חז"ל ותולדות הקריאות. עוד כאן נוסחים של ספר האגרון וספר יצירה. ההבאה לדפוס נעשתה בידי יוסף טובי, אברהם הסל ושלמה מורג.

ספרי־נוער

בביה"ס ועל־יד

סיפורי נשיקות ראשונות/ מאת [illegible]/ מודן/ 128 ע'.

אוסף של סיפורים קצרים שעניינם באהבות ראשונות ושנויות בגיל העשרה. מקומן בבית־הספר וגם בכל מיני נסיבות והקשרים של עיתונאים צעירים העוסקים בעלוני בית־ספר ובשבועוני נוער, אבל יש גם סיפורים על יועצת פסיכולוגית ועל עסקי שמרטפות. בין הדפים איוריו של אורן רוזין.

„המלך ליר"

(המשך מהעמוד הקודם)

ברמה בדרך כלל שרושמו של ההומור שונה תכלית שינוי מרושמה של הטראגדיה, יש הומור המהלך על סף דמעות, וטראגיות שדי בשינוי זעיר בלבד בפרספקטיבה כדי לחשוף את מכמני הקומיות שבה" (עמ' 68, ראה גם עמ' 72). עם זאת הוא מדגיש שאין בכוחו של הקומי־שבכוח המפתור במקומות בודדים ביצירה, כדי לפגום באפקט הטראגי הכולל. יתר על כן, „שתי וערב של צחוק ודמעות" (שם, עמ' 68) עשוי להעמיק, לדעתו של וילסון־נייט, ולשוות לו ממד ריאלי של סבל, שתיאורו אינו נגרר לסנטימנטאליות ולפאתיטיות יתירה.

תגובה חד־צדדית של צחוק מתוך גבולות בצפיית סצינות טראגיות, שבהן טמונים יסודות קומיים או גרוטסקיים, זוכה לניתוח המפורש של וילסון־נייט והוא תולה אותה בבערותם ובגסותם של צופים מסויימים. „תגובה גסה זו, תגובת השתתפות, תראה בתקרית מסויימת תקרית קומית, ואילו הבנה מורכבת יותר תראה בה תקרית טראגית־ומעוררת־חמלה" (שם, עמ' 68). וילסון־נייט תובע, איפוא, מצופי „המלך ליר" השתתפות בגודלו הטראגי של המלך הסובל ופתיחות להבנת אי־ההתאמה שבמעשיו להגיון הבריא של האדם. אי־התאמה זו יוצרת את שדה הפעולה הטראגי ביצירה. בתחילה היא מתבטאת באטימותו האגוכית של המלך המיטיב מתוך טעות לאויביו ומרע לשוחרי טובתו. ואחר־כך היא מקבלת צורות גרוטסקיות כשהוא שבוי בתוך כלא שגעונו. באופן זה משרתת אי־ההתאמה את העיצוב הטראגי ביצירה ואינה פוגמת בו בכלל כפי שסבר טולסטוי.

בניתוח מבריק זה, שבו וילסון־נייט אוחז בקרניה של הקומיות ומשעבדה לטראגדיה, ניכרת גישה מודרנית לז'אנרים, שקלאסיקונים בעת העתיקה הפרידו בין יסודותיהם השונים הפרדה מוחלטת והקפידו על טהרתם. עם זאת מפריעים לי בדבריו שני דברים. א) חֶסֶר – וילסון־נייט מרבה להשתמש לחלופין במונחים המוזר־קומי־גרוטסקי־אבסורדי מבלי להתייחס לייחודם של מושגים אלה. ב) יֶתֶר – וילסון־נייט חוזר ומדגיש ומשלש: „הומור־עצמי היה בו כדי להציל את ליר" (שם, עמ' 72): „לו ידע ליר לצחוק – לו ידעו כל הלירים שבעולם לצחוק לעצמם – לא היתה מתחוללת טראגדיה כזאת" (שם, שם). „אילו יכול היה ליר לצחוק, עשוי היה להציל את שפיותו" (שם, עמ' 75) – אבל זהו בדיוק מה ששקספיר רוצה למנוע מליר: כאשר שקספיר נטל על עצמו להמחיז שגעון טראגי בטראגדיה, הוא דאג לכך שהגיבור הטראגי יהיה „עיוור" רוחני לאי־ההתאמות ולמגוחכות שבהתנהגותו, ושרק הצופים – בין בתוך הבדיון כגון קנט והשוטה, בין מחוץ לבדיון, היינו הצופים בתיאטרון – יראו את הפוטנציות הקומיות שבדבריו ובמעשיו הבלתי־מתאימים ויתמלאו רחמים עליו. בזה נטל שקספיר על עצמו משימה קשה ביותר, משום שהתנהגות לא־שפויה מעוררת מעצם טבעה צחוק ולגלוג.

גם נורתרופ פריי, במאמרו „המלך ליר: טראגדיה של בידוד", מתייחס לאפקט הקומי שביצירה, במיוחד לזה הטמון בהלצותיו של השוטה „המבוססות על משחקי כפל משמעות, חידות ופאראדוקסים על היסקים, ובאופן זה מעצבות מקבילה קומית לעלילה הטראגית וממחישות את האבסורד" (שם, עמ' 487). אולם עיקר דבריו נסב על הבדידות שבה ליר מצא את עצמו לאחר שהוציא את עצמו כמו ידיו (על ידי ויתור על המלכות והרכוש) מן הקשר החברתי בן חי.

ליר מנותק מכל קשר עם החברה האנושית, והבנת תום המסכן, שאדגר עורך לפניו, ממחישה את בידודו המוחלט. קריעת בגדיו מעליו מסלקת ממנו את שרידי קשריו עם מנהגי החברה, והוא ניצב מול השאלה הבעייתית: „הזה כל האדם?" (שם, עמ' 488). בהקשר זה מוסבת תשומת־הלב למשמעות שמקבלות המלים „הכול" ו„לא־כלום" בסוף היצירה – רדוקציה מאפסת ל„לא־כלום" של האדם שהיה פעם „הכול".

ברדוקציה זו מתמצית הטראגדיה של הבידוד המוחלט בעולם הריק, שאליו השלך ליר, בדידות שבה הרגיש ניתוק מן „הכול", אפילו מן השכל והאמונה שבכוחם לסעוד את האדם בתנאים מסוימים.

★

לסיכום, יש לומר, שלמרות חסרונות גיבורים, משכחים רוב המבקרים את עצמתו של „המלך ליר" בהתמודדותו עם בעיות ומצבי־אנוש יסודיים, ויש גם שהופכים את החסרונות למעלות. השאלה המרכזית המתעוררת לאחר עיון בקובץ – למרות הקסם הרטורי שבמאמרים המשבחים – היא: מי בכל זאת צודק בוויכוח? מי קולע יותר ל„אמת", אם ישנה אמת כזאת ואיך ניתן למדוד את מידת ההתקרבות ל„אמת" שבפרשנויות השונות?

שאלות אלה משיקות בתחום הפילוסופיה ההרמנויטית, שבה יש לעורך הראשי של הסדרה, פרופ' מנחם ברינקר, מה להגיד ברבות. הייתי מציעה, על כן, שייכלל בקובץ הבא של הסדרה „יצירה ויוצרה" גם מאמר מבואי בהרמנויטיקה, שיתייחס לשאלה „הקורא מול היצירה" ויעמיד את הקורא על בעיות היסוד שביחסי־הגומלין בין פרשנות למשמעות.

מלים צפודות בסימן שאלה

(המשך מהעמוד הקודם)

העת) מעולם לא היה מטרה בפני עצמה, אלא אמצעי שליטה ובקרה ושסתום לשחרור לחצים מחקריים מן הסוג הנמוך. משהועתק הרגש אל מרכזי כוח אחרים, בעלי פוטנציאל שיווקי וכלכלי רחב יותר (כגון „הספרייה"), יכולים אנו, בעקבות מנחם פרי, לראות ב„סימן קריאה" (כתב העת) כלי משני בתכלית. יורשה לי להניח שהרפיסות, הדריגות, ההתעמרות וההתעללות בכל הקשר שפוי ומצפוני באמת של הספרות העברית הבאים לידי ביטוי נחרץ בחוברת, הם גם תוצאת הפיחות בחשיבות ובקארדינאליות של מה שהיה עד לא מכבר כלי הביטוי העיקרי של סופרי „סימן קריאה".

אלא שתהליכי ההידרדרות אלה לא החלו למעשה בחוב' 18. בפועל, החל בחוברת 10 ואילך נתפצלו הכוחות העושים במלאכה לכמה מוקדי כוח עצמאיים שאין בינם לבין עצמם כל זיקה. תהליך זה של התפוררות כל דבק מאגד של מרכזי הכוח האלה היה צפוי לחלוטין – באין נקודת כובד אידיאית או פרוגראמה של ממש: כפי שכבר הזכר, קשר המחוייבות הממשי של דמויות מפתח באקדמיה לספרות השוואתית וב„סימן קריאה" לספרות העברית, מוטל בספק. קשר מחוייבות מסוג זה הוא באמת מצע מינימאלי לעשייה משותפת, כמובן, ככל שאמורים הדברים בספרות עברית. בחינת מערך הכוחות שהסתמן בחוב' 17/16 יוכיח: מנחם פרי עצמו, המשיך לטפח את שרידי ה„רה אינטגראציה" בין סיפורת היידיש והסיפורת העברית, וזו התמקדה בטקסטים של הסופרת יהודית הנדל והסופר יוסל בירשטיין. מרכז כוח בדול לעצמו הוא יאיר הורביץ, ששקד לטפח בעיקשות משונה תירגומי קבוצת משוררים סקוטים, ובראשם המשורר יו מקדרמיד. יו מקדרמיד הוא ללא ספק משורר נלבב, אך השאלה הביקורתית (שהיא ממילא שאלה של עריכה, והימנעות משאלה זו פירושה כריתת מחדל) מה למקדרמיד ולשירה העברית, מעבר לעניין האישי שמגלה בו הורביץ, נותרת ללא כל תשובה. מרכז כוח שלישי, שהוא לפי שעה המסוכן ביותר, השפעתו עלולה להיות הרסנית, מתמקד ברמתם של כמה חוקרי ספרות אמריקאית בראשותו של משה רון. בזו הדרך אנו מועדים כמעט מדי חוברת בחוברת להדגמת ענק של „הישגי" הסיפורת האמריקאית ללא כל סינון, תיוג או דיון ביקורתי בהשגיה ובמחדליה. הסיפורת האמריקאית המעודכנת מתאפיינת בסובייקטיביזם מופקע, במגבי סתום, בלבול מושגים ומלל מעוצבן, שאיבד כמעט כל קורלאציה בין מסמן למסומן, בין חוויה לאופני תיאור. „דגם" סיפורתי זה כבר מצא לו מקומים זרויים בין צעירי „סימן קריאה".

מרכז כוח עצמאי ובדול, שניתק עם השנים כמעט כל קשר עם הטקסטים המתפרסמים ב„סימן קריאה", הוא האורגאנום המחקרי, הקשור (כביכול) בקצהו האחד אל ה„אקטואליה" הספרותית שמספקת החוברת, ובקצהו השני לאקדמיה. ניתן לומר היום, שנסיון ההתעדרות הזה, אותו לינקג' שבין האקדמיה לבין הספרות הזיה, (ואשר שימש כזכור פיתיון וקרס חכה גם יחד לסופרים רבים והיה מגיע להתקשרות ההדדית) נכשל כמעט לכל אורך הקו. המאמר הרציני האחרון שהפיק הקשר הזה, פורסם במאי 1974 (על מצבי יסוד ושאלות מוסר ביצירת יהוד וא.ב. יהושע, מאמר אנראי באופן מופתי שנכתב על ידי אורי שהם ז"ל). צד זה של עשייה, הידרדר והופקר רובו ככולו בידי חוקרים זוטרים, והפך להיות כמעין ז'ורנאליסטיקה מחקרית מבולבלת, המדרוות על ההשגיה. ניתן לקבוע כמעט ללא כל סייג וללא הבלטה כל חריג לחיוב, שהמחקרים בספרות עדכנית ב„סימן קריאה" הוא תחום מדורדר דרך קבע.

קיימים מרכזי כוח נוספים ב„סימן קריאה", אבל הפירוט הופך להיות מיותר. דומה, שכל חוברת חדשה של „סימן קריאה" הנוחתת על שולחננו, נבחנת קודם כל בקשר הממשי שהיא מקיימת עם הספרות העברית, וקשר מסוג זה היא מצליחה להוכיח בדוחק רב. דומה, סרק העובדה (והמיקרית?) שהיא מודפסת באות עברית מקיימת את הקשר הזה. העובדה שאותן דמויות שקשרו את גורלם ב„סימן קריאה" מנועים מאותו „בתוס" מחקרי, קל וחומר, מנועים מדיון ביקורתי והערכתי מכובד, היא עוד סדק באותו קיר נופל, שכבר מנוע מן האפשרות לסייח איזה שהיא חזית אחידה. בפתיחו שכבר הוזכר למעלה, העוסק כזכור בשיווק מפונים, באי הבנת העומק הגרוטסקי ובמצב הביקורת, ממשיך מנחם פרי להכות אל החומש:

„ביקורת הספרות שלנו (...) שאינה יודעת להתחיל לגשת לקנז או לצלקה, שלא השכילה להעמיד יותר מכמה איפיונים בנאליים מול „זכרון דברים" של שבתאי (...) ביקורת זו פשוט אינה יודעת לקרוא מכלול של טקסט מורכב" (שם, עמ' 9).

מיכלול או לא מיכלול, עובדה: „סימן קריאה" לא הצליח להעמיד בזית אמירה ביקורתית או אפילו מחקרית מול „זכרון דברים" (למעט איזה רחש מפוטפט ובאנאלי, מלא וממולא חישובים סטאטיסטיים כבריישים), אף לא מראית עין של דיון ביקורתי או מחקרי או אחר על „סוף דבר". וגם אם נילך בעקבות מנחם פרי שקנז לוין והן צלקה הם באמת „מספרים חשובים", עדיין לא טרחו לא העורך ולא עושי דברו לנמק קביעות אלה, או להעמידן למבחן כלשהו. בהנחה ש„כפפות" של דן צלקה הוא „רומאן חשוב", ובהנחה העוד יותר הנחרצת שהביקורת העברית לא ידעה להתחיל לגשת למכלול הזה של „טקסט מורכב", לא ראינו בכל רחבי ממלכת „סימן קריאה", כולל מגרשם של עמיתי המחקר, דיון ביקורתי ברומן וב„מכלול".

מה שאכן הסתמן כמערך של מרכזי כוח עצמאיים ומנותקים מכל הקשר כולל בחוברות 17/16, התפורר בחוב' 18, וזו הפכה להיות מידבר סתמי, חסר כל מיקוד או הגיון של עריכה. הכוחות המפעילים כעת את המנגנון הסדוק המפורק הם האינרציה מחד גיסא, וחזיזות הדעת מאידך גיסא. רק אינרציה תוכל, אולי, להסביר את המשך הדפסת הבדיחות הנמתחות כגומי לעיסה של חנוך לוין, ושטעמם סר מזמן. חנוך לוין הפך להיות מין פרודיזאציה מדרדרת של עצמו. אבל ב„סימן קריאה" ממשיכים לתגוע את הופעתו בדפוס במין חזיזות דעת מופלאה הנבועה מכל עיון ודיון. לזכות העניין הכרוך בהדפסתו האוטומאטית של לוין יש לומר, שהטקסטים צפויים, וכבר אפשר לנחש מה הוא כותב גם בלא לעיין בו בזית (נסו ותיווכחו). טקסטים הרבה פחות צפויים או ניתנים לאיזה שהוא חיזוי מוקים מספקת לנו מספרת חדשה הנושאת את השם עפרה רייזנפלד, שבאמת מטביעה חותם בלתי נשכח על לובן דפי „סימן קריאה":

„מה אומרת אשה שמדברת אל עצמה בחושך? קק קק השום מום מום מום, כלומר, רשת של מלים צפופות. ולפעמים ללללל מה שמראה שהיא יכולה לעצור את עצמה. למה היא אומרת את זה? א. כדי להתבטא, ב. כדי לסלק מחשבות מטרידות. גיבורת, אם תמשיכי להגיד מום וקיק לא תגיעי לשום מקום" (שם, עמ' 39).

אותנו מטרידה מחשבה אחרת: באמת, למה היא כותבת את זה? למה היא לא יכולה לעצור בעד עצמה? להתבטא ולסלק מחשבות מטרידות ברשת של מלים צפופות זה נחמד, אבל העורך – מה עם העורך? למה הוא מדפיס את זה? אולי בגלל שהביקורת ראויה לאגיפה? אולי יש בפיכם, קוראים יקרים של „סימן קריאה" תשובה לשאלת המפתח, מה גרם לו להדפיס את זה?

אבל הפתעות פרוזאיות אלה הן כאין וכאפס לעומת הצפוי לנו במחוזות השירה העמומים של „סימן קריאה". כאן מהלומת האגרוף לכל מה שמייצג טעם טוב, רגישות למילים או ערך היא מוחצת. גם משורר אחראי ומינורי בדרך כלל כמרדכי גלילי איבד, מסתבר, כל רסן. שורות כ„שלום סמבל, יענו לא נאה / לסרג'נט או הקפטן האמייץ / להניע את יד ימינו העסוקה / בגידור תמידי / אי שם באחוריו מתחת לתחתוניו / ולסלסל, במקום את השפם הסקסי / הצד נערות בגיל הגן / את העט על הנייר הלבן /" הם במקרה הטוב, „קשקוש כפול שבע ופטפוט כפול שמונה", כמאמר שלונסקי. דברים דומים יאמרו בקשר לשירה של אילה אמם־בלנדר, ששיריה הם חיקוי חשוף ומבוהק לשירי יאיר הורביץ משנות ה־60, וגם בקשר לשירה של צפנת ירדן לוי (אמנם נחכר לקרוא שורות והשפגויות כ„רבע שעה לפני מותו / בצבץ הזין שלו / מבין הסדינים המרובבים / מה שפעם צמח לתפארה / ועשה אותי", אבל פירסומם ראוי ברוחק למוסף תרבות של עיתון סטודנטים). גם הופעת הבכורה של שירי שמעון צמרת אינה מבשרת טובות, וצירופים כגון „הזרגול המקופל לי6 יוכן להמראה בזוית חדות / אבל חור הכעך הנשאר בצלוחית הוא כתם עיוור הנותר ממת /" „הם באמת דוגמא עילאית לאיגוף כל חשיבה ביקורתית בסיסית. מצער מאד לקרא שורות כ„סבי וסבתי מצד אמי נשלחו לכבשן / אבי הזה אופה במשלה ירד / מה ומזה הלחם והאפר" משל יאיר הורביץ, וקשה למצוא בהם את המשורר שכתב את „שיר ילדים" המופלא ואת „סלירוך". וכשה נזדקק לחיזוק מתוך הפתיח של פרי, כי אין נחתום ראוי להעיד על עיסתו: „הביקורת המתייחסת לשירים של יאיר הורביץ כמכונות של יופי ראויה לעקיפה" (עמ' 9) אלא שבאחד משלבי העקיפה הנ"ל הלך לו היופי, ונותרו רק המכונות. וכל אלה הן דוגמאות בודדות מתוך שלל המתחריות בשירה ובסיפורת של „סימן קריאה" 18. מכלל אלה ראויים לדפוס שיריהם של משה בן שאול, מרדכי גלדמן, אלון אלטרס, מאיר ויזלטיר, אבנת ישורון ומאיה בז'ראנו. מבין צעירי המשוררים יש מקום לשיריהם של אלון אלטרס, אלי הירש והן שימון; ב"צריך עיון" צריך להשאיר את שירי לאה איילון ואסתר אטינגר. בסיפורת יש מקום לסיפוריהם של יהושע קנז, יוסל בירשטיין והוה אלמגו. האידיליה שמפרסם נתן זך ב„סימן קריאה" היא למיטב שיפוטי עוד מהורות של משורר שאיבד כיוון ומרכז כובד ברור ועקיב.

ד. שכול וכשלון

הקורא הסבור לתומו כי תם רצף ההתפרסויות מחומן בזאת לקחת אוויר. בכך לא מיצינו את השיגיה של מפתיעים לתיזות שמעלה העורך בפתיח שלו. אותו מקרא ראוי לו שיתעכב ויפקח עיניים מול במואר כמו ספרותי וחצי פמיניסטי הקרוי „פגישות בסגול עם ליבוביץ ואורפז על האושר", בחתימתה של יונה הדרי רמב"ן. שיחה עם ליבוביץ יכולה להיות מעויינת בעניין של טעם, אבל לא כאשר הוא נשאל שאלות כגון „האם גם נשים היו מחריבות את ימית אילו היינו חיים במטריארכט?" איזה האחרון שיתפתה לאופנת המעטת דמותה של הגאונות הליבוביציאנית, ממש כפי שלא התפתיתי מעולם לאותה הערצה עיוורת לטיעון המבריק. אבל הרמנוגי כלשהו שחישה על סתירות פנימיות קשות בעולמו, אבל היענותו של ליבוביץ למין דיון ברמה מפוכפכת כזו מעידה על תאוות פרסום לא מובחנת. דומה שאף פגישות עם בעל „הצליין החילוני" אמורה להיות עניין מרתק, אבל שורות כגון „יצחק (אורפז – א.ב) שתה תה בחלב ועוגה פריכה בקציפת ביצים (...) דיברנו על מה שקוראים „אוף דה רקורד". אני נאמתי נאום בשבח התרבות הפסיכולוגית (...) הערתי שאנאליזה טובה עשוייה להוסיף מימד נוסף לתודעה של הצליין החילוני (!) ולא התכוונתי ליצחק אורפז האיש הפרטי" (שם, עמ' 348). גם הסיוג הזה, המגע את הידרדרותו המוחלטת של „סימן קריאה" למדרגת הטיפול של שבועון נשים ידוע ב'גיבורי תרבות' לצד פירסום אגרסיבי של אותו מוצר קטן, פוקע למקרא הקטע הבא: „דינה פלדות, אשה־מלומדת – ד"ר באה להשיב לקושיה לימבוביץ (...) היא נכנסה הדונה, עין בשקע ימין, השניה בפחות, באוברול סורקי ירוק, רוכסן שמסגיר לה חריץ שדיים ובצד שני (שימו לב) רוכסן מלוכסן – שאפשר בקלות לשלוף ממנו שד. אמרתי לה שהאוברול מקסים. קניתי אותו כשאבי התפרק (!!) אמרה".

כתב עת ספרותי אינו מחוייב בפרוגראמה. הוא יכול להתקיים בלעדיה. גם אם מטרתו של כתב העת מצטמצמת בפרסום אותם טקסטים שהעורך מחבב, זה עדיין לגיטימי, בתנאי שהטקסטים הקרובים לעורך עונים על איזה שהוא מינימום ספרותי ערכי. הבעיה מתחילה ברגע שבו מעמידים פנים, מעצבים פרוגראמה מדומה או שיקרית, משנים אותה חליפות לבקרים – או אז האגד הפרוגראמאטי השיקרי, הלחוץ וההלסוריסטי צפוי להתפוררות. חוברות ס/ק 1 – 17 הוכיחו היבט זה. מחוברת ס/ק 18 פקעה גם מראית העין – העניין כביכול שגילו עורכי „סימן קריאה" בספרות העברית.

* הפרוגראמה בפתיח של „סימן קריאה", עוצבה כיציאה נגד ה„סר העגנוני" בסיפורת, לטובת „התכללות בגופי מציאות", ו„לשון סיפורית תכליתית שאינה מיטגנת בשומן של עצמה". הפרוגראמה אור ליום צאת ס/ק 9, שקראה לראינטגראציה של הספרות העברית עם ספרות היידיש, שהספרות העברית „מחוירה ומקלישה" בהשוואה אליה, ושהמיטאפוריקה שלה משעשעת הרבה יותר לאיך שיגר – „ההליכה מתאוריסים העבריים היא כפסגות מדבר ריקות כאיש וקלושות אוויר". דהיינו, ה„התכללות בגופי מציאות" נתפשה כבר כהרבה פחות תכליתית, ולשון „סיפורית המיטגנת בשומן של עצמה" הפכה להיות עניין לגיטימי ואפילו רצוי, בתנאי שהוא שואב ממקורות עלומים של סיפורת יידיש. כמובן, גם ניסיון זה לא העלה רב בידו, העניין כולו גרוטסקי, אלמלא היבט אחד: הלגיטימאציה של מנחם פרי כעורך ספרות עברית – זו פקעה כבועה, ויש בכל זה כדי להוכיח את הקשר הממשי שיש לעורך הראשי של „סימן קריאה" עם הספרות העברית.

מקבץ

זרבבל גלעד נפרד מ„מבפנים"

לאחר שלושים שנות עריכה פרש זרבבל גלעד מעבודתו כעורך „מבפנים". החוברת החדשה של רבעון התנועה הקיבוצית המאוחדת ראתה אור בימים אלה בעריכתו של דני הדרי, חבר קיבוץ גבת.

בחוברת: ראיון עם שר הבטחון יצחק רבין, מאמר של אברהם כץ־עוז על נושאי בטחון בבקעת הירדן, 16 עמודים מוקדשים לפסל יחיאל שמי (בלווית צילומים), שיחות עם מזכירי תק"ם וברית התנועה הקיבוצית, דברים לזכרו של אברהם שוסר, זכרונות ילדות על יצחק קצנלסון, „שיחות אל תוך הלילה" עם יצחק צוקרמן, וכן שירים, דברי ספרות וביקורת.

זכו בפרסי ניומן

הפרסים לבכורי יצירה ע"ש רחל ומרדכי ניומן מטעם בית הסופר ע"ש חיים הזז יוענקו השנה למשורר דרור דניאל על כתב־ידו „מעשה ריחויס", לסופר יעקב קורן על כתב־ידו „איש כלבבי". חבר השופטים היה: אביבה דורון, משה סרטל ודוד שיץ. טקס חלוקת הפרסים יתקיים בשבוע הספר תשמ"ו. עד היום זכו בפרס 24 יוצרים.

„הלוח היהודי"

„הלוח היהודי לשנת 1987" (אנגלית) ראה אור בהוצאת סטימצקי בשיתוף עם Hugh Lauter Levin Associates. בלוח 16 ציורים צבעוניים מהדירים מהאוסף הנדיר הנמצא במוזיאון של הקולג' העברי ללימודי תורה של היהדות הרפורמית בארה"ב. הלוח מכסה 16 חודשים החל בחודש ספטמבר 1986 ועד דצמבר 1987 בציון כל חגי ישראל, פרשיות השבוע, זמני הדלקת הנרות ורשימת החגים, וכן 4 לוחות כיס.

שירי אסתר ראב ז"ל

לרגל הוצאת כרך „כל שירי אסתר ראב", במלאת חמש שנים למותה, מתבקש כל מי שברשותו כתבי־יד של שירים, או חומר אחר בפרי עטה או על אודותיה, שטרם פורסם, לשלוח זאת בתצלום או במקור אשר יוחזר לאחר צילומו, לפי הכתובת: אהוד בן עזר, ת.ד. 22135, תל־אביב.

יד טבנקין

פרסומים חדשים ב„יד טבנקין":

★ **„הדים"** – מפתח לשנים 1934–1967 (בסדרת מפתחות לכתבי־עת של התנועה הקיבוצית). העורך: **מאיר בוכסוויילר.** מחיר: 30 ש'.

★ **אליעזר לבנה** – מפתח לארכיון אישי. עיבוד החומר: **שרה ארז.** מחיר: 5 ש'.

★ **„מבפנים"** – כרכים ג'־ד'. הדפסה מחודשת לגליונות „מבפנים" מן השנים 1927–1931. הכנה להדפסה: **שרה ארז.** מחיר כל כרך: 30 ש'.

★ **מצדה כערך חינוכי** – חוברת נ"ז בסדרת „עמי־עיון". עורכים: **פנינה הילמן, אמנון מגן.** מחיר: 3 ש'.

מכירה והזמנות: „הפצה", יד טבנקין – אפעל 52960, טל. (03)344367.

למפעל מתכת מתקדם בצפון הארץ
דרושים/ות

מזכירת מנכ"ל (משרה מס' 1050)
* נסיון בניהול וארגון לשכת מנכ"ל
* שליטה מלאה באנגלית ובעברית כולל יכולת ניסוח והדפסה
* רצוי נסיון עבודה עם מעבד תמלילים, טלקס ופקסימיליה
* יחסי אנוש טובים

מבקר/ת איכות (משרה מס' 1051)
לאגף אבטחת איכות
* טכנאי מכונות או בוגר בי"ס מקצועי
* ידיעת השפה האנגלית
* נסיון של שנה

פקידת מחלקה (משרה מס' 1052)
* ניהול וארגון משרד באופן עצמאי
* שליטה מלאה באנגלית ועברית כולל הדפסה
* רצוי נסיון במעבד תמלילים וטלקס

כתבנית אנגלית/עברית (משרה מס' 1053)
* נסיון מוכח בכתבנות בשתי השפות
תנאים טובים מובטחים למועמדים/ות מתאימים/ות
נא לפנות בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם בציון מס' המשרה המבוקשת ע"ג המעטפה לת.ד. 4496 חיפה מקוד 31044
— סודיות מובטחת —

אלאופ
תעשיות אלקטרו-אופטיקה בע"מ

הצטרף היום למתכנני המחר.
אל-אופ קולטת כח-אדם מקצועי ומעולה לתיכנון ופיתוח מוצרים חדישים ומתוחכמים המשלבים אלקטרו-אופטיקה, מחשבים ואינטליגנציה מלאכותית.
הצטרף אלינו — תן ביטוי לשאיפותיך ולכישוריך המקצועיים, בתחומי העיסוק הבאים:

מהנדס/ת אלקטרוניקה
בעל/ת נסיון של 5 שנים בתחום מעגלים אנלוגיים לעבודה בנושא מגברים שקטים רחבי-סרט וגלאים אלקטרו אופטיים.
(משרה 5000)

מהנדס/ת בקרה
בוגר/ת הנדסת אלקטרוניקה עם נסיון של 3 שנים, לפחות, בבקרה וידע בבקרה דיגיטלית. נסיון במערכות בקרה צבאיות — יתרון.
(משרה 5001)

מהנדס/ת מכונות
לעבודה בצוות פיתוח מערכות מכניות עדינות ומדויקות.
כישורים דרושים: 5 שנות נסיון תיכון במכניקה עדינה, מהן שנתיים, לפחות, בתחום אלקטרו-אופטיקה; יכולת עבודה עצמאית. (משרה 5002)

★ תנאים טובים למועמדים המתאימים ★
מועמדים מתאימים המעוניינים להשתלב בחברה, מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, השכלה ונסיון קודם לפי הכתובת: "אל-אופ" תעשיות אלקטרו-אופטיקה בע"מ, מחלקת משאבי-אנוש קרית וייצמן, ת.ד. 1165, רחובות, מיקוד 76110 (בציון מספר המשרה). סודיות מובטחת.

לחברה, לשיווק ציוד עזר למחשבים
1) מזכירה — במשרה מלאה
2) מקדמי/ות מכירה באזור ת"א והמרכז
3) מקדמי מכירות לאזור ירושלים
* רכב חובה
טל. 03-447484 03-448617

לקבוצת חברות רב-בריח
הנמצאת בתנופת פיתוח בשוק הבינלאומי
דרושים

עובדי ייצור - ביבנה ובאריאל
בוגרי ביה"ס/קורס מקצועי במסגרות ו/או מכניקה. לאחר שרות צבאי מלא. העבודה במשמרות.

עובדי מחסן - ביבנה
בוגרי ביה"ס/קורס מקצועי. העבודה במשמרות

נא לפנות בכתב-יד בלבד
ביבנה: לת.ד. 465, 70653
באריאל: איזור התעשיה ברקן.

חברת רב-בריח מובילה מזה שנים בייצור ובשיווק מוצרי בטחון. חלק גדול מהמוצרים מיועד לייצוא. בחברה מתפתחת כמו שלנו נתנים העובדים אפשרויות ותנאי עבודה המאפיינים מפעל גדול, תוך שמירה על יעילות ואוירה המאפיינים מפעל קטן.

רב-בריח® מקום גדול לעבוד בו.

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
ולבעלי כרטיס אשראי
03-611001

לבית ספר תיכון אזורי גדרה
דרוש/ה בדחיפות
מורה לכימיה
לכתות י"-י"ב מילוי מקום
אפשרות לכל השנה
כ-20 ש"ש ב-4 ימים.
טלפון 08-451034
או בערב 08-450066

לחברה תעשייתית באזור רחובות
שמרבית מוצריה מיוצאים לחו"ל
דרושים:

מנהל משלוחי יצוא
(מספר 1190)
לארגון ותיאום משלוחי יצוא בים ובאויר בסד"ג של 5 מיליון דולר, • שליטה במסמכי יצוא, עמילות מכס, מכתבי אשראי, ידע במחשב, • נסיון בניהול צוות עובדים מקצועי, שפת אנגלית על בוריה ושפה נוספת. גיל 40—30.

מזכירת יצוא-
אנגלית, צרפתית
(מס' 1195)
* חרוצה ואחראית השואפת לקחת חלק בקידום היצוא, שולטת בשפות על בוריין (כולל הדפסה).
* השכלה תיכונית ומעלה.
העבודה במשרה מלאה, 5 ימי עבודה.
לפנות בכתב-יד לת.ד. 11024, ת"א 61110, ולציין על המעטפה את מס' המשרה.

לחברת בניה ארצית
דרוש
קבלן שיפוצים
* לביצוע עבודות שיפוץ באזור ת"א
* בעל המלצות ויכולת לתת ערבות בנקאית (חובה).
להתקשר בשעות העבודה לינה 03-265294

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
דרושים/ות

א. **מנהל/ת חשבונות מדופלם/ת**
בעל/ת נסיון, רצוי בענף הביטוח.

ב. **מזכירה**
בוגרת תיכון, לאחר שירות צבאי, ידיעה טובה בהדפסה.

ג. **כתבנית/מזכירה**
בעלת נסיון במעבד תמלילים, בוגרת תיכון, לאחר שירות צבאי.

ד. **קופאית**
בעל נסיון קודם, בוגרת תיכון, לאחר שירות צבאי, ידע בהדפסה.

ה. **נהג**
בעל נסיון רב בנהיגה, רצוי ידע בסיסי במכונאות, 12 שנות לימוד

המעוניינים/ות יפנו טלפונית למס': 03-623251 למחלקת כח-אדם.

לעבודה עם אתגר וסיפוק
מטפלת מוסמכת
(רווקה, לינה במקום חובה)
מדריכה מוסמכת
(שנתיים ותק — רווקה, לינה במקום חובה)
בפרטים 065-32155

לחברה אמריקאית בענף ההלבשה
המקימה מפעל גדול בצפון הארץ
דרושים

★ **מנהל ייצור**
דרישות המשרה: נסיון של 8 שנים בענף, כשר ארגון ויכולת להפעיל צוות של 300 עובדים, נסיון בתפ"י ממוחשב יתיכן השתלמות במפעל האם בארה"ב

★ **טכנאי ייצור ומנהלי קווים**
בעלי נסיון בענף ההלבשה
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים.
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 6624 חיפה
תנאים טובים למתאימים
סודיות מלאה מובטחת

בוא ללמוד
מקצוע חדש
בוא להנות
מאיכות חיים
נכשיר אותך לעבודה מקצועית
לעזור לך להקלט בקצרין
לפרטים פנה לגיורא
069-61050/1

מפעל תעשייתי במפרץ
חיפה
דרושים
חשמלאים
למערכות מהירות
משתנה
* טכנאי אלקטרוניקה תעשייתית
* בעל רשיון חשמלאי או המסוגל לרכוש רשיון כזה בזמן סביר
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4496 חיפה מיקוד 31044 בציון המספר 901 ע"ג המעטפה
— סודיות מובטחת —

דרוש/ה
מבצע/ת גרפי/ת
ברמה גבוהה
עצוב הכם · טל. 5462902

לביה"ס ולגננות ולטכנאות נוף פ"ת - ויצו שויצריה - דרושים
* **מדריך חברתי** — רצוי נשוי
* **מורה לביולוגיה** — חצי משרה
* **מורה לביצוע ואחזקת גנים**
משרה חלקית
לפנות למזכירות ביה"ס בצרוף תולדות חיים דח"
אחד העם 50 פ"ת טל. 03-9325931 בשעות 8-12

לפרסם מודעה!
דחף סניפים
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז
ת"א דחף דיזנגוף
ת"א דחף בן יהודה
ת"א דחף אלנבי
חיפה דחף
ירושלים דחף
דחפון שרות מודעות טלפוני 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

![RS]
RS
לאו.אר.אס. תל-אביב דרושים למחלקה המשרדית בעלי/ות נסיון בתפקידים הבאים:
★ **דיילות** - בעלות הופעה נאה
★ **כתבניות** - עברית
★ **מזכירה** - עברית-אנגלית
★ **מעבדות תמלילים:**
LEX, WORDMILL, WORDSTAR, LANIR, DCF, WENG, DATA POINT
★ **כתבניות טלקס אנגלית / עברית**
★ **קלדניות**
★ **פקידת שווק** - נסיון בעבודה עם מחשב.
★ **דובר/ת** ספרדית + אנגלית + עברית
בעלת רשיון נהיגה

למחלקה הטכנית
★ **מחוטות/מלחימות**
אזור מגורים גוש דן — בעלות נסיון מעשי.
★ **מרכיבות**
להרכבת מעגלים מודפסים בעלות נסיון מעשי
עבודה מיידית ומושכת תנאי שכר גבוהים במיוחד
כפר אתרים 134, טל. 202460, 285261 ת"א.
RS

עיריית קרית-גת
למחלקת לשרותים חברתיים דרושים/ות

א. **עו"ס כוללני**
ב. **עו"ס לנערה במצוקה**
ג. **עו"ס לקשישים**
ד. **עו"ס קהילתי**

מועמדים כשרים או בעלי תואר אקדמאי יועדו מועמדים בכתב בצירוף תעודות
אל: מחלקת המנגנון עיריית קרית גת ת.ד. 1 קרית גת 82100
לא יאוחר מ-29.8.86

לקבוצת חברות רב-בריח הנמצאת בתנופת פיתוח בשוק הבינלאומי
דרוש/ה
יועץ משפטי ומזכיר החברה
כפוף ישירות למנכ"ל קבוצת החברות
תחומי עיסוק:
* מתן יעוץ שוטף להנהלה בכל תחומי המשפט.
* ניהול מו"מ ועריכת חוזים בינלאומיים.
* טיפול בחברות בנות בחו"ל.

כישורים:
* נסיון של 3 שנים לפחות בתחום האזרחי-מסחרי.
* נסיון בניהול מו"מ ועריכת חוזים בארץ ובחו"ל.
* שליטה באנגלית, שפות נוספות יתרון.
* נכונות לעבודה מאומצת.

מקום העבודה במשרדי החברות ביבנה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד עם פירוט קורות חיים לת.ד. 465 יבנה 70653
סודיות מובטחת.

רב-בריח מקום גדול לעבוד בו.

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD
אלתמ

להרחבת העוסקת בפיתוח מערכות אויוניקה מתקדמות, מערכות ממוחשבות למסובכי אנטנות ומשווקת את מוצריה בארץ ובחו"ל
★ **מהנדס אלקטרוניקה/תוכנה**
עדיפות לבעלי נסיון בנושאים הבאים:
• INTEL של 310 SYSTEM
• PLM-51, RMX-51, RMX-86
★ **מהנדס זוטר/מכונות**
לעבודה בצוות אחר צבאי משם.
★ **רתך ארגון לאלומיניום.**
על המעומדים לפנות בכתב לת.ד. 248 נתניה (עבור כ"א) בצרוף קורות חיים ונסיון קודם

למעונות ילדים באזור נתניה חדרה
פסיכולוג/ית
עובד/ת סוציאלי/ת
063-99349 או ת.ד. 78 זכרון-יעקב

למרפאת שיניים בבת-ים
דרושים:
* **רופא שיניים** (בוגר הדסה או תל"א)
* **טכנאי שיניים**
* **סייעת**
פרטים בטלפון 03-587489

האוניברסיטה הפתוחה
לקראת סמסטר סתיו המתחיל בספטמבר 1986
דרושים
מנחים
בקורסים הבאים:
* מבוא לחשבון ולאלגברה במכללת עמק יזרעאל
למפגשים שבועיים בימי ד' בין השעות 10.00-08.00
הכישורים הדרושים:
תואר שני בכלכלה או בסטטיסטיקה וכן נסיון בהוראה.
נא לפנות ללילה טל. 03-422671
* מבוא לכלכלה באשדוד ובחיפה
הכישורים הדרושים:
תואר שני בכלכלה או לפחות סטודנט לתואר שני בכלכלה וכן נסיון בהוראה.
נא לפנות ליאיר טל. 03-422679
* מבוא למדעי הטבע בסמינר אחוה (ליד קרית מלאכי)
למפגשים שבועיים בימי ב' בין השעות 14.00-12.30
הכישורים הדרושים:
תואר אקדמאי בפיסיקה ונסיון בהוראה בפיסיקה תיכונית.
נא לפנות לאלזה טל. 03-422677
* מבוא למדעי המחשב ושפת פסקל בטבריה, בחיפה, בתל-אביב, בירושלים, בראשל"צ ובבאר-שבע.
הכישורים הדרושים:
תואר אקדמי במדעי המחשב וידע טוב בשפת פסקל.
נא לפנות לגרי טל. 03-422686

דרושים
דרוש
מדריך להגנת הצומח
לגידולי ירקות לחצי משרה. עבודה מיידית.
למושבי מועצה אזורית אשכול.
לפרטים לפנות למאיר בבית 057-82641
או לדבורה 057-82711

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר
לפרטים נוספים:
תל-אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 04-662571-2 אריה טל

לחברת תעשייתית מסחרית בגוש-דן
דרושים ליום עבודה מלא 08:00-16:00

1. **מנהלת משרד - מזכירה**
כישורים
השכלה תיכונית לפחות, עברית מושלמת, אנגלית טובה, לאחר שירות צבאי, נסיון במזכירות של כ-3 שנים הדפסת, הבנה ונסיון בניהול משרד, נסיון במרכזיה.

2. **פקיד/ת מכירות.**
כישורים
השכלה תיכונית לפחות, נסיון בהוצאת חשבוניות יכולת לעסוק במכירות לאחר שירות צבאי. דייקנות ויכולת לשיתוף פעולה.

להתקשר לטלפון 03-787126 בשעות העבודה.

ORIS
Choice יצרנית תכשירי טיפוח
CLEOPATRA
דרושים
* **מנהל/ת ייצוא**
עם נסיון בייצוא מוצרי צריכה שליטה באנגלית הכרחית שפות נוספות יתרון.
מקום העבודה מגדל העמק.
* **איש מכירות לשוק מקומי**
רצוי נסיון בענף העבודה באיזור המרכז
* **דיילות/מקדמות מכירה**
עם נסיון בקידום מכירות מוצרי מדף העבודה באיזורי הצפון והמרכז
פניות בכתב יד עם פירוט קורות חיים לשלוח להנהלת אוריס קוסמטיקס בע"מ ת.ד. 1 מגדל העמק 10 550

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
ל"הסנה" באזור הדרום
דרוש
שמאי רכב מוסמך
בעל 5 שנות נסיון לפחות בטיפול בתביעות והערכת נזקים לכל סוגי כלי הרכב.
המעוניינים יפנו למר לויט
טל: 03-622411

לחברה העוסקת בתחום הרפואה
דרושים:

1. **פקיד/ת יבוא למשרה מלאה**
כישורים
* נסיון קודם של 3-5 שנים לפחות
* ידיעת אנגלית על בוריה
* הפעלת טלקס
* כושר ארגון
תנאי שכר לפי הכישורים.

2. **סוכני מכירות לכל הארץ**
כישורים
* בעלי רקע פרא-רפואי
* עדיפות לאחיות במקצועות טיפול נמרץ
* כושר שכנוע והופעה נאה
* ידיעת השפה האנגלית
* בעלי רכב פרטי
מגורים: גוש דן, אזור חיפה, אזור ירושלים.
הכנסה גבוהה למועמדים המתאימים.
נא לפנות בכתב עם קורות חיים והמלצות וכן נסיון קודם — לת.ד. 685 חיפה.

לבית הספר האזורי בעין גדי
דרושים:
* **מורה ללשון עברית והבעה**
כולל בגרות — חצי משרה
* **מורה לערבית** חצי משרה
לפרטים יש לפנות אל דניאלה מנהלת בי"ס
טלפונים: 057-84841 057-84742

דרושה
קלדנית
שנתיים נסיון, עברית/אנגלית לעבודה על מחשב I.B.M.-PC
מקום העבודה בירושלים
טל. 03-337290

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

דירות

● דירות נוכחות לאירגונים בפתח-תקוה ברחוב העצמאות 10 4 חדרים לפרטים חברת "אביב" ביאליק 156 רמת-גן 03-7512203 (#28067)

וילות ובתים

● בראשון-לציון ברחוב שקט קוטג' לפנים וד מפוארת 280 מ"ר בנוי לבנייה מיידית 205,000 דולר בערב: 03-942946 052-52965-6 בשעות 17.00-19.00 (#28021)

● קוטג' בחולון מרכזי ושקט דו משפחתי בשעות המשרד 03-885347 (#28114)

● ברעננה וילה +400 ארגון מיני לבנייה +מגרש בניה "קאנטרי-הום" 052-38841 (#29994)

● ברעננה לרציניים קוטג' במקום היפה ביותר 230,000 (#29502) 03323562 ,052445650

● דירות פאר בירושלים 2 קומות 307 מ"ר במגדל שלהוב. קומה תיקנית. בדבר פרטים נא לפנות לטל. 02-247124 02-244499 (#29885)

● בהוד-השרון קוטג'ים 187 מ"ר, בבנייה, אפשרות לסוריד-אין (#30209) 052469302

● בארגנית וילה 187 מ"ר שטח 660 ארוניות 039362230 (#30254)

קבלנים מציעים

● בנתניה ברחוב ויצמן, בניין מגורים יוקרתי דירות 3, 4, 5 חדרים 03-241166 (#28890)

● "רסקו" בונים: בפתח-תקוה ברחוב ירושלים יבנה, רמלה, באר-שבע, ומעלה-אדומים. דירות מוכנות לכניסה ולמכירה אפשרות מחלקת המכירות: רסקו בע"מ 03-281105 (#29396)

● בתל-אביב, ברמת-אביב ברחוב בזיל 5½, 4½ חדרים ודירות גג. אי"ה 1900 "1700" 1400 "1000" ש.מ.א. 03-848447 "אפריקה-ישראל" להשקעות 03-680281 (#29615)

● בהוד-השרון ברעות 5 חדרים בבנייה, אפשרות לסוריד-אין (#30196) 052449302

ת"א-ים

דירות למכירה

● למכירה דירה 3½ יפה 52,000 דולר אי"ר 4/10 נתניה 053-54087 (#28035)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

דן

דירות למכירה

שרון

חולון / בת ים

דירות בשרון

דרום

דירות מרוהטות

דירות בדמי-מפתח

עסקים

ביקוש דירות

משרדים

מבני תעשיה

מגרשים

הצעות עבודה

מוסכים

אולמות

חנויות

● 650 מ"ר משרדים להשכרה לרציניים בלבד ברמת-גן 03-426293 (#29652)

● ב-550 מ"ר משרדים במרכז ת"א מפוארים "ישפר" 03-426293 (#29663)

● בתל-אביב באזור הבורסה להשכרה 400 מ"ר +חלוקה לחדרים +טלפונים +חניה בהתחייבות "ישראל" ,288943 292616 (#29665)

● להשכרה בר"ג 100 "350 מ"ר מפוארים +מיזוג+ טלפונים +חניה אנגלו-סכסון 03-738121 (#29770)

● בגבעת ת"א, בניין מגדל 350 מ"ר+ חניה 03-372169 (#29827)

● למכירה מבנה 1000 מ"ר קומת קרקע על מגרש 2500 מ"ר באזור התעשיה ברחוב אליהו בראשל"צ 787717, 709139 (#28467)

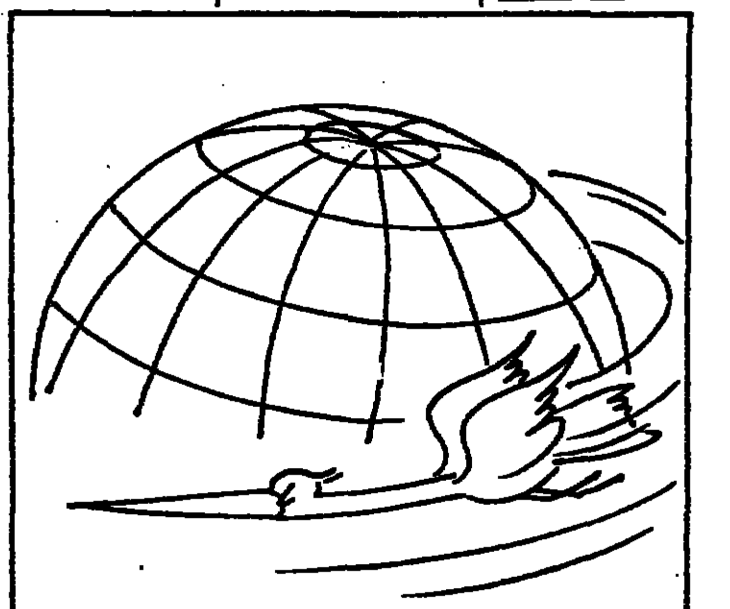

חוזרים

לדפוס עתון יומי גדול
דרושות
קלדניות
(לעבודה חלקית)
העבודה בשעות 18.00 – 01.00
בדבר פרטים נא לפנות לטל. 286141
לאברהם היקרי משעה 10.00

לחברת יבוא
בענף האופנה
דרושה
מבקרת איכות
עם בקיאות בתפירת
בגדי הלבשה
טלפון: 03-621806

• קדט 1984 ראשונה אוטומטית, טסט +תוספות 16,000 ק"מ בהרשה 23,800 ש"ח (#28874) 052-443724

• אסקונה 1300 1984 אס. 5 דלתות אוטומטית יד ראשונה מזגן 28,000 ק"מ מודרן טלפון עבודה 03-284483 בערב (#28538) 052-558219

• קניבה 350 אלה רויטה 85 (#28598) 057-417784 ,057-424219

• קדט סוייגן 86 מזגן רדיו טייפ (#28674) 08-450628 ק"מ 28,000

• קדט 1982 אוטומטית+ מזגן+ טסט השכרה לשעבר 03-299891/2/3/4 (#28758)

• אסקונה 5 /1300, 1983 אוטומטית יד ראשונה 26,000 ק"מ מהירון (#28760) 03-723475

• אסקונה 83-5/ 1300 אס אוטומטית ראשונה 38,000 תוספות 03-680155 (#28824)

• אסקונה 1300 אס. דה לוקס ראשונה 1985 (#28979) 08-470444

• קדטה 1200 1985 שנה 16,000 (#29016) 03-426840 ש"ח 17,000

• אאודי 80 סי.אל 1500, 1984 מבדיקת שנה (#28807) 03-418313

• 80 סי.אל 1500 1983 טסט לשנה (#28219) 055-56267

• אאודי 80, 1985, ראשונה 8000 ק"מ (#28263) 069-48514

• 80 אוטומט+ מזגן +טסט 1976 (#28571) 03-857692 שנה 85,000

• 80 1300 ראשונה 43,000 82 ק"מ (#28477) מהירון 052-451912

• אאודי 80 1978 אוטומט מחברה לשעבר (#28492) 812148

• דרושים מפעילים לא מקצועיים לפיאנו. תנאים טובים 03-9611170, (#28983) 03-9612271

• דרושים מסגרים ורתכים לעבודה מעניינת לרכב כבד 03-9234224, (#29082) 03-9366155

• לדפוס בהרצליה דרוש שחר למנהל רשום, אחראי ובעל ניסיון בהדפסה במכונות היידלברג, גליון 2 צבעים (#29106) 052-547125

• עוזר למסגר לעבודה במפעל חולון טלפון (#29180) 03-5560456

• דרוש נגר לנגרות רהיטים תנאים טובים למתאים 03-375224 (#29255)

• דרושים נגרים מקצועיים +מנהל עבודה לעבודה לפי המצבה טל. 918575 (#29602)

• דרושים נגרים ועוזרים לנגריה בבני-ברק 772766 383785 (#30075)

• ל"הדר" מעקות בסגולה פ"ת נגר רציני ואחראי. 052440727 (#30200)

• דרוש נגר מקצועי תנאים טובים 052-445986, ובבית 03-9231173 (#30512)

• למעבדת טלוויזיות ווידיאו דרוש אלקטרונאי (#29095) 03-235778

• סכנאי למערכות אזעקה עם ניסיון (#29675) 9234976

• דרושים סכנאי מיזוג אויר 3 שנים נסיון (#29784) 03-446662

• ל"טמיר" טכנאי/ת מכונות (#29928) 03-5464514 08-454651

• לחברת תקשורת קטנה גדולה ידועה, דרוש טכנאי התקנות בעל ניסיון וידע בהתקנת מרכזיות ומערכות רב-קויות 037512666 (#30242)

חשמלאים 3180

• במלון מקצועיות לאוברלוק זינגר ומכלת שכר גבוהה (#30296) 882988

• תדמטנית לבגדי ערב+ תופרות מודלים 5 ימים 289427 (#30367)

• דרושה תופרת מנוסה לבית אופנה בערב 03-241754 03-242420 (#30369)

• דרושות מודליסטית לבגדי ילדים ותופרת דוגמאות בעבודה 374507 (#30370)

• תופרות מקצועיות למפעל מעודכן ליצוא ליום מלא 655552 (#30477)

• לסטודיו לאופנה תופרת לפי מידה בשעה חלקית 03-657875 בערב (#30508) 03-425790

• דרושה מודליסטית לנשים תופרות זינגר 03-729436 (#30512)

• לתופר דרוש נהג, מתפרות בטריג באיזור המרכז 836224 801097 (#30568)

הנהלת חשבונות 3120

• מנהל/ת חשבונות אך ורק עם נסיון במשרד נסיעות והלצות משרה חלקית (#28088) 03-252475-6

• למשרד רואי חשבון דרוש/ה עובד/ת עם ידע במיסים השתלמות אפשרית, (#28047) 03-822738

• דרושה תופרת לאוברלוק ועבודות גמר בתנאים טובים 03-662477 בערב (#28854) 03-879357

• פקידה נסיון בהדפסה ועבודות משרד למשרה מלאה 03-268157 מיום א. (#29887)

• מזכירה בכירה עברית אנגלית לעבודה בבני-ברק 055-41248 (#29086)

• לחברת "הכימיה" מקומי מכירות טובים +אחוזים רצוי בעלי רכב לראיון 03-398471 (#30509)

• בכל הארץ צעירים/ות לעבודה קשה רווחים גבוהים 03-299111 (#30515)

• ל"סופר" סטונאי תעשייה/ אחזקה מנוסה, לעבודה קבועה 03-296384 (#30517)

• לרבינוביץ הרצליה דרושה פקידת מכירות לשלמה 052-88286 (#30521)

• סטודנטים לעבודה מכבינה בירושלים, רמלה, רמת"ש ,ראשל"צ ונתניה 03-246091 (#30525)

• ל"מלקוך" מפעל בשר דרושים קצבים טלפון 835830 828812 (#30529)

• דרוש טבח/ת פרטים תרדן/ה אחוזים גבוהים, טלפון 03-238472 (#30578)

פקידים/ות 3030

נהגים 3300

שומרים 3430

שרותי אחות 3490

שליחים 3550

ביקוש עבודה 3570

עובדי יהלומים 3210

פועלים/ות 3390

ספרים/יות 3240

עובדי מתכת 3410

נגרים 3270

מכונאים/הנדסאים 3150

עוזרות משפחה 3060

אוטוביאנקי 4040

אינוצנטי 4100

אלפה רומיאו 4120

אמריקאיות 4140

אוסטין 4060

אופל 4080

אאודי 4020

סוסיתא

פיאט

פורד

פיג'ו

אופנועים וקטנועים

רנו

לנציה

דייהטסו

מיני-מינור

אופל

מרצדס

סובארו

סוזוקי

סיטרואן

סוכן מנוסה
לשיווק המודעים
בצפון
רכב צמוד לקשרים
03-7516594

חשב/
מנה"ח
בכיר
עדיפות לבעל נסיון
בהפעלת מערכת
ממוחשבת.
טלפון 03-7513896

דרושים
2 מנהלי עבודה
מנוסים ותיקים
בעבודות פיתוח.
הדרש נסיון
5–6 שנים
03-332106 03-333087

למפעל בנס-ציונה
דרושים
מכונאי
תעשיה
עם נסיון
טל' 08-468880
לבקש את בצלאל.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

אופנועים

● סוסטט גולף 1983 9,500 ק"מ טסט לשנה (#28869) 03-419994

● וספה ראלי 1975 +סירה, ראשונה במצב טוב (#28084) 03-5593479

● בהזדמנות סנטיק ריידר 86 250 (#29154) 03-773366 9500 ש"ח

● מעולה סוזוקי 650 ג'י.אס. 84/ 85 (#29295) 04-386732 23,000

● יאמאהה 250 1000.- 04-335581 654 (#29301) 04-255597 5900.- בגלל

● סוזוקי 1986 5900 6500 (#29687) 03-215889 03-758312

● דיי.אס 11,000 7,000 600 ק"מ ש"ח (#29816) 283597 986785

● ביטוח מקיף לאופנועים (#30227) 03-350954

● הונדה אקס.אל. 1983 (#30470) 052-445843

איחוד רכב גנוב

● "גלגלים" איחוד רכב גנוב 30 ש"ח (#28056) 03-625160

ביקוש רכב

● מקנה לרכב רנו, פיאט, וולבו 78-83 (#28596) 057-35994

● מקנה רכבים משומשים (#29370) 065-88475

בתים לנופש

● 15% הנחה בהזמנות מוקדמות (#29446) 847957

חלפי רכב משומשים

● חלקי חילוף לכל סוגי הרכב (#28626) 03-744380

מציעים למכירה 5000

● למכירה 2 תנורי אפיה (#28029) 03-747927

● למכירה תריסי גלילה (#28032) 03-747927

● תכולה דירה, שטיחים, כלי בית (#28205) 03-340452

● למכירה מכונת כביסה (#28209) 053-25816 053-32878

● למכירת סורגים בזול (#28212) 03-827826

● 1. מקררית 2. מכונת צילום 3. סולנות (#28242) 03-343535

● בריקטים, גלישנות, מכשבים (#28264) 04-725932 04-724093

● למכירה מכונה ביתית (#28364) 9220926

● ביטוח פים חדשה (#28400) 03-252194

● מערכת טלפונית (#28583) 03-499588

● ליפס 4 עמודים (#28617) 057-36777 057-70912

● טלפונים לחברים אלחוטיים (#28676) 03-204390

● תא צבעית רשת (#28720) 834896

● תכולת דירה (#28792) 057-32672

וידאו טייפ 5040

● מכשיר שלם 100 ש"ח וקן וידאו (#28103)

● וידאו טייפ חדש בשירות (#28635) 03-251039

● וידאו בשיגול 777 (#29504) 582046

● מצלמות ואביזרים קניה, החלפה, מכירה, העברה 8 מ"מ לוידאו (#29841) 03653199

● בשימוש ארוך (#30484)

מערכות קול 5850

● רמקולים (#28055)

● מכשיר שלם 100 ש"ח (#28061)

● מיני סטריאו (#28150) 03-449358

● סיוס קונה רמקולים 15 חלק (#29095) 03-495825

● מכור מערכת סטריאו (#29166) 03-255983

● מציאה מערכות (#29619) 03-902711

מכונות כתיבה 5060

● השאלה ולמכירה (#29238) 724480

ריהוט בית 5070

● 2 כיסאות, מיטות (#28097) 063-25028

● סלון ספי סביבה (#28370) 342386

● כלבה צעירה (#28557) 03-7517464 052-78822

● מכונת תפירה (#28562) 08-474061

● גבס (#28563) 03-735246

● מרכז (#28594) 08-436584

● מטבח (#28599) 052-78787

● גוף הזוכה (#28704) 03-981930

● חדר שינה (#28766) 067-57851

● למכירה (#28969) 052-445167

● חדר אוכל (#29341) 9611296 657985

● מזה (#29494) 03-858825

● מדף (#29708) 055-91739

כלי נגינה 5090

● חליל צד ראש כסף (#28147) 052-34474

● ½ במזכה (#28404) 03-265842 03-263544

● פסנתר (#28486) 03-247351

● ארגן (#28496) 03-729996

● פסנתרים (#28568) 03-957878

● ½ בסוכן (#28624) 03-220303

● גיטרות (#28759) 03-249941

● הגיטר (#28727)

● פסנתר (#28937) 03-947784

● הפיקה (#29019)

● גיטרות (#29036)

● הגיעו (#29049)

● לרגל (#29079) 827918

● קונה (#29523) 03-282495

● למכירה (#29525) 03-742522

הלוואות 5100

● הלוואות (#28063) 03-335782/3/4

● מ.ס.ס (#28106) 03-288354

תקליטים / קולנוע 5120

● סרטים (#28442) 052-28737 052-32234 052-20166

● כספתות מרובדות (#28498) 053-88913 053-88726

● למכירה (#28711) 053-88674

● למכירה מסוף (#29182) 08-414458

● דרושים (#29236) 936806

● אלה (#29509) 04-933108 04-931151

● למכירה (#29427) 053-88808

● ביריה (#29668) 053-93423

● מכשיר (#29805) 065-71715

● ומאל (#29973) 052-61880 052-63122

● עגלה (#30038) 08-233516

● בהזדמנות (#30134) 051-48791

● דרוש/ה (#30165) 067-57119

פרוקטרים 5130

● דרוש (#28137) 03-776556

● מודד (#28359) 055-81557 18,000

● פרוטון (#28360) 055-52415 055-82719

● למכירה (#28402) 03-991956 03-364259 03-358863

● פרטור (#28503) 063-65075

● פרוקטורים (#28637) 053-85733 053-88561

● מקפיון (#28995) 03-852789 03-5560179

● דרוש מפעיל (#29121) 052-27815 052-441754

● דרוש מפעיל (#30576) 05-416354

מלונות 5140

● מלון (#30125) 03-251029

● בהזדמנות (#30591) 03-869386 03-894289

● באוספקה (#30481)

טיולים 5150

● טיול למזרח הרחוק (#29080) 03-907538

● "מוסדון" (#29431)

בתי כנסת 5160

● "הכסף" (#28004)

● "המבריק" (#28072) 03-315599

● "אברשליס" (#30537) 03-840210

● הכסף (#28020)

טיולים 5170

● למכירה (#28475) 052-34985

● בחדש (#28523) 839963 874024

● נמתח (#29147) 03-227572

● קופה (#29383) 03-282972

● סירת מנוע (#29674) 03-310058

● מידנה (#30256) 03-768066 03-777727

● גלסטרון (#30479) 880199-30

גלשנים 5180

● בהזדמנות גלשן (#29635) 412605

מוצרי אופטיקה 5200

● קונה (#28443) 03-378374

● כל הסוגים (#28690) 03-725075

● מנגן (#28799) 03-739513

● כנגן (#29141) 5564669

● קור בזק (#29541) 03-282250 03-287622

● משקפיים (#30829) 03-905076

● באוספקה (#30507)

מכונות כביסה 5220

● מכונת כביסה (#29167) 03-428663

מלגזות ושינוע 5240

● ב"אקונוביל" מלגזות (#28397) 03-831354 03-83048

● מחשבות (#30117) 03-9222018

● הגיע (#30124) 03-9222418

ריהוט משרדי 5270

● מסג' (#28090) 03-611196 03-288618 03-621461

● נסלי (#28102) 283635

● מסגים (#28149) 03-784513

● צעירה (#28680) 511063

● זכר (#28696) 03-226869

● גנר (#28850) 03-721701

● שיסבת (#28853) 03-726867

● מבצע (#28963) 03-372952

● מסג' (#29037) 03-222071

● לאוהבי (#29041) 03-244459

● באו (#29046) 03-229954

● דרושות (#29307) 03-231994

● חמודי (#29312) 03-285237

● לבית הלקוח (#29315) 03-230638

● מכון (#29453) 03-227910

● לבית הלקוח (#29465) 03-262016

● מוספת (#29474) 03-246378

● דרושות (#29477) 03-244517

● חוים (#29771) 446260

● חוים (#29962) 03-299435

● צעירות (#30156) 231994

● מסג' (#30412) 03-5460226

בולים 5450

● הבית (#28100) 03-292813

שעונים 5530

● שעון (#28376) 052-34817

חמרי אריזה 5540

● באוספקה (#30499)

נקיון ואחזקה 5550

● שמרים (#28004) 03-797944

● "הגבריק" (#28072) 03-313599

● "אברשליס" (#30537) 03-840210

אמנות 5580

● אמנים (#28060) 03-293132

מחשבים 5610

● תואם אפל (#28024) 052-441377

● דרושים (#28885) 338595

● קלדנית (#29083) 331632 330402

● קורס (#29300) 9232315

עתיקות 5620

● זמנות (#29259)

ציוד תקשורת 5635

● למכירה טלפון אלחוטי משוכלל למרחק רב טלפון (#29510) 03-9242099

ציוד בנין 5640

● מעוניין (#28435) 03-717135

● למכירה (#28470) 03-951092 03-956493

צבעי אמבטיה 5645

● "טבי" (#28011) 052-78862 04-333454

● "השמש" (#28405) 03-377116 03-373668

צילום 5650

● בהזדמנות (#28520) 03-492246

● המרכזה (#28892) 03-256414

קרוואנים ונגררים 5695

● אשקלום (#29336) 07-967155 02-718209

● קרוואן (#30466) 03-345102

שדוכים 7000

● שירות הלוח הכללי לקבלת מודעות (#28257)

● צעירה (#28342) 04-526171

● "דק לאחד" (#28804) 03-371084

● עלוני (#30171) 03-733994 04-446023

בת זוג 7010

● מרפאה (#28112)

● משכילה (#28253) 03-296024

● גרושה (#28586)

● אשה (#28852)

● בת 43 (#28857)

● גרושה (#29136)

● לא (#29262) 03-990507 03-991949

● גרושה (#29954) 35887 1334

● 34 (#30111)

בן זוג 7020

● (#28079) 49553

● אלמן (#26115) 03-296824

● שירות (#26258)

● שירות (#28259)

● (#28265) 17373

● (#28646) 6083

● (#29285) 03-991949 03-990507

● (#29762) 51554

הכרות 7050

● (#28087) 75268

● (#25055) 7679

שוק המציאות

● (#25111) 03-340387

● (#28227) 03-820893 03-731594

● (#28226) 03-820893 03-731594

● (#25229) 03-820893

● (#28411) 03-297660

● (#26574) 03-354957

● (#28628) 03-546981

● (#28700) 03-201584

● (#28702) 03-201584

● (#28705) 03-201584

● (#28709) 03-201584

● (#28713) 03-201584

● (#28795) 055-92477

● (#28851) 05-493886

● (#28874) 473467

● (#28920) 451028

● (#28947) 03-296679

יהלומים

דירות

● (#28775) 02-557506

וילות ובתים 1050

● 4½ חדרים (#29039) 02-224181

דירות למכירה 1200

● (#28261) 04-510958

דירות למכירה 4 חדרים ויותר 1500

● (#28056) 02-861412

● (#29032) 02-224181

● (#30218) 05-904364 02-915948

דירות בשכ"ח 1850

● (#28427) 05-9862237

● (#26479) 02-525992

● (#29242) 414025

דירות מרוהטות 1900

● (#29424) 22344534

דירות בדמי מפתח 1950

● (#28785) 525903

עסקים 2000

חנויות 2400

● (#28776) 02-223540 02-237775

הצעות עבודה 3000

● (#28010) 02-246046

● (#28078)

● (#28145) 91162

● (#28439) 03-479779

● (#28778) 02-246044

● (#29162) 246887 02-246982

● (#29191) 02-235195 227995

● (#29327) 02-226270

צילום

● אמקור 15, 3 ספים, +ביטוח 500.- ש"ח (#28954) 03-918987

● למכירה ורד ילדים במצב מצוין 400 ש"ח (#28985) 03-880357

● מכונת כביסה קריסטל 150 שקל+ מיטת נוער כמולה 70 ש"ח (#29463) 913158

● אמקור 15 גדול במצב טוב 2 ולווי (#29719) 03-794265 280

● שטיחים מכונת כביסה "רוזה בלה" בהזמנות בעולם 350 (#29723) 03-315558

● מחשב קומודור 64 במצב חדש 350 ש"ח (#29873) 034477397

● שטיח קלסי 3x2 מסר גוונים ורכב חדש 350 ש"ח (#29914) 052-38144 03-9232826

● אקיפ +15 תנור אפיה וגו מכוריים בהזמנות (#29929) 781067 500

● מערכת 5 תופים מקצועית (#30043) 763966 500

● מקיר פוליק ישן במצב טוב 100 ש"ח (#30070) 230421

● מערכת תופים 450 ש"ח (#30093)

● 2032013 לבנות מקיר הרידאו 500 במצב חדש (#30106) 03-986891

● אמקור 14 במצב מצוין 350.- (#30112) 03-914416

● למכירה סט סלוני 1+2+3 (#30177) 03-311480

● מטבח חדש 2 מטר עליון (#30201) 03-9326490 450.-

● 2 מיטות נוער (#30267) 03-591740

● עגלת שכיבה (#30351) 03-843392

● מקיר תרידאן 16 קוב (#30394) 053-24644

● בהזדמנות (#30426) 845938 200.-

● בהזדמנות ארון חדש (#30510) 03-834528 03-734007

● בהזדמנות סט סלון (#30579) 03-834528 03-734007

● למכירה שולחן (#30589) 9612587 175.-

מכוניות 4000

● רנו 9 סי.טי. 1983 ראשונה מיטלי, גמלאה, 02-821662 בהזדמנות. (#28471)

● הופמרית תגר אוטסוס 69 במצב טוב בהזדמנות 433592 (#28888)

● סובארו 84 אחר היטל דמסס סמכה (#28962) 02-712066

● אופל אסקונה אס.לוקס 84 +תוספות (#29216) 71556 718437

● אלורכוביל אמגה 80 יד ראשונה (#29825) 02-762374 ק"מ 70,020

● לבבבינים פג'ו 305 אס.אר. 1982 שמורה +טסט 02-711499 05-9640482 (#30414)

● טנדר סימקה 1979 +ארגז מקולה מזורר (#29518) 02-913042

● טנגנה 37,000 1984 385 ראשונה בתנאים מזרות (#29529) 02-913042

● רנו 9 85 ראשונה טסט לשנה (#28845) 02-853374 47,000

מציעים למכירה 5000

● תנור אפיה גז מקרונל "קלוזייק" מצויין 1200 721463 (#28797)

חניה

דירות

דירות למכירה 1200

● דירה חדשה, 3 חדרים בבנשה הנחה בבייני דוודקה במשרה 03-237334 (#28719)

● דירת 2 חדרים+ מטבח וסלון באזור עקיבא (#28607) 057-941293

דירות למכירה 4 חדרים ויותר 1500

● בכרמיאל בהזדמנות בלתי חוזרת 4 בבחיר 3 04985077 (#29874)

דירות למכירה 3–3½ חדרים 1400

● בקריה במרכז 3 חדרים יפה מסקיפה לבנות (#28075) 067-20194

● בקרית־ים ר' רחוב סמילא 3 +טלפון +מחסן ק.ג. 04-753920 052-558287 (#28754)

● דירה 3 חדרים עם נוף לבנות 26,000 (#28762) 067-28917

● בחיפה באחוזה סיליבר 3 חדרים +פ"א ק"ב מעל המשר 04-256626 (#28765)

● בהזדמנות בכרמיאל 3 +רו"ס +ארונות +רב-בריח +טלפון +אמבטיה (#28978) 051-29032 23,000.-

● בבנעוריפיפס ליד הטכניון 3 חדשה +תוספות נוף כניסה מיידית 04-385583 (#29349)

דירות להשכרה 1700

● תולפנה/ השכרה בדרך־הים 5 בחמה בירושלים 02-813203 במלל. (#29441)

עסקים 2800

● חיפה הנביאים 26 למכירה או להשכרה בקומה ג 450 מ"ר מתאים למשרדים כניסה מיידית 03-614791, (#29818) 03-629706

● בחדרה למכירה מבנה מסחרי במרכז העיר (שלוה) בשטח של כ־900 מ"ר (#29028) 03-614791

מגרשים 2700

● חייב להמכר בקרית חרושת 630 מ"ר בהזדמנות 04-936292 (#29247)

הצעות עבודה 3000

● לחברה לשילוח בינלאומי בחיפה דרוש פקיד ריישי בעל תעודה למשרה מלאה 03-376232-3 04-661137-8 (#28051)

● ל"אינטריה של קולנוע" מנהל/ת סטריות ספרים/ות לסחרות מלאות וחלקיות בחיפה, עפולה וסביבה 04-729583 (#28340)

● ל"שרות־טוקיו" אחר המפגר דרושים טרקו+ נסיון בסבירות ופקידה 04-729568 (#29434)

● לסבה שלה דרושים/ות מראיינים/ות לסקרים אחה"צ בחיפה והצפון. 03-240969 (#29858)

● מנהל/ת סוג ג' ר' לעבודה עצמאית בעלת נסיון להקופה מושכה תנאים ושכר גבוה "מיכאל" 04-670352 (#28878)

● מכונת +נסיון גיל 30 +לתור משרה במת"ם חיפה לראיון לפנות 03-5322158 (#28767)

מכוניות 4000

● אאודי 100 1976 מנוע חדש (#29012) 04-255210

● למכירה אופל קדט מודל 1983 במצב מצויין 50,000 ק"מ 04-371954 (#29194)

● אאודי 80 ס.י.ס. מודל 1985 מיסלי (#28758) 067-97312

● וולבו 85 ג'י.אל. 1800 במצב מצוין (#28050) 067-85725 ק"מ 50,000

● סובארו סטיישן 1600 1981 פרטית שנייה 7108 ק"מ רדיו ס"ש מזגן (#30245) 069-61805

● פיאט רונדה ג'י.אל.איקס.1983, יד־ראשונה טסט לשנה. 065-89945 (#29030)

● גולף סוף 1984 1600 5 דלתות 17000 ק"מ. גימור ג'י.טי.אי. +טסט. (#29351) 04-925854 04-915908

● דייהטסו 75 סטאל. 1500 1979 67,000 ק"מ מצויינת. +תוספות 069-36135 (#28877)

מציעים למכירה 5000

● בהזדמנות לרגל נסיעה מכירת סטריאו. תריסה. אהילים ועוד רהוט. (#29844) 065-89945

חניה

דירות

● למכירה בהזדמנות 3 חדרים 25,000 (#29421) 053-45760 ,055-38871

● במרכז 4½ ק"ג+ סלמון גדולה+ גדולה +הוספות מסודרת 053-446999 (#28125)

אשדוד

● בנדודה וילה להשכרה לתקופה ממושכת פינוי מיידי 055-96474 (#28999)

באר־שבע

● 3½, 2 ארונות קיר +דו"ש +כונן +טלפון 057-76659 (#29092)

עסקים 2000

חנויות 2400

● למכירה חנות בבאר־שבע במרכז העיר 200 מ"ר 053-31030 (#28025)

● דרושה חנות במרכז ב"ש +טלפון בשכ"ח להקופה ארוכה 03-260288 (#29185)

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב
המחלקה המשרדית
בן־יהודה 12, א'-ה'. 08:00 – 14:00
טל: 03-298877
דרושות
* כתבניות אנגלית/עברית, אנגלית מנוסות לתקופה ארוכה (רצוי ידע בעיבוד תמלילים על (LEX), משרות מלאות, 5 ימי עבודה, באיזורי: חולון, פ"ת ורה"ג.
* כתבניות עברית מנוסות לעבודה לתקופה ארוכה (רצוי ידע בעיבוד תמלילים) משרות מלאות, 5 ימי עבודה, באיזורי: רמת־השרון, חולון ות"א. ינתן לבעלות סיווג בטחוני מנהלי.
* מזכירות עברית־אנגלית מעולות לעבודה לתקופה ארוכה. ידע בהדפסה, משרות מלאות, תפקידים מעניינים. באיזורי: הרצליה, ת"א ופ"ת.
* כתבניות/מעבדות תמלילים עברית־עברית/אנגלית. משרות חלקיות.
למעוניינות נא לפנות לאורית.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

דרוש
מחסנאי מנוסה
בעל רקע חקלאי
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 2302 ת"א
"עבור מחסנאי"

למפעל תעשייתי
דרושים
המתמחה בייצור רהיטי עץ אקסקלוסיביים
נגרים מיומנים ומנוסים
בעיבוד עץ גושני והרכבה
* תנאים מצויינים למתאימים
לפנות: מחם או לטל: 03-888888

למחלקה משפטית של חברת השקעות
דרושה
מזכירה מנוסה
בעלת ידע בהדפסה על מעבד תמלילים, עברית/אנגלית
נא להתקשר לטלפון: 03-430824

החברה להגנת הטבע
מדריכים
* לבי"ס שדה קשת יהונתן (דתי) – אקדמאי ו/או בעל נסיון קודם בהדרכה
* לבי"ס שדה אילת 1) אקדמאי רצוי ביולוג ימי 2) מדריך מתחיל.
* לבי"ס שדה הר הנגב (מצפה רמון) 1) אקדמאי רצוי גיאולוג 2) מדריך מתחיל.
המעוניינים יפנו טלפונית למחלקת כ"א טל. 03-375038/240 (ריבי) בימים א'-ד' 8:00-14:00.

לחברת בניה במרכז הארץ
דרוש
הנדסאי/טכנאי בנין
לטיפול בשינויים
ותוספות ללקוחות החברה
עדיפות לבעל נסיון קודם
לפנות בכתב בצרוף קורות־חיים ונסיון לת.ד. 31296 ת"א
עבור "חברת בניה"
— סודיות מובטחת —

החברה להגנת הטבע
לבי"ס שדה חצבה שבערבה
מנהל
התמצאות טובה בנושאי טבע וידיעת הארץ (רצוי אקדמאי), נסיון קודם בהדרכה ועבודה חינוכית, ארגון, ונהול.
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים וממליצים לצמח כיש רח' השפלה 4 תל־אביב 66183.

U-MAN®
עבור אחד מלקוחותינו, קונצרן תעשייתי גדול, דרוש
מהנדס כימיה
נסיון בתהליכי ציפוי אלקטרוכימיים, התעדה, אחידות רבה הנוסיה – הכרחיים.
נדרשת שליטה באנגלית טכנית, מדבור – יתרון.
העבודה בתל־אביב. אפשרות למישרה חלקית.
שכר ותנאים הולמים למתאים.
לפנות בכתב לת.ד. 6610 ת"א 61066. מישרה 16.

לחברת מחשבים
דרושים/ות
מדריכים/ות
לתדרכת לקוחות בעבודה עם תוכנה לחישוב משכורות
לפנות בכתב־יד בלבד ל"מ.ס.ל." מחשבים בע"מ ז'בוטינסקי 7 ת"א 63479

הלוח הכללי
הד כפול ומכופל

ל"ברגרי" אופנה
מעצבת
* להכנת קולקציות בקו ספורטיבי צעיר.
* ידע הכרחי בהכנת גיזרות והדגמות.
* נסיון של 5 שנים בתעשיה.
* תנאים מיוחדים.

נא לפנות בכתב לת.ד. 29631 ת"א
טלפון: 03-663494

למפעל מתכת בהרצליה
דרושים
1. מפעילי כרסומות סי.אנ.סי. מנוסים
2. כרסמים קונבנציונליים מנוסים
3. בוגרי ביה"ס מקצועיים
תנאים טובים למתאימים
052-553877

לאחים הרשברג במיקלים
דרוש
כימאי/מהנדס חומרים/ מהנדס תהליכים
למכירות ושיווק חומרי גלם לתעשיה
* שליטה באנגלית הכרחית
נא להתקשר טלפונית 052-521666 לארנון ברוך, מיום ג' 19.8.86, או לפנות בכתב לת.ד. 400 הרצליה.

לחברת צ.מ.ל.
דרוש
מנהל
מחלקת שרות וצזור.
למפעלנו באזור תעשיה חולון
* נסיון רב ומוכח של לפחות 15 שנה בניהול צוות עובדים.
* ידע טכני לניהול בנושאי יצור מנועי דיזל חשמלאות ומסגרות.
* ידע כללי בבנית עלויות ביצוע
* ידיעת השפה האנגלית ורשיון נהיגה הכרחיים.
* שעות עבודה ארוכות עד 19.00 לערך. תנאי שכר מעולים למועמד המתאים.

רק העונים על כל הכישורים מתבקשים להתקשר החל מיום א' 03-5560456.

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול
לתכנית האמריקאית דרושות
מדריכה
* נסיון בעבודה עם נוער * ידיעת השפה האנגלית * הכרת נושאי היהדות וא"י. רצונך להצטרף לתכנית חינוכית ציונית רבת אתגר ועניין?
מגורים בכפר.
מורה לאנגלית
לחצי משרה
פניות: הכפר הירוק טלפון 2—03-472231, ובשעות הערב 052-457959 או 052-450827.

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב
המחלקה המבנית
רח' בן־יהודה 12, א'-ה', 08:00—14:00
טל: 284128, 03-298877
דרושות
מלחימות/מחווטות
* למשמרות: ראשונה ושניה.
* נסיון שנתיים לפחות.
* ליום עבודה מלא.
* שכר גבוה.
* לעבודה באיזורים: חולון, ת"א, פ"ת, הרצליה, רמת־השרון, נתניה.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

חברה מסחרית גדולה
בתל־אביב
מחפשת:
מנהל מחסן חמרי הדברה וזרעים
הכישורים הדרושים:
נסיון של 5 שנים כמנהל מחסן. רצוי בקיאות בסוגים חמרי הדברה. ידיעה טובה של השפה האנגלית. נסיון בניהול צוות עובדים. גיל עד 45. תושב גוש דן.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בלבד עם פירוט קורות חיים הנסיון המקצועי לת.ד. 986, תל־אביב 61009 עבור מס' 515.

למפעל מתכת ופלסטיק בקריית־אריה בפ"ת
מסגר אחזקה
עם נסיון 5 שנים
אפשרות לקידום.
טל': 03-429981
גם בשבת.

לבית-חולים
[illegible]
דרושות
אחיות
לטיפול נמרץ כללי ולטיפול נמרץ לב.
לקביעת ראיונות יש לפנות למשרד אחות ראשית טל. 240185.

חוק ההזדמנות שווה בעבודה, התשמ"א 1981
[illegible]

למוסד פנימייתי דתי במרכז הארץ
(למגורים בגילאי 18—24)
דרוש מנהל
כישורים:
* בן תורה
* נסיון בעבודה חינוכית וניהול
* התמצאות והכרת מערכת חינוך פנימייתית.

למועמד מתאים מובטחים מגורים במקום.
על המועמד לפנות בציון נסיון קודם ר' המלצות לת.ד. 11333 ת"א מ. 61112 "עבור מנהל".

לישרוטל ניהול מלונות בע"מ
תל־אביב
דרושה
מזכירה
* דינמית ובעלת חוש לסדר, עם יכולת לעבודה עצמאית.
* נסיון של 3 שנים לפחות בעבודות פקידות/מזכירות.
* ידיעת השפה האנגלית.
* הדפסה עברית/אנגלית.

מועמדות העונות על כל הדרישות הנ"ל מתבקשות לפנות בכתב לת.ד. 50150 ת"א מיקוד 61500 עבור מזכירה או להתקשר טלפונית בין השעות 16.00—17.00 למנהל הרכש טל. 652466 5—661524.

לחברת מחשבים גדולה
בעלת רשת תקשורת רחבה
דרושים
מתכנתים
עם שתיים-שלוש שנות נסיון.
מנתחי מערכות
בעלי נסיון של 4 שנים לפחות בניתוח מערכות וניהול פרוייקטים (נדרשת הכרת מערכות תקשורת ומסדי נתונים).
רק העונים על הדרישות הנ"ל ייענו.
נא לפנות לת.ד. 4100 רמת־השרון.

למפעל מתכת מתקדם
בצפון הארץ
דרושים/ות

(משרה מס' 1054) כרסמי CNC
* ידע כללי בתכנות מכונות CNC
* ידע בכוון כרסומות CNC לייצור סידרתי (SET-UP)
* נסיון של 3 שנים לפחות

(משרה מס' 1055) כרסמים
* לעבודה במכונות קונבנציונליות
* נסיון של 3 שנים לפחות

(משרה מס' 1056) עובד ייצור
* נסיון בעבודות פיברגלס וכלים
* רמה מקצועית גבוהה

(משרה מס' 1057) עובדות ייצור
* הכשרה תינתן במקום

נא לפנות בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם לת.ד. 4496 חיפה מיקוד 31044 בציון מס' המשרה ע"ג המעטפה
סודיות מובטחת

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
מהנדס/ הנדסאי ייצור
דרישות התפקיד
מהנדס/הנדסאי תעשיה וניהול
נסיון בן 3 שנים בתעשיה
כושר ארגוני ויחסי אנוש טובים
המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת

לחברת מחשבים
דרושה
מרכזנית
ליום עבודה ארוך, עם נסיון בהפעלת מרכזיית תדקס, זריזה ובוגרת
ת.ד. 51411 ת"א

לחברה ליבוא חלפים לרכב
דרושים
אנשי מכירות
נא להתקשר לטלפון: 03-615433

הלוח הכללי בשבוע ובשבת

זמיר
שרותי כח אדם בע"מ

לסניפינו בת"א וברחובות
דרושים/ות
* **מהנדס ייצור מנוסה** — בעיתוד ופיקוח מלא־ממוחשב לוגיסטיקה + אנגלית
* **מהנדס אלקטרוניקה** — נסיון של שנתיים באחזקה – רצוי במפעלי מתכת
* **קניין בכיר בארץ** — מו"מ עם ספקים, פיקוח מלאי, במערכות ממוחשבות והשכלה הנדסית
* **מלגזנים/נהגי סמיטריילר** — מנוסים
* **מכונאי אחזקה/דיזל** — מנוסים
* **מסגרים/רתכים** — מנוסים
* **מעבדות תמלילים מנוסות** Y.B.M.-P.C
* **מלחימות/מחווטות** — רצוי במיקרוסקופ אלקטרוני

03-5444514, 08-454651

לעבודה באפריקה
דרושים:
מנהל מערך אחזקה ותפעול של ציוד כבד ומשאיות —
בעל נסיון באפריקה של לפחות 5 שנים.
מנהל חשבונות
סוג 3 לפחות —
נסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת ובקיאות בכתיבת תכניות מחשב. נסיון של 3 שנים לפחות.
פרט קורות חיים בכתב בצרוף המלצות להפנות לת.ד. 7943 ירושלים עבור אפריקה.

לחברה מסחרית
בענף השיווק לתיירים
דרושים מוכרים/ות
בחנות בירושלים
השולטים היטב בשפות זרות
לעבודה במשמרות
באים בחשבון מועמדים תושבי מרכז הארץ והשפלה המוכנים לעבוד בירושלים.
נא לפרט קורות חיים בכתב יד לת.ד. 33749 ת"א מ. 61337.

לחברת הלבשה
בירושלים
דרוש/ה
לתפקיד מפתח
בעל/ת נסיון
למשרד תיכנון חומרי גלם וייצור
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 2107 ירושלים עבור מס' "590"
סודיות מובטחת.

לחברה מבוססת בשטח הפרסום בעלת פרויקטים בלעדיים בקנה מידה ארצי
דרושים:
אנשי מכירות/רוכשי מודעות מעולים
בעלי נסיון, זיקה והבנת מדיית הפרסום, חוש מסחרי, יחסי אנוש טובים, חריצות ונכונות לעבודה קשה.
תנאי שכר הולמים הכוללים:
הכנסה קבועה + עמלות
+ תמריצים + יחס אישי
ועזרה הדדית + אחזקת רכב.
המשרות פתוחות בכל חלקי הארץ — סודיות מובטחת.
[illegible]

ארגמן תעשיות
לחברת השיווק שלנו
יומאר בע"מ –
דרושים/ות
* **איש מכירות**
בעל נסיון בענף הטקסטיל בשוק המקומי
מוצע לתושבי ת"א והסביבה בלבד
* **פקיד/ה**
למחלקת הכספים שלנו
הכישורים: השכלה בהנה"ח או בכלכלה, נסיון של 3 שנות עבודה בהנה"ח או בבנק
מועמדים/ות יפנו בכתב־יד: מחלקת כח־אדם, ארגמן – ת.ד. 172 יבנה, מיקוד 70600

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
דרוש/ה:
מנהל היחידה לשרותי דפוס
תאור התפקיד:
אחריות ניהולית ומקצועית לשרותי צילום, דפוס וכריכה בטכניון. קשר עם גורמים המספקים שרותי דפוס, גרפיקה צילום וכריכה מחוץ לטכניון.
ניהול צוות עובדי היחידה.
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה, רצויה השכלה אקדמית ו/או מקצועית בתחום הדפוס.
נסיון קודם בניהול שרותי דפוס, והפעלת ציוד כגון: מכונות אופסט, ציוד ליצור פלטות מתכת, וציוד צילום.
נסיון בניהול צוות עובדים.
כושר לניהול משא ומתן עם לקוחות וספקים.
ידיעת השפה העברית על בוריה.
מספר המשרה: מנ/176
מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 25.8.86, אל אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

להוסטל לנוער בתל־אביב
דרושים:
1. עובד/ת סוציאלי/ת
2. מדריכים חברתיים (חינוכיים)
3. מבשלת
נא לשלוח קורות חיים: אגודת ע.ת.ל אדריכליה דרורה וינר, רחוב שמעוני 62 ירושלים.

ביטכונית בע"מ פיתוח וייצור מכשור אלקטרוני לרכב
דרושים:
מזכירת מפעל
אנגלית, משרד ממוחשב, ידע בהנה"ח – חיוני.
– משרה מלאה –
מכשירנים
בוגרי מקצועי במכניקה – יתרון
חשמלאים לרכב.
להתקנת מערכות אלקטרוניות
נא לפנות בכתב אל ת.ד. 919 ראשל"צ אזור התעשיה הישן או טלפונית טל: 03-960080

תלמה
לסניף המכירות ברמת-גן
דרושים:
1. עובדי מחסן
הכשורים הדרושים:
* 12 שנות לימוד
* בריאות תקינה
* מגורים באזור תל־אביב, רמת־גן
2. מובילים
הכשורים הדרושים:
* 12 שנות לימוד
* בריאות תקינה
* רשיון ג'.

המעונינים מתבקשים לפנות לסניף רמת־גן רח' היצירה 4
טלפון 8־03-7513277 בימים א'-ה' לצבי שמיר, או לאייל.

סקודה/חשבון [illegible]
דרושים
[illegible]

(Hotel ad)
דרושים
למלון של • • • (לפנות לצבי דרור 03-455281)
סגנית למנהל משק
שף
טבח/ית
חדרן/ית
מלצר/ית (קומי)
סטיוארד
למלון בול • • • (לפנות לצבי גלזר 03-244161)
טבח/ראש משמרת
צ'יף סטיוארד
עובד לילה למחלקה המשק
צ'קר למשרה חלקית
למלון קונקורד • • • (לפנות לעודד גור 03-659241)
שף
למלון מגדל אילון בירושלים • • • (לפנות למיקי 02-233281)
טבח מקצועי
מלצריות (בוקר)

למשרד עו"ד בת"א
דרושה
מזכירה בעברית
עם נסיון במגבר תמלילים והדפסה 4.18
לפנות לטל' 03-224283 03-245505 מיום א'.

למפעל לייצור כלים חקלאיים
דרוש
איש מכירות
בעל רכב פרטי
טלפון: 03-948556

סייעת לרופא שיניים
מנוסה/מוסמכת
תנאים מצוינים
03-[illegible] (לדני)

למפעל תעשייתי
עוזר לגזבר
* נסיון בעבודות מבורות וקשר עם בנקים.
* תושבי ראשל"צ והסביבה.

טלפון מיום א' 03-950288

הלוח הכללי בשבוע ובשבת

ספורט מנווארס SPORT
דרושים
למפעל הלבשת ספורט ביבנה
* **אחראית מתפרה** — נסיון מוכח בניהול מתפרה גדולה
* **מבקרת טיב** — נסיון בביקורת בתהליך וביקורת סופית
* **טכנאי/הנדסאי ייצור** — נסיון בתיכנון קווי יצור ושיטות. שכר עידוד בטקסטיל
* **נסיון בתיכנון קווי יצור ושיטות** — שכר עידוד בטקסטיל
* **פקידת יצור** — עבור משרד המתפרה

לפנות למנהל כח אדם 08-439364 יבנה.

דרוש/ה
מוכר/ת רהיטים
עם נסיון
לעבודה מפוצלת בת"א
לפנות בכתב ת.ד. 676 ר"ג 52105

החברה להגנת הטבע
דרושים
מדריכים לחוגי טבע בכל הארץ
העבודה בחוג היא חלקית ומתאימה גם לסטודנטים ולמורים.
יועדפו בעלי נסיון בהדרכת ילדים (מכתה א'-ו') בעלי רקע בטבע ובידיעת הארץ.

המתקבלים יעברו הכשרה לפני התחלת העבודה והשתלמויות במהלך השנה.

לפרטים נוספים ולקביעת ראיון נא להתקשר:
1. לתושבי ת"א והסביבה – בי"ס שדה אילון – לפנות לאיציק טל' 03-822357
2. לתושבי פתח תקוה כפר סבא והסביבה – בי"ס שדה ירקון – לפנות לטלי, טל. 03-901112
3. לתושבי רחובות והסביבה – בי"ס שדה שורק – לפנות לאיל טל. 08-451725
4. לתושבי באר שבע והסביבה – בי"ס שדה באר שבע לפנות לדורית טל. 057-32156
5. לתושבי ירושלים והסביבה – בי"ס שדה ירושלים לפנות לעפרה, טל. 02-222793
6. לתושבי הגולן, לפנות לכרמיאל – ליעל – טל. 04-986284
7. לתושבי נוקיה והסביבה – בי"ס שדה כרמל, לפנות ליעל, טל. 04-664159
8. לתושבי חיפה והסביבה – בי"ס שדה כרמל, לפנות ליעל, טל. 04-664159
9. לתושבי חדרה והסביבה – לפנות למרכז להכרת הסביבה טל. 063-37469 להיליק או רותי.

להרחבת מערך התמיכה
דרושים/ות
אנשי תמיכה
מנוסים בלבד
בתוכנית עסקיות, ניהול משרד וציוד היקפי למחשבי י.ב.מ. פי.סי.
תנאים טובים למתאימים/ות
לראיונות לפנות לטלפון 03-733069 לאריאל מיום א'.

רשף טכנולוגיות צבאיות בע"מ
למפעל הייצור הממוקם בשדרות
דרושים:
* מרכיבים מכניים
* מבקרי איכות מכניקה
* עובדות לרכבת אלקטרוניקה

עדיפות לתושבי שדרות
נא לפנות לאהרון רפאלי ביחידה לתכנון כלכלי – שדרות או לחברת רשף, יורם שמואלי טל. 985984, 03-984165

למשרד החברה בגנות דרושה:
פקידת רכש/תפ"י
נסיון בעבודות רכש/תפ"י – יתרון
נא לפנות ליורם שמואלי טל. 985984, 03-984165
reshef

דלק
לדלק חברת הדלק הישראלית בע"מ
דרוש/ה
מהנדס/ת מכונות
דרישות התפקיד:
תכנון, פיקוח ומתן יעוץ הנדסי בנושאי ההיכי זרימה, ציוד שאיבה, מיכלים, ציוד כח חום, תהליכי שריפה, ציוד הידראולי ופנאומטי.
נסיון של 3 שנים לפחות.
נא לפנות בכתב־יד לחברת "דלק", מח' המנגנון, ת.ד. 50250 ת"א 61500.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920
מנהל/ת בית ספר
משרה פניה מס' 232/86
מקום – קרית יערים (ליד אבו גוש)
תאור תפקיד – נהול בית ספר מיוחד לנלאי תטיבת ביניים
כישורים הדרושים:
1. השכלה אקדמאית.
2. תעודת הוראה.
3. נסיון של 10 שנים בהוראה, בחינוך המיוחד
דרוג – בדרוג עובדי ההוראה בתוספת גמול בהול
הערה: רצוי מגורים במקום
המועד האחרון להגשת מועמדות: 29/8/86

ל־כוכב יאיר
דרושות:
* עוזרות לגננות
* מטפלות ומבשלת למעון

המעונינות במשרות הנ"ל תפנינה טלפונית: 03-201698, 201722 לצבי עינת צברי.

למפעל תעשייתי
בקרית שמונה
דרוש/ה
מנהל/ת מפעל
בעל השכלה אקדמאית בתחום הנדסה או מנהל בעל נסיון
בנהול מפעל תעשייתי – יתרון
עדיפות לתושבי קרית שמונה
נא לפנות בכתב לת.ד. 33250 תל־אביב, 61332 עבור "כח אדם"
סודיות מובטחת

גבוד סברינה
למשרדי ההנהלה בנתניה
דרוש
פקיד/ה לגזברות
בעלי רקע בהנה"ח,
ידע ונסיון בעבודה עם מחשב.
נסיון בחברה תעשייתית לייצוא – יתרון.
המשרה מלאה 5 ימים בשבוע
מועמדים מתאימים תושבי נתניה והסביבה, יתקשרו החל מיום א', 053-44455 למח' כח אדם.

לפרסם מודעה! דחף סוכנים
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון
* ת"א דחף מרכז — [illegible] 622547
* ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות 239952
* ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9 יפו־יקלנע מערבית 656120
* ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) 614433
* חיפה דחף — רח' הרצל 11 (הדר) טל 645333/4
* ירושלים דחף — רח' יפו 43 (ככר ציון) טל 226335
* דחפון — שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001
* ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

ערוצים / טוביה מנדלסון

לפעמים פאשיסט, לפעמים גזען

יש מי שיבקשו לראות בכך איזשהו סמל, אבל עובדה: היינו צריכים להגיע לליל תשעה באב כדי שהטלוויזיה הישראלית תצליח להפיק תוכנית שהיא גם בידור מהמעלה הראשונה, גם דיון חריף ומרתק בשאלות אקטואליות וגם שימוש נבון במקורות שמהם שואבת היהדות את כוחה האמיתי.

היחס לחברי כנסת המופיעים בתוכנית טלוויזיה נקבע, בדרך כלל, על־ידי ההשקפות הפוליטיות של חברי הכנסת מצד אחד ועמדותיו

ח״כ לנדאו. שובר דימוי מצוי

של הצופה בבית מצד שני. כך, כמעט בכל פעם שמופיע פרופסור שאקי בטלוויזיה, הוא מצליח לעצבן אותי, ועוזי לנדאו, עוד אחד ממעט חברי הכנסת של הליכוד השוברים את הדימוי של הליכודניק המצוי, כמעט תמיד מעורר בי חלחלה, בגלל התחושה שבתנועת העבודה לא נמצאה עדיין תשובה למנהיגות מהסוג של עוזי לנדאו הצומחת, ובמהירות, בתוך הליכוד. ביום רביעי, אולי מפני שהמחלוקת היתה לשם שמים ולא היתה בטוי לשנאת חינם, נשמעו כל ארבעת חברי הכנסת כמו תלמידי חכמים המתלבטים בסוגיה שאי אפשר ולא צריך להסכים עליה. הוויכוח הרעיוני־פוליטי האקטואלי ביניהם, שהתחיל מדף הגמרא, נתן, כמדומני, תשובה נפלאה לכל מי שסבורים שבכל הנושאים השנויים במחלוקת במדינה צריכים להגיע בסופו של דבר לקונסנזוס.

על אף הדיון המרתק כשלעצמו, התוכנית עצמה התנהלה בכבדות מסויימת, אולי משום שהיתה ראשונה מסוגה. המנחה, טבעי ככל שהיה, היה חסר בכל זאת איזשהו ליטוש הנדרש כמי שבא לנהל ויכוח בטלוויזיה. השילוב של הקטעים הלקוחים מתוכניות החדשות, שנועד להדגיש עד כמה נכון הוויכוח התלמודי לנושאים העומדים על הפרק היום, הוא נכון ביסודו ומתכוון לעשות שימוש בכלים של הטלוויזיה כדי לפרוץ את המסגרת של דיון רדיופוני ביסודו. אך שוב, היה משהו מסורבל באופן ובעיתוי של הכנסת קטעי הראיונות. אבל זוהי הערה טכנית בלבד, המשפיעה מן הסתם על האיכות הכללית של התוכנית כתוכנית טלוויזיה, אך אינה פוגעת בעניין הרב בעצם הדברים שנאמרו בה.

עוזי לנדאו צדק כשאמר שההבדל בין הוויכוח התלמודי לבין הוויכוח האידיאולוגי כביכול בארץ הוא בכך שבהרבה מקרים הוויכוח כאן היום הוא לשם השררה ולא לשם שמים. הוא מאד לא צדק, אם כי ביטא השקפה שחברי כנסת כמו לנדאו מבטיחים את התפשטותה בקרב ציבורים רחבים, כשדיבר על חופש הדיבור והצפנוף שעושה מחנה אחד בערכים כמו דמוקרטיה. עושים דה־לגיטימציה של היריב, קבע לנדאו. לא מתווכחים איתו, אלא עושים אותו פאשיסט, לעיתים גזען. ולא כך. לא עושים אותו. היריב, בישראל של היום, הוא במקרים רבים פאשיסט והוא לעיתים, בפירוש, גזען.

כצפוי, לא הושגה הסכמה בין המתדיינים מי אשם בחורבן: המתינות או הקיצוניות. פרופסור שאקי, לשיטתו, התעקש לדבר על שנאת חינם ועל חוסר אחווה, תוך התעלמות מהעובדה שאי אפשר ליצור אחווה במקום שיש בו, בבסיסו, פילוג. שבח וייס נמנע אף הוא מלהתחייב ובכך הסכים למעשה שהקיצוניות אינה קטלנית בכל מקרה. עוזי לנדאו, בדרכו האינטלגנטית ומתוך שלא רצה לקבוע שהמתינות אשמה בחורבן – אולי משום שהוא יודע זאת – תלה את האשם בתלישות מהמציאות. בכך, כמובן, לא גילה שמץ של מקוריות, שהרי אין זו הפעם הראשונה שהמתונים מואשמים בכך שהם פשוט תלושים מהמציאות. וכך אנו נותרים שוב עם חבר הכנסת יוסי שריד שאינו מוכן להתפשר – לא עם העובדות ההיסטוריות ולא עם השקפות עולמו וקובע כי הקיצונים, הקנאים, הם הם שגררו אותנו לחורבן הבית השני. שריד לא היה צריך להגיד את זה, הדבר השתמע לא רק מתוך דבריו אלא גם מתוך מה שלא אמרו משתתפי הדיון האחרים, והוא שאותם קנאים, בלבושם העכשווי, ימיטו עלינו את חורבן הבית השלישי.

כוכב המזרח

העובדות איתי, אמרה ויקי שירן, לא בתקיפות אלא בתוקפנות, ואפילו למתי גולן, לא פחות תוקפן ממנה, היה קשה להתווכח איתה עליהן. אבל לא רק העובדות היו לצידה של שירן. גם הנוכחות הטלוויזיונית היתה שלה. לפרקים היה נדמה שגולן מצליח לערער לא את מערכת טיעוניה כמו את בטחונה העצמי, אבל מרגע שניתנה לה הזדמנות לבטא את השקפותיה,

ויקי שירן. נוכחות תוקפנית

שנויות במחלוקת ככל שתהיינה, התגלתה ויקי שירן כאשה רצינית, חושבת, אינטלגנטית מאד, והמנסה בדרכים לא שיגרתיות – שלא במקרה מתפרשות לפעמים כדרכים קיצוניות – להתמודד עם אחת הבעיות היותר קשות של החברה הישראלית. העובדות הן שהעתונות הישראלית – הכוחות השולטים בה והאנשים הממלאים בה את תפקידי המפתח – היא אשכנזית למהדרין. שני הכתבים מיוצאי עדות המזרח שנתקבלו לעבודה ב"הארץ" לא יחפו על חוסר האיזון הזה. אבל אם בעובדות היתה ידה של ויקי שירן על העליונה, הרי שבניתוחן גבר עליה מתי גולן. לא מתוך סולידאריות אשכנזית אני מסכים עם מתי גולן, הקובע כי בהצגת העובדות כפי שויקי שירן עושה זאת היא כופה עליו לחשוב במושגים זרים לו. העובדות שהיא מציגה והפירוש שהיא נותנת להן גורמים את מתי גולן לציין שמנכ"ל עיתון "הארץ" הוא מעדות המזרח – וספק אם גולן חשב על "העובדה" הזאת לפני שבא לעימות עם ויקי שירן – והוא נדחף גם, כדבריו, להתחיל "לספור ראשים" כדי להוכיח שבכל זאת יש כמה מזרחיים בתקשורת הישראלית.

שירן דווקא רוצה לעסוק בספירת מלאי שכזו, ביודעה שהיא תוכיח את נקודת המוצא הבסיסית שלה, ואפשר שבגלל ההשקפות האלה היא מוכנה גם לקחת את הסיכון ולראות מה יקרה אם בעתונות יתחילו לנהל פנקסנות עדתית, שהונהגה, כידוע, בכמה מוסדות

יוסף לפיד. מחמאה מבטן לבטן

וארגונים אחרים. קשה לי להאמין שויקי שירן עצמה אינה יודעת כי אם תתחיל העתונות לקבל עובדים חדשים על פי מכסה עדתית לא תופחת, אולי אפילו תוגבר, תחושת הקיפוח של יוצאי עדות המזרח, משום שאז יהיה ברור שהמזרחיים שנתקבלו לעבודה בעתונים אלו ואלו נתקבלו לא בזכות הצטיינותם ולא בזכות כישוריהם המקצועיים, אלא מפני שאותם עתונים מילאו כבר את מיכסת העובדים האשכנזים שהוסכם עליה.

הייתי רוצה לקוות שלא גולן ולא שירן התכוונו לכך כשהתחילו לדבר על עיתון שיוציאו יוצאי עדות המזרח. בשלב הזה של הדיון בין השניים, ב"זה הזמן" של יום שני, לא היה חסר הרבה שהוויכוח יגלוש לשפל נמוך עוד יותר מהשאלה למי יש עשירים כבדים יותר לאשכנזים או לספרדים. בהקשר של הוויכוח היה חשוב לגולן להוכיח שליוצאי עדות המזרח לא חסרים מיליונרים שיוכלו להרים את ההוצאות הכרוכות בהוצאת עתון ואילו ויקי שירן, לשיטתו, ביקשה להוכיח את ההיפך. בשלב הזה של העימות בין השניים לא רק שהדיון איבד גובה ונחת על סלע מחלוקת נטולת כל משמעות לגופו של הוויכוח שנועד היה להיות ביניהם באולפן, אלא ששני הצדדים חשפו, משני הכיוונים, יותר מקורטוב של דעה קדומה.

חמוץ־מתוק

על השולחן לידי עמד ספל קפה שהתקרר. צלחת ומעט עוגבים שנותרו בה. במקרר היו כמה יוגורטים דלי־שומן, קצת זיתים ותיכת גבינה מלוחה. כל היום לא יצא לי לאכול שום דבר. חוץ משני בורקסים בבוקר כשהגעתי לעבודה, וחוץ מבילקשיק בסביבות עשר, כשהליה המזכירה ירדה לקנות לה ולי כמה קרואסונים והחליטה להביא איתה משהו לשתות, וחוץ מכמה עוגיות שאכלתי כששתיתי קפה מפני שלא יצא לי לשבת בצורה מסודרת לאכול משהו, חוץ מעוד קצת נאש – באמת לא אכלתי שום דבר כל היום. לסוף ציסוך הגעתי במצב של תת־תזונה, ועד שנסתיימה התוכנית לא ידעתי את נפשי מרוב רעב, מרוב תשוקה להכניס משהו לפה.

בשעת הערב שבה נסתיימה התוכנית והמצב הפיסי והנפשי שבו כבר הייתי נתון, פניתי לאופציה הריאלית היחידה שנותרה פתוחה לפני. בהשראת ירון לונדון ואורחיו פניתי למדף הספרים ושלפתי מתוכו כמה ספרי בישול והתחלתי לעלעל בהם, תוך שאני רואה בדמיוני את הארוחות שאתקין מכל המתכונים והברווזים הצלויים והפוטוגניים שהופיעו נגד עיני. עד שנרדמתי הספקתי להגיע למסקנה שבעצם, האיש היחידי שדיבר בתוכנית מתוך רגישות מרבית לענייני האוכל ותרבות המזון, מתוך רגש של אחריות ומתוך נסיון אישי רב משקל לעניין זה היה יוסף לפיד. בירה רוסו היא אשה נאה ומושכת, אבל היא, במונחים גסטרונומיים, רבע עוף, וככזה היא אינה משכנעת. אהרוני, יש לציין, נראה ונשמע כמומחה רציני לאוכל סיני ולפילוסופיה שלו, אבל האיש היחידי שאיתו יכולתי להזדהות במאת האחוזים היה יוסף לפיד. הוא גם היה היחידי שקרא לילד בשמו, כשעל השולחן עלה, בין המנות הקסומות שירון לונדון הניח לפנינו, חלקן ברוטב ספרותי עשיר ועסיסי, עניין הטבעונות ושאר מרעין־בישין שעניינם אוכל דל קלוריות, שומן, טעם – מחק את המיותר – וקבע כי כל נוסחאות הפלא האלה, שהכוהנת הגדולה העכשווית שלהן היא ריקה זראי, נועדו למעשה למרר לנו את החיים. לפיד דיבר תוך שהריר נוזל לו מן הפה. הוא נראה שבע ומדושן ובהקשר של סוף־ציטוט האחרון זוהי בפירוש, ללא סייג וללא שיור, מחמאה מבטן לבטן.

האשה שלנו בסוואטו

למאשה לובלסקי היו בוודאי כוונות טובות, כשנענתה להזמנה ונסעה לדרום־אפריקה להשתתף בקונגרס של נשים שחורות שהחליטו להתארגן ולנסח את תביעותיהן ואת דרכי

מאשה לובלסקי. ערה לעובדה, ערה למלים

המאבק להשגתן. לובלסקי, ייאמר לזכותה, נפגשה עם סוג האנשים שנציגים רשמיים יותר ורשמיים פחות של ממשלת ישראל בדרום־אפריקה ממעטים להיפגש איתם. קצרה ככל שהיתה שיחתה עם כרמית גיא במהדורת החדשות שלפני נעילת השידורים בטלוויזיה ביום ראשון, אפשר היה להרגיש כי לובלסקי קלטה היטב את המסרים שנבעו מן המראות שראתה – שחור על גבי לבן – בביקורה בדרום־אפריקה.

לא מתוך אי הבנה, אלא מתוך ההזדהות עם הדברים שסיפרה על ביקורה בדרום אפריקה אני תמה עד כמה מודעת מאשה לובלסקי לחולשתה הבסיסית, שהיא חולשת כולנו, בבואנו למחות ולבקר את מה שמעולל משטר המיעוט הלבן לרוב השחור בדרום אפריקה. אינני יודע עד כמה היתה לובלסקי ערה לעובדה שהמילים שבהן בחרה לתאר את מצב השחורים המתגוררים בסוואטו הן המילים שהיתה יכולה להשתמש בהן לו היתה טורחת לבקר גם במחנות הפליטים בעזה.

שישי־אישי / אהוד מנור, לונדון

בצו המערב הפרוע

„שבע כלות לשבעה אחים". יין ישון

גם אם נמחה נמרצות על קביעה זו, כולנו שבויים עדיין במיתוס המערב הפרוע. ההתפשטות המהירה מחופה המזרחי של ארה"ב אל מערבה התחוללה במאה התשע־עשרה, ותקופה זו מוכרת לנו היטב באמצעות המערבונים הרבים שראינו. עלייתו של רונלד רייגן למעמד של דמות פוליטית בעלת השפעה (ב־1966, בקליפורניה) חיזקה את התפרים המחברים את המיתוס למציאות והקימה לתחיה את הנוסטלגיה אל הימים הטובים הם במערב.

מתברר שגם הישראלי הממוצע, בד בבד עם שאיפתו ל"חוק וסדר", מתגעגע אל אותם ימים רחוקים של חופש מוחלט והוא מביע זאת בכך שהוא מאמץ את לבושו של איש המערב: מכנסי ג'ינס וחולצות משובצות.

חלק גדול מן הנוסטלגיה מבוסס על מציאות דמיונית, כמו שאומר עורך העתון בסיום סרטו של ג'והן פורד, "האיש שירה בליברטי ואלנס": "כשהאגדה הופכת לעובדה, פרסם את האגדה". האמת איבדה כל חשיבות מול התביעה לחלום הקולקטיבי על המערב הפרוע.

באותו סרט טיפל ג'והן פורד בכמה מנושאי הקבע של המערב המיתולוגי: מנהגי החוף המזרחי מול מנהגי המערב; הפיכת המדבר לגן פורח (נשמע מוכר?); עיצובה של חברה חדשה באמצעות חינוך וחוקים כתובים (שוב נשמע מוכר?).

על אף שהמערב הפרוע היה עולם של גברים, ניצבו הנשים שבו בעמדות מרכזיות. בכל המערבונים הטובים אפשר למצוא נשים שדמותן היא המפתח למותר טוב יותר: המורה, הפרוצה טובת הלב, הנערה האינדיאנית, השתקנית, הזמרת, האם האהובה.

לפני שהקולנוע והטלוויזיה הפכו את המערב הפרוע לקניינם הבלעדי, הוצף העולם בשפע של ספרים, שירים, ציורים ותצלומים; והחל באמצע שנות ה־30 תפסה גם מוסיקת "קאנטרי ומערב" את חלקה בזרם העיקרי של המוסיקה הפופולארית.

תרומה לא מבוטלת בהפצת התדמית המערבית במזרח ארה"ב ובאירופה, תרמו הצגות נודדות על המערב הפרוע.

המפורסמת בהצגות הנודדות היתה זו של "בופאלו ביל" (קולונל ויליאם פ. קודי), שפעלה בין השנים 1883 ו־1916. דמותו של "בופאלו ביל" שימשה, למעשה, השראה לארווינג ברלין בעת שכתב, בשנת 1946, את המחזמר "אנני אוקלי, אשת לפידות".

"אנני אוקלי" הוא רק מחזמר אחד מתוך מספר רב של מחזות מוסיקליים, אופרות ויצירות באלט על נושא המערב הפרוע. הבאלט הדרמטי הראשון, "בילי הנער", הועלה ב־1938 למוסיקה של אהרן קופלאנד, וממנו היתה הדרך קצרה לשילובו של באלט "מערבי" במחזות מוסיקליים כמו "אוקלהומה" (1943) ו"קארוסל" (1946).

כחמישים שנה נמשכה דרכו של המחזמר "שבע כלות לשבעה אחים" עד שהגיע אל בימת המחזמר. הכל התחיל כאשר פרסם הסופר האמריקאי סטיבן וינסנט בנט סיפור קצר בשם "הנשים הבוכיות" (שמו של הסיפור, באנגלית, הוא משחק מלים על "הנשים הסאביניות"). היה זה סיפור על שבעת האחים פונטיפי, ומסופר בו כיצד הצליחו למצוא את שבע הכלות שלהם.

במשך כעשרים שנה רכשו מפיקים אמריקאיים רבים את הזכות להפוך את הסיפור למחזמר, אך לא מימשו אותה. בתחילת שנות החמישים רכשו אולפני "מ.ג'.מ." את זכויות הסיפור כדי להפוך אותו למחזמר קולנועי חדש במסורת הסרט המוסיקלי ההוליוודי. צוות היוצרים כלל את התמלילן הנפלא ג'והני מרסר, את המלחין ג'ין דה־פול, הבמאי סטנלי דונן והכוריאוגרף מייקל קיד. הצוות האגדי הזה אחראי לסרט בכיכובם של הווארד קיל וג'יין פאוול, שהקרנת הבכורה שלו נערכה בניו־יורק ביולי, 1954.

רק בשנת 1980 הצליחו לורנס קאשה ודיויד לאנדי להביא את "שבע כלות לשבעה אחים" לברודוויי. כדי להתאימו לבמה פיתחו הכנניים את הסיפור והוסיפו כמה שירים חדשים.

המחזמר, שנפתח לא מכבר בלונדון, מביא את סיפורו של אדם פונטיפי, חוטב עצים ממדינת אוריגון, הזקוק לאשה שתטפל בששת אחיו הפראיים. הוא מחזר אחר מלצרית צעירה בשם מילי ונושא אותה לאשה במהירות הבזק. את ששת האחים מגלה מילי, לתדהמתה, רק כאשר היא מגיעה לחווה, ולאחר מעשי יאוש אחרים היא מחליטה ליטול על עצמה את האתגר ולחנך מחדש את האחים החייתיים. בניצחו של האח הבכור החוזר תחת מאבצי ה"מאלפת", חוטפים האחים את יפהפיות העיירה (כמו שחטפו הרומאים את הנשים הסאביניות בזמן העתיק) ומביאים אותן אל ההרים המושלגים. מילי המזועזעת (והנערות עצמן מזועזעות פחות) מגרשת את בעלה ואת אחיו מן הבית והם נאלצים לבלות את החורף הקשה באסם. כשמגיע האביב, פורחת גם האהבה ואנשי העיירה נאלצים (בצל רובים) ליטול חלק בחתונה רבת הכלות והחתנים.

ההצגה, כפי שראיתיה בלונדון, תמימה ומלהיבה ביותר. לא פחות מן הסרט הישן הזה, כמובן, הישג נכבד. שבעת האחים ושבע הכלות מפליאים לשיר ולרקוד והאנרגיה החיובית (והמאד מחייכת) שלהם מדביקה את הקהל.

בהצגה שנכחתי בה (בתיאטרון "הנסיך מוויילס") היו עשרות רבות של תיירים מישראל, שהגיבו במחיאות כפי קצובות. הקהל האנגלי אינו נוהג להביע הערכה במחיאות כף קצובות, אך הצופים הישראליים הכתיבו את הקצב. בתום ההצגה הריע הקהל לשחקנים בקצב ישראלי, ומשתתפי ההצגה המופתעים לא יכלו להסתיר את תדהמתם ושמחתם. החלום הקולקטיבי עדיין עובר.

עיר בצרות / אבא אלחנני

למזלה של פאריס לא בוצע דבר מן הפרויקט הזה

וידע קין את אשתו ותהר ותלד
את חנוך ויהי בנה עיר ויקרא
שם העיר כשם בנו חנוך.
בראשית ה', י"ז.

את העיר הראשונה בנה רוצח – הרוצח הראשון בתולדות האדם, כמסופר. אולי יש בכך סמליות כלשהי או ניבוי לעתידן של הערים. אבל הפעם לא ארחיב את הדיבור על תולדות הערים, ואגע מיד בצרותיהן.

כידוע, הצמיחה המהפכה התעשייתית בשתי המאות הקודמות את ערי הענק, אלה שחוקר הערים האמריקאי המפורסם, לואיס ממפורד, כינה "מגלופוליס". התיעוש המואץ במאה ה־19 גרם לנדידת אוכלוסיות חסרת תקדים מן הכפרים והעיירות אל הערים, נדידה המונית שחוללה מהפך דרמטי הרה משמעות באיזון המסורתי בין העיר כמוקד מסחר ומלאכה לבין העורף החקלאי, ההינטרלנד. התיעוש המהיר הביא גם התפתחות טכנולוגית בעבודות החקלאיות ובכך סייע לשחרור ידיים עובדות נוספות, שנשרו מן השדה ושוב לא יכלו למצוא את פרנסתן אלא במפעלי התעשייה הנדחסים לערים המתנפחות.

אז צמחו, באנגליה למשל, "הערים השחורות" והרבעים האומללים של פליטי הכפרים, אלה שכונו לימים "סלמס", כלומר משכנות עוני.

ריכוזי אוכלוסיה חדשים אלה, שנבנו מתוך התעלמות מוחלטת מצורכי האדם וכבודו, הם המחיר האיום הראשון ששילמה החברה המערבית בעד "הקידמה". בערי מתנק אלה גברו והעצימו התופעות הסוציו־פתולוגיות, כגון הפשיעה למיניה וקיבלו מימד חדש ואופי אכזרי ללא תקדים. מצב עגום זה הניב אומללות אנושית נוראה, שמצאה את ביטויה בספרות התקופה ודי אם ניזכר בדיקנס ובסופרים אחרים בצרפת או ארה"ב.

כרגיל במצבי "אומללות זועקת לשמים", צצו אוטופיסטים שחיפשו תיקון לתחלואיה הממאירים של העיר. אחד מאלה, שהאוטופיה שלו הכתה מיד הדים, שטרם נדמו עד עצם היום הזה, היה אבנעזר הווארד, יליד אנגליה במחצית המאה הקודמת, שטבע את המושג "עיר גנים". כבר ב־1898 הציע הווארד ערי גנים עם טבעות בתי מגורים, מרכז מגונן המכיל את בנייני הציבור ועורף חקלאי ירוק, כמובן. הוא צפה גודל אוכלוסיה אופטימלי של 30,000 תושב (ניתן לראות בנהלל שלנו מין מודל זעיר של עיר גנים!). מעניין שהווארד מדגיש בהצעתו שהקרקע העירונית חייבת להיות בבעלות הציבור וכך תימלט מציפורני הספסרות שפרחה כבר אז.

הווארד לא היה אדריכל או מתכנן ערים (מקצוע זה טרם זכה אז להכרה אקדמית) אך תפס, בחוש הצדק הטבעי שלו, שמגיע לכל אדם לחיות בסביבת מגורים נאותה, בריאה ומכובדת, כפי שחיו אבות־אבותיו. גם אם הגזים הווארד באמונתו ב"מכובדות" המגורים של האבות, הרי בתודעתו נתפסו "מגורים נאותים" כמגורים בנוף מגונן עם מרחבים ירוקים, רחוק מעשן ארובות בתי־החרושת, מין עיר־כפר, אנטיתיזה של "העיר השחורה" על כיעורה ותחלואיה. יש הטוענים כי הווארד ראה את אחוזות העשירים כמודל צודק וראוי לבתי העניים, אחוזות שטבלו בגנים רחבי מידות נוסח גני ורסאי למשל...

אוטופיה זו נקלטה היטב בלבות מתקני העולם של התקופה והשאירה את רישומה החזק על מתכנני הערים בתקופתנו. כך הציע קורבוזייה, גדול אדריכלי המאה הנוכחית, בשנות ה־20, מספר תכניות מגלומניות, וביניהן הפרוייקט המפורסם לבינוי מחדש של מרכז פאריס. במקום הקיים מציע קורבוזייה להפוך את כל השטח לפארק ענקי, ובו הוא מציב גורדי שחקים במרחקים של כ־200 מטר זה מזה. הפארק העוטף מכיל שירותי מסחר ותרבות ובידור פזורים וטבועים בתוך הסופר־פארק. למזלו של קורבוזייה, אך בעיקר למזלה של פאריס, לא בוצע דבר מן הפרוייקט הזה. אך רעיון עיר הגנים הקרין השפעתו גם על פרוייקטים קטנים ובינוניים כגון ערי־הלוויין האנגליות, שכונות הווילות האמריקאיות ועוד; ולא פסחו כמובן גם על ישראל.

קורבוזייה. מרכז פאריס מעוצב מחדש. התוכנית שלא יצאה אל הפועל

עם קום המדינה אותרו ותוכננו עשרות ערים־עיירות בכל רחבי הארץ, במסגרת מדיניות פיזור האוכלוסיה. המגמה היתה להחליש, אם לא לבטל, את הכוח הצנטריפוגלי המושך את מרבית העולים אל שפלת החוף כדי להתפרנס זה מזה. את אותן ערים־עיירות, שחצי מהן מיותר ומקטין את סיכויי התפתחותו והתבססותו של החצי האחר, נהגו האדריכלים לתכנן כקבוצות בתים עם רחובות מתפתלים ורצועות ירק צרות, שנשארו ירוקות רק בתכניות הצבועות, ואילו במציאות הפכו לשטחי הפקר ומצבורי אשפה, ולימים הפכו בחלקן לרחובות נוספים או שטחי חניה.

- - -

ערי הגנים הישראליות היו מכוערות יותר מאחיותיהן באירופה וארה"ב גם בגלל איכות הגימור הירודה, חוסר הפיתוח, אך אולי בעיקר בגלל נטיה – אולי מובנת – לצמצם את גודל החלקות מעבר למינימום הסביר אפילו במדינה עניית קרקע. צרה זו טרם חלפה מן הארץ עד עצם היום הזה והיא לא פסחה גם על רבעים עשירים יותר והגיעה לשיאה באותן שכונות "בנה ביתך" שפשו כצרעת ברחבי הארץ.

אמנם הצלחנו לבנות פה ושם שכונה נינוחה או כיכר עירונית מעוררת עניין, אבל חייבים אנו להבין שאין בכלל בעולם תיאוריה ישימה איך לבנות עיר נאותה, שיש בה איזון בין צרכים חברתיים רבים וסותרים, כאשר הטכנולוגיים, כגון התשתיות השונות והמרובות ובעיות התחבורה והחניה, משמשים אילוצי רקע קשים ואף סותרים.

במחצית המאה הנוכחית צצו – כנראה כתולדת היאוש והאכזבה – אוטופיות מסוג חדש, כגון "חזיונות לאחרית הימים". כך הוצעו "ערים ימיות", "ערים מרחפות", "ערים מהלכות", "ערים מתנפחות" והרבה הלוכות סרק לפתור בעיות אנושיות בסיסיות באמצעות טכנולוגיות דמיוניות. ואכן עד מהרה הוברר – כל אלה הם רעיונות מלכניים (אסקיפיסטיים), תרגילים אינטלקטואליים, "משחקים בנדמה לי", הנרתעים מן העיסוק ב"גועל נפש" עצמו, בבעיות הקשות של העיר המורכבה והגוססת. כך שקע מקצוע צעיר ומלא תקוות – תכנון ערים – והגיע למשבר.

מצד שני התגלו געגועים נוסטלגיים אל העבר. כידוע הקאסבה המזרחית שימשה מודל למספר שכונות מעניינות ומעניינות פחות: בבאר שבע, בירושלים ובמקומות אחרים בעולם. נעשים גם נסיונות לבנות בסגנון ניאוקלאסי, עם צירי ראיה ברסימים וסימטריה, באולצה, אך ספק אם יש גם באלה יותר מבלסנות, אלא שהפעם זוהי מלסנות אל העבר שחלף מן החיים.

צמיחת הערים ממשיכה להיקבע על־ידי כוחות ספקולציה של יזמים למיניהם, שטובת העיר אינה מופיעה בשום מקום ברשימת העדיפויות שלהם. פרט לאלה, פועלים כאן כוחות פוליטיים רבי עוצמה, וכמובן הנטיות של ראש עיר זה או אחר, שעל־פי־רוב אינו נזקק כלל לייעוץ מקצועי רציני מעבר ליועצי החצר, אומרי ה"הן".

כמובן שמצבן של הערים העתיקות טוב בהרבה מן הערים החדשות, ובעיקר מן האספקט האסתטי. בערים אלה יש גרעין בן מאות שנים או יותר של העיר העתיקה. כך בירושלים או בפירנצה, במינכן או באמסטרדם ובערי אירופה רבות־רבות אחרות. באלה יש מצאי של נוף בנוי, על־פי רוב נאה להפליא, ובכל מקרה מקודש ואהוד, ספוג היסטוריה וזכרונות. מרבית ערי אירופה נזהרות מלפגוע בלב עירן, ולב זה מקרין מיופיו ורוחו גם על השכונות הנוספות, כפי שניתן לראות בירושלים, במינכן, בשטוקהולם ובמקומות אחרים.

ערים אחרות נבנו בעיקר בעולם החדש, או במדינות חדשות, וישראל ביניהן. כאן אין לב ואין מסורת ואין "מה לקלקל". ערים אלה נבנו בחלקן על־ידי מתכננים "תועי דרך" באין דרך, הכפופים לשליטים "יודעי כל", שאין שורה עליהם רוחם של נסיכי המדיצים, שגילו אהבה ורגישות ליופי ולאמנות. רגישותם של ראשי ערים כיום מופנית בעיקר לתקשורת.

אמנם נבנו בעולם בעשורים האחרונים מספר מרכזי ערים על־ידי אדריכלים חשובים, והדוגמה המפורסמת היא בירת ברזיל – ברזיליה. את כשלונן העצוב של ערים אלה, על אף ההישגים האסתטיים הבולטים, ניתן לזקוף למשבר הנמשך בתפישה הבסיסית של מקצוע תכנון הערים, האמור לכלול תפישות חלליות וחברתיות וטכנולוגיות בכפיפה אחת בעזרת יועצים רבים מדיסציפלינות שונות, המדברים בשבעים לשון ובונים ביחד מגדל בבל. עד כה טרם נמצאו נוסחאות גואלות וטרם הופיע משיח של אמת.